PHILIPPE HÉRIAT

Vremea iubirii

ROMAN / Vol.4

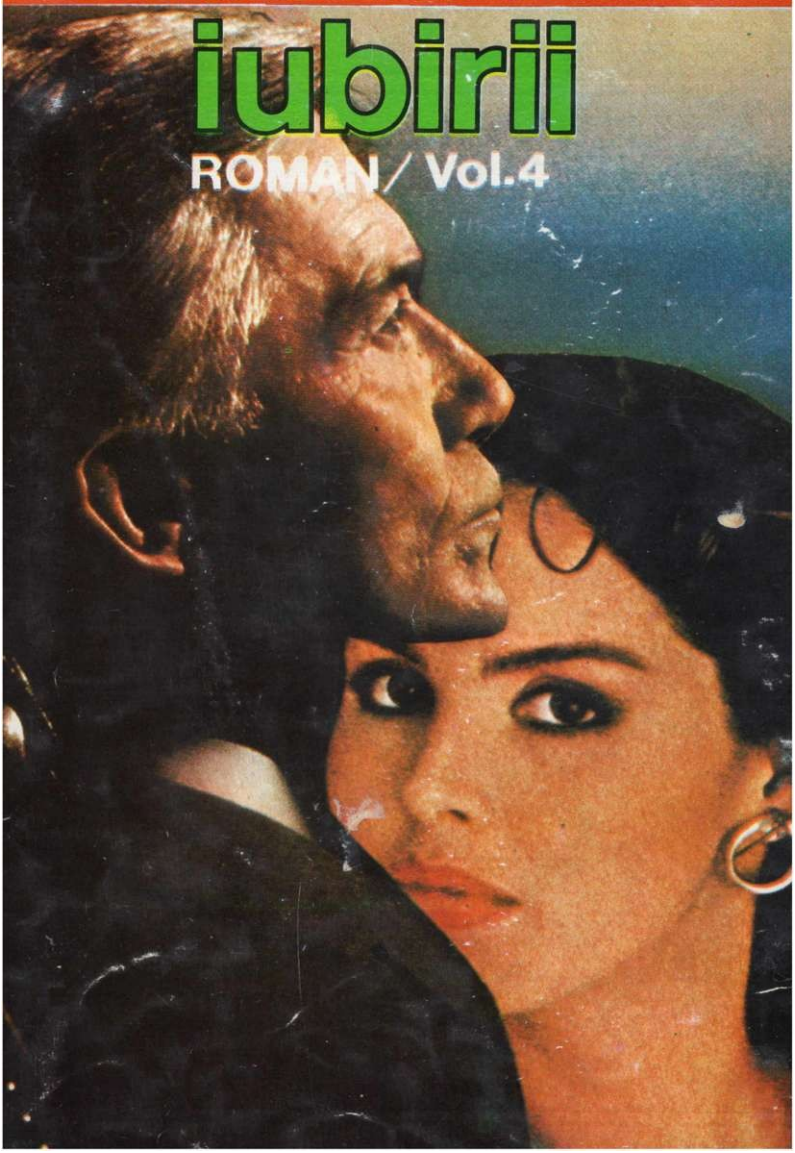

PHILIPPE HERIAT VREMEA IUBIRII (voi. 4) din ciclul „FAMILIA BOUSSARDEL" (voi. l-4)

Philippe Hériat Le temps d'aimer, © Ed. Gallimard Paris

PHILIPPE HÉRIAT

VREMEA
IUBIRII

VOLUMUL 4

Traducere de TEODORAPOPA-MAZILU

EDITURA CUCUTENI & R.A.I. Bucureşti,

1994

PARTEA ÎNTÂI

Totul a început în ziua când fiul meu s-a întors din oraş, ultimul la matematică. Accident la care ar fi trebuit să mă aştept. Matematica şi el... Dar eram departe de a

prevedea urmările acestui lucru care avea să dureze, care durează si acum...

La ora obişnuită l-am auzit pe Renaud străbătând casa în linie dreaptă, dintr-o

parte într-alta, cu un pas poate mai puţin repezit şi strigând spre bucătărie:

- Mama e acolo?

De un an sau doi nu-mi mai spunea *mammy* şi eu nu-i mai spuneam Rocky.

- E-n grădină! îi răspunse Irma cu accentul ei din Var.

Am întors capul. Fiul meu îşi făcuse apariţia. Ieşi din umbra maronie a sălii pentru a intra în penumbra verde de sub

duzi, unde mă aflam şi chipul lui mi-a dat de veste că avea ceva pe inimă. M-am prefăcut că nu observ nimic.

- Ai venit? Asează-te!

Am tras lângă mine un fotoliu din crengi de palmier. Lungită pe şezlongul meu, sub bolta de ramuri, acolo unde un inexplicabil curent de aer proaspăt urca în fiecare seară din vale, nu doream câtuşi de puţin

să mă mise. Am înşirat o serie de banalităti liniştitoare.

-Ziua s-a isprăvit cu bine. Dar după-amiază ce cuptor! Suntem abia în mai si ai

zice că ne aflăm în iunie. Cred că mâine vom merge un pic la mare.

Renaud nu muşcă din această momeală pe care o credeam ademenitoare.

N-am curajul să mă duc să văd ce se întâmplă pe ultimul meu şantier care nu demarează. Şi apoi e sâmbătă, la naiba

!Cuvintele mele sporiră calmul acelui ceas când păsările încetează de acum să mai cânte. Ecoul uşor care se repercuta pe faţada de la răsărit, prima care se răcea seara, întărea fiece cuvânt. Mai târziu

aveam să-mi.aduc aminte de acest ecou, să-l aud răsunând în memorie si să-i confer valoarea unui avertis- ment. Cum de n-am luat măsuri atunci? Pe moment, n-am reacţionat, surdă şi oarbă, toropită de

rutină, fericită de a-mi revedea fiul la sfârsitul zilei.

Renaud încă nu spusese nimic; stătea cu buzele strânse, cu bărbia uşor ridicată, cu ochii lui de agată neagră lipsiţi de strălucire, semn la el de o mare

preocupare. Dar acel aer enigmatic, plin de gravitate care-i era firesc şi care se datora sângelui din care se trăgea, nu vestea chiar întotdeauna nişte speculaţii mai presus de vârsta sa. Dealtfel nu mă

îndoiam că secretul lui era legat de vreo problemă şcolară.

-Te simţi bine, în clasă, ca să poţi învăţa pe o astfel de căldură?

Se aşeză; aveam deci să aflu fiindcă în sfârşit deschisese gura.

- Zi mai bine că sunt ultimul la matematică!

Deci asta era, nu era decât asta!

- Sunt lucruri care se întâmplă. Dovadă că mi s-a întâmplat şi mie. Eram ultima din

treizeci şi opt de eleve. Dar eu nu aveam vârsta ta, eu mergeam pe treisprezece ani.

- Nu-i acelaşi lucru. Şi apoi o fată...

Vocea lui se mai limpezise. Se temuse cumva de sfânta mânie a unei mame? Eu care îndurasem atâtea odinioară de la

mama şi de la tata? Doar nu eram atât de proastă să mă port la fel ca ei! Băiatul meu se destinse.

- îţi dai seama, mamă, peste trei luni e bacalaureatul! Dacă continui astfel, din cauza matematicii nu voi lua examenul!

- Atunci trebuie să acţionăm. Eu as avea o idee...

- Acest lucru te frământă şi pe tine, nu-i aşa? De ce nu mi-ai spus nimic?

- Aşteptam să deschizi tu discuţia.

Renaud tăcu. Pupilele sale, cu cerneala lor din nou încremenită, se îndreptară spre obrazul meu. Am făcut un semn cu mâna rupând firul dintre ele şi mine. Nu-l puteam împiedica pe fiul meu să se uite astfel dar nu-mi plăcea să mă privească

aşa pe mine. Această fixitate a privirii într-un fel îl maturiza şi, aflat atât de aproape de inima şi de carnea mea, îmi impunea pentru un moment redutabila putere de izolare a bărbaţilor chiar mici fiind.

- Ştii că nu te porţi cu mine ca alte mame?

Am tresărit.

Deşi mă obişnuisem cu schimbarea bruscă a gândurilor sale, acest lucru mă surprindea întotdeauna.

- Ştiu eu ce spun. Am şi eu colegi care-mi vorbesc despre mamele lor. Şi văd deosebirea.

Am primit acel omagiu simţind timp de o secundă o uşoară indispoziţie. Deci eu nu mă purtam cu el ca celelalte mame... Dar

mi-am respectat fiul şi spontaneitatea sa fără să surâd. După o clipă am spus:

- Du-te şi spune Irmei să ne dea două pahare mari cu sirop de migdale de la gheaţă. Să fim provensali şi să bem sirop de migdale. Şi întoarce-te ca să mai stăm

de vorbă! i-am strigat în timp ce se îndepărta.

Băiatul meu se întoarse în sort si în sandale si recunoscu fără

nici o dificultate că de multă vreme se cam dusese la fund cu matematica.

- Acum m-am ars. Nu mai pot să-i prind din urmă pe ceilalţi. Pentru a începe să plutesc ar trebui un miracol. Iar miracolele...

- Dar nici eu nu cred în miracole. Mai curând am încredere într-o intervenţie terestră. Cineva care s-ar pricepe să-ţi predea. ..

- Asta e ideea ta?

Da, la asta mă gândeam. De la o vreme Renaud se descurca foarte bine la latină, la greacă şi mai ales la franceză; acesta şi fusese dealtfel motivul pentru care ne stabilisem lângă un oraş a cărui facultate de litere era renumită. Dar matematica...

încă de când era mic, pe insula noastră, nu avea nici o înclinare către calcul. Iar eu nu-i puteam face tărăboi fiului meu într-un mod total neştiinţific când îmi dădeam perfect de bine seama că era vorba de un

mimetism, dacă nu cumva chiar de o moştenire.

5

Proprii mei ani de studiu - si el ştia asta - nu fuseseră decât o lungă detestare a matematicii pentru care nu eram

înzestrată şi pe care mai ales refuzam s-o înţeleg în opoziţie cu o familie care o lăuda peste măsură, proslăvindu-i cifrele, pâinea economiei. Douăzeci de ani mai târziu, când am fost obligată s-o fac pe decoratoarea, apoi să mă specializez în

restaurarea vechilor locuinţe regionale, am văzut că lacunele unei formaţii atât de exclusive mă împiedicau să discut cu antreprenorii; dealtfel, aceste lacune mă mai jenează şi astăzi.

• - Pricepi, reluă Renaud care aproape că avea un tic de a-şi începe astfel frazele iar eu înţelesesem că prin acest cuvânt el încerca de fapt să stabilească o mai strânsă legătură între el şi mine; pricepi? Nu m-am străduit tot an«l să fiu bun la

franceză, la latină, la greacă, la engleză, ba chiar şi la istorie pentru ca până la urmă, în ziua bacalaureatului, matematica să-mi facă figura şi să mă trântească la examen.

- Nu trebuie s-o lăsăm să facă acest lucru!

El schiţă un surâs, primul de când se întorsese de la liceu, dar iată, că o altă grijă îl copleşi şi îşi înălţă capul.

- Totuşi nişte lecţii particulare cu un profesor de matematică mi-ar fi de mare folos.
- De ce un profesor?
- Atunci pe cine vrei?
- Un elev cu o clasă, două mai mare.

- Unul de la secţia de matematică?

- Sigur. Trebuie să existe la liceu un elev mai mare care dă lecţii pentru a-şi mai rotunji punga.

-Există, recunoscu el. Dar te previn că ăştia de la matematică se cred cu toţii ieşiţi din coapsa lui Jupiter.

-Vom încerca să-l alegem pe cel mai bun; va fi amuzant. Nu crezi că munca ta va fi mai puţin plictisitoare dacă vei lucra

cu un băiat de şaptesprezece sau optsprezece ani decât cu un „bătrân" de treizeci?

Renaud întoarse capul spre mine apoi spre pădurea de pini de pe colină; în

sfârşit sorbi un gât zdravăn din băutura rece şi cântărind lucrurile zise:

- Mda, ar fi o idee...

Faptul că vorbea, faptul că tăcea, totul la el purta pecetea tinereţii sale solitare. Trăisem încă de când îl născusem numai

noi doi alături unul de celălalt si m-am temut adesea ca firea sa

să nu dea dovadă de slăbiciune. Dar era vorba de un băiat şi după pubertatea sa, l-am văzut încet, încet, devenind stăpân pe

sine. Acum adolescenţa întărise această stăpânire de sine. Renaud nu avea nici daruri deosebite, nici pretenţii că ar fî un băiat aparte; avea totuşi un soi de *noii me*

tangere[1] care mi se aplica şi mie şi altora. Legătura cea mai ciudată şi poate cea mai sigură a vieţii noastre în doi fusese acest instinct al băiatului meu de a nu căuta

---

1 Nu mă atinge (lat.).

lângă mine nepăsarea unor înduioşări facile şi a unor confidenţe lipsite de importanţă ceea ce constituie respiraţia mentală a atâtor fii unici crescuţi doar de mamele lor. El nu-şi prelungise copilăria şi

nici eu nu încercasem s-o fac să dureze. Scăpase de pericolul de a depinde prea mult de mine, eu, de pericolul de a-l domina prea mult, cum aş fi fost înclinată. Sigur că în ce mă priveşte, toate astea nu

s-au făcut fără efort, -dar a vrea să-i respect astfel firea trebuia să renunţ puţin la firea mea găsindu-mi, ca toate femeile, alte mulţumiri.

După ce am vorbit despre liceu, l-am văzut uitându-se pierdut către pădurea de pini, încercând parcă să-l zărească pe acel meditator necunoscut sau poate gândindu-se din nou la nota mâzgălită cu roşu care-l

aşezase din fruntea clasei în coada ei. Atunci m-am ridicat.

- Ştii ce? Ar trebui să mâncăm mai devreme şi să mergem amândoi la cinema. Asta ne va schimba gândurile.

- Ah, mamă... Şi Renaud, pe care nu izbutisem nici măcar să-l fac să surâdă, râse brusc. Ah, au dreptate cei cu care lucrezi să se ţină scai de tine. Numai că sunt în şort, mă duc să-mi pun pantalonii.

- Rămâi aşa cum eşti; nu vei fi singurul care-ţi arăţi pulpele. Observ că de la o vreme ş-au mai dezvoltat.

- Şi mie mi se pare, spuse el deloc nemulţumit. Asta datorită basketului.

îşi întinse picioarele pe care le privirăm amândoi, le lungi cât putu, le desfăcu în formă de V, îşi umflă muşchii şi şi-i pipăi cu prietenie.

Desi a trecut atât de mult de atunci, îmi aduc aminte si acum ce film rula la cinematograful nostru favorit. Jucat de un actor american din ultima scoală, tineretul în creştere trebuia

să fie grozav de îndrăgostit de acest film dacă judecai după afluenţa din sală. Aş fi regretat că venisem dacă n-aş fi ţinut totuşi să-mi distrez băiatul. La urma urmei nu eram prea necăjită de a mai vedea încă o dată furia de a trăi a noului tineret

avându-l alături pe fiul meu pe care ştiusem să-l feresc atât de bine de astfel de lucruri.

Stăteam liniştită în fotoliile noastre şi pe întuneric Renaud mă apucă de mână. Nu avea astfel de obiceiuri. M-am simţit

plină de emoţie şi de orgoliu fiindcă izbutisem să-l abat de la gândurile lui. Dar atenţie! Bănuitor ca un mânz, nu trebuia să-l las să-mi vadă armele. Când după *Jurnalul de actualităţi* s-a aprins lumina şi-am vrut să-mi trag mâna, el mi-a strâns-o

şi mai tare. Cu privirea, cu bărbia, i-am arătat surâzând lumea din jurul nostru. El ridică din umeri.

- Puţin îmi pasă.
- Or să spună că eşti iubitul meu!
- Si ce, nu sunt?

In timpul filmului, lung, în acea sală supraîncălzită, el îmi eliberă în sfârşit degetele dar oare în ce moment?

Gândindu-mă la acest lucru mi se pare că mai simt şi acum pe mâna mea acea mână tandră, lucru banal într-o sală

întunecată, dar care de atunci nu s-a mai repetat niciodată.

Eliberată de filmul obsedant la care se mai adăugase şi căldura înăbuşitoare, când am ieşit afară din cinematograf, pe trotuar şi pe drum un puhoi de lume

zgomotoasă, care clocotea, se despărţea, scutere care făceau nişte zgomote ca de petarde, desigur ca un omagiu adus motocicletelor ce brăzdaseră ecranul.

- Să luăm loc pe o terasă şi să cerem nişte îngheţată. Nu vreau să mă aşez la volan pe înghesuiala asta.

Sub platanii luminaţi, frumoasa cafenea, vopsită în verde şi auriu, mândria străzii principale,, închidea mai târziu,

când începea să se încălzească afară. Puteai respira acolo atât aerul nopţii cât si al tinerimii studioase care de mulţi ani izgonise din acel loc clierltela burgheză. Adierile vântului îmi ciufuliră părul. Renaud nu mai vorbea despre film care

trecuse pe lângă el fără să-l tulbure. Urmărea dusul şi venitul din jurul lui şi saluta pe câte un coleg; cât am stat acolo am trăit o clipă de fericire deplină. Şi cum să nu fi fost fericită? Eu, care mă împăcasem cu ideea - dacă pot spune

astfel - de a nu avea o viaţă de femeie şi că bărbaţii de vârsta mea sau chiar mai copţi nu mă mai atrăgeau, ajunsesem la aproape patruzeci de ani să mă bucur de intimitatea unui băiat care-mi aparţinea, a unui băiat care era copilul meu.

Am simţit nevoia să-l privesc, să-mi odihnesc privirea pe chipul lui, dar chiar în acel moment el a spus:

- Uite că drumul e liber. Mă lasi să conduc eu?

Breakul demară brusc tăind oblic o stradă şi începând din bulevardul exterior ne şi întâmpină câmpia. Viaţa citadină rămăsese în urmă; ajunsesem în regatul nostru. Acea ieşire în oraş, cea mai scurtă cu putinţă, însemna pentru mine un fel de

înstrăinare. Totuşi fiind drumul cel mai scurt mi se părea o adevărată binecuvântare când mă reîntorceam seara acasă de la treburile mele, la fiul meu. Palele uşoare de vânt care mă în- văluiau de îndată ce treceam podul de peste

apeduct îmi spălau creierul de discuţiile avute cu antreprenorii, cu agenţii imobiliari, furnizorii, clienţii si mai vorbăreţi decât toti ceilalţi.

Uitam de şantierele care nu se clinteau din loc, de muncitorii care se fofilau de la lucru sau nu veneau deloc, de plăcerea lor deconcertantă de a amâna lucrul „pe mâine": reversul medaliei provensale. Am ajuns acasă cu capul limpede, cu zâmbetul

pe buze, nelăsându-l pe Renaud să-şi mai aducă aminte că în afară de el mai aveam şi alte treburi, probleme, oboseli, o pâine de câştigat despre care ar fi trebuit să se intereseze şi să fie bucuros. Dar regula mea de aur în privinţa educaţiei sale era

să-l scutesc de tot ceea ce suferisem eu în tineretea mea sau mai simplu, de tot ceea ce mă plictisise de moarte pe mine. Un program pe care atâţia părinţi îl pretind dar pe care prea puţini îl respectă cu

loialitate. în afară de faptul dacă nu-i îngăduie copilului să facă numai ce vrea el.

în noaptea aceea luminată de o lună a cărei strălucire producea pe stradă tunele de umbră, depărtarea de casa mea mi se păru mai scurtă ca niciodată. Băiatul meu

conducea maşina iar mie nu-mi rămăsese altceva decât să mă bucur de acel ceas. Prin pădurea de pini accidentată, sinuoasă, răvăşită, plină de stânci cenuşii care în lumina lunii păreau albe, Renaud şi cu mine urcam pe drumul atât de cunoscut şi

tăceam. Eu mă gândeam. Animal parizian prin rasă dar preschimbată în ursoaică de familia mea şi de viaţă, iată pe ce meleaguri îndepărtate ajunsesem să trăiesc împreună cu ursuleţul meu. Dorisem, căutasem acel loc retras pe care

nu-l descoperisem de la început. într-adevăr, după ce părăsisem insula, rătăcisem o vreme. Insula unde murise soţul meu, unde se născuse Renaud, unde trăisem mai bine de zece ani, insula unde crezusem că prinsesem rădăcini.

Alungată de acolo de procedura juridică a mamei, mă refu- giasem într-un vechi burg ridicat pe coastă unde am crezut că găsesc casa liniştită la care visam; dar după trei ani, asaltul galeriilor de pictură, al anticarilor, al

cluburilor de noapte mă alungă şi din acel burg şi colonizarea împrejurimilor de către cineaşti puse capăt definitiv şederii mele acolo.

Trebuia totuşi să caut un loc în apropierea unui liceu bun unde Renaud

să se poată duce cu scuterul, unde să-mi pot continua afacerile care să dea si randament. A urmat o căutare stranie a unei noi locuinţe pentru dezrădăcinata care devenisem între timp, târându-şi după ea copilul, servanta si mobilele.'

Uneori îmi ziceam: „Asta-i pedeapsa originii tale, fata mea, nu trebuia să-ţi părăseşti fieful". Dar nici prin cap nu-mi trecea să mă mut în capitală. Mă temeam de aerul şi de climatul Parisului pentru fiul meu crescut în adierile

sănătoase ale mistralului iar meseria cu care mă ocupam aici n-aş fi putut s-o profesez la Paris. Fără a mai vorbi de sila mea de a mă apropia de familie chiar dacă as fi evitat să mă întâlnesc cu ea. Asa că trebuia să

caut ceva care să-mi convină.

Porturile nu-mi plăceau, erau otrăvite, desfigurate, fiecare împresurat de o zonă care le devora ţărmul. O câmpie la care m-aş fi putut gândi, pe

care o cunoscusem odinioară, vizavi de insula mea si consacrată din vremuri vechi recoltei de fructe si

extragerii sării o ştiam de asemenea atacată de pruritul imobiliar. Vulgarizarea Coastei de sud, proliferarea acelor blocuri cu multe etaje ca nişte cuiburi de termite care duc la tăierea pădurilor de pini

coborând pe prund, transformând porturile şi golfurile în nişte mici Brazilii, toată acea mulţime care se îngraşă din ce în ce pe măsură ce te îndreptai spre Riviera, mă izgoni dinspre est spre vest. Comitatele din

Nisa, Esterel şi Maures nu mai erau pentru mine. Mă tenta un sat povârnit, nu departe de mare căci locurile situate pe înălţimi mă atrăgeau în mod deosebit; acolo era de vânzare o locuinţă nu mare, stil

Renaştere, care-mi plăcu. Dar am aflat că la picioarele ei urma să se construiască un aeroport pentru aterizarea helicopterelor. M-am oprit asupra unei mici ferme, pe coasta unei coline de unde se vedeau marea şi locurile propice pentru scăldat.

Dar plină de neîncredere, am stat de vorbă cu pescarii si am aflat imediat de ce se temeau. O puternică societate de produse chimice urma să deverseze la o mică distanţă în larg, drept în faţa fermei, reziduurile uzinelor sale. împotriva acelui

noroi roşu se constituise dând alarma, un adevărat front de rezistentă, adunând proteste scrise, invocând poluarea apelor, distrugerea planctonului şi a faunei; mi s-a cerut şi adeziunea mea. Le-am dat-o însă am renunţat imediat la mica fermă. Dar

cum timpul mă grăbea trebuia să fac totuşi rost de o casă. Se apropia vacanţa şi dacă voiam să-l văd pe Renaud la un alt liceu când avea să înceapă şcoala, trebuia să-l înscriu din vreme, dar ca să-l înscriu trebuia să ştiu unde. Atunci am hotărât să

mă îndepărtez de malul mării, să mă îndrept spre interior către o capitală de provincie cu o veche reputaţie universitară şi să-l înscriu pe fiul meu la un liceu de acolo. Am închiriat în octombrie un apartament în oraş şi mi-am spus: „în ce priveşte

casa, o voi găsi eu până la urmă pentru că ne trebuie!"

Renaud - cu însuşirea sau cu obiceiul său de a se mulţumi doar cu sine în viata de toate zilele - se si obisnuise cu noul

liceu ba chiar şi clientela mea venise după mine deşi încă nu-mi descoperisem casa dorită. Continuam să cercetez ţinutul. îmi reproşam că această idee fixă şi poate şi deformarea profesională mă făcuseră să devin foarte pretenţioasă în privinţa

locului şi mai ales a priveliştilor. Ştiam din experienţă că locuinţele le poţi restaura dar priveliştile ba. Din sat în sat, găseam mereu câte o tară care era mai întotdeauna aceeaşi. Un vast complex industrial şi peisajul lui rupt parcă din altă

planetă stăpâneau în acel moment ţinutul palpitând de cultură şi de istorie: rezervoare, conducte uriaşe, fiirnale înalte, emanaţii de ocru murdar

atacau orizontul şi când - din unghiul unei ferme vechi sau din dosul unei perdele de chiparoşi bătrâni - nu le mai vedeam, mi le închipuiam. Străbătând frumuseţea serii miasmele dezvăluiau existenţa unei uzine pe care n-o bănuisem în acel loc. Peste tot

pe unde mă duceam, mă ciocneam de zeul utilului.

- Oh, doamnă, văd foarte bine cam ce v-ar mulţumi pe dumneavoastră, îmi spuse într-o zi directorul principalei agenţii imobiliare, cu care avusesem adesea de-a

face pentru nişte clienţi si pe care-l obosisem cu căutarea locuinţei mele. Ceea ce v-ar trebui e ceva cam cum era acum vreo patruzeci de ani pavilionul de la Font-Verte. L-am cunoscut pe vremea când eram tânăr, dar acum nu mai există.

- Font-Verte?

-Da. Şi v-o spun clar: era un pavilion nu o fermă ţărănească. Dumneavoastră, care vă pricepeţi, sigur că nu vă scapă această deosebire.

- Avea vreo caracteristică?

- Nu caracteristică, avea stil, doamnă.
- Ce epocă? .
- Plin secol al optsprezecelea. Dar imaginaţia dumneavoastră să nu se înflăcăreze pentru că eu cred că n-a mai rămas nimic din el.

- Domnule Ricard, aţi reuşit totuşi să-mi aprindeţi imaginaţia. Arătaţi-mi pe hartă unde se află acea casă.

-Unde se afla, doamnă, rectifică el desfăşurând o hartă la scara 1 pe 50 000. Uitaţi-vă! Aici! Oh, nu-s mai mult de doi-

sprezece kilometri până acolo. Şi poate doi sau trei pe un drum de pământ care urcă spre stânga şi care nu se vede aici...

Singură la volan în timp ce mă duceam să fac prima vizită la Font-Verte îmi spuneam: „Nu te îmbăta cu apă rece, fii

realistă!" Luptam împotriva unei „iubiri la prima vedere", cum se spune... Căci mi-a plăcut locul, mi-au plăcut priveliştile, liniştea desăvârşită, apoi pereţii îmbrăcaţi în verdeaţă pe care i-am descoperit şi cărora aş fi vrut să le redau eleganţa de

odinioară. Simţeam cum mă mâncau palmele ca să mă apuc să restaurez acea casă pe care o căutasem cu atâta disperare. M-am informat în oraş, am răscolit arhivele, am pus mâna pe două vechi mine de plumb anonime care ţineau

de pavilionul delabrat şi despuiat, decăzut de mult din rangul de fermă, dar încă bine proptit pe patru turnuleţe pătrate, acoperit cu ţigle rotunde,
având o mulţime de ferestre si usi oarbe dar care se vedeau clar

pe faţadă??? ca nişte răni prost cusute. Văzusem destul pentru a reclădi pavilionul pe vechile ruine, cu precizia unui vis. Cel mai greu lucru n-a fost să-l cumpăr ci să descurc mai întâi cui aparţinea terenul şi

cui construcţia, să împac oamenii şi să pun de acord lucrurile. Mi-am descoperit, cu această ocazie, nişte abilităţi de notar bătrân.

Reclădirea, sub îndrumările şi sub ochii mei, a micului edificiu care părea că iese

din pământ şi din trecut, mi-s-a părut până şi mie o poveste. Ridicată după vechile documente, construcţia căpăta o fizionomie neaşteptată care trezea în mine nişte dorinţe ascunse. Clădită din piatră, cu ferestrelë sale larg deschise ca tot

atâţia ochi, descoperisem în Font-Verte un fel de nebunie insolită care de pe o zi pe alta a înălţării sale şi sub lumina veşnic schimbătoare a acelui ţinut, varia de la graţios la bizar, pentru a ajunge uneori, în toiul nopţii, până în pragul imaginarului.

Crezusem că voi construi o locuinţă agreabilă şi obţinusem un mic castel fantastic pe care, firește, îl prevăzusem în interior cu toate comoditățile.

In sfârşit, în ziua în care totul a fost gata, şantierul degajat, lucrătorii plecaţi, după ce mi-am adus băiatul şi pe tânăra Irma să-mi contemple opera trudei şi răbdării mele, mi-am spus că poate, în sfârşit, depăşisem o etapă şi că începuse şi

pentru noi o altă epocă. Vântul făcea să foşnească platanii, duzii şi ulmii rămaşi în picioare, pe care n-am vrut să-i tai pentru că erau foarte bătrâni. Deasupra noastră, în dreapta, muntele se înfigea ca un pinten în cer iar în spatele nostru se întindea

priveliştea văii fără ca să se vadă nici satul apropiat, nici vreuna din case; îmi amintesc că fiul meu şi cu mica servitoare începuseră să alerge în jurul casei şi că eu stăteam nemişcată în faţa acelei Font-Verte, încă nelocuită dar acum vie. Chiar în

clipa aceea mi-a venit în minte reflecţia unei prietene dispărute, cu forţa imperioasă a unui cuvânt-cheie. Ii povesteam odată că-mi plăceau casele, dar că nu aveam încredere în cele care chiar de la început te resping. Şi mai ales nu

aveam, încredere în oamenii care nu se pricep să le aleagă şi se fixează asupra ceior fără suflet, pe unele moştenindu-le şi unde se aşează fără să schimbe nimic încât după ce au stat în ele mai bine de douăzeci de ani, par tot nelocuite. Şi prietena mea

îmi spunea: „Ştii, Agnès, nu e vorba aici de nici un fel de mister. Fiecare n-are decât casa pe care o merită!"

Oare să fi meritat eu Font-Verte? Fără falsă modestie as ^ î

putea spune că da. In orice caz această casă mă adoptase. Două zile de viaţă între pereţii săi, şi când treceam dintr-o odaie într-alta, clanţele uşilor parcă mi se aşezau singure în mână. Mi se părea mereu că ne aşteptăm una pe cealaltă.

După ce ne-am întors seara de la cinema, m-a primit ca de obicei, cu chipul plin de capricii şi de secrete, albăstrită de lună, la capătul aleii de platani.

- Simt că voi dormi dusă, i-am spus lui Renaud după ce am garat maşina în

adăpostul ei, a cărui uşă el o închise în urma mea. Prevedeam de asemenea că şi băiatul meu va dormi dus, în urma hotărârii pe care o luasem, fără să fie chinuit de coşmaruri matematice.

Luni dimineaţă l-am însoţit la liceu şi am cerut să fiu primită de supraveghetorul general căruia i-am explicat despre ce anume era vorba. Bineînţeles că acel funcţionar a vrut să-mi dea

pe unul dintre subordonaţii săi, supraveghetorul internatului, dar la insistenţa mea a acceptat să caute un elev. Trebuia să revin în recreaţia de după-amiază. Omul mi-a indicat doi sau trei elevi din clasa de matematică ce trebuiau, după

cercetările pe care le făcuse, să-mi convină; i-a chemat imediat. Erau mult mai puţin jenaţi decât mine, prezentându-se şi răspunzând fără complexe, în vreme ce eu mă simţeam ca o clientă într-un coteţ de câini care nu cunoaşte decât vag potăile.

îmi era frică să nu mă înşel şi eram grăbită să termin cât mai repede. Unul dintre băieţi mi se păru mai simpatic, i-am spus supraveghetorului că-l aleg pe el şi l-am căutat pe Renaud cu privirea. Fiul meu urmărea de la distanţă fazele competiţiei a

cărei miză era el. Printr-o mişcare a umerilor îmi dăduse de înţeles că-i era indi-

ferent pe cine alegeam. Şi avea dreptate; această alegere nu era decât o alegere

legată de şcoală; şi eu eram cea care-i dădusem prea mare importanţă. I-am făcut semn lui Renaud să se apropie.

Cei doi băieţi şi-au spus: - Salut! - Salut!, şi-au dat mâna, s-au privit, unul fară nici o curiozitate, celălalt rezervat.

Supraveghetorul general ne-a lăsat şi m-am trezit singură între cei doi tineri care încă nu se apropiaseră iar eu mă întrebam dacă nu cumva dintre toti trei eram cea* mai intimidată. Ştiam ce

personaj ingrat este mama unui elev mai mult în ochii celorlalţi elevi decât ai profesorilor.

în faţa celor doi adolescenţi mă simţeam cumplit de matură. Si în curtea acelui liceu, mai mult decât o intrusă. Nu

cunoşteam deloc liceul decât după poarta lui veche de la stradă, în tihna desăvârsită a unui cartier de case vechi, boiereşti. Acolo, în franjul de umbră de pe trotuarul îngust, îi făceam adesea fiului meu surpriza de a veni să-l aştept la ieşirea din

clasă când munca mea îmi îngăduia acest lucru. Neplăcându-i înghesuiala, Renaud obişnuia să iasă pe această poartă prea puţin frecventată şi nu pe poarta mare pe care se înghionteau toţi elevii. Acum descopeream şi curtea mare a liceului, în

toată profunzimea ei, fără pic de umbră, sub focul soarelui de după- amiază, brăzdată de goana şi de strigătele elevilor la care se adăuga zgomotul autobuzelor şi al maşinilor ce treceau întruna pe bulevardul din faţa intrării principale. Şi

tocmai aici trebuia să se facă, prin mine, joncţiunea dintre cei doi băieţi iar eu nu mă simţeam deloc în apele mele. Am început totuşi cu aerul cel mai angajant:

- Veţi putea începe chiar zilele astea. Mergeţi întâi până la sfârşitul lunii şi după

asta vom mai vedea. Câte ore pe săptămână credeţi că vă vor trebui?

Fără să-mi răspundă, tânărul matematician se întoarse spre băiatul meu.

- Esti slab sau nul?
- Intreabă-l pe profesorul meu.

După ce trimise mingea îndărăt, Renaud spuse:

- Mamă, trebuie să mă reîntorc în clasă.

Cu pasul lui hotărât, Renaud se şi îndepărtase. I-am strigat:

- Ne vedem diseară acasă!

De îndată ce fiul meu a plecat, m-am simţit, în mod inexplicabil, mult mai bine. Dealtfel trebuia să rămân singură cu celălalt pentru a pune la punct unele lucruri: trebuia să mă înţeleg cu el asupra preţului ceea ce s-a şi făcut fară nici o

dificultate. Apoi trebuia să ne punem de acord în privinţa locului unde urmau să se tină lecţiile sau mai curând revizuirea întregii materii căci trebuia chiar **da ia** început,

- Locul? întrebă băiatul. Păi nu-i nici o problemă. Aici, în- tr-una din clase, după cursuri. N-am decât să cer o aprobare.

Acum accentul lui provensal mă frapă. Provensal, cu o inflexiune uşoară pe care, pe moment, n-am putut-o situa ca fiind

dintr-un anume loc. De când circulam prin această regiune toată alcătuită din microclimate, învăţasem că vorbirea era aici di-

ferită de la munte la câmpie, ba aproape de la un burg la altul. Dar în glasul acestui băiat răsuna un ecou pe care nu-l cunoşteam.

- Dacă n-aş locui afară din oraş, i-am spus, te-aş fi rugat să vii la noi ca să-l pregăteşti pe Renaud, dar din păcate drumul urcă tot timpul...

- Nu m-as teme de asta dacă as avea o bicicletă, dar eu sunt

intern şi nu[5] pot ieşi de aici.[5] Şi apoi n-am nici bicicletă, adăugă el cu veselie.

Intern. La acest cuvânt pe care nu-l prevăzusem şi care îi dădea dintr-odată o altă fizionomie, m-am întrebat dacă fiul

meu sau eu nu spusesem ceva care să-l deranjeze. Renaud era extern, eu eram mama unui extern: aparţineam amândoi unei specii străine, fără îndoială antipatice. Totuşi interlocutorul meu nu făcu nici un caz de cuvântul „intern" aruncat în

trecere. Familia sa - mi-a spus - nu locuia în oraş, ci într-un sat cocoţat undeva, pe un munte scund^ spre Nord. Se ducea să-i vadă pe ai săi duminica, cu autocarul. îmi dădu câteva amănunte despre ei, subliniind la sfârşit că erau oameni foarte

simpli. Scrupulul şi inteligenţa acestei precizii izbutiră să mă seducă şi mă făcură cu atât mai mult să regret că Renaud nu se arătase mai amabil.

-Fiul meu îţi va spune în curând pe nume, vei vedea! E puţin cam sălbatec.

-Da, am văzut acest lucru. Şi surâse din nou. E singurul dumneavoastră copil?

- Ai văzut si asta?

- Nici nu[5] era greu.

- A crescut singur doar cu mine. Tatăl său a murit înainte de a se naşte.

Tânărul îsi reluă tonul serios.

—Nu vă faceţi probleme. Toţi se înfurie la început.

Voia să mă liniştească dar eu mă liniştisem de mult. Cred că între el si Renaud nu era o diferenţă mai mare de un an si

jumătate cel mult doi, dar câţă deosebire! Abia atunci am observat că toată curtea se golise.

- Dumnezeule! Toţi elevii au intrat în clase! Du-te, să nu ai neplăceri!

- Nu, găsesc eu cum să mă scuz.

Făcu trei paşi înapoi.

- Bună seara. Mă voi întâlni cu fiul dumneavoastră la ieşire, întorcându-mi spatele o luă la goană spre clădire.

Tânărul se numea Peyrol. Zarurile fuseseră aruncate.

Zilele trecură. Lecţiile aveau loc la liceu, ceea ce-i îndepărta pe băieţi de mine şi dealtfel aveam grijă ca fiul meu să nu mă simtă prea mult în spatele său. Sistem

care pe planul matematicii nu-şi găsise încununarea, dar dacă l-aş fi observat în lunile precedente, oare ar fi realizat mai mult? Şi nu era mai bine ca Renaud să-şi dea el singur seama de slăbiciunea sa la această materie şi de pericolul care-l

pândea? Nu făceam parte din acea categorie de părinţi care se simt întotdeauna uşuraţi după ce au luat o decizie de principiu, de a nu mai interveni în problema cu pricina. Abia am scăpat un moment de această grijă - de sâmbătă

până luni - că din pricina strânsei legături dintre mine şi fiul meu, ea a început să mă preocupe din nou.

într-o zi cînd, datorită muncii mele, mi-am petrecut dimineaţa în oraş, m-am trezit la doi paşi de liceu, cu puţin înainte de

amiază, aşa că m-am dus în locul unde aşteptam de obicei, ca să-i fac semn lui Renaud când îl voi vedea urcând pe motoretă.

- Gata? Ai venit?

- După cum vezi. Şi chiar mă întrebam dacă n-ar fi frumos din partea mea să intru şi să-i spun „bună ziua" lui Peyrol.

- De ce să faci asta?

- Din politeţe, pentru că se străduie pentru tine.

Renaud nu zise nimic. Dar n-a trebuit să aştept prea mult.

-Trebuie să înţelegi, mamă, că dacă vrei ca treaba să
meargă bine între mine şi matematician, nu trebuie să te amesteci!

Tonul cu care mi-a spus acest lucru, mai mult decât cuvintele, m-a uluit. Stătea în picioare, în faţa portierei, iar eu stăteam aplecată peste volan privindu-l de jos în sus. Ceea ce trebuie să-l fi făcut să se ruşineze căci a adăugat:

- Te rog, scuză-mă...

L-am liniştit cu o mişcare a mâinii. Iertarea si scuzele nu intrau în obiceiurile noastre. Copil fiind, când săvârşea câte o boacănă: furie,

stricăciune voluntară, vreo obrăznicie exagerată, toate, desigur, izbucniri firești ale unei perioade revolute, nu-l pedepseam; mă îndepărtam în tăcere și-l

lăsam să-şi dea singur seama de ceea ce făcuse.

- Mamy, vin să-ţi cer iertare...

-Nu tin la asa ceva. Nu mă interesează să-mi ceri iertare.

Ceea ce mă interesează e să n-o iei de la capăt. Şi mai ales, te rog, nu promite nimic.

Concluzie care-l lăsa perplex, dezamăgit. Odată el se exprimă foarte clar:

-Dacă-ţi cer iertare, înseamnă că după asta mă voi gândi mai mult la ce-am făcut]

Va să zică asta era! în ziua aceea, în fata buzei sale răsfrânte

mi-a venit să râd. N-avea nici sase ani!

In vremea asta Renaud îşi vârî motoreta în portbagajul breckului şi se aşează lângă mine. Apoi am plecat. în fond eram şi eu de aceeaşi părere de a nu mă ocupa de lecţiile sale.

- Şi apoi, mamă, dacă nu te-ar deranja prea mult...

Mai prudent de data asta, aştepta.

- Despre ce-i vorba?

- Când vii să mă iei ca acum, ceea ce-mi face mare plăcere, te rog nu mai opri în

faţa porţii. Asta fac numai părinţii externilor din claseîe mici...

- Oh, la ordinele dumneavoastră, domnule Boussardel. Şoferul dumneavoastră va veni să vă aştepte... uite aici, în acest loc liniştit. Ehe, brută mare

ce eşti, nu umbla cu mine cu cioara vopsită!

Auzind cuvintele: „şoferul dumneavoastră", lăsă la o parte orice jenă şi-mi trase un cot în coastă. După-amiază avea în program sportul iar eu trebuia să

mă duc pe şantier. Treaba mea avea să se prelungească. Seara, când m-am întors, băiatul meu se ocupa de grădinărit la picioarele turnuleţelor. Se apropia epoca plantărilor şi cum o grădină se aranjează întotdeauna mult mai greu decât o casă,

trebuia să ne hotărâm ce facem cu ea. îl consultam adesea pe Renaud pentru că avea gust şi pentru că voiam să i-l dezvolt şi mai mult. De la un an la altul, am trecut, pe nesimţite, de la monolog la dialogul cu fiul meu. Principala hotărâre ce trebuia

luată în ziua aceea, era cea a plantelor agăţătoare despre care eram convinsă că, repartizate cu cap, aveau să îmblânzească asprimea zidurilor. Cu arhitectura sa puţin exagerată şi cu proporţiile sale reduse, pericolul pentru Font-Verte în noua sa

prospeţime era să nu semene prea mult cu un decor sau cu o machetă. Băiatul meu mă sfătui să plantez ampelopsis[I] în amintirea vechii noastre insule unde această

I Plantă asemănătoare cu frunza de viţă.

plantă aş putea spune că şiroia pe ziduri; eu înclinam către iedera obişnuită. Chestiunea a fost dezbătută cu grijă, apoi vreme de două ceasuri, până la masă, ne-am pus pe treabă. După ce a terminat cu Font-Verte, Renaud, care-şi făcuse un

obicei din a se instala la gheridonul din biroul meu de îndată ce vedea că mă aşez ca să-mi rezolv lucrările, veni după mine. Camera sa de la primul etaj, simetrică şi egală cu a mea,i-ar fi fost de-ajuns iar casa îi oferea şi la parter sala boltită la capătul

căreia luam de obicei masa. Dar el pretindea că, văzându-mă lucrând, îl stimulam; ne întorceam cu spatele unul la altul pentru a nu ne distrage atenţia, fiecare sub lampa sa, eu cu nasul într-un deviz, el facându-si lecţiile la latină. Când

intra Irma aducându-ne pe o tavă suc de roşii cu lămâie, ne spunea, deşi formula varia uneori:

- He! Ia priviţi ce mai pereche! Un adevărat mic menaj!

Cuvântul îl încânta pe băiatul meu, dâr nu şi pe mine care-1
găseam puţin cam vulgar dar care nu-mi displăcea în totalitate. Irma-fetiţă mi-l crescuse pe Renaud de când avea doi ani. Ea îmi cunoscuse toate necazurile, mă

urmase peste tot lăsându-şi mama pe insula de unde fusesem alungată.

în seara plantării iederii, când îşi facu apariţia cu paharele aburite, mi-am pus ochelarii pe masă, m-am ridicat de pe

scaun şi întinzându-mă, m-am dus să mă aşez lângă fiul meu.

- Gata, am terminat!

- Oh, eu am terminat de mult! Era ceva din Tacit. Ştii, mie îmi place Tacit foarte

mult. Când i-ai prins şpilul, e foarte uşor, totul e ca un fel de rebus. Ce-i asta

- Plicul pentru Peyrol. Suntem la sfârşitul lunii. Sau ţi-e jenă să i-l dai? Noroc!

-Noroc! Nu, nu mi-e jenă deloc. Mai curând lui ar trebui să-i fíe jenă. Pentru că mă face să-i simt al dracului de tare superioritatea!

- Mă uimeşti. Mie nu mi s-a părut deloc pretenţios. Ba chiar mi-a vorbit despre părinţii lui.

- Părinţii lui n-au cum să-l vadă.

- Te rog să mă ierţi dar Peyrol nu mi-a ascuns că sunt nişte oameni foarte simpli.

O familie de zidari. Nu ţi-a spus şi ţie? Fraţii săi lucrează iar sora lui n-are decât şcoala primară. Lui singur i-a plăcut să studieze - astea au fost vorbele sale - şi la sfatul învăţătorului, părinţii săi l-au dat la liceu. Simpatic, nu?

- Văd că ştii o mulţime de lucruri despre el.

- E vina ta; ne-ai lăsat să stăm de vorbă.

Renaud luă plicul şi a doua zi îmi zise:

- Peyrol îţi mulţumeşte.

- S-a simţit jenat?

- închipuie-ţi că a vârât plicul în buzunar fără ca măcar să-l deschidă.

Urmă o tăcere, după care m-am auzit rostind:

- De ce nu-l inviţi într-o duminică la masă? Aici, în casa ta. S-ar putea ca după

asta să nu mai simtă nevoia să facă pe superiorul.

Renaud se uită la mine. Nu se aştepta la propunerea mea iar eu nici atâta. Dar vorbele fuseseră rostite si Renaud si întrebase:

- Duminică acum?

- Nu, nu poimâine. N-ar avea când să-şi anunţe familia. Dar de ce nu duminica viitoare?

Acum mă uitam când la unul când la altul, aşezaţi primul în dreapta, al doilea în stânga mea, şi având între noi masa din grădină unde ne beam cafeaua. Hazardul ne aşezase atât de perfect simetric încât formam o treflă ca pentru un joc de cărţi.

Dar jocul era lipsit de însufleţire. în timpul mesei aproape că nu schimbasem nici o vorbă, aşa că pentru prima oară am încurajat înclinarea Irmei de a se amesteca în discuţie în timp ce servea. Acum, fălcile odihnindu-se, trebuia să

umplu tăcerea. Numai că în faţa celor doi băieţi, fapt ce m-a mirat şi pe mine, mă simţeam în aceeaşi stare ambiguă în care mă aflasem când mă găsisem în curtea liceului. Adică intimidată. Vedeam sub bolta deasă duzii închizându-ne pe toţi trei

în Font-Verte. După ce-am băut cafelele, timpul se tărăgăna. Am recurs deci la modul clasic practicat în toate locurile şi în toate circumstanţele.

- Dacă am asculta câteva discuri? Peyrol, ce fel de muzică îţi place?

- Belcanto.

Răspunsul venise prompt, la fel ca şi surâsul său franc în dubla Mgerare a dinţilor şi a ochilor săi. îl privisem pe Peyrol încă de la începutul mesei. Cu o lună mai înainte, în curtea liceului, nu m-

aş fi oprit să-l privesc; abia acum îl vedeam pe Peyrol. Era un tânăr provensal sută-n sută, cu trăsături precise dar plăcute. Bănuiai că era un bărbat serios dar surâdea prea uşor si de îndată ce se declanşa acest surâs, ca adineauri de

pildă, figura sa, a unui tip pur dar obişnuit, căpăta o acuitate deosebită. în surâsul acesta se oglindea tot caracterul său după cum caracterul altora nu iese la iveală decât atunci când plâng. Am rămas

derutată. Pentru mine nu era chipul obişnuit al unui adolescent. Renaud surâse şi el în ziua-aceea.

Cei doi băieţi rămaseră în picioare la marginea mesei; apoi unul aduse din casă

mai întâi patefonul, celălalt nişte discuri, şi începură să aleagă.

Alături de fiul meu, Peyrol era mai scund cu o jumătate de cap dar mi se părea mai solid. Renaud cam filiform („O, nu, rectifica el întotdeauna, eu nu sunt

filiform; sunt longiliniu"), Renaud, la vârsta lui, avea nevoie să mai crească. La Peyrol creşterea se desăvârşise.

Discurile mergeau, noi le ascultam dar în acelaşi timp vorbeam, comparam. Renaud se lăsase şi el antrenat. El,

muzician cu o bună educaţie, celălalt animat de înclinările sale meditera- neene, discutau oarecum în contradictoriu ca să constate că în fond erau de aceeaşi părere. Vedeam însă clar că uneori Renaud, fără să-şi dea seama, făcea pe importantul, pe

cel care ţine la părerile sale şi atunci castaniul din ochii lui Peyrol începea să se aprindă, să strălucească, ceea ce mă făcu să am o părere bună despre el, dar în acelaşi timp orgoliul meu de mamă deveni bănuitor în privinţa firii' sale. Mă temeam

să nu-l ia peste picior pe Renaud. La nu ştiu ce cuvânt al băiatului, când Peyrol trânti prea tare uşa deschisă, l-am văzut pe celălalt schiţând un surâs şi deschizând gura gata să riposteze; dar cum ochii săi

se încrucişară cu ai mei, îmi observă brusc teama. Ridică din sprâncene, uitându-se la mine apoi surâse şi-şi coborî pleoapele părând a spune: „Bine, am înţeles, nu te nelinişti! îl voi lăsa

pe puşti să peroreze!" în urma acestei bruşte înţelegeri dintre Peyrol şi mine, fără ştirea lui Renaud, am rămas surprinsă, m-am simtit liniştită dar totodată si un pic vinovată. Si totuşi am

văzut că acea invitaţie, masa şi după-amiaza petrecută în trei fuseseră benefice pentru băiatul meu care ieşise din singurătatea sa. Nici în insula noastră, nici la liceul dinainte, nici în cel unde se afla acum, nici în timpul vacanţelor sale, în

sfârşit nicăieri nu-l văzusem împrietenindu-se cu cineva. Şi aş fi dorit mult să aibă un prieten.

într-o iarnă, la munte, unde în urma sfaturilor medicilor îl duceam cât mai des cu putinţă, Renaud se ataşase de un băiat

de vârsta lui care era imobilizat din pricina unui accident la ski. Avea pe atunci treisprezece sau paisprezece ani. în ciuda pistelor însorite, Renaud nu s-a îndepărtat de terasa hotelului vreme de trei săptămâni ajutându-l pe micul accidentat

să se deplaseze sprijinindu-se de umărul lui iar el ţinându-l pe după mijloc. Văzându-l prima oară făcând acest gest, am tresărit căci m-am recunoscut pe mine. M-am revăzut în amintire într-unui din ceasurile mele de demult stând alături de

un tânăr slăbit sau rănit - nu mai ştiu exact - care se sprijinea de mine.

Cei doi băietandri îsi scriseseră o vreme si când, la Pastele

următor i-am propus fiului meu să se ducă două săptămâni la munte unde ştiam că va fi şi prietenul său, Renaud făcu nazuri.

- Bine, dar nu doreşti să-l vezi pe Jean-Remy?

El ridică din umeri ca şi cum n-ar fi ţinut prea mult.' Am insistat.

- Cum, băiatul ăsta chiar nu te mai interesează? De ce?

- Păi s-a vindecat.

Cuvinte al căror sens profund i-au scăpat fără să vrea. Deci iată că se repeta înclinarea mea către slăbiciunea altora, poate
de asemenea înclinarea mea obscură de a nu mă ataşa de ni-

meni. Oricum aş fi luat-o,. exemplul şi mai ales soarta mea apăsau asupra fiului meu iar această ereditate se dovedea a fi pur şi simplu oprimantă. Până la zece ani trăise luând totul de la mine; după zece ani,

începuse a lua şi de la el; asta a fost singura deosebire. Se obişnuise cu singurătatea dar nu din aceleaşi motive pe care le avusesem eu. La mine fusese vorba de voinţă, de apărare împotriva zdruncinărilor familiale de care, graţie

soartei şi graţie mie, el fusese cruţat. Singurătatea mea mă înarmase împotriva vieţii, singurătatea lui îl dezarma. Toată dragostea mea şi perfecta înţelegere dintre noi nu-l împiedicau să facă parte din- generaţia sa şi eu ştiam că tinerii din

vremea aceea se temeau de singurătate, că aveau nevoie de alţii, şi adesea puţin îi interesa cine erau. Oare nu aceasta era cheia răului şi a neînţelegerii lor? Renaud trebuia să iasă încet din făgaşul meu, să-l feresc să mă imite. Şi atunci singurul

mijloc nu era să încerc a înnoda în jurul nostru o prietenie sau chiar mai multe? Şi cum nu se punea problema de a-l copleşi cu prieteni de vârsta mea, pe care dealtfel nici nu-i aveam, prezenţa lui Peyrol nu merita toată atenţia?

Aproape de ora şase seara am luat maşina ca să-l conducem pe invitatul nostru în satul său. Ne înţelesesem să-şi încheie duminica în familie. Cum treceam rar prin acele locuri, drumul mi-a'făcut plăcere. Odată depăşit un prim lanţ de

coline, la apropierea coastelor mai înalte, ne-au ieşit în întâmpinare răcoarea şi vântul. Vara începând să dea semne la câmpie, în oraş şi la Font-Verte, pe aceste înălţimi era încă stăpână primăvara. în jurul primelor case din sat începuseră a se

aduna primele umbre ale serii, dar se mai vedeau încă destul de bine căsuţele cocoţate pe dealuri, vechiul meu vis de a-mi găsi pe vremuri salvarea într-o astfel de arcă. Peyrol mă rugă să-l las în Piaţa Primăriei şi după ce ne-am luat la revedere

i-am spus că duminica viitoare o vom petrece la ţărmul mării.

-Am o bucăţică de plajă la câţiva metri de apă de unde marea începea să fie destul de adâncă şi unde se poate plonja. Dacă

timpul e la fel de călduros ca azi, putem face baie în mare.

Băiatul meu fu de acord. în apa în care crescuse ca o mică amfibie, nu se temea de nici un rival iar eu ştiam acest lucru. Peyrol accceptă.

-Duceţi-vă, zise Peyrol. Şi rămânem înţeleşi. îmi voi lua costumul de baie. Şi vă mulţumesc pentru ziua frumoasă de azi.

Ne zâmbi cu zâmbetul său frumos luminat din plin de becul din piaţă în timp

ce eu întorceam maşina. Când am ieşit în soseaua naţională, i-am zis lui Renaud:

- Tu ştii că încă nu-i cunosc familia lui Peyrol. Dar pun rămăşag că şi părinţii şi bunicii şi străbunicii şi stră-străbunicii săi

şi aşa mai departe, toţi sunt originari din colţul ăsta. Peyrol e un adevărat ligur.

- Ah, nu, nu tu!

- Ce nu eu?

-Nu! Toţi profesorii ne-au năucit cu ligurii, primii locuitori ai ţării, cu rasa

ligură care se menţine şi azi, cu sângele ligur care a rămas curat şi nu s-a amestecat cu alt sânge. Aşa că te rog frumos vorbeşte despre altceva.

-Dar eu nu-ţi ţin un curs de etnografie. îţi vorbeam doar despre trăsăturile lui PeyroÎ, despre chipul său.

Ajunsă aici, am preferat să tac. Ligur sau nu, Peyrol îmi făcuse o impresie bună

şi ăsta era esenţialul. Iar eu aveam încredere în duminica următoare.

Săptămâna care a urmat a fost bună pentru mine. Ea mi-a adus dintr-odată două afaceri importante care s-au adăugat lucrărilor pe care le aveam în curs.

Cererile de devize îmi soseau mai curând primăvara, aşa că mi-am încheiat deci destul de bine cel de al doilea sezon. Căci mai în toate mediile, în toate regiunile se generalizase nevoia ca oamenii să-şi găsească locuri de odihnă sau case unde

să muncească liniştiţi, departe de oraşe. Aceeaşi dare îndărăt din fata masinismului si a funcţionalului pe care o

sesizaseră şi alţii îmi procură acum o remuneraţie la care altădată mi-ar fi fost greu să mă gândesc. Şi dacă reuşeam, asta se întâmpla pentru că ştiam să aplic în slujba altuia egoista mea dragoste de izolare, ingeniozitatea de a mă folosi de

toate condiţiile sale. Sălbăticia mea îmi adusese o clientelă, ne ajuta şi pe mine şi pe fiul meu să trăim de pe urma ei.

Fără vanitate, ajunsesem să mă descurc în munca mea şi destul de bine prin mijloacele ce puteau compensa

inconvenientul unei formaţiuni profane. Căci nu făcusem niciodată vreun stagiu pe lângă vreun patron, ci improvizam. Dar nu-mi menajam nici un efort, aveam gust, impuneam clienţilor să nu se abată niciodată de la regulile construcţiei

regionale rurale care constituiau pentru mine cea mai bună călăuză. Şi mai ales pe şantierele unde lucram ştiam să pun piciorul în prag împotriva specificului secular şi exasperant al nepăsării provensale.

- în exercitarea meseriei dumneavoastră, îmi spunea adesea domnul Ricard, ar trebui să stiti să faceţi uz de farmecul dum-

neavoastră mai mult decât de autoritate; pe scurt, în loc de a face pe omul de afaceri, uzaţi mai curând de armele dum-neavoastră feminine.

Văduv îngrijit, îmbrăcat corect, bărbat bine, care nu s-ar fi deranjat să iasă din

dosul biroului său pentru nici un fel de vizitator, domnul Ricard îmi făcea un pic de curte mai mult din principiu. Nu-l ţineam de rău pentru a păstra bunele relaţii dintre noi.

La fel ca şi odinioară pe insula mea, am reuşit destul de repede ca vecinii mei de fermă şi pescarii să nu-mi mai spună „doamna Boussardel" din moment ce aveam o meserie. Toate hârtiile mele de afaceri aveau ca antet următoarele:

AGNÈS, decoratoare, instalaţii-restaurări, împreună cu adresa, telefonul şi numărul de înscriere în registrul comercial. Nu mi-e ruşine să mărturisesc că uneori, citind unele devize proaspăt ieşite din mâna dactilografei, pipăiam distrată cu degetele,

sus, în stânga paginii, reliefurile acestei raţiuni sociale, acestui prenume pe care mi-l alesesem.

Una dintre cele două afaceri despre care v-am vorbit îmi fusese trimisă chiar de domnul Ricard. Era vorba de munca

obişnuită de a restaura o fermă veche din împrejurimi pentru un inginer de la un faimos complex industrial. Resentimentele mele împotriva acelui peisaj nu mergeau chiar atât de departe încât să refuz să-i

ajut pe cei care doreau să aibă unde se refugia în fiecare seară.

Cealaltă afacere consta în a-mi asuma sarcina unui grup de case vechi achiziţionate de nişte prieteni ai unui client mai vechi de-al meu, case aflate în

Corsica, din care ei voiau să facă o singură locuinţă mare. Am acceptat să mă ocup de acest şantier, dar sub rezerva colaborării cu un arhitect autohton ca să

menajez susceptibilităţile locale şi nişte vizite pe acel şantier pe care eu nu le puteam face prea des. Clienţii au consimţit cu condiţia ca acea casă să fie în „stil Agnès", formulă pe care domnul Ricard o inventase din amabilitate dar care

prinsese, nefăcându-mă să surâd decât pe mine.

Semnând hârtiile pentru cele două afaceri care aveau să-mi permită cel puţin câteva luni să mă arăt mai dificilă în acceptarea altor cereri, m-am trezit sâmbătă

singură. Şi cum timpul nu se pusese de-a curmezişul planului meu, i-am urcat în maşină pe cei doi băieţi încă de la patru şi jumătate când au ieşit de la şcoală şi ne-am îndreptat spre mare.

Nu prea era lume. Cei cincisprezece kilometri de ţărm care în acea parte ne oferea şi peşte şi posibilitatea de a ne scălda, erau - în timpul vacanţelor - tixiţi de lume. înainte de sosirea sezonului cald,

proprietarii vilelor şi ai hangarelor unde-şi ţineau iahturile se simţeau la ei acasă.

De mai bine de un an aveam şi eu acolo pe ţărm un hangar pentru o luntre, unde în partea de jos existau două paturi suspen-

date şi în faţă o suprafaţă plană de pământ între două hăţişuri de trestie de zahăr. Pe la bord, accesul la apă nu era posibil decât înotând. Maşina trebuia lăsată destul de departe, în spate, fiindcă poteca prin pădurea de pini care ducea la hangar era

mult prea îngustă, iar celelalte terenuri închise îmi blocau intrarea pe modeştii mei o sută douăzeci de metri patraţi. Aşa că ajungeam la locul nostru după o jumătate de oră de mers pe jos, descuiam hangarul întunecat unde se odihnea luntrea, făceam

zece paşi în umbră şi canaturile deschizându-se spre mare, ne lăsam brusc îmbrăţişaţi de soarele cerului şi de soarele apei, de clipocitul valurilor printre stânci, de mirosul pinilor şi al peştilor ce se frigeau la grătar prin împrejurimi. în jur, la

cincizeci de metri de apă, se auzea adesea vara ţârâitul greierilor. La început a trebuit să ne apărăm de tranzistoare. Dar Renaud şi eu am pus la punct metoda contraatacului. Am adus de la Font-Verte un patefon vechi şi la prima dezlănţuire a

maniacilor puneam un disc cu o divă care ţipa cât o ţinea gura, o arie, mereu aceeaşi arie din Donizetti. Efectul era fulgerător: într-o clipă nu se mai auzeau decât valurile şi greierii. Cei din jur, înţelegând despre ce

anume era vorba, s-a încheiat repede un tratat de pace cu teritoriile limitrofe. ■

în acea ultimă sâmbătă din luna mai, odată intraţi în hangarul ale cărui uşi deschise ne-au descoperit într-o clipă un cer şi o mare ca de foc, cei doi băieţi au

început, ca la un semnal, să-şi scoată hainele de pe ei. Din câteva mişcări Peyrol se şi dezbrăcase rămânând în slipul pe care-l purta pe sub pantaloni. Eu, cel puţin, nu mă aşteptam la această metamorfoză atât de rapidă. Fără să-mi

arunc privirea asupra lui avusesem totuşi timp să-l văd. Niciodată n-aş fi crezut că un băiat atât de tânăr, un băiat doar de şaptesprezece ani poate fi atât de viril. Trupul său oferea un modeleu, o expresie - dacă pot să mă exprim astfel - cgre nu era

cea a unui adolescent, şi fără să vreau m-am gândit că Peyrol avea probabil în satul lui vreo „drăguţă". Aparţineam unei generaţii pentru care nuditatea nu e un lucru neutru şi fără urmare. Aşa că am întors capul. Ca să am în faţa ochilor ce

credeţi? Pe Renaud gol-puşcă fâţâindu-se prin hangar, intrând şi ieşind din luntre, căutându-şi slipul pe care ultima oară îl lăsase acolo. Şi iată că eu, femeia coaptă, îmbrăcată, aflată între cei doi gemeni -

unul de ambră, celălalt de ivoriu - care-si dădeau coate în semiîntuneric, am

reacţionai:

- Ei, hai, spune unde l-ai pus? Nu-i nimeni aici care să te vadă în afară de noi!

Mă privi năuc, iar eu i-am zis că „filiform sau longiliniu" era cazul să-şi pună ceva pe el. Renaud nu replică, mă privi adânc în ochi fără a-şi ascunde nuditatea şi acea impudoare imobilă, acea tăcere îmi sporiră încurcătura. De câtva

timp aveam adesea sentimentul că fiul meu săvârşea ceva nepermis; nu mă simţeam deloc la largul meu si starea aceasta deranja armonia dintre noi. Atent la atitudinea ¿ului meu, poate şi la a mea,

Peyrol nu se mai mişca, aşa.că am socotit de cuviinţă să-i spun:

- Nu te mira! în insula noastră Renaud a trăit ani în şir gol ca un vierme!

Micul ligur nu scăpă această ocazie pentru a surâde aşa cum ' ştia el, având chiar tupeul să-mi spună:

- Nu vă faceţi probleme! Eu oricum, nu voi apărea în acelaşi costum ca al lui dacă asta e ceea ce vă nelinişteşte.

Un pic sufocată de această îndrăzneală, n-am putut răspunde nimic, mai ales că Renaud reîncepuse să-şi caute costumul.

Amicul lui îl aştepta ca să intre împreună în apă. Eu şi Pey- rol stăteam în picioare unul lângă altul şi tăceam.

Reflexul după-amiezii care intra pe uşa hangarului îi aurea pielea în acel clar obscur cu care ochii mei se obisnuiserâ.

înaintând către micul debarcader am privit marea.

- Nu-l mai aştepta, i-am spus lui Peyrol fără să mă mai întorc iată, soarele a şi început să coboare.

Nici n-am terminat bine această recomandare că întâi unul, apoi celălalt

trecură pe lângă mine alergând, amândoi în chiloţi de baie, cum se cuvenea, si dublul lor salt la zece metri distantă

făcu să ţâşnească lumina şi apa.

Adusesem în termos mâncarea pregătită de Irma: masa de seară şi masa pentru a doua zi. Blândeţea serii se prelungea. Baia odată terminată, era încă mult prea devreme pentru masă şi fiecare se apucă de ceva. Renaud începu să-şi

îngrijească luntrea. O botezase *Agnes,* lucru de care nu eram câtuşi de puţin încântată şi atunci mi-a spus că s-a gândit să-i zică *Vulturul mărilor,* aşa că dintre două rele l-am ales pe cel mai puţin rău.

- Vrei să te ajut? l-a întrebat Peyrol.

- Mulţumesc, sunt obişnuit cu treaba asta.

Celălalt nu insistă, îşi luă o revistă şi începu să citească. Vedeam că prietenia dintre ei nu se lega şi, în ciuda dorinţei de

a nu interveni în relaţiile dintre ei, trebuia totuşi să le vorbesc despre culcare.

- Ia spuneţi, băieţi, cum vă aranjaţi pentru la noapte?

Renaud, mult prea ocupat de cromurile pe care le lustruia,
nu păru să audă, şi atunci am explicat mai pe larg:

- Ştii, Peyrol, avem două paturi suspendate; patul lui Renaud se trage în

afară şi pot dormi în el două persoane. Dar să ştii că se mai poate pune şi o saltea în fundul luntrii, cu cearşafuri, pleduri şi toate cele necesare; e foarte practic; eu am dormit adesea acolo.

Neprimind de la nici unul nici un răspuns, m-am uitat la Peyrol care, cu sprâncenele ridicate a aşteptare făcu un semn către Renaud părând a spune: „Păi el e cel care trebuie să decidă!" Renaud însă îsi vedea de treabă înainte.

-Renaud, am spus, tu ce părere ai? Mie mi-e indiferent unde dorm dar vreau să ştiu unde fac paturile.

- Curii vrea el, spuse fără să se întoarcă. Dar te previn, Pey- rol, în patul

meu dublu e ca şi cum ne-am culca împreună. Noaptea eu am un somn agitat, aşa că te poţi trezi cu câteva lovituri zdravene de picioare.

- Păi dacă nu e decât atât, ţi la voi înapoia, zise celălalt cu umor. Dar cred că voi dormi foarte bine în barcă, doamnă.

După ce-am rezolvat şi problema asta, am mâncat, apoi ne-am despărţit destul de repede. Discuţia, ca şi la Font-Verte, n-avea

spor. Renaud se apropia greu de cineva şi compania lui Peyrol nu era în măsură să-l stimuleze.

Culcată în patul meu suspendat de unde auzeam răsuflarea mării care mă făcea să

visez, mă gândeam cu scepticism la ziua de mâine.

Apoi, încă de dimineaţă, a urmat împăcarea obişnuită. Vremea frumoasă, căldura timpurie pe care nu contasem zadarnic, băile repetate în mare, luntrea

Agnès care a dat tot ce se putea aştepta de la ea şi soarele, mai ales soarele, toate laolaltă duseră la răsturnarea situatiei din ajun. întocmai ca orăşenii care la tară

descoperă o durată miraculoasă a orelor, a zilelor ce li se par prea scurte, simţeam odată cu baia de soare o linişte şi o reîmprospătare de care mă miram întotdeauna. în acea pasivitate în care mă coceam de căldură, sub pleoapele lăsate fantasmele

se volatizau, imaginaţia bolnăvicioasă înceta, dar momentele se înlănţuiau când goale, când pline, fără a fi nevoie să le susţin prin cuvinte. Ştiam că moleşeala aceea datorată căldurii îi liniştea pe cei agitaţi şi că cei neliniştiţi nu-şi mai căutau

ajutorul din afară. într-o zi, o vecină de plajă, o necunoscută, mi-a zis:

- Eu trebuie să am tot timpul ceva de făcut, altfel simt că înnebunesc!

Am văzut-o apoi pe acea persoană micuţă, cu gesturi repezite, în care am

bănuit că se ascundea o maniacă ce nu-şi găsea locul stând liniştită pe salteaua ei, sub soarele necruţător, vreme de câteva ceasuri...

Făcusem bine că-i adusesem pe cei doi băieţi în hangar. Ziua îşi urma cursul şi

soarele drumul său şi dacă judecam după mine însemna că si cei doi*băieţi se simţeau la fel de bine. Stăteau

Iară să scoată o vorbă dar acum tăcerea nu-i mai apăsa. Organizasem această

plimbare pentru ei, în interesul amiciţiei lor pe care o doream din tot sufletul pentru că Peyrol era simpatic.

La un moment dat, poate pe la ora unu după-amiază, m-am ridicat pe jumătate şi am văzut în faţa mea cele două trupuri

•tinere, flecare pe salteaua lui de plajă, cum stăteam şi eu pe salteaua mea, răbdând soarele, după care m-am lungit din nou. Eram toti trei închişi tot ca la Font-Verte, dar într-o sferă de aur ce se topea. De ce să mă fi neliniştit? întinsesem

cam mult coarda în ceea ce privea singurătatea noastră - a mea şi a lui Renaud - iar acest tânăr necunoscut se prezentase în faţa noastră cu chipul lui liniştitor, cu surâsul plăcut, cu toate aparenţele unui tânăr dornic de un

oarecare fast. Eu eram cu mai bine de douăzeci de ani mai mare ca Renaud; dacă Peyrol s-ar fi apropiat de el, ar fi restabilit într-un fel balanţa.

- Vai ce bine e, am spus eu de sub pălăria de pai pe care-o lăsasem să-mi

alunece pe nas; am auzit două glasuri gemene care, lipsite de timbru - unul fiind prea aproape iar celălalt prea departe - răspunseră da.

M-am întins, apoi am deschis palmele în faţa soarelui ca şi cum aş fi vrut să-l

prind. Pe salteaua mea subţire mă prăbuşisem tot mai mult în inerţia mea fizică iar sufletul, sufletul îmi era

parcă înfăşurat în valuri de aur trăind beatitudinea şi iluzia care le face pe femei

să nu-şi mai simtă oboseala, dar nici vârsta. îmi spuneam: „De data asta iată-te angajată pe drumul pe care ţi l-ai ales singură; vechea Agnès, mereu alarmată, mereu trasă înapoi de qopilăria ei nefericită, de familie, Agnès cea sortită

eşecurilor, încercărilor sortite înfrângerii dar nu şi uitării, ranchiunelor înăbuşite dar rămase vii în memorie, vezi bine că acea Agnès e departe de tine. Te-ai avântat în larg iar ţărmul de pe care ai plecat a dispărut."

- Când crezi că vom mânca azi?
- Ce spui?

M-am ridicat tresărind şi pălăria mi-a căzut pe piept.

- Oh, iartă-mă, mamă. Dormeai?
- Aproape.

Reconducerea lui Peyrol în satul lui chiar trăind pe un drum drept, a durat mai mult ca prima oară. Pasagerii mei nu vorbeau, ceea ce e adesea urmarea unei zile foarte plăcute. Asimilau ca şi

mine aerul curat şi soarele strălucitor care ne mai încingea tâmplele dar răcoarea serii ne obligă în curând să închidem geamurile. O moleşeală progresivă a lui Renaud pe umărul meu mă avertiză că aţipise. Privind la lumina

tabloului de bord, am constatat că şi Peyrol aţipise iar în momentele în care Renaud se lăsa mai puţin pe mine, am observat că cei doi băieţi se sprijineau unul pe celălalt. Dar dubla lor toropeală trecând ca un curent de la un umăr la

celălalt, ajunse până la mine, încât a trebuit să deschid radioul si să ascult muzică, ceea ce nu i-a deranjat câtuşi de puţin pe cei doi. Văzându-i astfel mult mai vulnerabili la

oboseală decât mine si zdrobiţi ca nişte cătelandri

ce s-au jucat prea mult, m-am simţit înduioşată şi plină de un orgoliu care-i privea pe amândoi.

Peyrol odată lăsat în piaţa satului, Renaud se trezi brusc. Dar nu-mi adresă nici un cuvânt înainte de a se vedea primele lumini ale oraşului. Când am mai micşorat viteza din cauza

traficului maşinilor mult prea numeroase, mi-a spus în felul lui deconcertant:

- înţelegi, nu mă arunc niciodată de gâtul unui tip când n-am avut vreme suficientă să-l cunosc!

Mi-am înghiţit saliva şi i-am răspuns fiului meu, cu un aer degajat, că avea perfectă dreptate.

Peste patruzeci şi opt de ore, clienţii mei din Corsica susţinură că lucrările lor

sunt urgente. După ce le făgăduisem că eram de acord să mă ocup de ele, acum mă poftiră să vin şi eu cu ei în Corsica. în clipa când am primit telegrama m-am înfuriat,. fiindcă nu crezusem că

lucrurile vor merge chiar atât de repede şi n-aveam chef să-i las singuri pe cei doi băieţi. Dar îmbrăţişând această meserie mă obisnuisem de multă vreme să

mă supun exigenţelor ei. Dacă aş fi ţinut seama de treburile mele personale, unde aş fi ajuns? Şi apoi ştiam din experienţă" că în astfel de cazuri, când clienţii devin nerăbdători, era mai bine să mă apuc

imediat de treabă ca să-mi crească bugetul. Femeia de afaceri care devenisem nu trebuia - pentru nişte fleacuri personale - să-şi piardă drepturile.

Am dat telefon să mi se retină un loc la avion si

după-amiază, sub duzi, am ţinut un mic sfat împreună cu Irma şi cu Renaud. Nu

era prima oară când îi lăsam singuri, dar de data asta intervenise un element nou.

Tin ca totul să-si urmeze cursul ca si când n-as fi plecată

3 3 3 3
^

de acasă. Să înveţi aici, cu Irma, iar la liceu cu Peyrol. Trag nădejde să mă întorc înainte de sâmbătă, dar dacă va trebui să mai stau dacă voi, băieţii, vreţi să vă duceţi în hangar, duceţi-vă fără mine. Am să.vă las cheile. Nu vreau să vă lipsesc de o baie

în mare sub pretextul că eu sunt nevoită să plec în Corsica.

- Maşina nu mi-o lasi?

- Sigur că nu ţi-o las! Cu ce vrei să mă duc mâine la aeroport?

- Păi nu pot să mă duc de aici până la mare cu motoreta cărându-l şi pe Peyrol la spate.

- Dar Irma? Nu poate să vă ducă la mare cu maşinuţa ei de doi cai putere cu care-şi face cumpărăturile?

- Nu-mi place să conduc maşinuţa.

- Dar nici nu vreau s-o conduci când nu sunt eu alături de tine! N-ai decât cincisprezece ani! Nu! O să vă ducă Irma. Nu-i asa, Irma?

-Cu multă plăcere. Am să le fac şi o ciorbă straşnică de peşte.

- Si n-ai s-o tachinezi ? Renaud

ridică din
umeri.

- Stii bine că nu! Dacă tu nu esti aici, treaba asta nu mai are nici un farmec.

- De ce te-ai bosumflat?

- Păi ţi-am mai spus: nu-mi place când pleci de acasă.

- De ce?

- Cum, făcu el ridicând ochii spre mine, mirat de evidenţa care-mi scăpa: mi-ai

spus tot timpul că oricând ţi se poate întâmpla ceva.

-Ce să mi se întâmple? Doar am mai mers cu avionul în viaţa mea. Ba am mers chiar şi împreună.

- împreună, nu ţi se poate întâmpla nimic. Sau atunci nu mă gândesc la asa ceva din moment ce. suntem alături.

Deci deţinea secretul acestor cuvinte menite să mă mişte iar

mai apoi să -mă frământe vreme îndelungată. Uneori mă şi întrebam dacă nu există şi un pic de şiretenie în toată

treaba asta. Dar nu, era totuşi sincer, si ceea ce-l deosebea de băieţii de seama lui, ceea ce la un altul ar fi putut să pară intenţionat, lui îi venea tocmai din lipsa de calcule şi de frână, adesea chiar

din lipsa lui de pudoare. Sigur că nu era un copil prost, dar intuiţia îi întrecea cu mult inteligenţa. Mama din mine îşi dădea seama de acest lucru şi era profund emoţionată.

M-a lăsat deci sub farmecul acestor cuvinte. Până la plecare şi chiar şi după ce am plecat. Tot timpul cât am zburat m-am gândit la el căci noi ne despărţeam destul de puţin. Sus de tot, deasupra mării care scânteia, îl vedeam în faţa ochilor pe

Renaud, întins pe fotoliul lui de stofă roşie, cu picioarele sale lungi şi goale sub lumina electrică ce picura din frunziş, şi nu departe de el, lima atentă, în picioare, în faţa uşii de la bucătărie, ascultându-ne.

Cele câteva zile cât am lipsit-căci a trebuit să concep planul de restaurare, să-l pun pe hârtie şi să pornesc în sfârşit lucrul pe şantier - despărţirea de Renaud m-a durut. De câte ori aveam o pauză în muncă, gândul meu se îndrepta spre el. în

timpul traseului unde eram condusă dintr-un loc în altul, mă preocupam de peisaj sau mă prefăceam obosită închizând ochii pentru a nu-i vorbi în gând sau a-l vedea. Mi-l închipuiam, îl visam. îmi apărea stând cu Peyrol într-o clasă goală, ascun- zându-

se de ceilalţi la fel cum se ascundea si de mine căci,

fidelă avertismentului său, nu mă amestecam niciodată în lecţiile lor. îl vedeam în maşinuţa Irmei în drum spre

hangar, sau aruncându-se în apă de pe ponton sau mâncând unul lângă altul ciorbă de peşte. Cu alte cuvinte, îmi lipseau amândoi.

O amărăciune îmi umbrea, totuşi aceste imagini: rezistenţa lui Renaud în faţa

camaradului său, refuzul lui de a se împrieteni cu el. Bruscând puţin reîntoarcerea mea, după o discuţie amănuntită cu clienţii mei în care toate lucrurile s-au lămurit,

sâmbătă am luat un avion de seară ca Să nu mai pierd timpul, şi am pornit spre casă.

Când am ajuns, la Font-Verte era întuneric şi toate uşile închise. Am dormit puţin, agitată ca un copil în prima lui zi de vacanţă. La asta se adăuga şi nerăbdarea surprizei pe care aveam s-o produc în hangar.

Nopţile se scurtaseră. Am pornit la dram cu noaptea în cap "pentru a evita busculada duminicală spre mare şi drumul a fost destul de uşor de parcurs. Hangarul încă dormea; am deschis uşa cu precauţie şi am dat de Irma care-şi făcuse patul în

luntre. Am înţeles că Renaud se culcase în patul meu, iar Peyrol în celălalt, dar nu; patul meu suspendat era gol, mi-l păstraseră, iar cei doi băieţi se culcaseră alături, în patul dublu. I-am văzut trezindu-se şi privindu-mă, şi după

exclamaţiile lor întretăiate de lovituri prieteneşti, după busculada lor de a coborî din pat în slip şi a se duce la duşul de afară, disputându-şi-1, alergând până la ponton şi încercând marea cu piciorul, mi-am dat seama că, în sfârşit, pragul fusese

trecut: Renaud cedase şi prietenia dintre cei doi se înnodase.

- Justin! strigă fiul meu, şi astfel am aflat că Peyrol se numeşte Justin.

-Da, Renaud, răspunse celălalt, care din politeţe revenise lângă mine.

- Hai să facem o cursă. Până la geamandură şi îndărăt. îţi dau douăzeci de metri avans.

-Nu-i cinstit! Ştii sigur că vei câştiga! Eu nu înot decât bras.

- Voi înota si eu tot bras.

- Du-te, Peyrol, i-am spus. Du-te...

Până la urmă, împingându-se, trăgându-se, au căzut în apă si au băut câte o gură zdravănă într-un fel de bolboroseală plină (ie strigăte. Răsărea soarele. „E mai bine,

mi-am zis, să rămân pe mal; văd că gheata s-a rupt; a fost de-ajuns să lipsesc câteva zile."

Am rămas pe plajă toată dimineaţa, resimţind truda zilelor petrecute pe şantier şi noaptea aceea foarte scurtă. Nu aveam

nici cea mai mică dorinţă să mă scald. De îndată ce-am mâncat, m-am retras singură ca să-mi fac siesta şi am binecuvântat pinii care se întindeau peste acfoperiş, căci se făcuse foarte cald.

Când am coborât, i-am găsit pe cei doi băieţi pe cale de a sporovăi pe saltelele lor de plajă pe care se aşezaseră la umbra copacilor. Văzându-mă, s-au oprit.

- Vă deranjez?
- Vorbeam despre matematică.

- Oh, atunci vă deranjez. Şi am făcut un pas spre a mă întoarce.

- Dar nu, te rog, rămâi cu noi!

M-am aşezat pe o saltea. Apoi s-a făcut linişte şi cei doi se uitau la mine.

- Ce zici, Justin, să-i spunem?
- Dacă vrei...
- Atunci spune-i!
- Spune-i tu! Doar e vorba despre tine.
- Bine.

Renaud rămase un moment tăcut ca şi cum în clipa în care se pregătea să spună ce avea de spus, descoperise enormitatea a ceea ce urma să povestească.

- Ei bine, n-ai să mă crezi...

- Despre ce-i vorba? Hai, dă-i drumul!
- Foarte bine. Ne-a dat o lucrare la matematică. Ghici al câtelea sunt acum?

- Nu ştiu. Probabil penultimul în loc de ultimul din moment ce esti atât de victorios.

-Ah, Justin, o auzi? Ei bine, mamă, sunt al douăzeci şi treilea din patruzeci.

- Nu se poate! Dar e un succes, nu glumă! Ai urcat uimitor!

- Din moment ce-o spui! Profesorului nu-i vine să creadă!

- Asta datorită dumitale, Peyrol!

-Mai ales datorită lui, zise Peyrol. Ştiţi cum se întâmplă: când tii cu tot dinadinsul să înveţi...

- Dar e un eveniment! Sunt grozav de mulţumită! Din moment ce începi să-ţi

revii, putem trage nădejde să obţii media de trecere?

- La bacalaureat? întrebă Peyrol. Tot ce se poate.

- Câte săptămâni mai sunt până la examen?

- Şase sau şapte, zise fiul meu. încă nu s-a fixat data.

- încă şase săptămâni! Crezi că-ţi vei putea păstra suflul până atunci?

- Ascultă, spuse el obiectiv, trebuie să-ţi spun că acum mă descurc. Nu de mult; de

vreo opt zile. El mi-a explicat şi eu am priceput şpilul.

-Eu nu sunt totuşi primul din clasă, zise celălalt. Ţine seama că şi eu am tot şase săptămâni până la examen.

- Tu nu te poţi compara cu mine. Mă şi întreb dacă ţi-a mai rămas ceva de învăţat la matematica superioară. Să nu te nelinişteşti din pricina lui, mamă, căci este arliipregătit. Şi are merite deosebite. Internatul îl ajută să se concentreze.

- într-adevăr, zise Peyrol, nu eşti niciodată singur şi totuşi dacă vrei poţi să fii singur.

Oare fiul meu spusese toate acestea ca să mi-l facă mai simpatic? Până atunci nu mă preocupase viaţa lui Peyrol ca intern.

Nu-i cunoşteam decât chipul lui de la Font-Verte, din hangar şi în trecere, din mica piaţă a satului unde-l lăsam noaptea. Acum rămăsese visător sprijinit într-un cot pe salteaua lui. Deşi bine format pentru

vârsta lui, o graţie de adolescent plutea încă în jurul său.

- Ah, copii, am spus. Ce păcat că ne despărţim în seara asta înainte de masă. Altfel am fi stropit evenimentul!

- Dar, mamă, cum tu nu erai aici ca să-l duci cu maşina în sat, el şi-a anunţat părinţii să nu-l aştepte.

- Atunci bravo! Să rămânem aici! Vom pleca mâine în zori, vă convine? Irma! Irma, ia vino! Renaud a repurtat un frumos

succes la şcoală. Găseşte-ne o sticlă de şampanie, dar bună, pentru masă. Te descurci tu prin împrejurimi. M-aş fi dus eu însămi, dar m-ar împiedica să mă scald şi eu cu băieţii ăştia. Haideţi în apă!

Chiar a doua zi seara, rămasă singură cu băiatul meu, i-am împărtăşit ideea mea. Să-l luăm pe Peyrol acasă la noi până la examen. Fiecare dintre ei va fi avantajat în ceea ce privea învăţatul şi acel prim succes la matematică al lui Renaud trebuia

urmat de altele. Cu un aer gânditor, Renaud fu de acord cu atât mai mult cu cât îmi zise:

- Ar trebui să-i propui tu, mamă, invitaţia să vină de la tine!

Acel rol ospitalier îl flata şi eu l-am invitat fiindcă am văzut
că cei doi băieţi se împrieteniseră. Mutarea s-a făcut în cursul săptămânii. Am închiriat o motoretă pentru două luni şi tânărul aducându-si valiza lui de carton s-a

stabilit la Font-Verte, la parter, în camera de oaspeţi. Camera se afla sub biroul meu, se intra acolo prin sală şi dispunea de unul dintre turnuleţele patrate amenajate ca sală de baie.

Dar din păcate nu ne-am găsit toţi trei un *modus vivendi* sau mai curând, cum spunea fiul meu în pedantismul lui de şcolar, *modus laborandi.* Renaud se împărţea între sala de jos unde învăţa cu Peyrol la matematică, şi biroul meu de la

primul etaj unde venea să-si facă restul lecţiilor. Pentru mine era incomod, pentru- oaspetele său, nepoliticos.

- Instalaţi-vă unul lângă altul la parter. E odaia cea mai răcoroasă din întreaga

casă. Eu sunt obligată să rămân sus: acolo am toate dosarele şi planşa cu desene. Ca să lucrăm în trei, e cu neputinţă: biro;ul e prea mic.

N-am mai adăugat că prezenţa lui Peyrol mă deranja în munca mea.

- Deranjez pe toată lumea, spuse el.
- îti interzic să vorbeşti astfel. Sunt încântată că te afli aici

în casă. Intreabă-l pe Renaud dacă am obicei să poftesc la mine pe cineva care mă deranjează.

- Aşa e, Justin, poţi s-o crezi. Când n-are ea chef de ceva nu spune nimic pentru că e politicoasă, dar acest lucru se simte. Nu-l

ascunde. Să ştii că cu nimeni nu s-a purtat cum s-a purtat cu tine.

Altă schimbare: prezenţa lui Peyrol a inaugurat la Font-Verte epoca discuţiilor serioase. Eu nu eram pregătită pentru asta. Eu cu băiatul meu vorbeam de la un

an la altul despre diversele incidente de peste zi şi despre lucruri nesemnificative. Acum, între cei doi colegi de liceu aveau loc, în prezenţa mea, vii dezbateri.

La masă sau după masă, sau în pauzele pe care le făceam în timpul lucrului,

asistam puţin speriată la controversele celor doi privind părerile lor despre profesori şi despre lecturile greu de digerat, sau despre exerciţiile fizice la care tinerii liceeni se provoacă şi se comportă ca cerbii ce se înfruntă în pădure. Iar eu,

eu eram intrusa, incompetenta care n-avea de ce să se mire dacă ei nu discutau decât despre problemele lor trecând în revistă deformarea profesională a celor de la catedră, succedările jazzului, naturismul lui Rousseau si naturismul în general,

invaziile barbare şi invazia ciberneticii. îi urmăream de departe pe cei doi vorbăreţi şi Renaud arătându-se adesea cel mai categoric şi mai fără replică dintre ei doi încercam adesea să-l aduc la nişte

orizonturi mai modeste, fapt ce-l dezamăgea grozav veilind din partea mea.

- Tu nu ştii să discuţi, îmi spunea el cu o mutră plină de superioritate.

Noroc că toate astea nu erau în detrimentul studiilor sale. N-aveam nevoie

să-l mai întreb despre progresele la matematică la care, în ciuda eforturilor sale, rămăsese cel mai slab fiindcă îşi striga în gura mare succesele. într-o seară, de faţă cu Peyrol, la masă, care era momentul când se putea elibera de

eforturile sale şcolare si de obsesia examenului de bacalaureat care se apropia cu fiecare zi, nu m-am putut abţine să nu-i spun că totul i se întâmpla fiindcă

dispreţuia ştiinţele, şi rău am făcut, fiindcă i-am dezlănţuit spiritul de contradicţie.

-Dar eu nu dispreţuiesc ştiinţele! Am părerea mea despre ele. Dacă n-aş fi ştiut nimic mi-ar fi fost groază de ele. Ei bine, instinctul meu nu mă înşală. Acum, când

văd de aproape despre ce este vorba, nu mă mai las prins.

- Oh, oh! Şi acum de ce anume te laşi prins? Spune-ne şi nouă.

- De tot restul: literatură, arte, sensibilitate, imaginaţie creatoare...

-Dacă tu crezi că nu există imaginaţie în matematică te înşeli, zise Peyrol.

- Eu nu numesc asta imaginaţie ci abstracţiune!

- Te joci cu vorbele. Nu-ţi place materia, asta-i totul! Mă rog, e dreptul tău.

- Pardon, eu raţionez! Când nu-mi place ceva pot spune întotdeauna şi de ce nu-mi place. Ştiinţele sunt sterile, sunt ca stânca lui Sisif. Ele nu fac altceva decât să te tot

dea înapoi, apoi din lege în lege te ajută din nou să urci dar niciodată în vârful stâncii. Atunci cui servesc vin eu si te întreb?

-Mie, spuse cu blândeţe Peyrol şi o lumină alunecă din ochii săi către mine.

îmi servesc mie să fiu altceva decât un mărunt zidar de tară ca tata si ca fratele meu. Voi intra la un arhitect şi poate că într-o zi voi fi eu însumi arhitect.

Renaud fii de acord cu el pe plan practic. Dar adăugă că istoria sensibilităţii fusese altfel marcată în ceea ce priveşte căutarea Graalului decât teoria relativităţii

si că el ar fi mult mai mândru să fie un Rimbaud decât un Poincare[v]

Ascultam toate astea fără nici o plăcere. în paradoxurile lui Renaud puteam recunoaşte o tendinţă elementară a spiritului său şi puţin şi al meu, dar

prezenţa lui Peyrol între noi schimba totul. Peyrol care cu atâta răbdare şi zi de zi umplea golurile din cunoştinţele acestui acuzator public. Suficienţa plină de gesticulări a fiului meu mă agasa ca şi

dispreţul părerilor sale contrare. Dar Peyrol lăsase totul să treacă surâzând.

- Singurul lucru pe care-l socot interesant în progresul ştiinţei, continuă oratorul ieşit din pântecele meu, sunt noile mituri. Miturile ştiinţifice moderne.

Era prea mult pentru mine.

- Copii, mă sufocaţi. Aţi lucrat toată ziua, eu la fel, şi s-a făcut foarte cald. Suntem sub copaci în jurul, unei minunate piftii de vită. Haideţi să ne bucurăm de ea.

- Dar, mamă, discutăm! Vezi, Justin, că ea nu ştie să discute?

-Bine, sunt de acord cu tine: nu stiu să discut. Fie-vă milă de sărmana ilotă.

Peyrol izbucni în râs. L-am privit mirată; ceea ce spusesem nu era chiar atât de

caraghios. Să fi fost şi el împotriva mea? îi străluceau si dinţii si ochii.

- Iertaţi-mi râsul, zise el, şi rostind aceste cuvinte accentul său provensal mi se păru şi mai cântat; dumneavoastră

ilotă? Când vă văd aşa, aurie din cap până în picioare, cu rochia asta subţire, cu un mic castravete murat în vârful furculiţei, nu prea
aveţi aerul unei sărmane ilote.

Am rămas cu furculiţa în aer.

5

- Oh, făcu Renaud, dacă acum te apuci să-i faci curte...

Apoi veni ziua pe care trebuie s-o numesc, pe care o numesc

în amintire „ziua aricilor de mare". în ciuda a orice, viaţa noastră rămăsese centrată în hangar. Toată săptămâna eram foarte ocupată, cei doi băieţi fiecare cu examenul său, erau la fel de ocupaţi, eu nu mă amestecam: în treburile lor, nici ei în

treburile mele. Hangarul era halta comună unde ne întâlneam. Timpul se oprea pentru treizeci şi şase de ore şi uitam tot ceea ce nu era mare, soare, sport, lăsând trupurile să ni se înfrăţească cu soarele şi apa. Eram o bună înotătoare dar învinsă de Renaud îl

învingeam la rându-mi pe Peyrol. Pentru a-i urma în performanţele fanteziste pe care le inventau, trebuia să fac eforturi, dar uneori îmi făcea plăcere să-mi uit vârsta şi să uit că eram femeie. Peyrol îmi admira suflul pe care încă nu mi-l pierdusem,

suflul meu din anii tinereţii. Renaud vru să facă dacă mai putea - ca atunci când era mic - să se urce pe umerii mei în apă, şi de acolo să-şi dea drumul în mare. L-am putut suporta, şi când a sărit în apă am reuşit chiar să rămân în picioare. Peyrol mă

privea surâzând. îmi plăcea să cred că-l uimisem. îmi revenise bucuria jocurilor violente care au gustul emulaţiei şi al exhibiţionismului.

- Vezi, Renaud, că încă n-are rost să mă retrag...

- Mie mi se pare că eşti formidabilă, strigă el.

Ca şi când m-ar fi împins diavolul, am adăugat:

- Sunt sigură că chiar şi pe Justin aş putea să-l ţin pe umeri! Dar privirea mea

şi a lui Peyrol încrucişându-se, l-am auzit spunând cu mai mult bun-simţ decât mine, că mai curând s-ar urca pe umerii lui Renaud. Şi-i şi sări în spate. Apoi amândoi, crawl şi bras, mă antrenară şi pe mine în larg.

--Vedeţi dacă se vede fundul, strigă Renaud care ne lăsase în urnă. Sub trupurile noastre din pricina refracţiei, apa era nici verde nici albastră si lumina amiezii o străbătea fără s-o dilueze.

La fund, la o distanţă verticală ce nu putea fi evaluată - doi metri, cinci metri - întinderi policrome de nisip în mijlocul unui haos de muşchi verde, atrăgeau privirea prin aspectul lor neted. Renaud execută saltul delfinului si se scufundă.

- Formidabil! strigă el ţâşnind la suprafaţă. Ştii, când ajungi jos, izbeşti cu piciorul în nisip şi-ţi faci vânt la suprafaţă cu braţele pe lângă corp, drept ca o lumânare. Uită-te cum fac eu!

Şi repetă figura.

- Fii atent! Tragi aer în piept şi când ajungi jos îl dai afară. Apoi loveşti cu piciorul în nisip şi-ţi faci vânt în sus!

Justin încercă, nu reuşi de prima oară, dar când izbuti şi ajunse sus mărturisi că era o senzaţie deosebită.

Oare să risc şi eu? Mă simţeam ispitită.

- Mamă, tu nu vrei să încerci? Uite, merg eu cu tine.

- Nu te deranja.

Am tras aer în piept şi prima oară "n-am atins nisipul. Am urcat dând din picioare.

Fundul era mult mai adânc decât părea. A doua oară am atins fundul, am lovit nisipul cu amândouă picioarele, şi în clipa aceea am simţit o durere ascuţită, sfâşietoare. Am făcut prostia să ţip şi am înghiţit apă.

Am revenit la suprafaţă sufocată şi m-am lungit pe apă făcând pluta.

- Am pus piciorul pe un arici de mare!

Băieţii se precipitară, plini de remuşcări. îmi examinară tălpile şi ochii lor se căscară larg.

- Ai ace peste tot. La ambele picioare!
- Ha! Ai crede că sunt două pernuţe de ace, ziseră ei. Trebuie să fi fost o colonie de arici de mare!
- Parcă m-ar fi curentat, am zis.
- Să ne întoarcem la mal.

-Da...

Am înotat escortată de cei doi, cu picioarele ciuruite.

- Dar cum am să ies din apă? Fiindcă nu pot pune picioarele pe pământ... ţepii vor

pătrunde şi mai adânc... şi nu vor mai putea fi scoşi.

- Taci că-ţi pierzi suflul, zise Renaud.

- Ceea ce v-a produs acesţ şoc se datorează faptului că aţi fost înţepată în talpă, zise Peyrol.

-Apropie-te de mal pe spate, zise Renaud. Vom face un scaun din mâinile noastre.

Cei doi băieţi se apropiará de mine, mă ridicară pe mâinile lor înlănţuite, iar eu m-am prins de gâtul lor. Cei doi băieţi

mergeau încet, le simţeam mâinile tremurând şi-mi era frică să nu cumva să cădem toţi trei. îi auzeam gâfâind uşor.

- Renauld, zise la un moment dat Peyrol, lasă-mă s-o duc cu. Tu du-te şi

caută un şezlong de nuiele, va fi mai bun decât o saltea de plajă.

Am protestat că eram grea, că Peyrol nu mă va putea duce, dar cum el nu răspundea nimic mi-am împletit braţele în jurul gâtului său. Peyrol şi-a desprins uşor

mâinile din cele ale lui Renaud, m-a apucat cu o mână de talie şi cu cealaltă de şolduri; braţele vânjoase îmi strângeau trupul. Se clătină un pic, apoi se înţepeni bine pe picioare. Oare apa să se fi scurs atât de repede ile pe noi? Fiindcă,

strângându-mă în braţe, îl simţeam fierbinte.
îi vedeam chipul foarte aproape de al meu perlat de sudoare. Mă privea cu ochii lui limpezi, numai că de data asta nu mai surâdea. Câteva picături - de apă sau de

sudoare - îi luceau pe piept. Toate acestea însemnau timp, iar Renaud nu mai venea cu şezlongul. Mi se părea că timpul se lungeşte la infinit. Şi atunci m-am simţit brusc rău, am avut o slăbiciune, fruntea mi s-a înclinat, mi s-a înclinat până când am

întâlnit moliciunea, dulceaţa călduţă şi umedă a pielii sale.

Când mi-am venit în fire, eram întinsă pe şezlong, cu o pernă sub glezne. La umbra copacilor.

-Esti albă ca varul, zise Renaud. Nu te simţi bine? Si se aplecă spre mine.

- Ba da, ba da! Dar Peyrol are dreptate: tălpile sunt de vină; nu suport nici cea mai mică atingere.

Plin de autoritate, Peyrol îmi umplu până sus un pahar cu whisky. Am întins mâna şi l-am luat. S-a uitat la mine până l-am băut tot.

- Am să iau două pensete din cutia ta, zise Renaud.

îi cunoşteam îndemânarea, se clasase întotdeauna primul sau al doilea la lucrările practice de ştiinţe naturale. Aşa că mi-am lăsat picioarele pe mâna lui.

-Va dura mult, spuse el înainte de a se apuca. Sunt o mulţime. Voi începe cu cei

care sunt mai uşor de scos. Dar te rog să nu te uiţi.

Mi-am rezemat ceafa de spătar. Nu simţeam nimic. Din când în când Renaud, cu un genunchi pe pământ, trântea câte o înjurătură nevinovată: unul din ţepi se

rupsese, altul intrase adânc în carne. încet, încet, degetele sale deveniră mai dure, mi-am dat seama că se enervase şi mi-a scăpat un vaiet; m-a lăsat şi s-a ridicat în picioare. Cu cotul braţului gol, îndoit, şi-a şters faţa de sudoare şi şi-a regăsit suflul.

-Nu mai pot continua, îmi tremură mâinile, mi-e frică să nu-i fac mai rău!

Rămase în faţa mea neputincios şi nefericit.

- Bieţii mei copii, v-am stricat duminica. Tocmai vouă care aveaţi atâta nevoie de odihnă în acest moment.

- Dar cu răşină nu-i putem scoate? întrebă încet Renaud.

- Din pinii ăştia de aici n-ai să poţi face un bulgăre destul de suplu pentru a-i scoate.

Erau primele cuvinte ale lui Peyrol de când mă purtase în

braţe.

- Atunci, reluă Renaud, s-o ducem la doctor, dar unde?

Peyrol puse pe masă paharul meu gol pe care mi-l luase şi pe

care încă îl mai ţinea în mână, ocoli şezlongul, se ghemui în faţa picioarelor mele şi le examină atent.

- Un cuţitaş de oţel, foarte fin... Ai aşa ceva? îl întrebă el pe Renaud.

- Oh, făcu acesta.

Peyrol nu mi-a cerut părerea. I-am auzit pe amândoi discutând şi dispunând de mine. Le-am spus că există un bisturiu pentru incizii în trusa de lângă tacâmuri precum şi toate cele necesere pentru flambarea instrumentelor.

Peyrol a luat trusa şi a deschis-o.

- Să nu-i faci vreun rău, a zis fiul meu.

- Tu tine-o să nu se mişte. Valorează mai mult decât să-mi spui prostia asta! Vezi bine că ei nu i-e frică!

Voiam să-i ajut.

-Renaud, aşează-te pe picioarele mele... încetişor... S-ar putea să mă mişc, s-ar putea să-l împiedic să-şi facă treaba! Aşa... Acum e bine. Şi te rog nu vorbi cu el, să nu-l tulburi.

Şi am rămas pe mâinile lui Peyrol. Mai puţin delicate decât cele ale fiului meu, dar precise şi ferme. Nu mă surprindeau. Le rememorasem, nu mai ştiu când, pentru forţa lor vizibilă; sigur că se fortificaseră

efectuând treburi mult mai dure decât nişte

mărunte disecţii de elev. Acum eram supusă la o încercare mult mai dură; Renaud scosese doar ţepii de la suprafaţă;

Peyrol trebuia să-i scoată pe cei ascunşi în carne. Primul pe care l-a atacat a fost mijlocul tălpii piciorului. A trebuit să mă agăţ cu disperare de mânerele şezlongului, să-mi muşc buzele. Nu atât de durere cât de iritare şi de exasperare. Aş fi ţipat ca

atunci, pe fundul apei, căci simţeam aceeaşi durere ascuţită care mă străpungea, un supliciu ca o tortură chinezească. Nu voiam să strig, nu voiam să plâng, am strâns din pleoape să nu-mi

scape vreo lacrimă căci Renaud mă urmărea cu privirea şi vedea cât sufăr.

Apoi s-a produs ceva ce n-am înţeles. Parcă trecusem un prag, am încetat să mă mai chinui, să localizez durerea, să mă mai gândesc la ea. Simţeam încă mâinile,

mâinile lui Peyrol. Cel puţin aşa credeam. Deci m-am lăsat în voia lor. Putea să mă facă să^ sângerez, să mă taie până la os: n-aveam să mă mai plâng! între el şi mine se stabilise o înţelegere. El însuşi, nu ştiu cum, şi-a dat seama de supunerea mea. L-

am auzit spunând că eram curajoasă, că să fi fost o alta ar fi ţipat ca din gură de şarpe.

Am deschis ochii dar n-am mai văzut chipul neliniştit al lui Renaud ci spatele lui gol. Liniştit, pentru că eu eram calmă, îl

privea pe Peyrol operând. Trupurile lor arse de soare, dar puţin diferite - unul de aramă şi altul de bronz - se aplecaseră spre picioarele mele. Din atitudinea lor am înţeles că greul trecuse. Apoi au înfăşurat picioarele în nişte cârpe ude şi reci.

- S-a terminat?

-Nu vi s-a părut că a durat prea mult? întrebă Peyrol şi explică apoi cum procedase, şi numărul de ţepi toţi extirpaţi fără excepţie şi îngrijirile ce trebuiau să urmeze, dar îl auzeam doar pe jumătate.

I-am multumit fără să mă mise, cu mintea aiurea, cu ceafa

înţepenită. Pleoapele mi se închideau. Printre gene îi zăream pe cei doi băieţi în picioare. Tăceau. Renaud ne observa, ne

cântărea când pe mine, când pe Peyrol şi aştepta. Aştepta ce? Brusc, l-am văzut îngenunchind şi sărutându-mi glezna, ridicându-se şi aruncându-i celuilalt o privire neagră. Am închis ochii.

Mă lăsară să aţipesc şi mai târziu, în cursul zilei, am presupus că mâncaseră singuri, în tăcere. Amândoi îşi făcuseră siesta întinşi pe spate pe saltelele lor de plajă, nu departe de mine, şi după-amiaza începuse a scălda totul într-o lumină din ce

în ce mai portocalie. După respiraţia lui Peyrol se vedea limpede că dormea dar de fiul meu eram mai puţin sigură.

Ceea ce mă reţinu la Font-Verte în zilele următoare n-au fost picioarele mele rănite.

Chiar a doua" zi după accidentul meu stupid, eram dusă să fiu examinată de medicul meu din oraş eare nu-mi dădu decât unele îngrijiri în plus. l-am transmis lui

Peyrol felicitările doctorului, dar repede, în câteva cuvinte, într-un moment când Renaud era întors cu spatele. Am pretextat că trebuia să stau întinsă pe şezlong şi am cedat unei moliciuni generale. Căldura creştea, data examenului se apropia şi cei

doi băieţi aveau nevioe de mine. La prânz şi seara se întorceau abătuţi şi nervoşi. Târziu, după-masă, în grădină, unde întinsă pe şezlong gustam răcoarea, mi se întâmpla, împotriva obiceiului meu, să întreb:

- Vă descurcaţi, băieţi? Aveţi nevoie de ceva? Si întorceam

1 ' ? 5 î

capul spre ferestrele lor luminate, larg deschise în noapte. Fereastra lui Renaud era la etaj, a lui Peyrol, la parter. La ultima

trecere în revistă a materiei se supăraseră, fiecare studiind la el în cameră, sporindu-şi eforturile. Măsurăm durata studiului lor după orologiul cel mare care-i ţinea companie lui Peyrol în sala boltită şi al cărui sunet profund bătând orele şi

jumătăţile de oră, nu-l tulburau deşi se auzeau până la mine, sub duzi.

Adesea eram obligată să le atrag atenţia că era foarte târziu. La chemarea mea auzeam scaunele scârţâind pe dalele de piatră şi cei doi se iveau deodată, cu ochii

măriţi de oboseală; veneau lângă mine să bea băutura proaspătă de fructe care-i aştepta. Mă regăseam între ei doi ca două mari fructe vii de esenţă atât de diferită, unul, carne din carnea mea, celălalt din carnea altei femei. Apoi se întorceau, se

despărţeau din nou şi se îndreptau spre paturile lor. Luminile se stingeau. Eu mai întârziam, închipuin- du-mi că aud în interiorul casei răsuflarea liniştită a somnului lor.

Dimineaţa, dactilografa mea sosea din oraş iar cei doi băieţi veneau la masă, cu punctualitatea lor de liceeni şi până seara, când se întorceau, îi aşteptam şi visam cum nu visasem niciodată în viaţa mea. Aşa se explică faptul că m-am lăsat

surprinsă de un telefon la care n-ar fi trebuit să răspund; *mea culpa:* dacă m-as fi aflat la treabă, asa cum ar fi trebuit, la vreun furnizor sau pe vreun şantier, inteligenta Irma m-ar fi scăpat de acea convorbire aşa cum ştia ea s-o facă

adulmecându-i din instinct pe inoportuni, răspunzând că nu ştia când mă voi întoarce, iar după aceea ar fi putut spune că voi veni peste câteva zile. în loc de toate astea am ridicat eu însămi receptorul - căci pusesem aparatul la îndemână, lângă

divan, în timpul siestei - şi am încasat lovitura.

La drept vorbind, o lovitură destul de uşoară. Oricum mai puţin dură decât îşi închipuia cea care îşi spuse numele la capătul celălalt al firului. In orice caz mai

puţin sensibilă decât aş fi fost dacă aş fi primit-o cu câteva săptămâni mai înainte. Ziua aricilor de mare care mă şocase şi mă obligase să lenevesc mai apoi la Font-Verte, acţionase asupra mea ca un tranchilizant. Acea săptămână de stat

degeaba pe care o dedicasem celor doi băieţi, revine în amintirea mea ca unul dintre cele mai plăcute momente din acea perioadă. Una din acele halte ale vieţii în care spiritul copleşit de o mare armonie, aproape de fericire, îşi spune: „Eh, poate

să mi se întâmple orice că nu-mi pasă". Şi nu te mai gândeşti că fericirea e scurtă, şi cătnai există şi ziua de mâine. Şi apoi era mult prea mare disonanţa dintre acea lume a mea şi lumea de unde sosea cea care mă sunase la telefon. Căci prin vocea

Henriettei vorbea vocea fostei mele familii, familia mea dacă ne luam după registrele de stare civilă.

Când i-am auzit numele, i-am spus să aştepte puţin sub pretextul că trebuia să închid usa fiindcă se auzea zgomot. Fără să

mă ridic de pe divan, sprijinită în perne, m-am uitat în jurul meu, ca un ultim răgaz, bucurându-mă de camera boltită, întunecoasă şi închisă ca să nu intre căldura de afară. Dar cum cealaltă se neliniştise, a trebuit să duc receptorul la ureche.

Acea Henriette nu-mi telefona din Paris ci dintr-un hotel din oraşul de lângă mine unde coborâse cu un ceas în urmă, din rapidul de dimineaţă. Venise special în Provence ca să mă vadă si cumnată-sa Jeanne o însoţea. Henriette, Jeanne? Erau

cele două femei care in viata mea anterioară se numeau odinioară - si trebuiau să se mai numească încă - Henriette-Gaston si

Jeanne-Paul conform vechii obişnuinţe a Bousserdelilor, după numele mic al bărbaţilor lor. Deci erau soţiile verilor mei primari. Verisoarele mele. M-am frecat la ochi.

La început am refuzat să le primesc, dar ele se aşteptau la asta şi mi-am dat seama că această opoziţie n-ar fi însemnat pentru ele decât un obstacol ultim şi neglijabil după oboseala şi plictisul călătoriei şi mai ales după cât trebuia să le fi costat efortul

de a discuta cu mine, stăpânirea amorului-propriu atât al lor cât şi al întregii familii. Henriette îşi înmulţise argumentele pe care le simţeam coapte: nu vor pleca înainte de a da ochii cu mine, trebuia deci să-mi dau seama că nu bătuseră degeaba

atâta drum fără un motiv grav, că nu uitaseră că rupsesem toate legăturile cu familia de peste zece ani şi motivul vizitei lor nu era în nici un caz „prelungirea trecutelor acţiuni judecătoreşti la care m-aş fi putut gândi", zise ea cu o precizie

procedurală pe care am recunoscut-o în ciuda timpului scurs; în sfârşit, trebuia să fiu mulţumită că n-o ţinea de rău pe „mătuşa Mărie", adică pe mama, singura vinovată de ostilităţile ale căror victime fusesem eu şi fiul meu. Când i-am răspuns:

„Discută cu avocatul meu", ea a ripostat că nu era legal să-i amestec pe avocaţi în „povestea asta", pentru mine însemnând două cuvinte enigmatice.

Pe scurt, o simţeam în posesia dosarului său şi foarte hotărâtă. La rândul meu,

eram la fel de hotărâtă să nu-i acord reconcilierea sau intervenţia, mă rog, orice ar fi venit să-mi ceară şi nu aveam decât un gând: să termin cât mai repede cu acele persoane nedorite. Temându-mă să nu fi venit împreună cu mama, cu care nu voiam

pentru nimic în lume să mă întâlnesc, până la urmă mi-am făcut socoteala că aveam timp să le primesc înainte de întoarcerea celor doi băieţi, despre care eram sigură că, pe căldura din acea după-amiază, aveau să se oprească la piscina olimpică.

După ce-am pus receptorul în furcă, m-am scuturat. Am urcat la primul etaj deşi nu-mi păsa dacă aveau să mă găsească aşa cum eram, adică aproape goală sub rochia de plajă în care începusem să umblu după micul meu accident. Am intrat sub duş, m-

am frecat pe ceafă, dar tot îmi simţeam buzele atnare.

- Irma, adu-mi un scotch, dar cu gheaţă! am strigat eu prin fereastra deschisă.

Trebuia să mobilizez urgent adversara din mine, să redevin de bine, de rău, acea

Boussardel pe care cele două femei veniseră s-o vadă la ea âcasă şi cărora eu trebuia să mă opun. N-aveam de ales. Numai că de data asta nu mai credeam, ca de obicei, că este ameninţat interesul fiului meu. Ceea ce rudele mele aşteptau de la

mine nu mai putea să-i facă nici un rău ci dimpotrivă, aşa cum îmi dăduseră de înţeles, putea să fie în folosul său. Dar acea acceptare era ceva atât de imposibil, atât de indecent din partea mea, atât de puţin specific firii şi conduitei mele încât

am fost sigură că voi refuza. Cum aş fi putut să sper la un asemenea lucru? Numai nişte Boussardeli puteau avea asemenea gânduri!

Toată treaba asta dovedea la ele o ticneală. Ştiam că vremea

lor de glorie trecuse, dar oare să le fi trecut şi vremea bunului simţ? Şi demnitatea? Odinioară Boussardelii ar fi preferat orice - sacrificii, încercări, suferinţe individuale si colective,

ruina chiar-în locul celei mai mici umbre aruncate asupra consideraţiei lor. Mai curând şi-ar fi tras un glonte în cap - cum spuneau pe atunci tata şi unchiul meu, agenţi de schimb, vorbind despre un falit

decât să consimtă etalarea, în văzul lumii, a celor mai urâte secrete.

Or tocmai asta era ceea ce voiau cele două verisoare, ceea

doreau de la mine. Un tânăr Boussardel, Patrick. ultimul fiu al fratelui meu Simon, băiat foarte prost-crescut de către maică-sa după ce tatăl său murise în captivitate, se afla într-o situaţie foarte dificilă. O afacere destul de urâtă cu o maşină furată,

urmărită de poliţie într-o goană nebună, noaptea, care se soldase cu omorârea unui om. Acel tânăr „erou", în închisoare, înainte de judecată, risca tot ce putea fi mai rău; întreaga familie se înarmase

pentru a-l salva, gata să se folosească de orice mijloc care ar fi putut să-i atenueze răspunderea. Metoda cea mai eficace în astfel de afaceri consta în a invoca terenul şubred,

exemplele rele.

Ce veniseră cele două verisoare să facă? Exact acest lucru. Nimeni nu putea mai bine ca mine să devină acuzatorul public al Boussardelilor. Nimeni nu putea să dezvăluie mai bine ca mine de ce anume

erau ei capabili când aveau un interes. N-aveam decât să povestesc conflictul meu cu ei, să spun ce săvârşiseră din dorinţa lor de câştig împotriva a trei dintre ei până la deplinul succes, fară ca numele lor să

sufere şi sub ochii lui Patrick, copil pe atunci.

Când, după aventura mea din California, însărcinată cu cel care avea să devină Renaud, am acceptat ca vărul şi confidentul meu, Xavier Boussardel, să mă

ia de nevastă, rudele care ştiau în taină că era sterp în urma unei tuberculoze genitale, ne-au ascuns acest lucru atât mie cât şi lui pentru că acea căsătorie între cei doi „neputincioşi" ai familiei le aranja lor afacerile. La vestea neaşteptată a sarcinii

mele i s-a dezvăluit soţului meu, tara, pentru a îndepărta copilul străin. Hipersensibil, Xavier suferise un asemenea şoc încât căzuse - accidental sau nu - pe fereastră. Apoi murise. L-am luat, pe moarte, din aleea Van Dyck. Mai târziu,

peste ani, o rudă bătrână, înainte de a muri, dar la curent cu toată povestea, făcând din Renaud „fiul lui Xavier", îl lăsase legatarul universal al averii sale; atunci mama mea obţinuse împotriva fiului meu o dezavuare a paternităţii care-l

dezmoştenea. Iată deci frumoasa poveste pe care trebuia s-o relatez în faţa judecătorilor, pe câre Boussardelii mi-o cereau s-o relatez. Aveam deci posibilitatea de a furniza nişte amănunte dramatice, dovezi şi mărturii ce nu puteau

fi contestate şi care urmau să facă senzaţie. Numai eu singură eram în măsură să atrag asupra puternicei mele familii oprobriul, s-o înfund destul de adânc pentru a-l ajuta, prin această lovitură, pe tânărul Patrick să iasă basma

curată, scăpat de cea mai grea răspundere. Eu reprezentam atuul său de disculpare, şansa sa de achitare.

Ajutată de Jeanne, Henriette punea în mişcare sub ochii mei, cu o mână expertă, roţile maşinii sale; asociate în efortul lor

de demonstraţie, cele două femei mă făceau să mă gândesc la acei răufăcători care, siliţi să mai ajusteze planul unui *hold-up,* erau convinse de reuşita lui şi sfârşeau prin a crede că acel sistem complicat era însăşi simplitatea. Cum eu

tocmai mă miram de absurditatea acelui mecanism ce distrugea tocmai ceea ce voia să păstreze intact, familia, Henriette surâse cu un aer superior şi se decise să-mi spună că totul fusese pus la punct de însuşi avocatul apărării, unul dintre

maeştrii baroului. El cunoştea nişte cazuri precedente şi nu făcea decât să dea apă la moară tendinţei actuale a judecătorilor de a-i incrimina pe părinţi; în sfârşit, avocatul era atât de sigur de modul său de apărare încât le însoţise pe cele două

plenipotenţiare de la Paris până în Provence; acum el aştepta în oras, la hotel, rezultatul misiunii lor.

- înţelegi, Agnès, el n-a putut veni cu noi până aici fiindcă ar fi săvârşit o greşeală profesională gravă. Un avocat nu

trebuie să ia niciodată legătura cu un martor. Şi noi nu vrem să comitem nici cea mai mică neregulă;

- Totuşi, zise Jeanne în acel moment cu mâna întinsă spre telefon, pe tine nu te împiedică nimic să-l chemi.

- Dar... am spus eu, şi mama?
- Nu. Mătuşa Marie n-a venit. Dealtfel tu nu stii dar îti vom
5 5
?
spune noi: n-o duce prea bine cu sănătatea: colibacilii.

- N-ati înţeles întrebarea mea. Voiam să stiu dacă ea e de acord.

-în ceea ce priveşte intervenţia ta la proces? Agnès! Dar altfel n-am fi venit să

stăm de vorbă cu tine. Nu ne-am afla acum aici. E cu totul de acord. Ştii cât este de devotată nepoţilor ei.

Da. Mama îşi revărsase asupra copiilor lui Simon dragostea excesivă pe care o avusese pentru el. Poate că tocmai această

mamă, împotriva căreia aş fi avut atât de multe de spus în faţa judecătorului, avusese ideea de a apela la mine!

- îţi închipui, reluă Henriette, la gândul că nepotul ei în care-l vede retrăind pe scumpul ei Simon... Doar ştii cât de bine

seamănă Patrick cu tatăl său! Ei bine, la gândul că bietul micuţ are în faţa lui încă nişte luni de prevenţie şi că pe urmă riscă să petreacă nişte ani în închisoare, sărmana mătuşă Marie nu mai doarme, se roade în ea si se simte tot mai rău.

Adevărul e că de când cu drama asta refuză orice îngrijiri.

- Fără a uita, reluă Jeanne, că bunurile minorului Patrick sau cele ale mamei sale care răspunde civil alături de el, vor fi amputate de întreg capitalul lor ce va fi

vărsat orfanilor agentului de poliţie omorât de maşină. Adaugă la asta şi daunele- interese ce trebuie date în dreapta şi în stânga. Când experţii se apucă de treabă ştii cum e... Totul se poate

ridica la o sumă enormă dacă te gândeşti numai la ceea ce ni s-a cerut până acum.

Dar o privire aruncată cumnatei sale o opri la timp. Eu însă mă lămurisem. Deci nici măcar din această afacere nu lipsea interesul. Am rămas abrutizată, prăbuşită.

Inima abia îmi bătea. Ca şi cum îndepărtată prea multă vreme de aerul vital al Bous- sardelilor, cea mai mică răbufnire a lui mi-ar fi devenit irespirabilă. Bătaia orologiului în colivia lui de lemn răsună foarte puternic. La picioarele mele,

între mine şi cele două femei, pardoseala sălii se întindea sub privirea mea şi carelajul ei mi se părea că alunecă, se dedublează, se suprapune...

- Irma!

Nu ridicasem vocea, dar la Font-Verte sala comunica prin- tr-un arc deschis cu vestibulul alături de care se afla bucătăria si

poate că Irma- căreia îi spusesem ce vizitatoare aşteptam - rămăsese în alertă, alături. De îndată ce şi-a făcut apariţia, i-am spus:

- Scoth, Irma!

- Nu te deranja, zise Henriette a cărei mondenitate rezista la orice si care nu tinu seama de cererea mea; noi n-avem nevoie de nimic!

- Dar eu am!

Şi am ridicat capul. După mutra lor mi-am dat seama că trebuie să le fi făcut o impresie cel puţin ciudată. Mă vedeam în ochii lor. Eu eram prima mirată de reacţia mea, sau mai curând de non-reacţia, de simplitatea organică a răului meu.

Irma a adus paharul cu whisky şi în acel moment mi s-a părut că aud afară un zgomot cunoscut. Sângele a început să-mi pulseze în artere. Două mici motoare şi-au făcut auzit bâzâitul prietenos, ba chiar mi s-a părut că motoarele vor da năvală în

sală; dar au tăcut şi am auzit două glasuri armonioase care strigară de afară:

- Noi suntem!

Am răsuflat uşurată. Când cei doi băieţi au apărut în vestibul ţinându-se de după umeri, le-am întins braţele.

- Iată-vă! Nu! am strigat agitând mâinile pentru a-i împiedica să se apropie. Cum se face că aţi venit atât de devreme? Vă credeam la piscină!

- Pentru că vrem să mergem să ne scăldăm la baraj.

- De ce? am întrebat încântată, resimţind în acelaşi timp apa glacială, reacţia, destinderea.

- De ce ? Ce întrebare! Pentru că vrem să mergem toţi trei.

N-am încercat să-mi reţin surâsul.

- Dar ştiţi bine că la baraj e interzis să te scalzi!

- Dacă tipul ăla bătrân o să ne vadă împreună cu tine nu va îndrăzni să zică nimic, spuse Renaud.

- Credeţi asta? Puneti-vă costumele de baie!

Am râs. Vorbeam cu ei de la distantă fără a avea intentia să-i

prezint. Deconcertaţi, băieţii au dispărut. Nu m-am scuzat faţă de cele două verişoare. Nepoliteţea mea nu era voită

dar ele trebuiau s-o creadă astfel. Rămăseseră mai ales frapate de efectul neutru, nul, al propunerii lor. Nevrând să neglijeze nimic, Jeanne se aplecă totuşi spre mine.

- Cel şaten e al tău, nu-i aşa? L-am recunoscut, zise ea pe tonul unei mame care vorbeşte altei mame, căci ea îşi pierduse fiul în războiul din Indochina şi eu ştiam cam în pielea cărui personaj intrase Jeanne.

- Da, cel mai puţin brunet dintre cei doi, cel mai înalt.

N-am explicat cine era celălalt. în graba mea de a le vedea

pe cele două femei ridicându-se, le-am spus că aveam nevoie să reflectez la ceea ce mă rugaseră.

- Să reflectezi? A, da, desigur!

Se consultară din ochi, cu sprâncenele ridicate. Era vizibil că se pregătiseră

pentru o scenă de o anumită durată dar care să se termine cu acceptarea mea. Veniseră amândouă ca să-mi ţină piept, să mă înduplece. Dar cu acea stare de rău pe care o simţeam, toate rezervele lor de

convingere şi de târguială căzuseră din mâinile lor la picioarele mele.

Am schiţat gestul de a-mi părăsi scaunul pentru a le invita să plece.

-Ei bine, din moment ce are nevoie să reflecteze... zise Henriette având în ton o

concesie care era un fel de mărturisire de a da înapoi; dar de ridicat de pe scaun, nu se ridică.

- Da, replică Jeanne care era mai vioaie fiindcă vorbise mai puţin. Dar trebuie totuşi să înţeleagă bine că...

- Am înţeles perfect totul. Dar înţelegeţi şi voi că m-aţi luat pe nepregătite. Treaba asta merită totuşi deranjul de a reflecta, nu credeţi?

Ascultam cu nerăbdare răbdătoarele mele cuvinte. N-aveam decât un gând: să

le văd plecate! Să se ducă! Să nu le mai văd în acea casă! M-am ridicat în picioare. Au fost obligate să facă şi ele la fel. Dar într-un ultim elan, protestară, vorbiră amândouă deodată, apoi tăcură brusc. M-am întors ca să văd la ce se uitau, în

acelaşi loc unde se opriseră prima oară, cei doi băieţi stăteau din nou sub arcul boitei, dar alături de Renaud acum în şort, Peyrol încă nu se dezbrăcase.

- A încercat să intre în camera lui pe fereastră, zise Renaud, dar n-a putut fiindcă e închisă.

- Dar să treacă pe aici, poftim, doar e la noi acasă. Şi cu mâna, i-am făcut semn lui Peyrol. Se simţi jenat de prezenţa celor

două străine, asa că trecu fără să ridice ochii. Usa camerei sale se închise. Renaud se eclipsase. Prin atitudinea, prin tăcerea mea, am reînceput să-mi invit verişoarele să se retragă. Ele au mai mormăit nişte fraze pe care le-am întrerupt de câteva ori

cu: „Trebuie să mă gândesc. Lăsaţi-mă să reflectez"; îmi dădeam seama că frumoasa lor nădejde se destrămase şi, colac peste pupăză, mai apăru din camera lui şi Peyrol la fel de gol ca şi Renaud, dacă nu cumva

chiar mai mult, care acum străbătu în sens invers toată sala.

Ne-am dat înapoi ca să-i facem loc să treacă - orăşencele în rochii închise la culoare, eu în rochie subţire - şi tânărul ligur trecu. Simţindu-se observat şi fără

veşmintele care erau singurul său semn social, ceva nedefinit, alcătuit din impudoare şi din modestie, îl făcu în acel moment să semene cu un tânăr erou pe un stadion. Mergea ţanţoş, fără să-şi mişte umerii şi tălpile goale lipăiau uşor pe dale.

Ne-am regăsit toate- trei pe povârnişul acoperit cu pietricele colorate al râului unde Henriette crezu că face o impresie bună lăudând mozaicul. Jeanne, aşezată pe bancă, îi făcu semn şoferului. Cumnata sa ridică ochii spre mine.

-Fizic, Agnès, nu te-ai schimbat deloc. N-ai mai adăugat nici un an...

Eu nu le-aş fi putut spune„acelaşi lucru. Acum, când nu mai eram năucită de vorbele lor şi nici neliniştită, le vedeam în plină zi şi mi se păreau cu douăzeci de ani

mai în vârstă decât le lăsasem cu zece ani în urmă. Oare ele erau cele care îmbătrâniseră atât sau epoca? Cele două verişoare veniseră la mine îmbrăcate în negru, cu nişte fuste, mai lungi decât era moda şi cu pălării dintr-un alt sezon, nefardate, cu

acel ten ce pare veşnic puţin murdar din pricina dispreţului jansenistelor din ele faţă de loţiunile faciale. Nu purtau nici o bijuterie deşi ştiam câte mosteniseră.

La reflecţia reticentă dar măgulitoare a verişoarei mele, mi-am ridicat bărbia, mi-

am tras umerii îndărăt si mi-am întins picioarele, a căror lungime îmi îngăduie să port fără teamă sandale fără toc. îmi puneam astfel în valoare cei aproape patruzeci de ani ai mei. Acum nu mai eram

decât trei femei care alunecasem în viata obişnuită.

- Dar în privinţa caracterului, reluă Henriette, te-ai schimbat. Trebuie să ţi-o spun. în sfârşit, îţi vom oferi o revanşă

măreaţă. Nu voi avea prostul gust de a-ţi preciza ce mari foloase ai putea trage...

Am oprit-o cu un gest al mâinii.

-Da, te-ai schimbat... Am putea şti şi noi cauza acestei schimbări?

- Dar o ştiţi, Henriette, i-am răspuns pe tonul cel mai simplu pe care-l puteam lua, făcând un gest în spate, spre casă, unde mă aşteptau cei doi băieţi.

Jeanne se si instalase în taxi.

- Va reflecta pentru că ne-a promis. Hai urcă, Henriette! Ne vom mai telefona mâine, nu mai plecăm în seara asta!

Le-am văzut maşina îndepărtându-se, descrescând sub ochii mei, rupând ecranele succesive de umbră şi de soare

eşalonate pe aleea de platani, apoi trecând de. cele două borne groase, a virat pentru a coborî în vale pe drumul de pământ.

Oare de câte ori în viaţa mea - după întoarcerile ofensive şi încercările zadarnice de împăcare cu familia mea -

rămăsesem astfel înainte de a o privi cum dispare, din goana unei maşini sau a unui tren sau în lumina tot mai slabă a unei şalupe, îndepărtându-mă de o locuinţă de unde dădeam bir cu fugiţii?

în timp ce mă înapoiam spre casă, am văzut la piciorul unuia dintre turnuleţele din dreapta, două busturi goale şi două chipuri cu ochii larg căscaţi, unul lângă altul ca într-o scenă dintr-o comedie italiană.

Tot timpul cât am coborât la baraj pe o potecă pe unde numai caprele puteau trece, n-am scos o vorbă despre acea vizită.

- Totul e în regulă? mă întrebase totuşi Renaud pe ascuns.

- Da, totul e cât se poate de bine. îţi voi povesti mai târziu...

Dar instinctul său şi poate şi cel al lui Peyrol se alertaseră în privinţa mea. Pe malul îngustului lac artificial, în ciuda amuzamentului de a

brava vigilenţa paznicului care ne văzu dar nu ne zise nimic, în ciuda apei foarte reci care ne tăie respiraţia şi ne făcu să râdem unii de alţii, asupra acelei mici distracţii apăsa parcă un fel de constrângere. Odată ajunşi la Font-Verte, Peyrol se instală - ca

să lucreze - în sala în care Irma făcuse ordine; nimic nu mai amintea de recenta intruziune si Renaud mă urmă primul. Când am ieşit din camera mea, după ce m-am schimbat, l-am găsit în biroul meu. Mă

aştepta îmbrăcat, lenevos şi nepărăsindu-mă din ochi.

- Bun. Am să-ţi explic în câteva cuvinte despre ce-i vorba, am spus aşezându-mă. Le-ai recunoscut?

Da, le recunoscuse, căci „cu genul lor" nu te puteai înşela: era familia. Fiul meu era la curent cu conflictul meu cu „familia" si stia că el fusese, fără voia lui, cauza si miza. Stia

" 5 5 ' '
5 5
totul despre naşterea lui nelegitimă; ştia totul despre actele de ostilitate ale bunicii sale, pe care nu i le putusem ascunde; ştia că ea şi verii lui primari îl deposedaseră de

averea pe care i-o lăsase o mătuşă bătrână. în sfârsit, se afla alături de mine când fusesem alungaţi de la Cap Bai'ou, cu cinci ani în urmă şi asistase la toată dezlănţuirea procedurală. Avea pe atunci zece ani, îşi adora insula natală şi eram

sigură că o mai visa şi acum când nu mai vorbeam despre ea. Căci atâta timp cât socotisem înţelept să-l pun la curent cu tot ce era mai rău, şi anume că era un bastard, cu atât evitam mai sigur orice neplăcere legată de cortegiul de

consecinţe ce se trăgea din asta. Cu instinctul său sigur, Renaud păstrase o anumită rezervă şi niciodată nu-i scăpase vreun cuvânt nelalocul lui despre familia noastră. Cel mult, uneori, când vorbea despre ea îi zicea: „Boussardelii", dar în

mod firesc, cum făceam eu însămi în gând şi nu mă simţeam câtuşi de puţin îndreptăţită să-l împiedic să le zică astfel.

Despre ambasada mătuşilor sale nu i-am relatat fiului meu decât foarte puţin. Veniseră să-mi ceară- să depun mărturie

împotriva familiei mele pentru a atenua răspunderea unui tânăr Boussardel aflat în ghearele justiţiei; atât mi se păru a fi de-ajuns. Spre surprinderea mea, el pricepuse manevra, care i se păru clară şi logică. Dar

ceea ce l-a indignat a fost faptul că s-au gândit la mine.

- Ah, încă se tin băţoase femeile astea! Ca si cum tu nu ti-ai

' ? 5 9

9

fi luat porţia din partea familiei! Dacă au neplăceri în casă să se descurce singure. Sau să caute pe altcineva să

le scoată din mocirlă. Familia asta e destiîl de numeroasă

.Urmăream pe chipul fiului meu, ascultându-1, drumul gândului său; aşteptam întrebări pline de curiozitate. Dar din tot ce-i spusesem, Renaud nu reţinuse decât un lucru:

- Toată povestea asta îţi va face rău, te cunosc eu!

Era îngrijorat, şi cu veleităţile sale de protejare care vesteau că într-o zi el va fi stâlpul casei, voia să mă scutească de această aventură.

-N-ai spus da, şi bine ai făcut. Stai aici liniştită cu mine. Auzi, să te împaci cu ei... pentru că de fapt asta văd eu în combinaţia lor cămătărească. Nu ştii unde te poate duce asta!

- Ele mi-au dat de înţeles că ar fi vorba de o revanşă.

- Ştiu că puţin îţi pasă de aşa ceva. Tu mi-ai spus-o!

- Revanşă contra revanşă! într-adevăr, puţin îmi pasă de aşa ceva! Singurul lucru e că s-ar fi putut să trag uncie foloase din afacerea asta. Cel puţin asta mi-au spus ele.

- Şi tu le crezi! ripostă el ridicându-şi braţele spre cer. Dar ele nu vor face altceva decât să te însele din nou. Ah, esti incorigibilă!

- M-am gândit, când am vorbit astfel, că aveau în vedere o posibilă revizuire a testamentului.

- Mătusii bătrâne? în favoarea mea? A, atunci află că nici mie nu-mi pasă.

- Dar stii bine că e vorba de o sumă foarte mare!

- Banii ăştia nu mă interesează.

- Ai fi fost asigurat pe întreaga viaţă. Aşa că e cazul să te gândeşti bine.

- M-am gândit: nu sunt capitalist.

- Ce vrea să însemne asta? am întrebat surâzând.

- Că sunt împotrivă. Cunoşti părerile mele: sunt împotriva capitalului privat. Nu însă şi împotriva

proprietăţii... Există o deosebire. Dar mă rog, subiectul discuţiei noastre nu e ăsta. Acum văd clar situatia. Din moment ce e vorba de interesele

mele, am şi eu un cuvânt de spus, nu admiţi? Bun. Deci nu vreau să te duci acolo, e clar? Dacă eşti mama mea, nu te vei duce!

îl vedeam cu ochii înflăcăraţi, mai plin de autoritate asupra mea decât de mânie împotriva celor două femei.

Trecând cu promptitudine de la un rol la altul, se aşează pe genunchii mei şi mă strânse cu braţele sale lungi, ca un copil, punându-şi bărbia pe umărul meu.

- înţelege, Renaud, că dacă le-am zis că vreau să reflectez, am făcut-o^a să mă sfătuiesc cu tine. Şi apoi pentru că voiam să le fac vânt cât mai repede, am adăugat cu un hohot de râs care a risipit înduioşarea iminentă, cel puţin a mea; ţineam să-ţi spui părerea.

- Asta dovedeşte că eşti *fair play!* strigă el sărind în picioare. Si că si eu sunt la fel. Când mâncăm?

Pentru a le da impresia că m-am gândit nu le-am confirmat refuzul meu celor două verisoara decât a doua zi. Vizita lor a

fost ca o şfichiuire de bici; m-a trezit din lenea mea după o lâncezeală de opt zile de falsă convalescenţă. Abia plecaseră băieţii la liceu în prospeţimea orei şapte şi jumătate dimineaţa - erau ultimele lor zile de cursuri - că m-am şi pregătit să dau o raită pe şantiere; dar înainte de a scoate maşina am chemat-o pe Irma.

- îţi vei începe alergătura obişnuită prin a duce acest bilet celor două doamne care au fost ieri aici. în oras, la hotelul lor. Vei cere să le vezi personal, le vei da biletul, apoi o vei şterge repede. Mai târziu, dacă vor da telefon, lipsesc... pentru cât vei socoti tu de cuviinţă. Acum aşteaptă-mă, vom pleca odată, dar până atunci ai grijă de telefon.

Am cântărit bine toate aspectele problemei — spuneam în mesajul meu. *Nu mă pot hotărî să intervin în sensul pe care-l doriţi. Pentru mine e de neconceput. Nu pot face nimic pentru voi, nici în acest fel, nici în altul. Nu voi reveni asupra acestui refuz. Regret că v-aţi deranjat până aici.*

Am încuiat casa şi maşinuţa Irmei pornind după maşina mea, am luat-o din loc_ Acum, cucoanelor, n-aveţi decât să sunaţi la telefon, să reclamaţi unde vreţi: Font-Verte nu vă mai
î ' 5 >
răspunde!

Toată dimineaţă am vizitat cele patru şantiere care - trebuie s-o spun - mi-au umplut inima de satisfacţie şi am trecut să-i dau un răspuns afirmativ domnului Ricard, care voia să mă determine să-mi asum sarcina unei noi renovări.

Afacere interesantă dealtfel, un conac - sau mai curând o fermă, o lăptărie mare cu mai multe săli boltite pe care trebuia s-o renovez, s-o aduc în starea de a fi locuităf să-i repar acoperişul, să-i schimb dalele de pe jos, ba chiar s-o şi mobilez - şi pentru toate astea aveam mână liberă: genul meu favorit de afaceri. Noul proprietar era un mare călător-conferenţiar-cineast ale cărui studii le citisem vag cândva şi care voia această reşedinţă solitară ca loc unde să se statornicească. Dar nu îna-
inte de mai multe luni, căci acum peregrina pe undeva prin Oceania. îmi făcusem plinul de contracte pentru tot sezonul, dar am acceptat totuşi această muncă suplimentară datorită condiţiilor: răgaz, putere deplină şi absenţa sigură a clientului.

Le-am explicat băieţilor în timpul mesei.

-Nu-mi înşira motivele, zise Renaud. Dacă ai acceptat această afacere înseamnă că nu vei refuza nimic „iubitului" tău.

- Justin, te rog să nu crezi ce spune. Moş Ricard nu-i iubitul meu. Dacă l-ai vedea... Pare desprins dintr-o revistă de mode dinainte de război; are cincizeci de ani bătuţi pe muche, se parfumează cu lavandă... încă n-am ajuns chiar atât de rău! Te rog să mă crezi că dacă aveam un iubit...

-Las-o moartă, zise Renaud făcându-i semn cu cotul lui Justin, care se prinse în joc.

- Hei, ştiu eu bine că doamna n-are pe nimeni în oraş. Are în schimb doi iubiţi la domiciliu: pe noi. Dacă nu-i suntem de ajuns fericirii sale, înseamnă că are un apetit mamă, mamă!

- Ah, aşa deci, înseamnă că Ricard te-a avut... Ah, mamă, dacă ai vedea ce mutră ai...

Renaud se înecă si de râs si cu mâncarea. Celălalt, bătând în retragere după ceea ce spusese, surâse slab şi mă cercetă cu privirea. Am renunţat de a le mai ţine piept. Am plecat la treaba mea de îndată ce mi-am băut cafeaua. Si când, la sfârsitul

după-amiezii, ne-am adunat din nou toţi trei acasă, topiţi de căldură şi de oboseală, am aflat că cele două ambasadoare venite din capitală nu mai telefonaseră. Dispăruseră.

Ne mai rămăsese o oră bună înainte de a ne aşeza la masă. Băieţii se apucaseră să mai revizuiască materia, dar eu nu le-am

imitat ardoarea. Acea zi plină de activitate, prima după săptămâna mea de *farniente,* m-a făcut să mă îndrept direct spre pat ca să trag un pui de somn. Mai târziu, în jurul mesei de seară, sub lumina înaltă agăţată în duzi şi care arunca de jos, pe faţa de masă reflexe ca de lumânare, Peyrol, Renaud şi eu n-am mai scos o vorbă, mâncând cp poftă. Masa ne regrupa întotdeauna în acelaşi fel: Peyrol în dreapta şi Renaud în stânga mea, în formă de treflă, ca în prima zi în care tânărul ligur venise la Font- Verte. Dar în seara aceea, sub reflexul amestecat al

luminilor, amândoi se uitau la mine şi eu nu pricepeam de ce.

- Păreţi obosiţi, băieţi. E timpul ca această cursă contra cronometru să ia sfârşit.

-Ei bine, răspunse Renaud, ceea ce mă pregăteam eu'să spun e că tu arăţi foarte odihnită. Nu-î aşa, Justin?

-Da, şi eu mă gândeam la acest lucru. Doamnă Agnès, sunteţi în formă...

Fiul meu atacă macaroanele cu verdeţuri din farfurie, dar- Peyrol continuă să se uite la mine.

- N-am nici un merit. M-am odihnit înainte de masă.

- *Beauty sleep?* întrebă Renaud.

- Pe deplin *beauty sleep.*

- Erai obosită?

- Da, şi voiam să aveţi o vecină de masă drăguţă, pentru că voi sunteti iubiţii mei.

- Oh, făcu Renaud pe care pofta lui de căţelandru îl făcuse să se aplece peste farfurie^ Ce părere ai, Justin?

- Tu ştii ce părere am.

Vorbise pe un ton serios- şi n-am vrut să rup tăcerea care urmă ca să nu comit vreo greşeală. Dar Renaud vorbi primul:

- El te găseşte foarte frumoasă dacă vrei să ştii! Cu riscul de a-l da de gol.

- Ce-i cu toată povestea asta? Nimeni nu mi-a spus niciodată că sunt frumoasă.

- Ei bine, şi eu? Eu nu ţi-am repetat-o de o sută de ori?

Mă privi înmărmurit, având aerul că-mi spune: „Atunci părerea mea nu contează?"

Justin continua să tacă. Nu mă uitam decât la fiul meu care-şi aplecase capul în farfuria lui, şi m-am mulţumit să surâd.

- într-o zi, reluă Renaud cu gura plină, am avut de făcut o vizită comentată la muzeu. Profesorul ne

rupsese picioarele târându-ne peste tot şi debitând ca un şarlatan la iarmaroc.

- Ai fost şi tu, Peyrol?

- Nu, pe matematicieni nu-i duce la muzeu, zise Renaud. în faţa unui tablou de Ingres profesorul a început: „Domnilor, iată un tip de frumuseţe feminină care nu se mai întâlneşte în zilele noastre". Atunci eu am spus tare: „Vă cer scuze, domnule, dar seamănă leit cu mama!"

- Dumnezeule! Nu cred că ai putut spune aşa ceva!

- Ba da, am spus! Ceilalţi bombăniră supăraţi. Nu le-am răspuns nimic.

- Nu mi-ai povestit niciodată acest incident

-Lui i l-am povestit. Nu-i aşa, Justin? Justin, cu tine vorbesc.

- Da, zise Peyrol.

- Şi din moment ce trebuie să-ţi explic tot, află, mamă, că a doua zi am descoperit la un librar o carte poştală cu reproducerea acelui tablou. I-am arătat-o lui Justin.

- Şi până la urmă? am întrebat fără să mă adresez nici unuia dintre ei. Semăn sau nu cu acea femeie de Ingres?

Renaud continuă să-şi răsucească macaroanele lăsându-l pe Justin să răspundă, şi cum acesta tăcea, continuă.

- Justin mi-a spus... Urmă o pauză ca să înghită ce avea în gură, apoi imitând accentul lui Peyrol, încheie: „Spune, Renaud, nu ţi se pare că e cam fadă? Cum o să semene mama ta cu acest soi de *nounou?*

Am râs toţi trei, dar fiecare difl altă pricină. îl simţeam pe Peyrol foarte stingherit. Fiul meu crezu de cuviinţă să explice că *nounou* era un cuvânt din sud care însemna femeie coaptă. Am făcut prostia să spun:

- Ei bine, va trebui să văd şi eu reproducerea ta. Abia atunci o să-mi pot da seama,

Devoratorul de macaroane îşi împinse farfuria goală.

-Lui trebuie să i-o ceri. Nu mi-a mai dat înapoi cartea poştală, ba chiar mi-a şi plătit-o.- Nu mai şiiu ce-am făcut cu ea, zise Peyrol.

-Mincinosule! Ai vârât-o în tabela de logaritmi. Te-am văzut!

De data asta nici unul dintre noi nu mai râse.

La miezul nopţii încă nu-mi găsisem somnul. Mi-l răpise acel *beauty sleep.* Renaud, îngreunat de oboseală şi de mâncare, imediat ce se ridicase de la masă se dusese direct în pat; i-am spus „noapte bună" lui Peyrol şi m-am ridicat şi eu. Dar dih biroul meu, unde răsfoiam ziarele din Paris, l-am auzit învăţând în camera lui, care se afla exact sub biroul meu, cu ambele ferestre larg deschise; a lucrat încă vreo două ore. îl auzeam clar învăţând pe dinafară şi memorând cu glas tare anumite paragrafe-cheie din manualele sale, anumite formule şi acea metodă primară îmi dezvăluia în matematicianul evoluat pe micul şcolar de la ţară care încă mai exista în el. Era una dintre laturile cele mai înduioşătoare ale personajului a cărui origine modestă şi curajoasa sa încercare de a-si depăşi condiţia mă cuceriseră. N-as fi vrut pentru nimic în lume să observe că-l auzeam. Am trecut în camera mea pe vârful picioarelor şi m-am culcat fără zgomot.

De când nopţile deveniseră calde, dormeam goală sub cearşaf. Numai că în camera mea se instalase insomnia, ba chiar ceva mult mai rău decât insomnia: acea torpoare prea grea pentru ca să-i poţi arunca vălurile şi să-ţi vii în fire, nu destul de opacă pentru a-nu mai revedea preocupările de peste zi care te urmăresc si se schimbă în fantasme, în absurdităti însufletite

care vorbesg. Şi în ziua aceea, după biletul pe care l-am trimis rudelor mele, se întâmplaseră atâtea lucruri în mine şi în afara mea, mă tulburaseră atâtea încât rămăsesem în alertă, pregătită pentru alte surprize.

Mă întorsesem de zece ori de pe o parte pe alta, cu cearşaful acoperindu-mi umărul şi, de pe partea pe

care stăteam, mă uitam când la fereastra deschisă pe unde intra lumina lunii, când hi mica pendulă de la căpătâi al cărei ac fosforescent se mişca atât de încet încât mi se părea că stă pe loc. Nu mai auzeam de mult murmurul mnemotehnic al vecinului meu de jos care ritmase adesea cu lipăitul picioarelor sale goale pe lespezi.
Toată casa dormea. Am aprins lumina, fără să-mi pese de nturii de noapte, singurii de temut, căci la Font-Verte altitudinea relativă ne proteja de ţânţari. Am deschis o carte şi am început să citesc conştiincioasă, rând pe rând, deşi gândul meu nu înceta să alerge pe alte meleaguri. Am stins lumina şi m-am ridicat din pat. In picioare, o clipă goală-puşcă în întunericul camerei mele, mi-am pus capotul. Apoi m-am trezit jos, pe pragul grădinii.

Bolta duzilor, lampa înaltă din ei, acum stinsă, adâncea în acea parte, în noaptea violetă, o altă noapte, mai densă. Am înaintat străbătând acea grotă vegetală. Piciorul meu recunoştea- prin talpa subţire de rafie - micile mase ovale zdrobite recent, ale dudelor căzute de pe crengi şi care nu erau măturate decât în junii mesei. M-am dus spre fundul grădinii unde bolta de lumină a lunii se întindea până la primele trepte ale pădurii de pini. Se afla acolo o bancă de piatră, unde l-am găsit pe Peyrol. Cămaşa albă şi şortul de culoare deschisă se vedeau clar în întuneric. Braţele, picioarele, chipul bronzat şi părul abia i se ghiceau. Sigur că mă văzuse ieşind din casă, dar nu scosese un cuvânt, nu schiţase un gest. Nici eu nu eram mirată de întâlnirea noastră, de faptul că nici unul dintre noi nu putuse să doarmă, de ideea pe care-o avusesem de a ne refugia acolo. Nici unul dintre noi nu i-a spus celuilalt: „Iată, nici tu nu poţi dormi!" M-am aşezat alături şi am început să discutăm.

- Nu-l lua în serios pe Renaud. îi place să tachineze. A dus prea departe povestea lui cu cartea poştală.

Mărturisesc că mă cam îndoiesc de spusele sale. Dar tot ce-a spus, a spus-o fără răutate la adresa ta.

La început Peyrol n-a răspuns.

- Nu şi-a dat seama ce spune, a răspuns după un minut.

Mi-am strâns mai tare capotul la gât şi peste genunchi.

- Vă e frig?

- Nu, am răspuns.

Vorbeam cu calm. Printre replicile noastre trecea răsuflarea nopţii. Ochii mei se. obişnuiseră cu umbra şi acum îi distingeam bine trăsăturile. I-am văzut mâinile sprijinite de marginea băncii. Am văzut de asemenea că era în picioarele goale.

- Ştiţi, reluă el, eu cred că până la urmă va lua bacalaureatul.

- Aş fi foarte mulţumită. Sigur că nu fac din asta o problemă de stat; eu nu mă număr printre astfel de mame. Dar după ce va fi trecut acest prag, aceste două praguri, căci mai are în faţa lui şi partea a doua a bacalaureatului, partea literară care mă nelinişteşte mai puţin, pe urmă se va simţi mai liber. Atunci ne vom putea gândi la viaţa lui.

Peyrol îşi înălţă capul.

- în privinţa vieţii are în mână cărţi foarte bune.

- Hm! Şi un teribil handicap. Nu ştii tot; doar dacă Renaud nu ţi-a vorbit despre acest lucru. Ar fi normal, doar sunteţi prieteni. Primul prieten din viaţa lui.

- Nu sunt totuşi decât trei luni de când ne cunoaştem.

- Trei luni? Adevărat! Cât de repede trece vremea! în sfârşit, el are încredere în tine. Şi eu de asemenea, te rog să nu te îndoieşti. Ei bine, micul meu Renaud este un bastard. Dar în zilele noastre... îmi vei spune. Ei bine, da, acest lucru contează. Pentru copil. Pentru bărbatul care va deveni mai târziu; treaba asta îl va urmări toată viaţa, am dealtfel destule exemple. în

vreme ce alţii, care nu sunt în aceeaşi situatie, nu dau nici cea mai mică atentie acestui lucru. Si măcar dacă necazurile noas- tre - ale lui Renaud şi ale mele - s-ar mărgini la atât.

Şi atunci am vorbit. Tentaţia confidenţei, atracţia, panta pe care alunecasem, trista plăcere... în câteva fraze, care mi s-au părut - pentru a pune în mişcare atâtea lucruri şi atâţia oameni - incredibil de repede spuse, am derulat în faţa acelui tânăr străin, a acelui fiu de ţăran, saga mea burgheză, începând cu iubitul meu din California, cu adevăratul tată al lui Renaud, până la acţiunea de dezavuare a paternităţii intentată de mama mea şi nulitatea testamentului: dorinţa, trădată a celor morţi, averea deturnată, mocirla bogăţiei. Tot acel trecut, toate acele umbre şi acele fumuri de care mă crezusem scăpată odinioară şi care reapăruseră în ajun în amintirea mea, se rezolvau prin cuvinte după cum o reîntoarcere a furtunii se isprăveşte printr-o ploaie. Justin asculta. Simţeam mai mult decât o uşurare: simţeam o necesitate; doream să mă arăt acelui băiat asa cum eram, slabă şi vulnerabilă, vinovată, supusă greşelii, iubirii, urii. Intre el şi falsa imagine despre mine, eram sigură că se interpusese o altă Agnès, cea adevărată, şi că o făcusem să respire normal ca şi cum până atunci aş fi fost neloială. Acum el mă cunoştea. Chiar dacă aş fi vrut să-i redau iluziile despre mine, acum nu mai puteam.

După ce i-am spus totul şi l-am întrebat dacă avusesem dreptate să vorbesc, el răspunse că da, că nişte lucruri pe care nu le înţelesese, acum îi erau clare.

- Stiti ce-mi spun eu mai ales?' -Nu.

Nu îndrăzneam să-l întreb ce.

- Ei bine, că acest drăguţ Renaud are norocul să vă aibă ca mamă. Are mult mai mult noroc decât mi-am închipuit.

Am primit ca pe o mană cerească aceste cuvinte neaşteptate. Chipul lui Peyrol abia se ghicea; ochii îi erau în umbră. Stătea complet nemişcat. Dar toată viaţa sa secretă răzbătea din persoana lui iar ea se revărsa asupra mea ca un efluviu. Mă simţeam înclinată să-i mai vorbesc. Tinereţea care zăcea în persoana mea matură care nu vorbise niciodată tot cear fi dorit, cu Renaud, pentru că el era fiul meu, această tinereţe indestructibilă si himerică îsi descărca inima în fata acestui băiat!

- Justin, pentru că discutăm liniştiţi în seara asta, vreau să-ţi vorbesc despre un proiect. Poate că e prea curând, dar din moment ce te priveşte...

El aştepta.

- N-am nici cea mai mică idee ce gândeşti despre meseria pe care o practic. O meserie puţin ciudată, vei spune, dar care ne aduce foloase bune mie si lui Renaud. Poate că-mi vei urma exemplul. Şi cum la rândul tău visezi să devii arhitect... Ei bine, am continuat eu, din moment ce mă lăsa să vorbesc: am putea lucra într-o zi împreună, toţi trei. Să facem o asociaţie. Ar fl atât de bine...

Auzind acestea, Peyrol în sfârşit se însufleţi.

- Oho, făcu el cu scepticism trăgându-şi răsuflarea şi ridicându-si mâinile. M-am simtit brusc mai tânără decât el. Oho, până ce voi obţine eu diploma... dacă o voi obţine... va trece multă vreme şi se vor întâmpla multe lucruri. Şi în acel moment, dumneavoastră... Cine poate şti? Nu, reluă el pe un ton mai scăzut, să ne mulţumim cu clipa prezentă. Cu aceste trei luni cât am trăit aici aceeaşi viată. Si pe care n-o voi uita nicio-

dată până la adânci bătrâneţi.

- Nici eu, am spus totuşi mai puţin sigură. N-o voi uita niciodată.

El a rostit din nou, dar si mai încet:

- Şă ne mulţumim cu această noapte frumoasă.

Rostind aceste cuvinte am simţit mâna lui aşezându-se peste mâna mea şi apucând-o strâns. Trupurile noastre nu s-au mişcat. Mâna-cealaltă i se odihnea pe bancă iar mâna mea stângă se afla pe genunchi. Efluviul nu trecea decât prin palma sa asupra mâinii mele drepte. M-am lăsat în voia acelei tulburări; eram la fel de tăcută ca şi Peyrol şi prin mintea mea treceau tot felul de gânduri fără nici o legătură între ele: ca de pildă, că atunci când eram mică mă temeam de lumina lunii, că desigur, în timpul vacanţei sale la ţară Peyrol redevenea fiul zidarului şi că zidea şi el cu mâinile astea ale lui, că ar fi trebuit să plantez în acel loc regina-nopţii pentru parfumul ei nocturn. Am rămas multă vreme fără să vorbim, uniţi prin cele cele două mâini care, satisfăcute, nu se mai mişcau.

- Cine vorbeşte în grădină, voi?

Vocea lui Renaud se auzi atât de aproape, încât am crezut că e la câţiva metri de noi. Dar nu, grădina era goală. Totuşi casa, scăldată în lumina lunii, ne păru deodată foarte aproape. Mi-am regăsit suflul pentru a răspunde:

- Da, noi suntem. Nu puteam dormi nici unul, nici altul.

Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. La fereastra lui Renaud nu se aprinsese lumina. Nici la fereastra de la parter.

- Ia intraţi în casă, spuse el.

Vorbele lui se auziră de sus, din camera sa.

- Duceţi-vă fiecare în camera voastră, mai spuse el.

Peyrol trebui să mă ajute să mă ridic în picioare.

- Da, ai dreptate, zise el şi i-am admirat tonul cu care izbutise să răspundă. Luna mi-a răpit somnul. în

orice caz, eu intru în casă şi te rog să mă scuzi dacă te-am trezit.

Am tremurat până la ziuă fără să pot închide ochii. După ce băieţii au plecat dimineaţa la şcoală, eu am trecut în odaia lui Renaud. De la fereastra lui, printre crengi, se distingea greu banca de piatră. Am trimis-o pe Irma până acolo sub pretextul că uitasem ceva. I-am zis să se aşeze pentru a privi mai bine la picioarele ei; abia i-am putut urmări gesturile. Am întrebat-o de la fereastră dacă nu găsise nimic. Pentru a înţelege mai bine ce spune, am fost obligată s-o pun să repete.

E adevărat însă că Irma avea o voce ascutită, care la distantă
devenea albă.

în zilele care urmară am observat nişte stări de nervi la Re-
naud care puteau fi explicate prin grija lui în legătură cu examenul. Cursurile se terminaseră. Cele ale lui Peyrol, la fel. Intrasem cu toţii în acea perioadă de temut atât pentru părinţi cât şi pentru elevi, în acel hiatus între terminarea clasei şi începutul examenelor, *no man 's land-xA* bătăliilor şcolare.

-Ah, de s-ar face odată acea reformă a bacalaureatului, spuse Renaud. De când ne-o tot promit... Toată lumea e de acord cu ea si mai ales noi, elevii. Nu esti de acord cu mine,
Justin?

Nu, el nu era de acord cu acea reformă. Dădu un răspuns evaziv şi am înţeles că pentru el titlul de bacalaureat îşi avea prestigiul său. Era paşaportul pentru pământul făgăduinţei. îşi amintea, şi o spuse fără falsă jenă - lucru ce-mi plăcea atât de mult la el - îsi amintea de consideraţia imensă cu care vorbea
bunicul său despre „pergament", simbolul ascensiunii, emblema la care nişte oameni de condiţia lor nu puteau avea pretenţie, cel puţin din partea generaţiei lor.

Peyrol moştenise acea viziune care avea să fie farul călăuzitor al studiilor sale şi desigur că ar fi fost profund nefericit dacă faimoasa reformă, intervenind prea curând, l-ar fi deposedat de documentul atât de râvnit.

Căci terminând şcoala, el rămăsese cu noi. Cărţile, caietele

sale, rigla de calcul[3] scoase din lădiţa lui de[3] intern şi vârâte în noptiera din camera prietenului său, se găseau de trei luni la Font-Verte. Ca dealtfel si el. Până la examene el nu mai avea de

petrecut decât acea[5] plictisitoare săptămână pe care ne-am hotărât s-o petrecem împreună. N-am fost în stare să aleg tocmai acest moment pentru a-l trimite la liceu, printre ceilalţi interni, cu micul lui bagaj. Dar n-am vrut să decid singură până ce nu m-am consultat cu Renaud, care n-a ridicat nici o obiecţie.

- Pe mine nu mă deranjează.

- Dimpotrivă, te poate ajuta. Ca să mai faci o repetiţie la matematică.

- Oh, nu merita să-ţi mai zdrobeşti creierul în ajun de examen, dealtfel nici nu-i sănătos. Şi apoi eu sunt destul de bine pregătit.

Dezinvoltura lui mă făcu să mă îndoiesc.

Fiul meu a fost primul care a dat scrisul. Justin avea să-i urmeze peste câteva zile. Renaud se întoarse surescitat din pricina tezei la franceză, felicitându-se de a fi ales un subiect care-i tentase mai puţin pe ceilalţi elevi şi mai ales de a-l fi tratat cum mai mult ca sigur că nu-l tratase nimeni: „Ţi-o garantez eu, mamă!"

- S-au aruncat cu toţii asupra subiectului mai uşor. Eu m-am oprit asupra cruzimii marilor clasici: Racine şi Molière. Mai mult decât atât: am umplut două pagini vorbind despre sadismul lui Marivaux.

Acest lucru m-a cam speriat, dar m-am auzit spunând că, desigur, concepţia mea despre teatrul clasic era de mult depăşită şi că examinatorii din oraşul

respectiv erau bine cunoscuţi pentru' spiritul lor vast. Fiul meu se ridică împotriva conformismului:

- în ce mă priveşte, declar război tuturor părerilor preconcepute, tuturor convenţiilor, proclamă el cu toată lipsa sa de experienţă privind traiul zilnic.

Dar cu viaţa pe care o duceam eu, cu experienţa mea, eram oare îndeajuns de calificată pentru a discuta această atitudine? Pe măsură ce personalitatea sa se afirma, sau mai curând pe măsură ce-l vedeam ieşind din învelişul lui precedent ca pe un animal în continuă schimbare, răspunderile mele sporeau. Trecuse vremea în care aceste răspunderi se mărgineau doar la hrană, la sănătate, la ziua de mâine.

Când auzi ce scrisese, Justin se arătă de un optimism mai sobru. Totuşi Renaud luă teza la franceză, dar faptul că se ştia slab la matematică îl făcea să se teamă de oral, iar eu mă temeam împreună cu el. Dealtfel noi habar n-avem că notele la scris îi dădeau un avans, şi încă ce avans. Mă gândeam că la oral limba vorbită îl va avantaja, căci dintr-un soi de fidelitate faţă de originea sa americană îl învăţasem încă de mic să vorbească englezeşte cu mine, aşa încât era, practic, bilingv dar în decursul anilor, lucrul mi se păru atât de firesc încât nu mai vedeam în asta un atu şcolar. în sfârsit, tot mecanismul de

5 3 '

temeri excesive prin care bacalaureatul tulbură spiritul elevilor, importanţa nemăsurată, noţiunile false, toate au sfârşit prin a mă zdruncina şi pe mine văzându-i pe cei doi băieţi alături de care trăiam.

în după-amiaza în care fiul meu trebuia să susţină oralul la matematică si care era ultima lui zi de oral, mi-am terminat lucrul pe şantier devreme, ca să aflu mai repede rezultatul. Justin avea ultimul examen abia a doua zi. Nu m-am dus să-i aştept la ieşirea de la liceu în toiul efervescentei candidaţilor

3 ^ 3 3 . 9

reuşiţi sau căzuţi, ci îi pândeam aşezată pe una din cele două borne groase de la capătul aleii de platani.

Bâzâitul motoretelor mă facu să mă ridic în picioare. La ultima cotitură a drumului de pământ, în sfârşit se iviră dintre tufele înalte de scaeţi.

- Ei, cum e?

Cei doi băieţi îşi opriră motoretele în faţa mea, lăsându-şi picioarele să le atârne. Muţenia lui Renaud mă facu să întrevăd eşecul, catastrofa. în locul lui vorbi Justin:

- Abia mâine le vor da rezultatele, candidaţii au fost prea numeroşi.

- Oh, am făcut totodată nemultumită dar si cu o brumă de speranţă. Dar cel puţin te-a întrebat ceva ce ştiai? Crezi că ai răspuns bine?

El nu zise nimic. Celălalt, pe care-l interogam din priviri, îmi făcu semn că nu ştia. Am pornit-o pe alee spre casă, iar ei mă încadrară cu mâna pe ghidon. Dezarmat de tăcerea mea, bănuitorul meu băiat se hotărî: ceea ce-i refuzase competentului Peyrol, consimţi să-i spună profanei sale mame, raportându-mi ce întrebări i se puseseră şi ce răspunsuri dăduse.

-Dar, zise Justin oprindu-se: dacă ai răspuns aşa e foarte bine.

- Ah, vorbim de altceva! strigă Renaud. M-am căcat destul pe mine ieri toată ziua, nu mai vreau s-o mai fac şi acum!

Auzeam pentru prima oară o astfel de grosolănie rostită de el; nu i-am făcut nici o observaţie dar după o pauză am întrebat:

- Şi tu, Justin? Eşti mulţumit de răspunsuri?

- Oh, încă nu-mi pot da seama.

Am ajuns acasă.

-Băieţi, eu mă duc în biroul meu. Libertate generală. Ne întâlnim diseară la masă.

Am lucrat fără spor, uitându-mă la ceas şi trăgând cu urechea. Până la urmă am constatat că fiecare rămăsese închis în camera sa. Despărţită de ei prin uşile închise, trăiam totuşi obsesia lor căci ea ne

reunea indiferent unde ne-am fi găsit. Am petrecut astfel trei ceasuri de mare singurătate. Ceasul mesei ne-a adunat, şi chiar înainte de bătaia clopotului. Când ne aflam la masă deveneam o adevărată familie. Când, după ieşirea din vestibul, am ajuns sub duzi unde credeam că sunt prima, l-am văzut pe Renaud, care venea din dreapta casei cu mâinile încărcate de fructe, în vreme ce Peyrol se ivi din fundul grădinii unde soarele mai scălda încă poalele pădurii de pini. Fiecare ieşise din camera sa fără să se ocupe unul de altul sau de mine.

- Uite, mamă, m-am dus în grădina de zarzavat şi am tăiat nişte anghinare pe care am să le ronţăi cu sare. N-am vrut să mănânc nici ieri, nici azi-dimineaţă din cauza examenului; anghinarea crudă îţi bolboroseşte prin burtă. Dar acum când am terminat...

- Bună idee pentru masă. Du-i-le Irmei să le cureţe. Habar n-aveam de această proprietate a anghinarei crude. Ei bine, ne va bolborosi la toţi burta. Oh, dar nu, tu să nu mănânci, Justin;
mâine dimineaţă mai ai un examen
oral. ?

- De-acum până mâine o să-mi treacă. Fără a mai pune la socoteală faptul că la oralul meu nu prea am ce vorbi; doar ies la tablă si demonstrez ceea ce stiu, cu creta în mână.

- Să nu mai vorbim de bacalaureat, i-am şoptit înainte de a se reîntoarce Renaud de la bucătărie. Spune-i Irmei, i-am strigat fiului meu, să ne pregătească şi nişte suc de roşii.

Cuvintele noastre fură însoţite de primele răsuflări ale serii care urcau în acel moment, ca de obicei, din vale, iar eu[N] eram uşurată să-l simt pe Renaud destinzându-se încet, încet. Aproape că am simţit o plăcere să-l aud întrebându-mă dacă mai aveam vreo veste de la „cele două femei", deşi subiectul mi se părea de domeniul trecutului. Dar îmi cunoşteam băiatul: dacă-mi vorbea despre ele o făcea ca şi cum

mi-ar fi vorbit despre munca mea sau despre orice altceva care mă privea ca să şteargă acel cuvânt grosolan care mă contrariase atât. Am prins totuşi mingea, aruncată de el.

- Nu, nici o veste de la „cele două femei". Tăcere absolută, îţi voi spune că după discuţia pe care am avut-o ieri seară cu tine, le-am trimis la hotel refuzul meu scris, cât se poate de categoric. După asta sigur că nu mai puteau să mai revină la atac. Dar Justin nu e la curent cu povestea asta. Fiindcă n-avem secrete faţă de tine, iată despre ce este vorba...

Pentru a rezuma în fata lui demersul verisoarelor mele n-am avut nevoie de muite vorbe; dealtfel, cu ceea ce ştia de la mine despre vechiul conflict, i-a fost de-ajuns. Mult mai mirat decât fusese fiul meu - ideea de a arunca răspunderea lui Patrick asupra părinţilor săi - Justin se împiedică, aşa cum făcusem şi eu, de acel paradox juridic şi acest lucru îmi confirmă că reacţionasem normal. Am remarcat adesea că, în ciuda dife- renţelor dintre generaţii şi a diferenţei dintre mine şi mediul din care provenea tânărul ligur, judecam la fel.

-Eh, pentru o scenă ridicolă la tribunal, asta ar fi fost o scenă şi mai ciudată! O fată care-şi ţintuieşte familia la stâlpul infamiei, care-şi arată mama cu degetul... Şi care începe să spună tot ce ştie!

îşi imagină tabloul; o grimasă de dezgust apăru pe gura lui tânără si brusc mi-am dat seama că amândoi căzusem în cursă!

Renaud, serios, în alertă, îl scrută pe Justin, care sub acea privire rămase interzis. Urmă o scurtă tăcere.

- Cum de stii că ar fi fost atât de urât ceea ce urma să fie dezvăluit? Si că cea mai vizată dintre toti ar fi fost bunica?

-Nu cunosc amănuntele, spuse Justin după o vreme care poate că nu mi se păru lungă decât mie. Dar atâta lucru am înţeles si eu. De ce? Mă înşel cumva?

- Mama şi cu mine n-am vorbit niciodată despre acest lucru. Nici în faţa ta, nici singuri.

- Să zicem că eu am ghicit acest lucru. N-aş şti să-ţi spun cum, dar l-am ghicit că vi s-a făcut mizerie şi că aţi avut a vă plânge de această familie.

Şi împingând şi mai departe exerciţiul de supleţe, complicele meu adăugă:

- Ştii, când iubeşti prea mult oamenii, când te interesezi de ei, e firesc să ghiceşti unele lucruri.

- Aşa? făcu Renaud fără să-l slăbească din priviri. Simţeam bănuiala, neliniştea lui că-i făcusem vreo confi-
denţă lui Justin fără să ştie el, vreo confidenţă dusă până unde? Inima a început să-mi bată şi am încercat să schimb discuţia.

-Dar uite că nu ştiu dacă ţi-am spus de ce-au venit cele două verisoare să-mi ceară să fac acest demers... - Nu.'

- Pentru Patrick.

- Vărul meu primar? Ăla care încă de mic era un puturos? -Da, am răspuns râzând, liniştită să văd că i-am abătut
curiozitatea pe o altă pantă. închipuie-ţi că făcea parte dintr-un grup de colegi de-ai lui...

- întotdeauna se afirmă asta când lucrurile iau o întorsătură proastă. E totuşi foarte uşor să nu intri în nici un fel de bandă. Chiar dacă există una la liceu, nu te obligă nimeni să te vâri în ea.

- Patrick nu făcea parte dintr-o bandă. Cel puţin aşa se pare. Dar de multe ori cei care se aflau în dificultate îi cereau sfatul, îi ajuta. Asta îl flata, nu se pricepea să-i refuze.

- Cunosc genul ăsta de tineri. Pentru că au prea mulţi bani de buzunar daţi de părinţii lor, îi epatează pe cei slabi de înger. Iar ăştia îl cred un fel de caid.

- In ce clasă e? întrebă Justin.

- Ştiu doar că e la secţia literară; dar a rămas repetent. Trebuie să aibă vreo optsprezece ani. Când colegii săi aveau nevoie de o maşină la dispoziţie, el le făcea imediat rost de una. Şi cum plimbările lor nu erau întotdeauna nevinovate...

- Da, da, zise Renaud. Viraje, raiduri, vechea poveste. Ce? Nu cumva mai e şi altceva? Să nu-mi spui că fura maşinile!

- Ba da. Cele două verisoare ale mele nu mi-au ascuns acest lucru.

- Formidabil! Un mic Boussardel hoţ! Dar dacă a fost prins înseamnă că e destul de prost...

-Ai răbdare. Povestea continuă, mai am si alte amănunte.

'3

Intr-o noapte, după nu ştiu ce potlogării făcute pe la periferie, Patrick şi-a adus colegii lu Paris într-un Cadillac.

- într-un Cadillac! Drace!

- S-a lăsat cuprins de beţia vitezei, a trecut pe stop, a fost fluierat, el a continuat goana şi uite-aşa a început să fie vânat de poliţie. A urmat o adevărată urmărire nocturnă. Apoi s-a trezit în faţa lui cu un baraj de agenţi, dar el a trecut peste ei. A rănit trei şi a ucis unul.

-Oh...!

Renaud rămăsese cu gura căscată, Justin de asemenea uitând de pasul lui greşit de mai adineauri. Aventura lui Patrick întrecea cu mult ceea ce putea să-i ofere acest oraş al nostru puţin cam retras.

- Dacă există un poliţist omorât, declară în sfârşit fiul meu, treaba se încurcă rău.

- Vor sări toţi ceilalţi poliţişti, chiar şi cei care n-au văzut nimic.

-Cu atât mai mult cu cât cel omorât era însurat. Tată de familie. Văduva şi orfanii vor veni şi ei să se plângă. Vedeţi în ce s-a lăsat târât Patrick? Avocaţii sunt disperaţi. Justiţia e mai puternică decât clanul Boussardelilor. Nu vreau să mă înduioşez din pricina lor, dar trebuie să recunosc că ghinionul ţine cu ei.

- Cea mai nefericită din toată povestea asta, zise Justin, e totuşi familia poliţistului.

- Te cred.

- Există un lucru pe care nu-l înţeleg, spuse Renaud. Şi anume Cadillacul. Doar n-ai să mă faci să cred că Patrick are un Cadillac. Familia Boussardel nu e genul de familie care să-i ofere un Cadillac când a împlinit optsprezece ani.

- Dar n-am spus că avea o astfel de maşină ci că o conducea, se afla la volanul ei.

- Deci nu era a lui...

-Bineînţeles. Iată ceea ce agravează cazul. O furase. Era specialitatea lui să fure maşini. E repetent la liceu, în schimb e în stare să-ţi vorbească despre toate motoarele şi toate caroseriile. Avea o trusă completă de chei false, şi când banda lui dorea să se deplaseze, îi făcea plăcere să-i pună la dispoziţie maşina dorită. Dar ca să facă pe importantul, fura maşini din ce în ce mai puternice iar în ziua aceea a şterpelit un Cadillac.

- Ah! strigă brusc fiul meu. A crescut în ochii mei, n-aş fi crezut niciodată despre el un astfel de lucru.

- Cum?

- Da. îl socoteam un snob idiot, pe care nu-l interesa nimic, cheltuindu-şi toţi banii pe cravate şi pe umbrele. E adevărat că a trecut multă vreme de când nu l-am mai văzut. Dar s-a schimbat. Şi trebuie să-i cer scuze.

- Pentru că a furat un Cadillac? Şi a omorât un poliţist?

- Pentru că are mania maşinilor. în ochii mei asta îl face să devină uman.

Mă întrebam înmărmurită ce gândea Justin despre atitudinea aceasta a lui Renaud, mulţumindu-se doar să surâdă.

- Ascultă, Renaud, n-am de gând să discut în contradictoriu cu tine, dar pasiunea pentru mecanică nu justifică moartea cuiva. Nici măcar furtul!

- Ar trebui să-ţi imaginezi scena! Ia pune-te în locul lui! în toiul nopţii, cu sticleţii la spatele tău, cu fluierăturile, sirenele, farurile după tine, la volanul unei maşini de lux care merge cu o sută şaizeci pe oră, şi să nu-ţi pese de nimic! Păi are toate circumstanţele atenuante.

Chipul înflăcărat cum rareori i-l văzusem, dădea la iveală un Renaud care nu mai era al meu. M-am întors din nou spre Justin pentru a-mi găsi echilibrul. Surâsul său dovedea prea puţină indulgenţă. Dându-şi seama de felul în care îl priveam, se schimbă la faţă şi cele trei priviri ale noastre se întâlniră încheind triunghiul. Trecu o vreme. însuşi Renaud îşi dădu seama de atmosfera creată, şi luându-şi un aer calin despre care ştia că-mi place, se ridică şi veni să mă îmbrăţişeze, arun- cându-mi!

- Devii şi mai frumoasă ori de câte ori te supăr!

Apoi se aşează, şi după acea demonstraţie o luă de la capăt:

-Mamă, tu nu-ţi poţi imagina ce înseamnă pentru noi maşinile, viteza, clipa în care te simţi stăpân pe un motor care răspunde sub picioarele tale.

- De ce nu mi-aş putea imagina? Mi se pare că eu conduc de
ceva mai multă vreme decât tine. Si conduc mai bine.

1

- Mă rog, asta-i părerea ta. Numai că te-ai născut prea târziu. Doar tu mi-ai spus că pe vremea ta, când erai puştoaică, existau trăsuri cu cai în Paris. Când ne-am născut noi, existau maşini. Toată copilăria noastră am visat să conducem maşini pe care le vedeam pretutindeni, să mergem cu viteză, să fim regii

drumurilor. Aminteşte-ţi de vechiul nostru Jeep: aveam doi ani şi mă şi puneai la volan, între picioarele tale. Am ştiut să conduc fără să învăţ, asa cum am ştiut să înot. Există unele lucruri, cum e de pildă acesta, care adâncesc prăpastia dintre generaţii. întreabă-l şi pe Justin, căci suntem cam de aceeaşi vârstă.

- Oh, făcu celălalt care se decise destul de greu să intre în horă. Nu zic că n-ai dreptate. Mi-ar fi plăcut să am şi o maşină de doi cai-putere chiar şi un Dauphine. Dar de aici şi până la a lua virajele pe două roţi ca într-un film cu gangsteri...

-Eşti lipsit de convingere. în seara asta nu cutezi să-mi ţii parte. în ce mă priveşte, îmi menţin afirmaţiile. Toate epocile au avut romantismul lor iar acesta este al nostru. Ţi-am spus de o sută de ori, mamă: acum există noi mituri.

-Te rog! Nu-mi vorbi mie de mituri şi de romantism în legătură cu această sordidă poveste a vărului tău!

- N-ai dreptate. Ai luat-o pe de lături. La Patrick nu-i sordidă. Ce, ţi s-a spus că el însuşi fura? Că-şi lua partea lui din astfel de lovituri? Nu, era dezinteresat. Si dovada iat-o: s-a mulţumit în seara aceea cu o singură maşină destul de nervoasă şi fapta lui putea trece neobservată. A furat o marcă rară. De amorul artei şi de dragul aventurii. Acum toată societatea e împotriva lui. Vezi că atunci când vorbesc despre romantism... Pricepe că nu-l aprob pe Patrick...

- încă e bine!

- Dar încerc să-l înţeleg.

- Mă rog... Oricum răspunderea, cazul său, ceea ce riscă nu ne priveşte pe noi. Mi-ai interzis să mă amestec, aşa că...

- Pardon! Nu cunoşteam toate aceste amănunte. Acum, când

le cunosc, acest lucru schimbă totul. Acum îi înţeleg psihologia. Nu poţi să-l laşi în copaia asta. Trebuie să-l ajuţi! La nevoie te voi însoţi.

- La judecător? în audienţă? Noroc că mărturia ta nu va fi admisă: esti minor, băiatul meu!

- Mă voi duce să vorbesc cu tutorele meu, care face parte din tabăra lor. Şi nu vei putea să mă împiedici!

îmi aruncase aceste vorbe ca o sfidare. Tonul lui se schimbase. Şi tonul meu. Sub ochii mei mânioşi fiul meu nu-şi pierdu cumpătul, dar Justin mă privea într-un fel încât eu eram pe cale să mi-l pierd.

-Aş prefera să vorbim despre altceva, am spus eu mai calmă. Justin, te rog să mă scuzi! Irma, ce aştepţi de nu ne aduci mâncarea?

Având în vedere promptitudinea cu care ea se arătă cu faţa de masă si cu vesela, toate încărcate în cărucior, am înţeles că

aşteptase răbdătoare în bucătărie şi mai mult ca sigur că auzise totuî. I-am evitat privirea. Sigur că'era şi ea de părerea mea, dar mi-a fost silă de o alianţă generală împotriva fiului meu.

în sfârsit, am început să mâncăm. N-am mai vorbit. Friptura rece, garnisită cu crudităţi pe care ne-o tot treceam din mână în mână, ne preocupa. Dezbaterea nu-i tăiase pofta de mâncare lui Renaud, în schimb mie mi-o tăiase. Fiindu-mi sete, i-am întins paharul să mi-l umple, ca să nu-i dau satisfacţia că m-am supărat. El îmi turnă vin, fără grabă, şi în clipa aceea ochii mei căzură pe braţul său gol. Acel braţ făcea deasupra farfuriei un arc de o graţie atât de tandră, încât am simţit cum mi se strânge inima. Adăugându-se şi amintirea zilei în care ne aflam, m-am simtit dezolată.

- Suntem cam nervoşi, am spus. Din pricina zilei de mâine.

Mai puţin suplu decât braţul său, Renaud nu răspunse nimic.

- Ar trebui să înţelegi, dragul meu; nimic nu dovedeşte că intervenţia mea ar fi benefică pentru Patrick.

- Dar din moment ce vorbim de altceva...

- Oh, ştii bine că nu-mi place să-ţi închid gura. Nici să-ţi impun punctul meu de vedere.

El mă privi cu o nuanţă brusc virilă, de ironie.

- Dar, mamă, nu se va întâmpla niciodată să-mi impui punctul tău de vedere. Dealtfel, reluă el în legătură cu acel punct de adineauri, nu mă vei putea face să-mi schimb părerea. Sigur că nu le găsesc deloc simpatice pe cele două femei, dar ele nu sunt nişte copiliţe; sunt obiectiv. N-ar fi pus la cale această combinaţie împreună cu avocatul lor dacă n-ar fi fost sigure că vor avea sorţi de izbândă. Mătuşa Henriette e cea care spunea tot timpul: „Nu uitaţi că-mi îndeplinesc un drept al meu!"

-A, îţi mai aduci aminte? am spus eu gata să-i întăresc umorul.

- Asa că vezi: s-a calificat. Si cealaltă de asemenea în felul ei. Doar e mama lui Alain si a venit aici să stea de vorbă cu tine; sunt gata să pun rămăşag.

- Ai dreptate. Văd că le cunoşti. Iată, Justin, încă un episod frumos. Iată-te vârât până la gât în analele familiei Boussardel.

- N-aş vrea să fiu indiscret, zise el.

Am înţeles, mai cu seamă, că voia să rămână neutru dar nu
voiam să renunţ la această nouă diversiune.

- Indiscret? Ştii bine că nu eşti. Şi părerea ta imparţială în toată această poveste ne e de folos. Renaud îţi va spune că pun mai mare preţ pe părerea tinerilor decât pe a oamenilor de vârsta mea. Ei bine, verişoara mea Jeanne-Paul, cea mai îmbătrânită dintre cele două doamne pe care le-ai văzut aici, a venit la mine în calitate de *mater dolorosa* numărul unu a familiei. Ca să-şi arunce în balanţă vălurile de doliu. A jucat acest personaj în urmă cu cinci ani. De când fiul

ei s-a dus ca să fie ucis în Indochina la vârsta la care ar fi trebuit să-şi tocească fundul pantalonilor la Sorbona. Nu era un băiat rău. Singurul lui păcat a fost că a avut un prieten intim; şi lui Justiţia i-a cerut socoteală. Dar a fost o afacere de cu totul alt gen, am spus fără să precizez că de data asta era vorba de un avort. Pe Alain anchetatorii nu l-au interogat decât de formă, la fel . ca pe toţi colegii lui de la Janson. Asta a fost însă de ajuns pentru părinţii săi. Un fiu Boussardel mai ceva ca Cezar... Chemat în biroul tatălui i s-a spus: „Nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să te angajezi în armată!" Bietul băiat n-avea nici cea mai mică dorinţă să se angajeze. Dar cei din casă s-au purtat cu el în aşa fel încât a preferat să se înroleze. Patru luni mai târziu era doborât într-o orezărie.

- Dar ceea ce povestiţi dumneavoastră în seara asta par a fi nişte istorii dintr-un alt secol!

-Nu. Sunt din lumea noastră, din care mă trag eu. După asta, mama lui Alain a început să joace rolul celei căreia patria i-a luat fiul. Chiar mă şi întrebam ascultând-o, dacă cu timpul, tot vorbind şi răsvorbind despre sacrificiul voluntar al fiului ei, n-a sfârşit prin a fi convinsă despre acest lucru. Dealtfel a avut neruşinarea să-mi zică: „Trebuie să facem totul, Agnès, totul, pentru a-l salva pe băiat cât avem fericirea să-l mai avem. Aş accepta ca al meu să fie o secătură, o canalie numai să fie în viaţă şi să mi-l dea înapoi!"

Fără să-mi dau seama mi-am pus mâna peste mâna lui Renaud, si când am observat am văzut că nu si-a retras-o. în

5

acelaşi timp mă gândeam la acea înrudire dintre cele două afaceri - Patrick şi Alain - la acea lege care provoacă acelaşi fel
de accidente în sânul aceleiaşi familii.

?

- Mda, făcu Justin, dar nu ducându-vă să relataţi judecătorilor povestea cu trimiterea forţată a unuia în

Indochina îl veţi ajuta pe celălalt. Ar fi în stare să-l trimită şi pe ăsta să moară.

- Nu despre asta aş fi vorbit, ci despre ceea ce mi-au făcut mie. Despre ceea ce a văzut şi a ştiut Patrick, cât şi despre faptul că numele lui Patrick figura în toate scrisorile printre pârâtorii care ne-au atacat. Dealtfel el este unul dintre beneficiarii procesului care ne-au deposedat de avere.

- Nu asta e problema, reluă Renaud cu încăpăţânare.

Dar Justin, luându-şi capul în mâini spuse:

- Vai, vai! Tot ceea ce aţi spus seamănă cu un *catch* în noroi pe care l-am văzut odată, transmis din America. Nu vă văd urcând pe ring pentru a da cuiva un pumn căci, aţi ieşi murdărită de noroi.

-Nici eu nu m-aş fi putut exprima mai bine. Ai văzut, Renaud?

- N-am rezolvat problema.

- Cred că vezi că Justin, care e plin de bun-simţ, socoate şi el intervenţia mea de neconceput.

- Nu e prima oară când trece de partea ta doar pentru a-ţi face curte.

- Ţine-ţi gura, făcu celălalt nemulţumit.

- Sau poate că, am spus eu cu un gest ca să-l liniştesc pe Justin, nu agreează din principiu paradoxul şi contrazicerea.

- Lasă, nu-mi mai vorbi de contrazicere! De la o vreme e de ajuns să deschid gura pentru ca tu să fii împotriva a tot ceea ce spun. Ca acum, de pildă.

- Ascultă, Renaud, zise Justin rămas cel mai calm dintre noi trei. Cred că nu-ţi închipui că eu...

- Ţi s-a spus că eşti în afara acestei probleme, aşa că închide gura!

-Te rog să nu fii nepoliticos. Justin este invitatul nostru. Ce-ai vrut să spui, Justin? Mă interesează!

- Oh, nimic. Că toate acele lucruri urâte care vi s-au făcut si în care ati fost târâtă, ar fi si mai urât să le adunaţi si să le

aruncaţi în obrazul familiei dumneavoastră.

- Ar fi şi mai urât să-l laşi pe Patrick să cadă, zise Renaud. Mai mult decât urât, ar fi laş.

Mi-am dat seama că vrea să mă împingă până la capăt.

- Vei sfârşi prin a trânti cine ştie ce prostie.

-- - Adevărul, reluă el fără să mă privească, e că mamei i-ar trebui îndrăzneală, dar nu are. Pozează în eliberată dar nu e decât o burgheză. Am atins-o exact unde o doare! Uite-o cum face râie!

I-am scuturat pumnul pentru a-l sili să mă privească în faţă.

- Să ne oprim aici, vrei? Fiindcă văd că ţi-e cu neputinţă să vorbeşti despre acest subiect fără să rosteşti lucruri neplăcute! Şi să ştii o dată pentru totdeauna, orice-ai spune, nu mă voi duce să depun mărturie în afacerea asta. Discuţia din seara asta n-a făcut decât să-mi confirme că am dreptate. Justin a formulat exact motivele mele.

Ochii lui Renaud îi aruncară cea mai neagră privire şi am rămas toţi trei pe poziţiile noastre.

-Pot să mă ridic de la masă? întrebă fiul meu cu dinţii strânşi.

-Dacă vrei... Ia-ti fructele si du-te să le mănânci unde-ti place.

S-a servit din belşug şi a luat-o pe poteca ce ducea în pădurea de pini. Justin n-a părăsit masa.

Când m-am dus la culcare, am împins uşa de la camera fiului meu fără zgomot şi m-am apropiat de pat. Dormea, sau se prefăcea că doarme. Luna intra în odaie odată cu aerul proaspăt al nopţii. După un moment i-am distins trăsăturile, i-am recunoscut franjurii lungi ai genelor pe care de atâtea ori - încă de când avea câţiva ani - le admiram în timp ce dormea şi care şi acum îi acopereau partea de jos a pleoapelor, pecetluindu-i secretul. Fiul meu, acest necunoscut... M-am aplecat, fără să mă sprijin de teamă să nu-l trezesc

dacă dormea şi l-am sărutat uşor pe frunte. M-am întrebat şi mă mai întreb şi acum dacă dormea.

N-am plecat la lucru a doua zi dimineaţă decât după ce am primit telefonul lui Renaud aflat în oraş. Reuşise. Luase prima parte a bacalaureatului şi fusese clasificat destul de bine. N-am vrut să-l încurc cu persoana mea în locul unde se afişaseră listele, aşa că el mi-a telefonat din cabina liceului, de unde probabil era auzit, căci n-a făcut risipă de amănuntele la care mă aşteptam. în aceeaşi clipă, cu aparatul în mână, mi-am făgăduit să risipesc amintirea neplăcută pe care probabil c-o păstrase despre discuţia din ajun. Dar o anumită răsplată pe care o premeditasem era suficientă să-i readucă pe buze zâmbetul şi pe chip o bucurie fără umbre.

După ce mi-a spus esenţialul a urmat o tăcere scurtă, apoi Renaud a răspuns de la sine la întrebarea pe care m-am ferit să i-o pun.

- Justin a trecut si el. Chiar clasificat mai bine decât mine.

5

- Ei bravo!

- A ster's-o acasă la el ca să le dea această veste bătrânilor.

?

Mai târziu va veni la noi...

- Ce faci în dimineaţa asta?

- Aş vrea să mă duc la piscină. Un pic de *crawl* mi-ar face bine!

- Perfect. Eu nu mă voi întoarce până la dejun. Fă ce vrei, eu trebuie să mă reped pe noul meu şantier, care nu-i prea aproape.

Era adevărat. Era vorba de casa pe care acceptasem s-o renovez pentru acel călător-anchetator-conferenţiar. La poalele unui vechi sat şi spre nord, ferma era situată într-o zonă aflată sub stăpânirea Bele-Artelor. Nu se putea construi şi cu atât mai puţin dărâma vechii pereţi fără o derogare de la vechile planuri. Pentru a-i face clientului meu o hazna septică

şi un şanţ cu o placă supusă curăţirii, trebuia să măresc un coteţ de porci legat în pantă de corpul principal, dar pentru asta aveam nevoie de o autorizaţie care depindea de un primar şi de un institutor, ultimul preşedintele „Amicilor satului", amândoi personaje cultivate cu care urma să mă întâlnesc şi discuţia se putea prelungi. Dar refacerea casei merita osteneala. Construcţia care purta sus, pe faţada principală, data ridicării sale - anul 1600 - oferea prin trei dintre faţadele sale aspectul unui bloc înălţat împotriva mistralului; cea de a patra faţadă respira aerul blând al sudului prin nişte ferestruici distribuite aiurea în zidul de piatră aparentă şi care dădeau spre o curte exterioară.

Singura supravieţuitoare a unui „cartier" care în cadastrul şi în memoria locală se numea Roque, lăptăria devenită locuinţă păstrase acest nume. De fapt, piatra se afla peste tot în landă, acoperea cea mai slabă apariţie vegetală. Aici era într-adevăr împărăţia pietrelor. Totul de jur împrejur făcea să alterneze verdeaţa cu stâncile, scânteierea mării cu lumina, spaţiul aerisit cu un nu stiu ce vesel, sever si totodată însufleţii, ceea ce dădea acelor locuri un aspect mai mult grecesc decât latin.

în mine însă discuţia din ajun cu Renaud lăsase urme. Fusesem întotdeauna vulnerabilă la reflecţii, mă gândeam la ce făcusem, la ce spusesem, la ce mi se spusese. Toate răspunderile pe care de cinci ani încoace mă obişnuisem să mi le asum în meseria mea, reuşita la care ajunsesem nu m-au putut scăpa de acea greutate care mă apăsa. în timpul dimineţii, plină de interes, pe care am petrecut-o la Roque şi în satul vecin, îmi răsunau tot timpul în urechi unele cuvinte ale lui Renaud, reproşurile lui trântite la masă. Fiul le rostise, poate că le şi gândise îndelung.

Prietena mea cea mai bună, moartă în deportare, la care mă gândeam mereu pentru că o înlocuise - prea târziu şi prea puţin - "pe mama pe care eu n-o

avusesem, îmi spunea adesea: „Ceea ce e bun la tine, Agnès, e că în relaţiile cu ceilalţi eşti întotdeauna pătimaşă". Da, poate că era bine; dar cel mai adesea era rău. în orice caz, destul de păgubitor pentru mine.

înainte de a mă întoarce la masă la Font-Verte, desi întârzi-

asem, m-am dus în oraş şi l-am deranjat de la masă pe garajistul meu. El vârî în break cele două motociclete care aşteptau cam de mult la el, nou-nouţe, împachetate şi pe care le-am mai acoperit, în maşină, cu nişte pânze ce-mi slujeau la transportul mobilelor.

Când am ajuns acasă nu mi-am văzut fiul. - Renaud! am strigat ca să mă audă de unde era. Vino să mă ajuţi să descarc ceva! Nu tu, i-am spus Irmei care apăruse.

Renaud, care făcea plajă, sosi în slip. N-o făcea pe bacalaureatul triumfător, ci se prefăcea că acea zi ar fi fost la fel ca toate celelalte.

- Ia ridică asta, i-am spus eu din interiorul maşinii ridicând pânza de pe ea.

- Ce-i asta?

Şi trase spre el motocicleta înfăşurată în hârtie.

- Nu ştiu. Se pare că e ceva pentru tine.

N-a înţeles imediat despre ce anume era vorba. Apoi a urmat un fel de urlet sălbatec şi nişte strigăte amestecate cu hârtii ce zburau în lumină.

- Plinul e făcut?

- Aşa presupun.

Renaud sărise în şa, apăsase pe pedală, făcu să păcăne cucerirea sa şi micul meu zeu gol se află la douăzeci de metri în faţa mea, gonind pe aleea zebrată de soare. Când ajunse la borne, se întoarse, o porni în direcţia mea, opri scurt, se îndreptă spre mine, mă strânse în braţe şi jur că mă ridică de la pământ.

Apoi se urcă din nou în şa, îşi reîncepu cercurile sonore în jurul casei, trasă un labirint prin grădină şi prin livadă. Un tânăr centaur mecanizat care apărea şi dispărea din verdeaţă.

- Te smulge! Bubuie ca un tunet!

Trecea parcă propulsat de petarda sa.

- Ce-ai vrea să-ţi spun? zise el în sfârşit, aşezându-se,. îmbrăcat pentru masa de prânz pe care o luam întotdeauna în sala răcoroasă. Eşti excepţională...

Apoi, cu braţele, făcu un gest de descurajare.

- Ei asta-i! i-am răspuns.

-Ba da. Din moment ce faci astfel de lucruri... Ai un fel deosebit de a te purta. Ah, nu regret că te-am aşteptat ca să mâncăm.

Şi într-adevăr devoră tot ce i se dădu. Dar ceasul se apropia de ora trei. Imediat după cafea mă ispiti tentaţia siestei, şi în vreme ce Renaud se îndreptă spre motocicleta lui pentru a o încerca prin departament mi-am acordat un scurt răgaz de odihnă pe un fotoliu fiindcă divanul mă trăgea la somn. Mai aveam încă treburi în oraş. înainte de a pleca, am scos împreună cu Irma cealaltă motocicletă din maşină. Am aranjat-o la umbra casei pentru ca destinatarul s-o găsească când se va întoarce să ia masa de seară cu noi. Pe ambalaj am scris cu litere groase: *Pentru Justin.*

Nu mi-am mai prelungit discuţiile prin birourile subprefec- turii unde trebuia să mi se confirme autorizaţiile pentru Roque. Scăpată de Renaud, acum mă gândeam la Justin. îmi închipuiam surpriza sa, momentul de îndoială, surâsul său, şi nu voiam să mă lipsesc de toate acestea. Privirea plină de gratitudine pe care mi-o va arunca... Aşa că fară falsă ruşine am pornit mai devreme spre Font-Verte.

Coborând în vale, am mărit puţin viteza căci s-ar fi putut ca după vestea bună pe care le-o dăduse alor săi, să nu întârzie prea mult alături de ei. Soarele începuse să nu mai ardă atât de tare. Am intrat pe drumul de pământ şi am văzut în sfârşit cele două borne groase. Numai să nu mi-o fi luat înainte! Am făcut un viraj şi iată că lângă ultimii platani ceva m-a agăţat, ceva insolit despre care nu-mi puteam da seama ce poate fi. Am coborât în alee şi am descoperit, la piciorul casei, un morman de fiare şi de hârtii murdare. în jur o baltă

de benzină care murdărea curtea, o baltă de benzină unde zăcea, călcată în picioare, zdrobită cu pietre şi nu mai ştiu cu ce, motocicleta lui Justin. Irma ieşi şchiopătând din bucătărie cu o cârpă drept pansament în jurul piciorului şi imediat am remarcat obrazul tumefiat al fetei si n-am mai întrebat-o nimic căci am văzut scena.

- V-aţi bătut; tu ai vrut să-l împiedici şi el...

- Da, am vrut să-l împiedic. Dar m-am trezit în faţa mea cu un nebun furios.

îşi duse mâna la obraz şi şi-l mângâie ca o fetiţă plângă- cioasă.

- Unde e acum?

- Naiba ştie? După ce-a făcut boacăna a dat bir cu fugiţii.

Pe moment m-am simtit uşurată. N-as fi vrut să-l am în fata

5 9 5 3

mea, mă temeam de mânia lui si mai ales de a mea căci îmi auzeam vocea tremurând.

- Te simţi rău?

-Ei iaca! Un fleac! Câteva lovituri de picior în tibie şi câţiva pumni în obraz. Dar, mă rog! Cine se crede puştiul ăsta?

Lovindu-mă m-a mâhnit cumplit! Mi-e rău abia acum când vorbesc. Şi apoi acea motocicletă frumoasă, nouă-nouţă, ce dezastru!

I-am urmărit privirea şi am descoperit la picioarele noastre rămăşiţele ei; văzând acea privelişte, în mintea mea s-au ivit brusc o mulţime de evidenţe: tot ceea ce părtinisem, în inconştienţa mea, imprudenţele, primejdiile. La acest gând, am dat fuga la maşină şi m-am urcat la volan: Justin. Mi-a venit în minte ca nu cumva Renaud să-i fi ieşit înainte lui Justin si să se

3 3

încaiere ca nişte câini. înainte de a pleca am întrebat:

- Cam de cât timp a plecat?

- De vreo jumătate de oră.

O jumătate de oră... Şi am plecat glonţ. Viteza, cu toate geamurile deschise, mi-a mai răcorit un pic fierbinţeala. Niciodată nu fusesem mai lucidă. în mine se amestecau două gânduri, se despărţeau, se încălecau întocmai ca un contrapunct la baza încăpăţânată a unui motor. Două gânduri? Nu: trei, patru: grija pentru maşină şi pentru drum, goana, urmărirea fiului meu, atentă să văd dacă zăresc motoreta lui Justin. Şi recapitularea rapidă a ultimelor săptămâni. Şi vechile mele complexe care mă aduseseră în situaţia în care mă aflam. Acea pantă care de peste douăzeci de ani mă purta spre iubiri inegale, nepotrivite, condamnate dinainte. Pantă cu atât mai înşelătoare cu cât viata mea
era mai castă! Iată unde am ajuns! Dar voi avea timp să meditez la acest lucru. Urgent era acum acel copil, acel fiu pe care trebuia să-l aduc îndărăt, care a fugit din pricina izbucnirii unui acces de gelozie. Acel fiu pe care l-am făcut să sufere. în sfârşit, îmi venisem în fire. Mă rugam Domnului să dau peste un sat care să aibă un birou de poştă. Şi am găsit unul. Trei persoane aşteptau în faţa cabinei telefonice, cu o răbdare specific provensală pe care eu n-o aveam. Am alergat în prima cafenea pe care
am văzut-o - o sală ce răsuna de discuţii masculine - unde
telefonul se afla pe marginea tejghelei. Cu chiu, cu vai, am izbutit s-o chem pe Irma.

- Cu ce-a plecat? Cu motocicleta cea nouă?
- Nu; motocicleta e în remiză. O pusese acolo înainte de a o vedea pe cea de-a doua.
- Atunci a plecat cu motoreta lui?
- Nu, si ea e aici.
- Bine, dar atunci cu ce-a plecat?
- N-a plecat, a dispărut, v-am mai spus. A dispărut!

Urcându-mă din nou în maşină am rămas un moment

gânditoare. Ce anume l-o fi determinat să renunţe la vechea motoretă şi la noua motocicletă pe care Je primise de la mine? Totuşi ştiam, simţeam că părăsise casa, că-şi luase lumea în cap. Irma intuise corect: dispăruse.

Totuşi mi-am continuat traseul. Mă aflam la jumătatea drumului spre Peyrol iar acesta plecase probabil spre noi. Cât dădusem telefon, pândisem prin perdeaua de mărgele de lemn, dacă nu-l vedeam cumva trecând, fără să aibă habar ce se întâmplase şi ducându-se la Font-Verte.

Când am ajuns în satul lui mi s-a indicat casa părinţilor săi, ce se afla mai la o parte. Auzind zgomotul maşinii, unul din fiii zidarului a ieşit afară. Era Justin, pe care nu l-am recunoscut. Surprins de prezenţa mea acolo, am văzut după aerul fericit că nu ştia nimic. Fără să cobor, din zece vorbe i-am spus ce se întâmplase. S-a schimbat la faţă.

- Sărmanul... Sărmanul micuţ...

Cu un singur cuvânt mărise considerabil distanţa dintre ei. O lungă tăcere ne-a apropiat unul de altul, apoi ne-a despărţit. Fără a ridica ochii asupra lui, am simţit că şi el evita să mă privească. Am spus în sfârşit, foarte încet:

- Nu trebuie să mai vii pe la noi...

- Contaţi pe mine.

în timp ce întorceam maşina, l-am auzit zicând:

- Cred că n-o să mă lăsaţi fără veşti. Despre el, despre dumneavoastră. ..

Am răspuns fără voia mea:

- Contează pe mine...

Asta a fost tot. Mi-am zis că-l părăsisem în cea mai importantă zi a vieţii sale, încununarea atâtor dorinţe, atâtor nopţi de veghe şi de vise, acum prăbuşite. Mergeam mai puţin repede decât la ducere. încercam să mă conving că din moment ce Peyrol nu se năpustise asupra lui până atunci, nu va mai încerca pentru a-şi descărca furia, nici să se certe, nici să se bată cu el.

Simţeam bine că cu mine voia Renaud să se certe, si cât mai violent cu putinţă. întoarsă acasă după cei o sută de kilometri străbătuţi, nici măcar n-am mai întrebat-o pe Irma dacă apăruse fiindcă ştiam că nu venise. Si când la ora mesei, ea m-a întrebat unde să pună masa, i-am răspuns:

- N-o pui deloc. Ştii bine că nu va veni să mănânce. Nici să se culce. Fă-mi doar o ceaşcă de ceai.

Irma mi-l aduse sub duzi împreună cu câteva sandvişuri cu dulceaţă de chitre, specialitatea ei învăţată de la maică-sa. Când veni să ia platoul văzu că nu băusem decât ceaiul fără să mă ating de sandvişuri.

-Mâncaţi ceva. Vă rog 'mult. N-o să închidem ochii la noapte nici eu nici dumneavoastră, aşa că trebuie să aveţi ceva în stomac. Am să încălzesc nişte supă.

Se aşează pe banca de la piciorul casei, la doi metri de mine, familiaritate puţin obişnuită la Irma. Din prietenie pentru ea am mâncat un sandviş şi o linguriţă cu dulceaţă. Tăceam amândouă. Se înserase.

Nici în seara aceea, nici a doua zi n-am anunţat jandarmeria. Am coborât până la baraj să mă uit în undele limpezi. La liceu n-avea rost să mă interesez fiindcă-şi închisese porţile. Luciditatea mea care crescuse mă înzestrase cu o a doua vedere. Faptul că Renaud şi cu mine ne cunoşteam atât de bine unul pe altul, îmi spunea - fără să mă liniştească totuşi - că el nu voise decât un lucru: să fugă de mine. Şi totodată să mă pedepsească. Sfărâmarea motocicletei nu era decât gestul mâniei lui imediate fiindcă sufleteşte, suferea cumplit. Cu orgoliul lui - unul dintre resorturile sale - avea de gând să-şi prelungească absenţa, căci cu fiecare zi care trecea îi era tot mai greu să se întoarcă. îmi frământam mintea fără să găsesc mijlocul de a-l aduce acasă, de a-l dezarma. Eram hotărâtă să-l primesc cu braţele deschise, să nu-i fac nici un reproş nici pentru gestul, nici pentru fuga sa, dar el nu putea ghici, deşi mie mi-ar fi fost plăcut ca prin cine ştie ce miracol să afle. Acest gând mă făcu să surâd amar. Ce

decădere! Eu eram singura vinovată încă. din prima zi, şi n-aveam nici o scuză; îmi închipuiam că fac uz de clemenţă, că-mi linistesc fiul! Chiar dacă as fi vorbit cu el chiar si la
telefon, tot nu s-ar fi întors. Trebuia să-şi rumege furia împotriva mea. Si încă bine că nu dădea mamei sale si sentimentul că
pentru un licean de şaptesprezece ani, numele pe care-l merita! Ne aflam si eu si fiul meu pe un teren foarte şubred. Pentru
prima oară eu, care în toate ocaziile îl incitam să nu-mi ascundă nimic din ceea ce gândea, eu care pretindeam că neînţelegerile se ivesc întotdeauna din nişte lucruri făptuite, nu din vorbe, eu mă aflam în imposibilitatea de a-i spune ce aveam de spus. Din tot ceea ce aş fi încercat, eventual o explicaţie deschisă despre acel subiect care-l şocase, mi se părea şi mai puţin realizabilă. Ce rost aveau cuvintele acum? Fie ca soarta, ca steaua care până acum a vegheat asupra perechii noastre de mamă şi fiu, să ne ferească de necazuri.

Ce figură aveam să fac în faţa lui? îl pusesem la curent cu toate resentimentele care ne agitaseră familia, patimi urâte, viclenii, nedreptăţi care otrăviseră atmosfera sub acoperişul patern; el ştia cât suferisem, şi acum iată mama pe care la rândul meu i-o ofeream. Tot suceam şi răsuceam aceste gânduri în nopţile fără somn. Un fel de a doua stare în care intrasem după fuga sa mă împingea la nişte logici delirante, şi mă temeam să nu merg prea departe, să nu mă rătăcesc, urcând prea sus gama greşelilor mele, adâncind prea mult cercurile ranchiunei sale care trebuia să fi fost mult mai simplă. în unele momente îmi spuneam: „Haide, nu-i chiar atât de grav, iar eu nu sunt chiar atât de nedemnă; n-am făcut altceva decât să mă joc cu focul. Aduceam drama la proporţii mai

modeste. Dar toate acele eforturi nu-mi redădeau calmul şi nu mi-l redădeau pe Renaud.

Unde se ascundea? Unde dormea? Ce mânca? Neavând niciodată bani de buzunar asupra lui, părăsind casa pe neaşteptate (găsisem în sertarul lui mica sa rezervă de bani intactă) totul trebuia să-i lipsească. Probleme materiale de care o altă mamă ar fi fost înnebunită la început şi care - îl cunoşteam mult prea bine - contau prea puţin pentru el, dar nu le puteam alunga din mintea mea. Micul meu Renaud atât de grijuliu cu trupul său, care - spre disperarea Irmei - îşi schimba de trei ori pe zi cămaşa... Ah, eu mă săpuneam sub duş, mă aşezam dinaintea feţei de masă, mă culcam pe cearşafuri curate...

Nu-mi era nici foame, nici somn. Starea mea de tulburare mă obseda, izgonea departe de mine orice altă problemă, mă elibera de cealaltă vrajă. Căci în acele zile şi în acele nopţi tânărul sigur s-a risipit, a ieşit din viaţa mea. Dar în casă tot nu-mi puteam găsi liniştea. Lipsea Renaud, care o umplea cu flinta lui.

5

Intrasem într-o epocă dintre cele mai grele din viaţa mea. Am avut o perioadă de dezamăgire şi de silă unde până şi munca, despre care încă puteam spune: „O fac pentru fiul meu!", îmi strângea inima. îmi pierdusem răbdarea, lipseam de la întâlnirile de lucru sau pur şi simplu, uitam de ele. Cât pe-aci să crezi că o făceam anume.

Şi ca o culme a ghinionului, Paul Groult, noul meu client, proprietarul fermei Roque, şi-a ales tocmai acel moment ca să-şi facă apariţia, dar mărturisesc că nu m-a încântat deloc. Mă aşteptam, având în vedere profesia sa, la un tip alert de anchetator etnologic care bate pădurile tropicale, şi când colo m-am trezit în faţa mea cu un bărbat copt, foarte înalt şi foarte solid, un fel de internaţional de rugby în retragere, care se învârtea ameninţător prin curtea fermei sale ascultând explicaţiile mele, prefăcându-se că-şi face un punct de

glorie din a nu se mira de nimic şi a bombăni întruna; nu găsesc alte cuvinte să-1
descriu. N-am schimbat nici douăzeci de vorbe că a si făcut
aluzie la caracterul său detestabil ca la o trăsătură notorie si
măgulitoare. In faţa ţăruşilor şi a planurilor arătând transformarea coteţului de porci nu păru să aprobe ideea unei cuve pentru încălzire, iar când am rostit cuvintele „şanţ septic", a început să râdă cu hohote. Apoi a ridicat vocea susţinând că ura confortul şi că alesese acel loc pentru frumuseţea lui frustă. Eu i-am vorbit despre comodităţi şi despre igienă şi atunci el m-a întrebat cu un prefăcut aer de stupefacţie dacă ştiam din ce ţări subdezvoltate venea el.

- în sfârşit, spuse ridicând din umerii îmbrăcaţi într-un tricou gros, dacă aşa-ţi place dumitale...

Şi cum mă pregăteam să vorbesc, adăugă:

- Nu! Nu discutăm! Ai mână liberă, doamnă. Nu revin niciodată asupra a ceea ce am spus: ai mână liberă.

îşi agita braţele pentru a pune capăt oricărei controverse, aşa cum ai izgoni un miros neplăcut şi înclinându-se, rosti scurt:

- Doamnă...

Treaba începea „bine". Noroc că m-a înştiinţat că în acea seară trebuia să ia avionul spre Londra. Şi de la Londra, peste opt zile pleca la Darwin. In alte vremuri, adulmecând mai curând un om sincer decât un cinic sub acea înfăţişare de urs,
puţin cam cabotin, mi-aş fi spus: „Lasă că te îmblânzesc eu repede". Şi poate că jocul m-ar fi amuzat; în loc de asta, am fost cât pe-aci să-l trimit, cu casa lui cu tot, la toţi dracii.

în ziua aceea a fost foarte cald şi seara, după o cină frugală, mi-am târât şezlongul, din grădină până la locul degajat care se întindea între duzi şi marginea

pădurii de pini. Din toată mica noastră aşezare, aici se resimţea cel mai bine, în amurg, acel val de aer proaspăt care constituia una dintre atracţiile deosebite de la Font-Verte. M-am lungit pe şezlong privind în \ arful colinei, ciucurii pinilor ce se decupau în noaptea ce începea să se lase şi din dosul cărora mai târziu avea să se ridice luna. M-am întors cu spatele spre banca de piatră. Auzeam, din locul meu solitar, zgomotul pe care-l făcea Irma în casă aranjând vesela şi tacâmurile. Era un fel de ţăcănit liniştit, estompat de bolta bucătăriei, dar care se stingea atât de repede încât mi se strângea inima. Unde erau mesele noastre în trei din ultimele săptămâjii, pline de râsete şi de povestiri? Atunci, pentru prima oară după acea zi nefericită a motocicletelor, gândul meu s-a oprit o clipă la Peyrol; pentru că cei doi băieţi se întâlneau în aceeaşi imagine. Dar imediat mi-am şi reproşat acest gând. Şi brusc am rămas cu sufletul în alertă, cu răsuflarea tăiată: îl simţeam pe băiatul meu.

Era acolo. Instinctul mi-o spunea că e acolo, că se uită la mine. Undeva, pe panta pădurii de pini, ascuns pe după trunchiuri, stătea locului ca să nu alunece pe acele de pin şi sunt sigură că mă privea. Am rămas nemişcată, cum faci cu un mic animal sălbatic pe care vrei să-l laşi să se apropie. Al meu nu s-a apropiat dar ştiam că nu mă înşelasem.

Timpul trecea. Ieşise luna. Irma terminase de aranjat vasele şi am auzit-o încuind bufetul. Apoi se făcu linişte. De teamă ca ea să nu vină după mine, m-am ridicat fără să mă trădez şi m-am îndreptat spre casă. Am făcut drumul târându-mi pasul, ajungând la prag, trecându-1. în trecere, simţind-o pe Irma aproape, i-am şoptit, căci ştiam cum se auzea orice vorbă la Font-Verte:

- Vino după mine. Fără să spui nimic.

Apoi am ieşit în cealaltă parte a casei; abia acolo am răsuflat uşurată. M-am lăsat să cad pe o bancă. Am

tras-o pe Irma lângă mine. Grosimea zidurilor ne îngăduia să vorbim.

- S-a întors.
- Unde e?
- în pădurea de pini. Vorbeşte mai încet.
- L-ati văzut?

-Nu, dar ştiu că e acolo. Ascultă ce ai de făcut... Aştepţi până urc în odaia mea. Apoi vei lăsa lumina aprinsă în bucătărie. Vei uita nişte pâine pe masă, brânză, fructe, în frigider sticla cu vin, fără dop. Să nu stingi lumina decât când te vei duce să te culci. Lasă larg deschisă uşa dinspre duzi pe care n-o poate închide vântul.

- Asa voi face.

Am mai şuşotit:

- Dacă auzi zgomot la noapte să nu cobori.
- Am înţeles.

In odaia mea mi-am jucat rolul ţinând lampa aprinsă atât cât o ţineam de obicei. în ciuda căldurii, am tras oblonul, trân- tindu-l ceva mai tare. Apoi am stins lumina. Am aşteptat până s-a făcut ziuă afară ca s-o sun pe Irma. A venit într-o clipă la picioarele patului.

- Nu s-a atins de nimic.

A închis uşa, a destins oblonul şi s-a întors spre mine.

-Dumnezeule! Doamnă n-ati dormit! De-ati vedea cum arătati!

- Nici tu n-ai dormit, biata mea fată. Ai un cap...
- Păi am stat cu urechea la pândă... Doamnă, ce e de făcut?
- S-o luăm de la capăt diseară.

în fiecare seară o luam de la capăt. Irma lăsa pâine proaspătă, fructe. Trebuia s-o împiedic să lase şi câte o bucată de jambon sau pateu de sturzi.

- Stiti bine că sunt slăbiciunea sa.

> 5

- Asa e. Dar trebuie ca farfuriile să aibă aerul că au fost ui- tate, lăsate fără intenţie, din neglijenţă.

Irma însă se îndoia de reuşită. Poate că se îndoia şi de faptul că Renaud se afla în pădurea de pini.

- Ai o soluţie mai bună?

- Ei, nu! Ideile mele sunt respinse. Iar ale dumneavoastră nu prea fac mare lucru! îmi aruncă ea cu vehemenţă în care tremura ce? Teamă, ranchiună?

N-am cutezat s-o privesc. Ea reluă:

- Bun. Voi uita farfuriile. Suntem ca două animale amărâte, de care mi-e milă, dar iată că am totuşi încredere în dumneavoastră.

O simţeam gata să plângă. I-am făcut semn cu mâna să mă scutească de-asa ceva.

«

Intr-o dimineaţă, a cincea, Irma a intrat înainte de a o suna eu, vorbind înainte de a deschide oblonul.

- Doamnă, pâinea a dispărut.

-Doar pâinea?

- Da, dar bine c-a luat-o şi pe aia! I-am recunoscut urmele sandalelor pe dalele de piatră.

M-am ridicat în şezut.

- Vino să mă săruţi...

Agăţată de mine se înduioşă.

- Nimic decât pâine... Ca un biet amărât ruşinat...

Ea se smiorcăi, eu la fel.

- Acum pot să v-o spun: nu credeam că e aici. Nu voiam să vă contrazic, nefericită cum vă vedeam; nu credeam că e în pădurea de pini.

Am surâs plină de orgoliu.

Apoi a venit în fiece noapte, vreme de o săptămână. Adesea Irma, satisfăcută, anunţa:

- Doamnă, s-a spălat. La lavoarul meu. Săpunul s-a micşorat şi pe jos am găsit băltoace prost şterse.

în sfârşit, într-o seară am hotărât să joc totul pe o carte. Pe faţă, m-am prefăcut că mă culc. Dar am

coborât pe întuneric şi am intrat în bucătărie. Am căutat pe pipăite fotoliul de pai al Irmei, departe de masă şi m-am aşezat în el. Pe Irma o pre- venisem să nu se arate, orice s-ar întâmpla. Apoi mi-am început veghea. Dar imediat orologiul din vestibul a rupt tăcerea. Era un zgomot dur, puternic ce nu ceda deloc: un fel de suflet al casei în alarmă. M-am ridicat, m-am dus până la orologiu şi i-am oprit pendulul. Apoi mi-am reluat veghea. A fost foarte lungă.

Târziu, când umbrele din jurul meu începuseră să pălească, am auzit un zgomot slab venind de afară, un zgomot regulat ce se repeta: erau paşii lui. în vreme ce se apropia, mi-am dat seama că-l auzisem de foarte depairte datorită simţurilor ascuţite de insomnie, speranţă şi noapte.

Apoi Renaud se ivi în cadrul uşii. Se apropie pe pipăite, se aşează pe un colt al mesei cu o mişcare obişnuită. Inima îmi

zvâcnea atât de tare încât îi auzeam bătăile pe care mai mult ca sigur că şi el avea să le audă. Dintr-odată l-am văzut oprindu-se din mâncat şi încremenind. A întors capul în jurul lui. M-a simţit acolo tot aşa cum îl simţeam şi eu în pădurea de pini. Ghicind unde sunt, a sărit înapoi gata să se apere. Sau să fiigă. Nu m-am mişcat. Presupun că zărise ochii mei larg deschişi, fixaţi asupra lui. Fără să scot o vorbă i-am întins braţele. A rămas nehotărât, înţepenit pe picioare, oscilând.^

Ziua începea să crească. Continuam să tac. în gestul meu se afla deplina iertare pe care i-o ofeream, iertarea pe care i-o ceream. Ne temeam de cuvinte. Era clipa de care depindea viitorul nostru, clipa primejdiei reale, mai rea decât tremuratul pentru zilele sale de care nu ştiusem nimic. El era viaţa mea, îl aveam acolo, aproape, dar nu lângă mine, dar nu în puterea mea. Am- simţit că ceva urcă în el, ceva mai presus decât surpriza, ceva ce se îndrepta spre mine şi care avea să-l elibereze, probabil vreun cuvânt, un cuvânt de care mă

temeam. Dar nu, n-a fost cuvânt, a fost un gest: braţul i s-a destins şi m-a lovit peste umăr. Şocul s-a repetat: fiul meu mă bătea. Singurul lucru pe care nu mi l-am putut imagina. Cu braţele sale lungi, cu o stângăcie plină de furie şi de copilărie, dar aproape cu puterea unui bărbat, mă bătu cum baţi un covor. Dar iată că o lovitură mă zdruncină, mă făcu să mă clatin; am căzut cu fotoliu cu tot pe dalele de piatră. Mi-a scăpat un scâncet, primul, dar care l-a făcut să se oprească. S-a aruncat jos, m-a strâns în braţe, m-a acoperit de sărutări, bâiguind: „Mamy... Mamy... răutăcioasă... Mamy scumpă..." Zăcând înlănţuiţi plângeam împreună, în acelaşi ritm sfâşietor care ne-a răsplătit şi pe unul şi pe celălalt pentru zilele şi pentru nopţile în care suferisem.Continua să plângă, eu la fel, când l-am făcut să se întindă în patul lui. I-am scos sandalele, pantalonii. Am întins peste el cearşaful. Gratie cerului, nu rostisem nimic. Nu se mai mişca, inert în cearşafurile sale, ca un operat. îşi încruntase sprâncenele, dar ţinea ochii închişi ca să nu mă vadă, sau de ruşine, sau pentru că încă se mai ţinea băţos. I-am netezit fruntea cu mâna, el mi-a apucat-o şi nu i-a mai dat drumul. A trebui să mă aşez pe marginea patului. Apoi a adormit. Dar hula întârziată a câte unui suspin îl făcea să tresară, şi-i legăna somnul.

Când l-am văzut liniştit, mi-am tras mâna si m-am ridicat în picioare. Mă clătinam. Mă bătuse zdravăn. Mă loveam de pereţi, de canatul uşilor. N-am mai avut răbdare să-mi îngrijesc vânătăile pe care dealtfel nici nu le mai simţeam. Patul mă chema insistent, m-am dus să mă trântesc în el, simtindu-mă mai aproape de Renaud - de care mă despărţea un perete - decât dacă as fi dormit în aceeaşi cameră cu el.

Zile în şir, plină de vânătăi, a trebuit să mă îmbrac în cămăşi provensale, mai potrivite în acel sezon decât bluzele de oraş. Renaud ştia că n-aveam nici o tragere

de inimă către acea culoare locală, dar nu mă întrebă nimic. Niciodată n-a ieşit de

pe buzele noastre nici cea mai mică aluzie la zorii aceia obscuri ai căror amprente le purtam, nici despre tot ceea ce se petrecuse mai înainte. într-o seară totuşi am primit din partea lui un semn. Dar acesta a fost în tăcere si în umbră. Ne reîntorceam acasă, după masa luată în hangar, pe malul mării. Eu conduceam, cu Renaud în dreapta. Irma nu venise cu noi. Am simţit o mână uşoară mângâindu-mi mătasea mânecii, cotul, umărul acolo unde fusesem cel mai rău lovită. N-am reacţionat. încurajată, mângâierea a durat, apoi s-a oprit, şi o atingere mai caldă, mai vie, i-a luat locul. Fără să-şi întrerupă sărutul, am înclinat capul pe umăr şi obrazul meu a întâlnit desimea pletelor moi. Asta a fost singura noastră explicaţie, pecetea păcii dintre noi.

Acum Renaud nu mă mai părăsea deloc. Fiind în vacanţă, mergea .cu mine pe şantiere şi refuza colegilor săi partidele la care eu nu puteam lua parte. Ne comportam unul faţă de altul ca doi scăpaţi din acelaşi accident, doi convalescenţi legaţi unul de celălalt prin legăturile unei maladii comune.

încă din dimineaţa când aflasem despre prima vizită a lui Renaud în bucătărie, îl liniştisem pe Peyrol printr-un telefon scurt, dat în sat, cu aviz de chemare. Mi-am estompat vocea vorbind de la telefonul din biroul meu ca si cum Renaud ar fi

putut să mă audă după ce-l văzusem urcând în pădurea de pini. După ce se reîntorsese acasă, i-am scris lui Peyrol câteva rânduri. Voiam să mă duc peste o săptămână sau două să-l văd, dar pentru asta trebuia să mă eliberez de Renaud timpul necesar cât să mă duc şi să vin din satul respectiv. Justin nu era nici el mai puţin vinovat decât mine. Până atunci trebuia să-i trimit bagajul de care poate că avea nevoie. M-am ascuns pentru a-i aduna hainele, cărţile, caietele rămase în odaia prietenului său. Efectele lui Peyrol, materialul şcolar, toate erau lăsate în ordine de el ca şi

cum a doua zi ar fi trebuit să se ducă la şcoală şi nu să plece de la noi. Toate acele obiecte în abandonul lor plin de viaţă dovedeau lungul timp cât durase armonia noastră precum şi acea neaşteptată mică dramă.

Nu ştiu cum am reuşit să fac acel bagaj. în timp ce vâram totul în lădiţa lui, m-a apucat o curiozitate. Să ştiu dacă acea carte poştală reprezentând portretul semnat de Ingres fusese ascunsă în tabela de logaritmi, cum spusese Renaud, dacă mai era acolo şi dacă atunci când Peyrbl îşi va despacheta lucrurile o va găsi. Dar când mi-am adus aminte de acest lucru bagajele erau de-acum făcute, gata de plecare. Indelicateţea acestui gest m-a oprit de a mai desface nodurile, de a răscoli şi de a găsi cărticica cu poza.

I-am spus Irmei să-i transmită totodată lui Peyrol că aveam de gând să mă duc mai târziu să-l văd de îndată ce-mi va fi posibil. Ea plecă, ascunzându-se de Renaud în mica ei maşinuţă, iar eu a trebuit să aştept până a doua zi pentru a fi singură cu ea. După ce împinse oblonul, închise fereastra camerei mele.

- Ei, l-ai văzut?

îi vorbeam din pat, stând în şezut şi similitudinea scenei îmi aminti brusc de acele treziri matinale când Irma îmi vorbea despre vizitele nocturne ale lui Renaud. Dar chipul tinerei servitoare, al tinerei mele prietene nu se mai lumină de data asta de nici o bucurie pe care ardea de nerăbdare să mi-o împărtăşească. Exista în ea, fără afecţiune, fără efort, o politeţe, o intuiţie moştenită desigur de la maică-sa, un fel de familiaritate amestecată cu rezervă mult mai specific provensală decât aş fi crezut şi care, în relaţiile dintre noi, mă cruţa de orice jenă, îmi îngăduia să ascult cuvintele spuse ca de la femeie la femeie.

- Vă mulţumeşte mult, spuse ea.

Mi-a povestit cum s-au întâlnit în sat, în faţa anexei de la primărie pe care o înălţa moş Peyrol şi căruia Justin îi dădea o mână de ajutor, „ca să se amuze pe timpul vacanţei".

- Dar să stiti că a rămas acelaşi.
? *f i*
- Ce vrei să spui cu asta?
- Că dintre toti fraţii săi, a rămas un mic domn. Ca să vezi
3 3 '
cum te schimbă oraşul!

Ea înţelese că doream nişte amănunte si mi le dădu. Ba chiar îmi mai dădu si altele. Când a tăcut, am înţeles că rămăsese de
3 '3
spus lucrul principal şi că ea nu va da înapoi pentru a mă menaja.

- în ce priveşte vizita dumneavoastră, vă mulţumeşte dar vă roagă să nu vă deranjaţi.
- De ce? Voi găsi eu o după-amiază liberă; pot face măcar atâta lucru pentru el.
- Tocmai că el nu vrea asta! Chiar vă roagă să nu veniţi. Şi cum eu n-am mai replicat, ea a mers până la capăt:
- El spune că tot ceea ce s-a întâmplat v-a făcut destul rău. La toată lumea. Si că nu vrea să vă revadă fiindcă tot n-ar mai putea repara nimic. Vă repet cuvintele sale.

Am lăsat-o să iasă din cameră

.PARTEA A DOUA

Urmele mi se şterseră. Cele de pe braţe. Dar viaţa mea la Font-Verte, viaţa mea pe şantiere, reintra greu în fagaşuri le de mai înainte. Trecuseră atâtea luni de când le condusesem şi pe una şi pe cealaltă, fără zdruncinări, la fel de uşor şi atât de legate între ele,

încât acum mă miram, ba chiar îmi spuneam: „Unde e vremea aceea?" Mă poticneam în faţa răspunderilor, a hotărârilor; orice nouă tulburare îmi stăvilea avântul. Neliniştea mea nu se datora lui Renaud; pe el îl vedeam bine instalat în şa, poate doar cu un aer ceva mai chibzuit. Cea care nu-şi găsea locul eram eu!

Pentru prima oară începusem să mă îndoiesc de marele meu proiect şi asta chiar în momentul în care mi se oferea ocazia să mă lansez într-o astfel de afacere. Silită să tot repar la cererea şi pe seama clienţilor mei, nişte clădiri aflate într-o stare mai bună sau mai proastă, mi-am spus că ar fi fost mult mai bine să găsesc eu însămi nişte dărăpănături aşezate în locuri pitoreşti, să le cumpăr, să le restaurez după placul meu şi odată terminate să le vând, chiar mobilate, gata pentru a fi locuite. Arhitecţi, decoratori, ba chiar şi unii zidari se ocupau cu astfel de treburi în alte regiuni, dar în cea în care locuiam eu aş fi fost favorizată de o foarte redusă concurentă si de un număr mare de case de
tară vechi, de ferme vechi, de cocioabe, de columbare si de
poduri părăsite care se mai puteau găsi la preţuri încă abordabile. în acest caz aş fi putut să mă arăt mai dificilă cu afacerile curente, să le refuz si să mă mulţumesc cu trei sau
patru operaţiuni de anvergură pe an, la care aş fi lucrat după placul meu şi a căror singură beneficiară aş fi fost; aş fi putut să angajez un personal mai numeros, să-mi sporesc cifra de afaceri, să urc o treaptă. Reuşitele mele din trecut, fondurile de rezervă îmi asigurau în prezent mijloacele necesare.

La urma urmei, creasem Font-Verte aproape din nimic şi-mi venea să râd de sumele tot mai extravagante, pe care domnul Ricard mi le propunea din şase în şase luni pentru acea casă.

Tocmai atunci am dat din întâmplare peste rămăşiţele unui mare conac complet părăsit dar căruia îi mai puteai recunoaşte terasele şi treptele, bolţile din secolul al XVIl-lea, terenul arabil şi apa, în sfârşit, aproape tot; am ezitat. Am făcut prostia să le vizitez şi să le răsvizitez, în orăşelul vecin, pe cele două proprietare, două surori octogenare şi surde, să fac planuri să tergiversez, lucruri neobişnuite în felul meu de a acţiona. Asa că într-o bună zi, când am trecut din nou pe acolo, am dat cu nasul de o pancardă pe care scria: *Proprietate particulară.* M-am informat şi am aflat că cele două octogenare, alertate de mine. începuseră să .vorbească despre conacul lor dărăpănat, zvonul se îm- prăştiase şi cineva îmi suflase afacerea.

Lovitura primită m-a făcut să mă gândesc dincolo de eşecul în sine. îndoindu-mă de marele meu proiect, am început să mă îndoiesc şi de viitorul pe care-l vedeam cum nu se poate mai negru. Oare să fi obosit? Să fi început vârsta să-şi spună cuvântul? Oare cât timp mă voi mai menţine în această dispoziţie laborioasă a cărei obositoare monotonie începusem s-o întrezăresc? Pe Renaud nu-l vedeam încă în stare să-şi câştige pâinea înainte de nişte ani buni. Oare intimitatea atât de dependentă dintre noi îl pregătise pentru viaţă? Dar dacă mi se întâmpla vreo nenorocire? Am hotărât să-mi sporesc cotele de asigurare pe viaţă.

M-am simţit din nou răscolită de ranchiună împotriva mamei, împotriva acelei intrigi de familie care-mi deposedase fiul de bani. Moştenirea mătuşii Emma ar fi făcut din el un privilegiat şi acel testament redeveni în ochii mei lucrul cel mai firesc din lume.

M-am înduioşat în mod retrospectiv gândindu-mă la bătrâna mea •mătuşă, leneşă şi bogată şi dispunând de averea ei împotriva cuvântului de ordine al clanului. Acum ori niciodată era momentul de a mă comporta ca o burgheză, în momentele mele dificile, din fericire rare, redeveneam întotdeauna o burgheză.

Deocamdată însă eu şi fiul meu trebuia să ne petrecem vacanţa. Dar nu împreună. Dealtfel acest lucru fusese prevăzut. Se apropia epoca în care afacerile mele ajungeau într-un punct mort.

Două veri la rând Renaud se dusese în Anglia la o familie la care îi plăcea să stea dar unde, spre regretul meu, nu înnodase nici o prietenie. Primeam lungi scrisori de la băiatul meu, nu lipsite de complezenţă şi de efecte de stil. Le păstrasem. Nu stătea acolo decât trei săptămâni pe care eu mi le petreceam pe o plajă, singură la hotel, timp în care îmi era nespus de greu fără el. După asta ne petreceam vara împreună în hangarul pentru luntre de unde, încet, încet, reluam contactul cu munca mea.

Şi aşa începea un nou sezon de lucru.

Pentru Renaud sosise în sfârşit ziua de a-şi anunţa gazdele din Anglia; dar de data asta refuză să facă acest lucru.

- Dacă nu te deranjează, mamă, anul acesta nu mă voi duce în Anglia.

- De ce ? Nu ţi-a plăcut ultima oară în Scoţia?

- O, nu e vorba de asta.

- Vara aceasta, cu prima parte a bacalaureatului de care ai scăpat, va fi mult mai plăcut. Să ştii că nu mai ai nici o preocupare...

. - Nu-i vorba de asta. Nu doresc să mai merg, asta-i tot!

- Bun! Nu vreau să te contrazic mai ales după succesul repurtat. Dar ce scuză vei găsi? Familia Littlefield contează pe tine.

- Nu, nu! Am aranjat totul. I-am anunţat...

Am ridicat capul şi l-am privit. Ne aflam în biroul meu înainte de masa de seară. Tocmai consultam, pentru călătoria lui, orarul avionului căci nu mă aşteptam pentru nimic în lume la o astfel de schimbare; el venise în şort, din grădină, unde plivise lavanda. Adusese cu el şi mirosul ei. Lungit în fotoliul de stofă roşie - „fotoliul mi se potriveşte cu tenul" spunea el -

Renauld se îndreptă brusc simţind că-l privesc. Sub acea rază directă a privirii, în acea tăcere, nu i-am mai pus nici o întrebare. Torsul fiului meu nu părea palid pe fondul roşu al fotoliului; luminat de reflexele serii părea a fi modelat dintr-o materie necunoscută.

- Ce muşchi frumoşi ai făcut, am spus după un minut şi după aceea nu s-a mai discutat despre Anglia.

- Hai să stăm puţin de vorbă dar să vorbim cu miez, i-am spus eu a doua zi în timp ce luam masa în hangar. Iată ce-ţi propun... N-o să stăm înţepeniţi aici toţi trei ca nişte moluşte; se apropie săptămânile gloaţelor zgomotoase. Iar eu nu vreau s-o privez pe Irma de şederea ei anuală la maică-sa.

- Victorine se simte bine?

-Foarte bine. Va veni şi ea pentru scurtă vreme la Font- Verte, ca de obicei, dar la iarnă când va fi frig pe insulă. Mi-a scris chiar alaltăieri.

-Sic!

Fidel acestei „divinităţi menajere" din vremea când era un ţânc, „divinitate" care luase parte la toate necazurile mele, lui Renaud îi plăceau grozav vizitele Victorinei.

- Văd că nu eşti deloc grăbit să afli cum m-am gândit să ne petrecem vara.

- Ceea ce doresc eu, e ca anul ăsta să fim împreună. Nu vom merge la pescuit, lucru despre care văd că ţi-ai dat perfect de bine seama. Atunci? întrebă el cu condescendentă. La ce anume

te-ai gândit?

- La Corsica.

- într-adevăr, de ce nu? E tot o insulă dar n-am fost niciodată acolo.

- îmi amintesc de o mică staţiune situată deasupra unei plaje. „O marină", cum se spune pe acolo. Am zărit-o în timp ce lucram într-un vechi sat şi mi-am spus: „Iată un loc unde mi-ar plăcea să vin să mă odihnesc". Cred că a sosit în sfârşit momentul.

- Şi vei putea să arunci o privire şi pe şantierul tău de lucru, fapt ce te va scuti de o cheltuială în plus.

- Văd că devii din ce în ce mai practic.

- Am început să reflectez mai mult după ce mi-am dat prima parte a bacalaureatului. Totuşi cred că n-ai să-ţi ocupi tot timpul cu munca. Mi se pare că munceşti prea mult şi asta nu-i viaţă.

- Pentru mine?

- Pentru noi. în orice caz acolo te voi plăti eu!

-N-ai să ai cum pentru că simt nevoia să mă odihnesc, ăsta-i adevărul!

- Atunci când crezi că vom pleca?

- Păi din moment ce eşti de acord, mai întâi trebuie să găsesc nişte camere. Numai că acum e puţin cam târziu. Trebuie să iau legătura telefonic cu locul respectiv.

Norocul m-a ajutat. Tocmai fusese inaugurat un mic hotel, ultimul născut în acea „marină", care mai avea camere libere. La telefon, o doamnă ne-a făgăduit două apartamente: la sosirea noastră un servitor în livrea ne-a descuiat două chilii; aşa cum se concep astăzi adică dotate cu numeroase aparate în sala de baie aflată alături de pretinsul dormitor în care se găseau doar câteva mobile dar lui Renaud nu-i displăcu. Mult mai plăcute însă decât camerele şi chiar decât sălile de baie erau cele două terase izolate de cele ale vecinilor şi propice pentru plajă. Se mai afla acolo, pus pe un perete, câte un frigider individual, plin ochi cu de toate, ceea ce-l făcu pe fiul meu să scoată o exclamaţie de bucurie.

- îmi place grozav Corsica! declară el sprijinindu-se de balustradă şi contemplând priveliştea pe care o putea admira până departe; gura unei văi adânci lângă o pădure de eucalipţi, o plajă, un turn genovez şi marea.

Am admirat şi eu peisajul. Renaud se întoarse cu chipul strălucind de bucurie.

- Totul va fi cât se poate de bine.

îmbrăţişându-mă şi legănându-se, când pe un picior când pe celălalt, mă obligă şi pe mine să fac la fel. Firea reţinută, puţin distantă pe care şi-o păstrase mai bine de o lună şi pe care eu i-o respectasem după ce fugise şi se reîntorsese acasă, acum se îmblânzise şi văzându-l pentru prima oară atât de destins mi-am simţit sufletul uşurat. Legătura dintre mine şi fiul meu rămăsese intactă, ba poate chiar mai strânsă. Să fi fost cu putinţă? Deci ceea ce se petrecuse între noi nu avusese nici o urmare! Inima îşi regăsi bătăile ei normale. Totuşi ceva încă mă mai apăsa. Uşurinţa cu care slăbiciunea mea pentru Pcyrol, ba chiar însuşi Peyrol se desprinseseră de mine, îmi dădu o senzaţie de nemulţumire. Nu în sensul în care aţi putea crede. Socoteam că-mi plătisem în mod onest toate datoriile faţă de el. Mi se părea că atât bătaia încasată de la fiul meu cât şi lecţia dată de Peyrol care refuzase să-şi ia rămas bun de la mine fiiseseră plătite amândouă mult prea ieftin. Dar ceea ce crezusem a fi un sentiment atât de plin de vinovăţie, îl văzusem risipindu-se într-o zi ca o pală de vânt pe faţa unei ape. Era dezamăgitor. Mă înşelasem.

Pe terasă urca Renaud şi începuse să-mi facă programul.

- Vom începe prin a lua micul dejun împreună fără ca tu să te dai jos din pat. Sau dacă vrei, vom mânca pe terasa ta. Apoi te vei culca din nou. Ba da! Ia uită-te! Din patul tău vei putea să mă vezi pe plajă. Apoi vei veni după mine dar nu înainte de ora unsprezece.

- Cred că nu vrei să mă îngraş!

- Ba ai putea şi ştii că nu m-aş plânge de acest lucru. După patruzeci de ani, ca să se menţină tinere, femeile pot să se mai îngraşe.

Chiar de-a doua zi începu să-şi pună în practică programul. După opt zile nu mai îndrăzneam să mă cântăresc. Linia! Un fetişism după care ne dăm în vânt! îmi venea să râd de mine amintindu-mi de vremurile atât de îndepărtate când îmi vedeam persoana

ameninţată de îngrăşatul în care recunoşteam marca fabricii, revanşa familiei Boussardel încercând s-o înşface pe dizidenta care fugise. Grijile, răbdatul sub Ocupaţie, dar mai ales meseria mea obositoare înlăturaseră acest pericol dar până când? în sfârşit, în semn de omagiu adus acelei vacanţe, mi-am propus să nu mă mai gândesc la acest lucru.

Fericirea regăsită la care se mai adăuga odihna îmi alungaseră grijile. Renaud şi cu mine regăsisem acea stare de echilibru care era secretul nostru şi care strălumina în jurul nostru cu deplină claritate a evidenţei. Când puneam piciorul pe plajă mergând prin reverberaţiile amiezii pe care marea părea să le îndrepte spre mine ca pe un val de flăcări, prietenii de volei şi de polo ai fiului meu se îndepărtau după ce mă salutau, fără să râdă de noi. îmi dădeau îndărăt fiul, bunul meu cel mai de preţ. Renunţasem să-l mai trimit pe Renaud înapoi la ei şi să protesteze că era liber să facă ce voia. Căci într-o zi îmi răspunsese cu o asemenea vigoare încât am rămas fără glas.

- Ştiu, ştiu că sunt liber! Dacă te plictiseşti cu mine, spune-mi!

Apoi se întinse furios pe salteaua mea. Bruscheţea, autoritatea sporită asupra mea erau alte două dintre noile sale manifestări.

Am încercat ca măcar pe durata şederii noastre acolo să pun un al treilea între noi care să nu ne ameninţe cu nimic prietenia dar îndelungatele noastre plimbări cu maşina nu-mi înlesniră acest lucru. După ce coborâsem din avion, închiriasem o maşină, nemaiaducându-mi breakul cu care ştiam că nu puteam străbate drumurile locale sinuoase şi înguste. Plecam imediat după masă ceea ce ne scutea de greoaiele sieste. De îndată ce se depărtau de coastă, drumurile se înălţau repede şi altitudinea şi vântul ne fereau âe somnolenţă. Ne întorceam târziu, când căldura scădea, când pe cer şi pe mare se desfăşura splendoarea amurgului de aur topit şi adesea noaptea profundă. Chiar Re- naud era cel care zi de zi după ce sosisem

acolo, dorise acele escapade ce constituiau ritmul şi rutina vacanţei noastre. Cum m-aş fi plictisit să fac acest lucru?

Seara, la liotei, sau a doua zi pe plajă, nimeni nu ne auzea vorbind despre drumurile sau despre descoperirile noastre. Le păstram doar pentru noi, mai geloşi de uimirea noastră decât de minunile semnalate pe toate cărţile poştale pe care fiecare putea să le cumpere. Dar oare si alţii le vedeau cu aceeaşi ochi ca si

noi? Intram în nişte defileuri undeva, la capătul lumii, ne trezeam în nişte păduri dese cu pante ameţitoare, treceam prin strâmtori la o mie cinci sute de metri înălţime unde mestecenii rari aveau trunchiuri atât de fine şi frunzişuri atât de diafane încât păreau agăţaţi de cer. Apoi ne oprea în loc câte un pâlc de castani milenari. Plecam ca să ne trezim într-un haos de stânci roase de vânt, având forme de jgheab, de cochilii, de draperii, toate aurii sau însângerate, după cum bătea soarele. Mă convingeam de zece ori pe zi că acolo zăceau de fapt amintiri, prinzând rădăcini şi putere pentru tot restul vieţii. Tăceam şi muţenia fiului meu - care cu două luni mai înainte strigase că peisajul era formidabil - devenea ecoul muţeniei mele.

Nu ştiu cum dar chiar în acele momente îmi veni în minte amintirea discuţiei dezolante dintre mine şi fiul meu în legătură cu Patrick şi Cadillacul său, dar din pricina regretului pe care-l mai simţeam încă şi nu din pricina obiectului discuţiei de care nu-mi mai păsa. Obsesia familiei Boussardel nu-şi mai arunca umbra asupra „lunii noastre de miere" decât pentru a o pune şi mai bine în valoare. Clipa aceea a trecut însă repede iar eu, fără să spun nimic, mi-am reluat mersul.

Singurele făpturi cu care se întâlneam - căci puţine maşini circulau pe acele drumuri iar agitaţia zgomotoasă a insulei se localizase mai mult spre nord - era porcii negri în libertate, măgarii despre care nu se ştia cui aparţineau, vacile mici care ocupau potecile abrupte şi care nu se deranjau să se dea la o parte.

într-un sat unde am făcut un popas ca să bem o limonadă de căpşuni, un câine a venit spre noi şi a început să-l miroase pe Renaud. Mare iubitor de câini - de când ne mutasem la Font- Verte nu avusese nici unul - băiatul meu începu să-l mângâie şi să-i vorbească. După ce s-a urcat în maşină l-am întrebat:

- Cunoşti rasa asta?

- Păi cred că e vorba de un elegant corniaud.

-Nici pomeneală! Am întâlnit o mulţime ca el. Toţi de acelaşi fel.

Era adevărat. Semănând cu ciobăneştii germani de talie mică, cu blana de un roşcat deschis, erau toti fără îndoială nişte bastarzi dar încrucişaţi numai între ei până ce s-a creat o specie insulară. .

- Sunt ciobăneşti corsicani! decretă fiul meu. Sunt sigur că există si rasa asta! Seamănă cu cei din Malines.

A doua zi, sub pretextul că mă duc să arunc o privire pe şantierul meu, am sters-o de acasă si m-am dus în sat.

- Nu vindem niciodată câini, a fost răspunsul pe care l-am primit rostit în acea limbă curată lipsită de orice accent provensal care aici mă surprindea ori de câte ori o auzeam.

Dar oprindu-ne peste câteva zile, în acelaşi loc plăcut, acelaşi câine şi-a reînceput demonstraţiile de prietenie faţă de fiul meu căruia nu-i spusesem nimic despre încercarea mea. Ţăranca siciliană care mă condusese, se apropie. Stătea băţoasă şi se uita la noi, avară cu vorbele şi cu surâsul. Apoi spuse că animalul era de felul lui mult mai sălbatic.

- Am câţiva căţei, adăugă ea. Ăsta e tatăl lor. Ca să vă fac plăcere, fiindcă văd că acest câine .vă iubeşte, am să vă dăruiesc un căţel.

Mi-am dat seama că dacă am fi rugat-o să ne dea unul am fi şocat-o tot atât cât o şocasem eu rugând-o să-mi vândă câinele.
Ochii lui Renaud străluciră. Alese un căţelandru care era copia în mic a tatălui său.

- Trebuie să-i spuneţi Pirio, zise donatoarea. Asta e numele lui taică-său si trebuie să fie si al lui.

Luă o sforicică şi i-o trecu pe după gât căţelului care ne urmă fără nici o dificultate. Privindu-ne plecând cu el, surâse. Mi-am pus în gând să-i trimit de pe continent o amintire, un cadou, ceva de mică importanţă pentru a-i menaja mândria.

Animalul se ataşă de Renaud tot atât de repede cât se ataşă şi Renaud de el, jucându-se în preajmă.

Dar câinele nu era decât un terţ rizibil, nu cel pe care-l dorisem eu între mine şi fiul meu. Am constituit totuşi o legătură în plus. Acum semănăm cu acele cupluri care, neavand copii, au un câine.

Dimineaţa, în loc să adorm din nou în patul meu, de unde îmi vedeam într-adevăr băiatul pe plajă, mă gândeam la noi mult mai mult decât la Font-Verte şi acele gânduri nu erau menite să-mi producă somn. Vedeam pericolele - mult prea cunoscute - către care se îndrepta Renaud datorită acestei intimităţi, acestei îngemănări a celor două vieţi ale noastre. Lăsându-l să-şi organizeze după gustul lui fericirea sa de adolescent alături de mine, nu eram cumva pe cale de a-i pregăti nefericirea lui de bărbat? Mă străduisem să nu fiu o mamă abuzivă - acel flagel distrugător al băieţilor care n-au decât mame - şi iată că alunecasem pe panta opusă. îmi iubeam prea mult fiul şi nu puteam trece dincolo de dragostea asta. Ideea fixă mă făcea să săvârşesc stângăcii, să rostesc cuvinte ce n-ar fi trebuit să-mi iasă din gură. Intr-o dimineaţă, după ce l-am determinat să-şi continue partida de volei, l-am întrebat:

- N-aveţi şi fete în grupul vostru? Nu le văd niciodată cu voi!

- Fetele nu ştiu să joace! Strigă, ţipă, cad, vorbesc despre alte lucruri. Şi uite-aşa ne strică jocul!

- Ei, trebuie să fii indulgent cu tinerele domnişoare. Au şi ele farmecul lor, nu crezi? - ,

La început el nu reacţionă consacrându-se soarelui de pe salteaua pneumatică, dar mai târziu se ridică şi sprijinindu-se în coate, mă privi. Ochelarii fumurii pe care-l rugasem să-i poarte pe plajă, îi ascundeau privirile.

- Văd unde vrei să ajungi, rostiră buzele sale date cu cremă. Ai vrea să-mi găsesc şi eu una? Asta te-ar măguli? Şi totuşi n-ai avea de ce... Dacă le-ai cunoaşte...

5

Eu, care-mi trăisem prima aventură la douăzeci de ani bătuţi pe muche, în California şi care crezusem atunci, dăruindu-mă tânărului care nu-mi era logodnic, că săvârşesc un act de mare sfidare şi cu mari consecinţe, nu mă mai regăseam în fetele de azi, partenere de pat de la şaisprezece ani iar altele chiar de la cincisprezece.

- Da ştiu! Nu se apără câtuşi de puţin.

- Să se apere? Asta-i bună! Dimpotrivă! La vârste egale, fata e întotdeauna cea care cunoaşte muzica iar băiatul, cel care ia

9

lecţii. Aşa că eu până acum... Ştii cum sunt! Nu-mi place să mi se forţeze mâna.

. 5

Discuţia noastră se purta între două măşti, două chipuri lucitoare, pecetluite cu ochelari negri şi-mi spuneam că jena mea nu avea cum să se observe; Renaud ridică din umeri.

- Mă rog, dacă crezi că asta îţi face plăcere...

- Mi-e perfect egal. Ceea ce ţi-am spus...

- Gata, am înţeles, zise el tăindu-mi vorba. Te plictisesc. Am face mai bine să intrăm în apă. Hai, Pirio, vii?

înotând, mă gândeam. Oare avusesem dreptate să lansez acel balon de încercare? Da, dar după asta Renaud să nu-mi mai facă nici un fel de confidenţe! Eram hotărâtă să-l opresc la primul cuvânt. Dar n-am avut prilejul. Două,sau trei dimineţi mai târziu coborând pe plajă, nu mi-am mai găsit fiul. De la paznicul de pe plajă în grija căruia lăsase câinele am aflat că plecase cu bicicleta de apă după un cric în nişte locuri unde nu putea ajunge decât pe mare.

- Cu un prieten? •
- Nu, cu o tânără.

Se întoarseră târziu, ultimii, toti ceilalţi duseseră bicicletele de apă la locul lor iar ceasul mesei golise plaja. Fata, foarte frumoasă, foarte tânără, aşa cum prevăzusem, dar am fost oarecum surprinsă să constat că era atât de binecrescută când Renaud mi-a prezentat-o şi ea mi-a adresat câteva cuvinte.

M-am ridicat, mi-am strâns umbrela de soare si mi-am adu-

' 9

nat lucrurile. Mi-am vârât mâna în sacul de plajă dar Renaud m-a apucat de mână.

- Nu-ţi dau voie să-mi plăteşti bicicleta de apă! Mă socotesc eu mâine cu dumneata! îi spuse el paznicului.

M-am oferit s-o duc pe fată până la hotelul la care stătea căci întârziase şi mai mult ca sigur că familia ei o aştepta la masă.

- Urc eu primul pentru că tu trebuie să cobori prima, zise Renaud deschizând portiera şi strecurându-se în maşină se aşează între ea şi mine.

încă de la începutul şederii noastre în insulă, renunţasem să mai urc pe plajă, pe căldură, după ce mă scăldam în mare. Fundul văii şi ţărmul mării se întindeau hăt departe, dincolo de aliniamentul hotelurilor, unde coboram cu maşina ca să regăsim umbra răcoroasă a eucalipţilor care ne aştepta.

Am pornit deci toţi trei; Renaud n-a scos o vorbă. îşi luase câinele în braţe şi-l mângâia în tăcere, sărutându-

l pe bot, pe frunte, pe ochi, lipindu-l de obraz şi continuând să-l sărute.

După ce fata a coborât mulţumindu-ne scurt, nu ne mai rămăseseră de parcurs decât cinci sute de metri până la hotelul nostru. Strângându-şi câinele la piept, Renaud s-a aşezat comod pe banchetă.

- Esti multumită? a murmurat el cu o voce atât de înceată si
de voalată încât n-am mai zis nimic fiindcă mi-am dat seama că nu-mi va face confidente.

După un ceas, la sfârşitul mesei pe care o luasem pe terasa hotelului unde aveam masa noastră, Renaud vorbi despre o expediţie la o distanţă mai mare, spre sud, până la un port-cctatc şi unde încă nu izbutisem să ajungem.

- Vom merge mâine, i-am spus: vom pleca dimineaţa foarte devreme ca să ne putem întoarce înainte de miezul nopţii. Drumul e tot numai serpentine.

-Nu, hai să plecăm chiar acum, cere să-ţi aducă imediat cafeaua. Ne luăm fiecare câte ceva de schimb şi periuţa de dinţi. Dacă trebuie, vom dormi acolo.

- Ascultă, Renaud, aş vrea, dar, treaba pare cam îndoielnică. Riscăm să nu găsim camere.

- Vom dormi în maşină!

- Pe căldura asta?

îşi puse mâna peste mâna mea aşezată pe masă apoi se uită la mine cu acea privire a lui în faţa căreia nu puteam să rezist.

Pe urmă îmi şopti următoarele cuvinte cu aceeaşi voce schimbată ca si în maşină.

- Te rog, mamă, hai să plecăm...

Nu ne-am întors decât peste două zile.

Când vacanţa se isprăvi ceea ce nu întârzie să se întâmple, din cauza lui Pirio n-am putut lua avionul. Ne era teamă să nu scheaune la bagaje. Dar perspectiva întoarcerii cu vaporul îl încântă pe Renaud căci îi mai

alina tristeţea întoarcerii. Ne-am îndreptat deci spre portul maritim al aceluiaşi oraş care avea şi aeroport. înainte de a ne îmbarca, am luat masa într-un restaurant de pe chei, afară la aer, ceea ce avu darul de a ne face să ne simţim ca acasă. Lumea circula, nouă în ochii noştri, chiar pe lângă masa la care ne aflam. Renaud remarcă numărul mare de băieţi si de fete de vârsta lui.

- Cred că n-ai să-mi spui că există şi aici o universitate...

- O universitate nu cred, dar un liceu în mod sigur. Şi chiar cred că de un nivel excelent.

El păru surprins ca de o încălcare mult prea rapidă a vieţii obişnuite asupra celei pe care o dusesem în Corsica. îmi dădeam seama că inima lui rămăsese acolo fără ca amintirea fetei - pe care poate că n-o mai revăzuse niciodată - să-l tulbure în vreun fel. Ceea ce avea să-i rămână în minte era hotelul nostru cocoţat sus de tot, plaja noastră polineziană, ocolul făcut după drumurile pierdute, reîntoarcerile la lumina lunii fără să ne pese de oră, mesele noastre uşoare luate pe terasă, unde se afla frigiderul; tot acel straniu răgaz ca de logodnă având loc pe coasta munţilor, deasupra mării şi timpului.

-Va trebui să revenim, zise el pe un ton gânditor şi, cu mâna care-i atârna, mângâie capul câinelui.

Pe bord, cabina care ne fusese atribuită se încălzise în timpul zilei si acum nu se mai răcorea. Toată din metal, din tuburi si

şuruburi, te simţeai în ea ca într-un tanc. In clipa plecării ne-am urcat pe punte. Luminile oraşului rămăseseră în urmă, apoi se mai răsuciseră o vreme în jurul nostru simbolizând rămasul bun al ţărmurilor ce dispăreau şi care ne vedeau plecând. Ne dusesem pentru o lună să facem plajă şi acum aveam impresia că veneam dintr-o călătorie îndepărtată.

Inima nu ne dădea ghes să coborâm în cabină. Am cerut două şezlonguri şi ne-am instalat pe punte, într-un colţ adăpostit, cu câte un pled pe picioare, căci ieşind în larg începuse să sufle briza, dând o culoare romantică acestei reîntoarceri acasă. N-am mai deschis ziarele din Paris pe care crezusem că fac bine cumpărându-le din port deşi un bec aşezat în acel loc ne lumina destul. Mă gândeam. Nu mai călătorisem cu vaporul de aproape douăzeci de ani şi Renaud, ca toată generaţia sa, ignora acest mod de a voiaja. Cele cinci zile petrecute pe pachebotul care mă adusese de la New-York la Le Havre si care rămăseseră vii în amintirea mea, îmi ieşiseră acum în întâmpinare. Ele îmi vorbeau despre o Agnès a cărei piele o schimbasem încă de pe vremea când nu exista Renaud pe lume sau când destinul nostru se afla în puterea altcuiva dar când încă mai era cu putinţă să intervii şi poate chiar să-l dai peste cap. Cele două călătorii pe mare, atât de diferite - cea de odinioară si cea de acum - în- cadrau toată povestea noastră; ele continuau şi acea zi în care viaţa mea adevărată o luase din loc odată cu prima bătaie a inimii lui Renaud în pântecele meu.

Mă uitam la el - curând va deveni un tânăr bărbat - cum se odihnea alături de mine cu pătura umflată la picioare din pricina căţelului care se culcase acolo. Chiar atunci băiatul deschise ochii.

- Nu dormi, Renaud?

- O, nu!

- Aş vrea să-ţi spun ceva...

întoarse capul şi mă privi.

- Ştii, m-am gândit şi mi-am zis în sinea mea că numai imbecilii nu-s în stare să revină asupra hotărârilor lor. Ei bine, mă voi duce să depun mărturie la procesul lui Patrick. Aşa cum doresc verisoarele mele.

- Nu glumeşti?

Nu s-a ridicat. îmi dădeam seama că era departe de a se gândi la povestea cu Cadillacul dar că cele câteva

vorbe ale mele fuseseră de-ajuns pentru a i-o readuce în minte.

- Vrei să te duci doar ca să-mi faci plăcere?

- Da, dar nu numai pentru asta. Poate că n-am avut dreptate să nu accept. Tçoria ta s-a dovedit justă.

Capul îmi rămăsese sprijinit de spătar. Vorbeam alături unul de altul, fără să ne ridicăm; vorbeam pe un ton liniştit în gâfâitul vaporului care-şi uniformizase cadenţa. Acel ton atât de diferit de cel al discuţiei noastre trecute, cea de la Fort-Verte, părea să ne arate cât de mult îmbătrânisem de atunci sau că devenisem mult mai siguri unul de celălalt.

- Dacă vrei, Renaud, poţi să mă însoţeşti...

- Ţii neapărat?

- Nu în mod special. Dar ţi-ai face şi tu o idee despre ai mei.

îti mai aduci aminte de ei?

?

- Oh, a trecut atâta vreme...

- Două luni.

- Nu, am încredere în tine. Te voi aştepta acasă.

- Dealtfel acest lucru nu se va petrece curând. Iar atunci vei fi ocupat din plin cu noul tău program de şcoală.

Fiul.meu reînchisese ochii. Adăugă însă că finalmente aveam dreptate. După câteva momente, am văzut după respiraţia lui că adormise. M-am ridicat fără zgomot. Nici măcar câinele nu s-a mişcat. Am reuşit, îndoindu-mi ziarul, să-l asez peste lampa a cărei lumină cădea chiar peste noi şi ochii închişi ai lui Renaud nu mai fură curând decât două pete de umbră. Trebuia să mă trezesc repede la realitate. Acea frază spusă fiului meu mă cam costase dar asta nu era tot. Mi-au venit în minte amânările, etapele pe care le aveam de trecut: redeschiderea procesului, convocarea mea de către judecătorul de instrucţie căruia avocatul lui Patrick trebuia să-i facă mai înainte o vizită, dar mai întâi acel avocat trebuia înştiinţat despre schimbarea poziţiei mele. Acum după ce mă hotărâsem mi-ar fi

plăcut să se termine totul fără să treneze. O discuţie telefonică cu avocatul

5

meu pe care l-am sunat de la Font-Verte, acelaşi care mă asistase prima oară împotriva familiei mele, îmi potoli nerăbdarea. Omul nu-şi isprăvise vacanţa aşa că trebuia să-l aştept să se întoarcă fiind încă departe de Paris. Dar cel puţin am putut fixa data întâlnirii şi încredinţa mâinilor sale abile pornirea maşinii juridice adică îndeplinirea primului gest care angajează.

După acel telefon trebuia să încep să stărui.

Hotărârea mea - care aparent n-avea câtuşi de puţin de-a face cu anii precedenţi - părea a fi departe de a presupune că mă mai gândeam la testamentul pierdut. Dar de fapt tocmai această moştenire o vizam eu iar avocatul si-a dat imediat seama de acest lucru. Fraza verişoarei mele Henriette privind folosul pe care-l puteam trage de pe urma intervenţiei mele se copsese în capul meu chiar atunci când îmi interzisesem să nu mă mai gândesc la acest lucru, dar preocuparea mea pentru viitorul fiului meu, înduioşarea mea aflând de dispoziţiile testamentare

ale mătusii Emma, toate acţionaseră în subconştientul meu.

i? •>

Odinioară când mi se intentase procesul de nulitate al testamentului sprijinit pe dezavuarea paternităţii, eu, o biată profană paralizată de stupoare şi de silă mai puţin atentă pe atunci la materialitatea vieţii şi mai puţin familiarizată cu afacerile^ n-am ştiut să mă apăr, dându-mi seama mai târziu de acest lucru.

- Vom vedea ce e de făcut, răspunse de la celălalt capăt al firului avocatul meu, pe un ton evaziv dar totodată şi încântat. N-am mai păstrat chiar atât de bine lucrurile în memorie, trebuie să revăd dosarul. Dar faptul că au apelat la dumneavoastră îmi dă de gândit. Acest lucru prilejuieşte dacă nu un abandon din partea adversarului, cel puţin o tranzacţie. Vă rog să

mă sunaţi la cabinetul meu, în primele zile ale lui octombrie.

Până atunci mi-am reînceput lucrul iar Renaud a intrat la secţia de filozofie. Curiozitatea sa luase o întorsătură care depăşea limitele şcolare. îl vedeam răsfoind nişte almanahuri necu-
noscute, lărgindu-şi lecturile. Auzindu-mă rostind adesea numele lui Paul Groult, într-o seară îmi făcu surpriza să-mi pună sub ochi unul din articolele sale.

- Citeşte-l şi spune-mi ce părere ai.

Mâinile nu se grăbiră să răsfoiască proza acestui client morocănos. A doua zi încă nu citisem articolul si Renaud, din ce în
ce mai obişnuit să mă vadă ţinând seama de părerile sale, se miră de lipsa mea de interes.

- N-am avut timp. E chiar atât de interesant?
- Din moment ce ti l-am semnalat...

Ne-am aşezat la masă. dar în sală. Vremea se schimbase si

3 ?

mâncatul sub duzi n-avea să mai aibă loc decât în primăvara următoare, odată cu noile frunze. în curând va trebui să facem focul

.Noaptea, parterul păstra sub bolţile sale toată căldura de peste zi, dar dacă trebuia să lucrez până noaptea târziu în biroul de la primul etaj trebuia să pun în priză radiatorul. Renaud încă mai stătea cu fereastra deschisă; îi plăcea să doarmă în aer curat. Dintre toate toamnele noastre, anotimp prin definiţie melancolic, eu l-am reţinut pe cel în care reluându-ne obiceiurile, mi-a fost cel mai drag.

Mă simţeam purtată parcă de un fel de curent din adâncuri. Mă tot întrebam fără încetare: nu era oare o nebunie din partea mea să ispitesc încă o dată soarta, în loc să trăiesc liniştită laolaltă cu fiul meu? Dar ce puteam face? Să-l exilez într-o altă universitate pentru simplul motiv că ne iubeam prea mult?

Aroma supei năvăli în sală odată cu Irma care aducea castronul plin.

- Prima din toamna asta! spuse ea. Doamna să-si spună o dorinţă! Si tu la fel, filozofiile!

s ?

Era tot atât de mândră ca şi cel cu care se jucase pe vremuri şi ale cărui studii le urmărise îndeaproape. Ca şi cum formarea liii Renaud ar fi început prin jocul lor de-a v-aţi ascunselea.

- Deci, am spus eu servindu-mă cu supă, despre ce e vorba în acest articol?

- Nu e vorba ci închipuie-ţi că denunţă...

între două, trei linguri de supă, băiatul meu se oprea din povestit, apoi îşi continua ideea, fără să piardă firul.

- Există nişte specii de animale pe cale de dispariţie.

- în climatul nostru? am întrebat eu distrată.

- Eu.nu-ţi vorbesc de climatul nostru... Străduie-te un pic să mă urmăreşti... Oh! E ceea ce Paul Groult semnalează în tre-

5

cere chiar aici. Vulturul mieilor, acea pasăre rapace, mai mare chiar decât vulturul obişnuit, o cunoşti, nu? Dă-mi te rog parmezanul... Ei bine, n-au mai rămas decât câteva perechi în Pirinei şi două perechi în Corsica. Le-am depistat, ba le-am şi văzut. Dar situaţia a ajuns dincolo de orice limită mai ales în Noua Zeelandă, în Borneo, în Sumatra.

- într-adevăr, Paul Groult al tău trebuia să facă o călătorie de studii în acele locuri pentru nu ştiu ce Organizaţie Internaţională.

- Aha! Vezi? De ce nu mi-ai vorbit despre asta? Fiindcă mă interesează.

-Trebuie să-ţi spun că eu îl cunosc mai curând pe acest domn în calitate de client. Si să stii că nu e deloc uşor de

3 3 3

mânuit. Mă rog, de mulţumit...

- Lucrul ăsta nu mă miră. E cineva! Ce pierderi pricinuiesc guvernele astea iresponsabile!

Discuţia continuă pe această temă toată seara. Renaud vru să ştie când aveam să-l revăd pe Paul Groult.

- Către sfârsitul lunii. M-a anuntat că se va reîntoarce în Eu-
3 ?
ropa cu prilejul nu ştiu cărui Congres din Elveţia. Va face un înconjur pentru a vedea unde este aşezată casa lui şi ne vom întâlni acolo.

- Oh, mamă, în ziua aia fii drăguţă şi adu-l la noi la masă!

Treaba asta nu prea îmi surâdea. Aş fi fost mai mulţumită
dacă aş fi discutat trei sau patru ceasuri cu Paul Groult pe şantierul casei sale. Dar nu voiam să-l dezamăgesc pe Renaud atât de avid de curiozităţi zoologice. Aşa că într-o seară m-am aşezat la masă - bărbatul în dreapta mea, băiatul în stânga - şi totul s-a desfăşurat cât se poate de bine. Paul Groult care încă nu-şi tratase subiectul la Congresul la care trebuia să participe, nu s-a lăsat rugat prea mult când Renaud i-a vorbit despre articolul său. Prea fericit de un auditoriu de încercare fie el alcătuit dintr-un licean şi din mama sa, făcu o repetiţie în faţa noastră. Trebuie să recunosc că era stăpân pe materie şi nu se poticni la nici o cifră. Dealtfel ştia cum să se comporte în faţa ignoranţei noastre.

- Două sute douăzeci şi şapte de specii de mamifere, enunţă el; şi trei sute douăzeci şi una de specii de păsări, foarte exact, sunt ameninţate cu dispariţia.

- Oh! făcu Renaud în fata unei asemenea hecatombe.

- ... Şi asta din diverse motive. Mai întâi nepăsarea, apoi cupiditatea. Apoi simpla manie de a distruge, dar mai ales goana după bani a comercianţilor, dorinţa de

câştig, parada, vanitatea; toate invenţiile bărbaţilor si mai ales ale femeilor.

- Ah! l-am ironizat eu, chiar îmi spuneam că toate astea trebuie să fie din vina noastră.

- Da, doamnă, din vina dumneavoastră. Păsările serveau ca podoabă triburilor primitive şi când civilizaţia a avansat, le-aţi preluat dumneavoastră. Aţi mers din cucerire în cucerire.

Şinşila în stare sălbatecă nu se mai întâlneşte sau aproape. Odinioară specia mişuna mai peste tot. Multe vietăţi au dispărut, altele sunt pe cale de dispariţie. Datorită dumneavoastră.

- Dar eu credeam că există crescătorii!

Da, dar atunci produsul degenerează. Altă distrugere: rinocerul din lava; nu se cunosc cu certitudine decât douăzeci de specimene. în insulele Udjung-Kulon.

- O, făcu Renaud. Unde vine asta?

-Pe coasta occidentală a lavei. Si mai există în această

insulă doar pentru că este crescut în rezervaţii, altfel... Ştiu bine ce s-ar fi întâmplat că doar vin de-acolo!

- Cel puţin aici nu mai sunt vinovate femeile de distrugerea

lui.

- Ba da, doamnă. Şi încă în bandă, dacă-mi îng.iduiţi cuvântul. Cornul rinocerului conţine o substantă afrodisiacă foarte

căutată. Dacă nişte urechi tinere nu m-ar auzi, v-as da amănunte.

- Aflaţi, spuse Renaud cu un aer de cunoscător, că ştiu ce este un afrodisiac.

Vaga iritare pe care o simţeam nu se datora firii morocănoase a musafirului meu, nici bădărăniei sale şi nici plăcerii de a repeta lucruri ştiute. Nu-mi plăcea că izbutise să trezească atât de repede interesul fiului meu. Pe vapor, când îi vorbeam lui Renaud despre

hotărârea mea de a mă duce să depun mărturie pentru Patrick, surpriza şi bucuria lui moderate m-au decepţionat. Oare să fi încetat atât de repede de a mai fi romantic? Pentru că romantismul era ceea ce-l interesa în cazul vărului său. Iar eu nu vedeam acum decât realism în atenţia pe care o
dădea statisticilor lui Paul Groult. Dar mă încurcasem în însăşi

contranetatea mea! Renaud evoluase, se îndepărta din ce în ce de adolescentul care fusese mai înainte. Adevărul e că-i regretam copilăria şi paradoxurile pe care le combătusem cu puţin timp înainte.

Paul Groult continua să vorbească despre urangutanii din Borneo, despre lemurienii din Madagascar şi despre broaştele ţestoase mexicane. Am reuşit totuşi să-l aduc la problemele mele adică la şantierul nostru din Roque. Ştiam că pe acest teren se va dovedi mai puţin volubil şi că cel ce stătea în stânga mea îl va găsi mai puţin simpatic de îndată ce va începe să cârcotească. Băiatul meu nu ezita să mă contrazică în multe lucruri însă competenţa în ceea ce priveşte munca mea era pentru el literă de lege. Şi iată că ocazia discuţiei în contradictoriu s-a şi ivit: plantările de toamnă.

-Domnule Paul Groult, noi n-am vorbit niciodată până acum, dar să ştiţi că ar trebui puţină verdeaţă în jurul casei dumneavoastră. E tare golaşă şi ca s-o îmbrac în verdeaţă îmi trebuie un an.

- Nu vreau grădină! strigă el ridicându-şi mâinile în sus. Nu vreau ca această casă ţărănească să-şi piardă caracterul!

Se slujea mai mult decât mine de acest cuvânt pe care eu îl învăţasem. Am început să râd.

- Liniştiţi-vă! Mai întâi, într-un asemenea loc o grădină e de neconceput. Casa e pe stâncă. Nu, am descoperit ici şi colo, prin împrejurimi, câteva petice de pământ suficiente pentru a planta câteva şiruri de chiparoşi.

- Bravo! începem să cădem la învoială.

-N-am posibilitatea să aleg. Nu vă luaţi după copacii pe care-i vedeţi, aici: pământul nu-i la fel. Măslinul, migdalul, chiparosul sunt cam singurii arbori care s-ar prinde pe terenul dumneavoastră pentru că sunteţi prea expus vântului. Sau la o adică, pinul din Alep care creşte repede. Mai e şi chiparosul scund, nu piramidal, în formă de fus, ca în cărţile poştale cu care nu doriţi să semene, ăsta e singurul care va opri mistralul.

- Să ştiţi, doamnă, că mistralul nu mă sperie.

- După ce veţi petrece o iarnă în casa dumneavoastră nu veţi mai vorbi astfel. O perdea de chiparoşi vă va îngădui, după câţiva ani, să staţi afară. Şi va adăposti şi un strat de lavandină care nu va fi deloc urât în partea dreaptă a casei.

- Lavandă? Mă rog, dacă trebuie...

- Nu, nu lavandă. Lavandină care este o varietate domestică pentru o altitudine joasă.

- Altitudine joasă! Totuşi, nu mă aflu la câmpie! Am sub oclu priveliştea întregii regiuni.

- Nu veti vedea niciodată decât flancul nordic al unui vechi sat al cărui vârf nu se ridică mai sus de două sute de metri. Puţină modestie, dragă domnule!

El mă privi surprins de tonul meu care mă surprinse şi pe mine. Acum eu eram cea care-l şicanam şi o făceam pe profesoara.

-Bine. împodobeşte-mă cu flori, frumoasă doamnă. înfru- museţează-mă cu straturi şi cu ghirlande. Ai mână liberă. O dată pentru totdeauna, ai mână liberă!

- Mi se pare interesant, spuse Renaud după ce Paul Groult plecase. Dar cum a vorbit cu tine!

- Ăsta-i genul lui. Un fel de tic...

- Dar de ce ţi-ai pus astfel la suflet casa lui din moment ce te agasează?

- Păi... din conştiinţă profesională. Şi pentru că locul merită deranjul. Nici nu poţi să-ţi închipui... Da, rar am lucrat într-un loc mai frumos. Oh, a avut mână bună.

Dacă i-am cerut avocatului meu, reîntors din vacanţă, să mă întâlnesc cu el la Paris ca să stăm de vorbă, am făcut-o numai din cauza lui Renaud. Chiar dacă i-aş fi telefonat de la Font-Verte în timp ce el era la şcoală, l-aş fi simţit acolo fiindcă toată casa palpita de prezenţa lui. Dacă-i spuneam că nu-mi consultasem avocatul, decât la rugămintea mea, ar fi bănuit adevăratul scop pe care eram hotărâtă să i-l ascund. Doream să-mi negociez mărturia dar nu voiam ca fiul meu să vadă în mine pe mama redevenită atât de prompt demna urmaşă a ramurii Boussardel. Aveam să reuşesc sau nu, avocatul meu mă va sfătui ce să spun şi ce să fac în vederea acestui târg. Renaud nu va cunoaşte rezultatul decât mult mai târziu, când avea să intre, dacă izbuteam, în posesia drepturilor sale. Sigur că fiul meu nu putea privi la fel ca mine aceste lucruri: el era lipsit de ranchiune, pe când eu eram apăsată de trecut. în mod legal, copilul unui tată şi al unei mame care purtau amândoi acelaşi nume, el nu era decât pe jumătate un Boussar-del. în loc ca în mine să renască fiica Boussardel, a reînviat fiara cu acelaşi nume. Doar cât m-am gândit la acel drum la Paris, doar cât mi-am reţmut la agenţia din oraş biletul dus şi întors în aceeaşi zi, şi m-am şi montat.

Parisul m-a năucit, m-a asurzit, m-a zăpăcit. Aparţineam generaţiei care folosise toate posibilităţile de a călători. îmi
amintesc de vacanţele familiei la proprietatea noastră din Sologne; trebuia să mergem cu trenul pe linia principală, apoi cu un trenuleţ pe o linie departamentală şi la coborâre ne aştepta landoul sau o trăsură mare. Pe capră trona Bouvier, iată că-mi mai aduc aminte de numele lui, care cumula la Blotières funcţiile de portar, de vizitiu şi de grădinar-şef. Toate aceste ritualuri, aceste feluri de călătorii şi de transbordări măreau proporţiile expediţiei şi-i sporeau farmecul. Soseam gâfâind de nerăbdare, şi de oboseală, avidă de nişte săptămâni unde, sub

pretextul vieţii de ţară, menghina părinţilor şi a bonelor mai slăbea. Pe atunci eram foarte mică, faptul se petrecea imediat după primul război mondial; apariţia automobilelor şi a şoferilor în familiile bogate a schimbat totul, chiar şi la Boussardeli unde modul de viaţă marca o întârziere sensibilă faţă de moravurile secolului.

Dar în ce mă priveşte, nimic nu va egala vreodată încântarea acelor călătorii. înapoierile, parcurgând aceleaşi etape, nu-mi mai produceau bucurie ci o delectare posacă. La aproape patruzeci de ani distanţă, iată că-mi reveneau gustul şi parfumul lor.

în taxiul care mă duse din Orly la noua adresă a avocatului meu, îmi simţeau sufletul plin "de griji. îmi era de ajuns să mă gândesc ceva mai intens la familia mea pentru a fi năpădită de amintiri. Să vin din viaţa mea plină de soare şi de vânt, de tăcere, de obiceiuri rustice atât de deplin asimilate pentru a înţelege, încă de la apariţia autostrăzii, că intrasem într-o altă lume... Lumea exactităţii. Secretara avocatului meu fu încurcată pentru că venisem prea devreme. Patronul său n-avea să se întoarcă de la Palatul de Justiţie înainte de un ceas. Am rugat-o să-mi îngăduie să-l aştept acolo şi uimirea tinerei femei mă miră. Deşi-patornul ei locuia acum aproape de Champs-Elysées iar eu nu aveam decât o sută de paşi de făcut ca să revăd locuinţa familiei mele, am rămas liniştită acolo.

Salonul avocatului dovedea că se descurca bine în viaţă. Pe pereţi erau etalate picturi de bun gust dar şi bine cotate însă majoritatea cu altfel de rame prea puţin potrivite cu lucrările aşa că toate acele obiecte de artă păreau desperecheate cum vezi în general în mai toate casele medicilor şi avocaţilor în vogă,

datorate gratitudinii clienţilor lor. în sfârşit, apăru. Până şi el se schimbase. Hotărât, mă întorsesem în trecut.

Făcusem bine să-l anunţ că vin. Omiil se pregătise, se întâlnise cu celălalt avocat, cel care le escortase, din umbră, pe verisoarele mele, în Provence. Cei doi confraţi se înțeleseseră
5 7 5 5
între ei.

- Scumpă doamnă! Totul se va petrece fără să fiţi de/aţă! Confratele meu care vă apără familia, înştiinţat de mine că aţi acceptat să depuneţi mărturie, va interveni pe lângă judecătorul care se ocupă de această afacere. îi va arăta că i-au parvenit noi circumstanţe atenuante care vor fi de natură să uşureze răspunderea tânărului inculpat. îşi va exprima nădejdea că magistratul va binevoi să vă convoace şi să vă pună întrebări despre unele fapte deosebite care au contribuit să abată copilul de la drumul cel drept. A cunoaşte anumite fapte pe care acesta a putut să le observe în drumul lui, anumite discuţii pe care le-a auzit, constatând că acestea n-au pătat prestigiul autorilor lor sau al părinţilor săi. Pe scurt, împrejurări care, în ochii săi, au părut cât se poate de fireşti. Cel puţin noi aşa vom pretinde, dar dumneavoastră să nu pretindenţi acest lucru. Relatarea dumneavoastră să fie cât mai sobră cu putinţă. Nu uitaţi că, după audierea dumneavoastră de către judecător, avocatul apărării va avea acces la dosar, va lua cunoştinţă de tot ce aţi spus şi va depune eventual o notă complementară, dezvăluind toate petele negre chiar şi pe cele pe care nu le-aţi semnalat. E clar? făcu el ca şi cum s-ar fi aflat în faţa unei perspective agreabile.

- Cred că v-am urmărit cu toată atentia.

5

- Adaug că ceilalţi membri ai familiei ar putea fi audiaţi şi ei. De exemplu, bunica. Bunica, adică mama domniei voastre, principala autoare şi inspiratoare a actelor săvârşite împotriva dumneavoastră.

- Dar atunci pentru ce tot acest mecanism? Dacă mama este de acord de ce nu se duce ea însăşi să-i spună totul judecătorului?

- Imposibil!

- Pornind de la ea totul ar fi cât se poate de convingător.

Surâzând, amabilul om făcu „nu" din cap, de mai multe ori,
ridică degetul arătător şi rosti:

- Adagiu de drept: nimeni nu poate invoca propria sa turpitudine.

- Cum?

- Am spus clar. Nimeni nu poate invoca propria sa turpitudine. în acest caz, bunica nu poate să dea decât de înţeles... să asculte fără să protesteze... să confirme prin tăcerea ei.

L-am privit tăcută. Nu m-am putut abţine să nu-mi imaginez scena din care mama ar fi ştiut atât de bine să iasă basma curată
dar nu mi-ar fi plăcut[5] să asist la ea. Avocatul meu se înşelă şi crezu că răspunde gândului meu, adăugând că în ce priveşte tranzacţia asupra moştenirii mătuşii mele vechii mei adversari înţeleseseră cât se poate de bine ce anume aşteptam eu.

- Confratele meu chiar mi-a spus că ei au fost cei care s-au gândit primii la acest lucru în schimbul mărturiei dumneavoastră.

- Aveţi dreptate. Ideea n-a pornit de la mine.

- în orice caz, lucrul s-a subînţeles încă de la începutul discuţiei noastre. Dar îmi rezerv dreptul de a obţine certitudini.

îmi mai spuse o dată că nu aveam altceva de făcut decât să aştept acasă convocarea judecătorului. M-am uitat la ceas şi m-am ridicat.

- Pot să vă rog, maestre, să mai repetaţi formula adagiului de drept pe care mi-aţi citat-o adineauri? N-aş vrea să risc s-o uit. Nimeni...

- Nimeni nu poate invoca propria sa turpitudine.

I-am multumit si am ieşit afară.

-Renaud... Font-Verte... Irma... Pirio... Renaud, am repetat ca o litanie în ritmul taxiului care mă ducea la Orly.

Nu mă mai suportam la Paris, nu mai suportam Parisul care mai mult ca niciodată reprezenta căminul unde mă născusem, bulionul de cultură al acelor „turpitudini" în al căror mediu avocatul meu se orienta atât de bine. Mai aveam două ore până la decolare şi le-am petrecut cum am putut. Târându-mă prin faţa vitrinelor din aerogară căutam ceva să-i aduc lui Renaud ca amintire şi ceva pentru Irma. Am cumpărat chiar şi un os de cauciuc pentru câine. După care nu mi-a mai rămas decât să mă duc să văd un film afişat în sala de proiecţie. Am stat în sală cu palmele deschise pe genunchi închipuindu-mi că fiul meu ocupa fotoliul de alături şi că mă ţinea de mână. în realitate mă temeam de întrebările pe care urma să mi le pună Renaud.

M-am gândit în permanenţă la el în timpul zborului mai ales că mă obişnuisem să-l găsesc aşteptându-mă la coborârea din avion. Doar patruzeci de kilometri despărţeau Font-Verte de aeroportul nostru regional. Dar nu mă aştepta decât breakul gol, lăsat cu douăsprezece ore mai înainte în parking şi drumul pe care am pornit fără întârziere, sub lună şi sub stele, mi-a şters orice urmă de înstrăinare. Am oprit de câteva ori ca să cobor geamurile, să ascult noaptea şi să respir tăcerea. O dată, am auzit un greiere pe care-l prinsese toamna târziu. Mi se părea că părăsisem acele locuri nu dimineaţă, ci de foarte multă vreme. Dar apelurile cu farurile aprinse care au luminat platanii, sunetele claxonului n-au făcut pe nimeni să iasă din casă. Ba da: pe micuţa menajeră care venea adesea din sat s-o ajute pe Irma. Presimţeam o dramă; fusese de-ajuns să lipsesc o zi şi...

• - Dumnezeule, ce s-a întâmplat? De ce eşti aici la ora asta?

- A fugit câinele! S-a pierdut! Domnul Renaud şi Irma îl caută fiecare în câte o parte.

Am răsuflat uşurată, necăjită de supărarea lui Renaud mai mult decât pierderea câinelui.

- Fiul meu a mâncat?

-Nu! Când s-a întors de la şcoală nu l-a mai găsit. Atunci Irma a coborât în sat să mă roage să am grijă de casă.

Am renunţat să mai pornesc şi eu în urmărirea câinelui. Am fi alergat unii după alţii fără să sporim şansele de a-l-găsi. Am trimis-o pe tânără la ea acasă şi am rămas să aştept singură. Am făcut bine fiindcă l-am văzut pe întuneric pe micul netrebnic corsican reîntorcându-se în goană acasă. îşi căută prietenul dintr-o odaie într-alta, mă întrebă din priviri, apoi obosit se culcă pe dale. Nu m-am ocupat de el, lăsându-i lui Renaud sarcina de a-l pedepsi.

Cum maşina rămăsese pe alee, m-am dus de mai multe ori să clacsonez într-un ritm semnificativ: unu, unu-doi-trei-patru, unu-doi! Sunetul se lovea de faţadă şi se pierdea în noaptea clară dar Renaud sfârşi prin a se reîntoarce înţelegând semnalul meu.

- Pirio e aici! i-am strigat de îndată ce i-am zărit lanterna la capătul aleii. El începu să alerge.

- Ar trebui să-l biciuiesc pe ticălosul ăsta mic!

Gâfâind. îşi privea căţelul care i se târî la picioare.

- Nu te sfătuiesc să-l baţi, vezi doar că dă dovadă de supunere. Acum, dacă s-a întors, nu-l pedepsi fiindcă altă dată îi va fi frică să mai vină.

- Mi-am făcut un car de nervi! Am crezut că s-a înecat la baraj, că l-a călcat o maşină, că l-a furat cineva.

Băiatul meu - cu mâinile la spate - îşi privea câinele de la picioarele sale, murind de dorinţa de a-l linişti, de a şi-l lua în stăpânire mângâindu-1. La rândul ei îşi făcu apariţia şi Irmâ zicând vreo două despre „acel mic monstru de ingratitudine". I-am spus lui Renaud că

dacă aş fi fost în locul lui m-aş fi mulţumit doar să fiu supărat pe el până a doua zi.

- E un mijloc bun ca să-şi aducă aminte de ce a făcut.

' -Crezi? spuse el cu regret. Da, cred că ai dreptate. Nici măcar n-am să-i vorbesc! Sunt supărat! adăugă el îngroşându-şi vocea încât câinele, speriat, se ascunse sub o mobilă.

Emoţia şi ora înaintată îl doborârâ pe fiul meu; adormi la masă.

- Mâine n-am lucrare scrisă, e şi ăsta un noroc. în seara asta n-am nimic de repetat.

După ce-am terminat de mâncat, am început să urcăm scara urmaţi, la distantă, de un Pirio amărât.

- Să-i îngădui totuşi să doarmă în camera mea? Jos, pe covorul lui.

- Sigur. Foarte bine.

- Apropo, totul a mers bine cu avocatul?

- Sigur, nu te mai gândi la asta!

- Nimic nou în legătură cu Patrick?

- N-am aflat nimic.

Apoi a urmat sărutul de seară pe pragul camerei sale, după care m-am trezit singură în biroul meu, incapabilă să lucrez deşi aş fi putut pentru că nu era încă miezul nopţii, incapabilă să citesc în pat şi chiar să şi adorm. Dusul şi venitul rapid din acea zi mă făceau să am o stare de surescitare îndreptăţită. De ce îndreptăţită? Pentru că totul se amestecase în capul meu: efortul de a mă stăpâni, secretul faţă de Renaud prea puţiaa **lui auw#»** tate la înapoierea mea din această călătorie dorită totuşi'de el, îndeplinită doar pentru el. Vag dezamăgită, mă simţeam - cu toate că ştiam că acest lucru nu va dura - parcă ruptă de fiul meu. Lucrul ăsta nu era chiar rău; aveam adesea mare nevoie de puţină singurătate ca să-mi mai trag sufletul. Excesul de tandreţe şi dependenţa dintre noi nu avea loc tot timpul numai în sens unic, de la el spre mine, iar eu semănăm cu acele inimi care iubesc prea mult, care

se devotează prea mult celor pe care-l iubesc si care au din când în când nevoie de o uşoară
5 5
decepţie salutară care să le arate că cel iubit nu era chiar marea minune a lumii.

Mă apucă o sete nebună de lucru şi am hotărât ca luna care începea nu se va sfârşi înainte de a mă vedea înhămată la marele meu proiect. M-am angajat în vederea acestui lucru, faţă de mine, cu glas tare. Asta era viclenia, arma secretă de care mă foloseam împotriva mea când era vorba de treburi faţă de care ezitam, de vizite neplăcute, de scrisori pe care trebuia să le scriu deşi nu-mi făcea plăcere. Făgăduind acest lucru, auzindu-mă rostindu-l cu glas tare, mă simţeam obligată să mă ţin de cuvânt. Maliţiozitate grosolană, sunt de acord, dar totodată disciplina solitarei.

Mi-am amintit de vechea clădire în terase pe care o pierdusem dar, ca să am conştiinţa împăcată, m-am dus să le mai văd o dată pe cele două bătrâne. Aşa cum se întâmplă adesea în acest ţinut al hotărârilor încete, cele două octogenare nu semnaseră încă actele. Şovăiseră, se contraziseseră, se ciorovăiseră; cumpărătorul le lăsase să se liniştească. Aşa că oferta pe care le-am făcut-o, a unei pensii viagere mult mai mare decât cheltuiau ele, le-a surâs iar eu am forţat puţin lucrurile. Faptul că supravieţuitoarea urma să încaseze în continuare şi venitul celei ce murea le făcu pe fiecare să spere că o va îngropa pe cealaltă. Notarul, domnul Ricard, duse cu bine la cap tratativele. Aşa că m-am lansat în acea restaurare în momentul în care cea din Roque se apropia de sfârşit; celelalte şantiere ale mele începură a progresa fără dificultate.

După călătoria-fulger la Paris, tocmai eram pe cale de a mă apuca de lucru când sosi convocarea judecătorului de instrucţie. Mult mai curând decât mă aşteptam. M-am dus şi această nouă întrevedere mi-a făcut o impresie mai puţin şocantă decât vizita la avocat. Lipsa de personalitate a cabinetului magistratului, răceala lui politicoasă faţă de mine, grija

de a nu se arăta de partea nici uneia dintre părţi mă ajutară să spun ce aveam de spus. Cu acel partener nu mai jucam aceeaşi scenă ca la avocat. Mi-am măsurat vorbele si nu m-am lăsat nici antrenată, nici derutată. Singura mea grijă era să mă arăt la fel de obiectivă ca şi auditorul meu. Singurul lui fel de a mă interoga, de a mă asculta şi, rar, de a mă întrerupe, mă făcea să renunţ la tot ce nu era esenţial. Judecătorul căuta mobilurile Boussardelilor,

începând cu acea conspiraţie a tăcerii privind cusurul vărului meu Xavier, până la acţiunea lor de mai târziu, de dezavuare a paternităţii care trebuia să servească drept bază de atacare a testamentului.

-Dar, doamnă, tânărul Patrick Boussardel, nepotul dumneavoastră, era pe atunci foarte tânăr. El n-a putut afla decât mult mai târziu faptele despre care vorbiţi.

- Nu chiar atât de târziu, domnule judecător. în familia mea copiii au fost instruiţi să ştie totul destul de devreme. Şi apoi... iată că-mi vine în minte un amănunt...

M-am, oprit două secunde dar nu din prefăcătorie, în faţa unei scene din trecut care avusese loc în fata mea şiroind de

soarele de la Cap Bai'ou, răsunând de cântecul valurilor.

- Vă ascult, zise judecătorul şi brusc mi-am dat seama că eram în cabinetul lui.

Cu toată sobrietatea de care am fost în stare i-am povestit cum încă din prima vară după ce instanţa pronunţase nulitatea testamentului, toţi tinerii Boussardel au debarcat la Cap Bai'ou făcându-şi un camping fără să le pese de insula mea, sprijinin- du-se pe faptul că aceasta urma să fie împărţită între mine şi ceilalţi membri ai familiei ceea ce într-adevăr s-a şi întâmplat.

- Erau nişte copilandri, domnule judecător, nişte copii dar la curent cu drepturile lor. Părinţii le ţinuseră

lecţii explicându-le renghiul pe care urinau să mi-l joace. Şi adevărul mă obligă să vă spun că nepotul meu Patrick făcea parte din bandă.

Judecătorul de instrucţie dădu din cap şi mă privi, părând că-şi zăreşte prin mine, pe mama, pe cumnata mea, pe tutori, toată cohorta familială strânsă în careu în jurul acelor tineri antrenaţi de timpuriu în şicane şi răzbunări. La remarca mea că toate acestea erau evident prea puţin legate de afacerea Cadillac-ului, el făcu un gest simplu care-mi închise gura. Termenii tenebroşi ai adagiului judiciar pe care mi-l spusese avocatul îmi veniră brusc în minte. Judecătorul m-a lăsat să plec şi în timp ce mă îndepărtam pe coridoare, îmi spuneam că acel magistrat căruia nu-i scăpase nici măcar o exclamaţie, nici o clipire de mirare, sigur că nu aşteptase depoziţia mea pentru a face cunostintă cu ticăloşiile si cu turpitudinile folosite în mediile din care mă trăgeam eu.

Dar degeaba mă socotisem plină de energie şi liberă. Mă crezusem gata pentru o serie de iniţiative şi de acţiuni: dar mă simţeam foarte singură. Mi-ar fi plăcut, e o prostie ce spun, să-i vorbesc cuiva despre afacerile familiei mele, cuiva de vârsta mea sau chiar mai bătrân. La urma urmei eram femeie. Renaud renunţase la crizele lui de contrazicere si era absorbit - cu toată mobilitatea tinereţii sale - de noul program şcolar şi de prie-», tenia cu câinele său, fapt ce mă desprindea de el dar nu mă mai lega de nimeni.

în fond sentimentul meu de singurătate crescuse în mine după ce fiul meu devenise un tânăr bărbat. Se spune că timpul care trece peste prietenia sau dragostea dintre două fiinţe din generaţii diferite diminuează diferenţa de vârstă dintre ele; eu nu cred că între o mamă si fiul ei acest lucru să fie adevărat.

Intre mine şi Renaud, în mod sigur, nu! Aplecată asupra copilăriei sale, ieşisem eu însămi din pielea mea; fiul meu crescând, departe de a se apropia, se îndepărta de mine iar eu mă reîntorceam spre mine.

Aşa se explică de ce-am început să mă ocup de casa din Roque unde mă aşteptau, în mod sigur, nişte discuţii cu Paul Groult.

Acesta începuse a-şi mobila locuinţa adică în afară de mobila pe care i-o adunasem eu acolo, primise un camion cu lucruri personale şi cu cărţi. Dându-mi un telefon, mă rugă să-l ajut să pună fiecare lucru la locul lui, concedând pe tonul lui obişnuit că numai noi, femeile, ştiam să facem acest lucru.

Intre timp nu-l mai văzusem decât o dată la Font-Verte şi încă pe neaşteptate. Izbutisem să-l conving - la telefon, mare minune! - să pună la piciorul casei sale, la adăpost de mistral, câteva plante care fac flori. „Se vor prinde, i-am spus, cu condiţia să le plantezi în pământ îngrăşat cu balegă şi să le aşezi printre pietre."

Cuvântul „pietre" îl făcu să bombăne. Tot ce nu ştia isca în el bănuieli. I-am explicat ce însemna „pietre" la noi: o iesle, un jgheab, un pietroi din regiune tăiat direct din roca de calcar, nisip şi argilă.

- Ţăranii nu se servesc de pietroaiele lor. în acest ţinut numai „străinii", adică noi, ăstilalti, le căutăm si facem din ele accesorii pentru grădini. Eu le iau de peste tot pe unde le găsesc şi am chiar o rezervă acasă la mine. O piatră deosebită, anume pentru dumneata.

- Vin s-o iau, zise el si închise telefonul.

■ - Dar n-ai s-o poţi duce cu maşina dumitale, i-am zis când a sosit la Font-Verte. N-am mai apucat să-ţi spun că e enormă. Vino s-o vezi!

Obiectul îi plăcu. Era un bloc frumos de gresie calcaroasă, de un alb-auriu, lustruit de vreme şi de folosinţă, care aştepta de mai bine de un an în iarbă la marginea grădinii mele de zarzavat. Scobit aproape de

dimensiunea unui trup omenesc ai fi zis că e un sarcofag fără capac.

- Păi, zise el, portbagajul meu e destul de mare. N-am să-i închid capacul şi gata!

-Eu nu-ţi vorbesc despre dimensiune ci despre greutate. N-ai idee cât este de greu. Când am pietroaie de adus aici îl mobilizez pe omul meu de la garaj care vine să le ridice cu o macara.

El nu răspunse şi contemplă pietroiul.

- Ai nişte butuci?

- Butuci? A, ca să-l rostogoleşti? Da, Renaud! i-am spus eu fiului meu care tocmai se întorsese de la liceu. Du-te şi caută pentru domnul Groult patru sau cinci butuci rotunzi; egali şi drepţi. Dar te previn, domnule, că n-ai să reuşeşti.

- Şi o scândură zdravănă dacă găseşti!

Apoi încercă să mişte din loc blocul de piatră. Se ridică şi mi-am spus că renunţase dar el se ridică fără să spună nimic si se întoarse cu maşina sa, mergând cu spatele. Deschise portbagajul, sprijini capacul cu tija lui şi-l lăsă ridicat ca valva unei mari cochilii.

- îţi repet, crede-mă, a trebuit să-l ajut pe omul de la garaj să încarce un bolovan pe jumătate cât ăsta şi mi-am rupt şalele.

Paul Groult nu dădu nici o atentie vorbelor mele; aşează bu-

3 ' 3

tucii, apucă piatra de un capăt cu amândouă braţele, o trase pe butuci, o dată, de două ori până când bolovanul, îmblânzit, binevoi să se mişte din loc lăsând în urma lui o mare cicatrice lipsită de iarbă, unde se agitau diverse insecte.

- - Ah, aşa va să zică! spuse Renaud pe care spectacolul îl hotărî să-şi scoată tricoul de lână şi să ia parte la operaţiune.

Ridicând capul, Paul Groult îl văzu.

- îmi daţi voie? întrebă Renaud şi înainte de a-i spune ceva se şi puse pe treabă.

Asistam la acele pregătiri fără ironie dar şi fără plăcere. Ştiam că pietroiul nu se va lăsa urcat în maşină tot atât de uşor cum alunecase pe butuci. Dar Paul Groult şi fiul meu îl apropiau tot mai mult de fundul maşinii, apoi aplecându-se îl ridicară în picioare.

- Băgaţi de seamă! Băgaţi de seamă amândoi la şale!

- Vrei să ne laşi să ne vedem de treabă? strigă Renaud.

- Dă-te la o parte, tinere, îi zise partenerul său.

Apoi, încordându-se, cuprinse din nou bolovanul. Spatele său gol, pe care-l oferea privirilor mele, începu să-şi schimbe volumul din pricina efortului; nişte muşchi uluitori îi ieşiră la iveală, se umflară, ţâşniră în afară; omul se dilată si mă uitam la el fascinată, până la spaimă, până la o senzaţie de rău. De teamă să nu-i plesnească ceva, am întors capul. Când am întors din nou capul, am văzut pietroiul pus cu un capăt în maşină şi cu celălalt în afară. Apoi l-a vârât pe jumătate, pe trei sferturi până l-a băgat înăuntru cu totul.

Fără să abuzeze de succesul său, Paul Groult respiră adânc. Masa musculară i se deznodă, reveni la proporţiile normale şi abia atunci am văzut că trupul său avea plenitudinea unui ostaş roman. Cu o grijă excesivă, Renaud aşeza nişte cârpe pe lângă pietroi acum după ce fusese urcat în maşină. Mai practic, Paul Groult puse alături scândura ca nu cumva bolovanul să se lovească de marginea metalică a port-bagajului.

- Piatra asta se sparge la fel ca sticla, spuse el.

Mi-am muşcat buzele fiindcă remarca asta era pentru mine. îl sfătuisem să nu ridice pietroiul dar omisesem să-i vorbesc despre fragilitatea pietrei de care el îşi dăduse seama dintr-o privire.

- Vrei să-ţi dai cu puţină apă pe faţă? Sau chiar să faci un dus?

- Pentru atâta lucru?

îşi trase pe el puloverul gros peste fruntea fără pic de năduşeală. îşi trecu degetele prin părul scurt şi puţin încărunţit şi plecă.

Dar în ziua în care m-a chemat să-l ajut la mutat, ştiam că-i pot fi de folos. Am plecat după-amiaza devreme, dar pe drum m-a prins mistralul, un vânt îndrăcit. Pentru a ajunge la casa lui Groult, coborând prin vechiul sat pe un drum de pământ sau mai curând de pietriş, drum care făcea o curbă, mi-am simţit maşina mea grea ridicată din faţă, apoi într-o parte, târâtă ca o barcă aflată în primejdie; am crezut că vântul mă va răsturna. Intrând în curtea împrejmuită cu un zid, unde rafalele se simţeau mai puţin, m-am clătinat până la pragul sălii scunde, am deschis uşa repede şi am împins-o la loc, sufocată, despletită.

Paul Groult, care scotea cuiele din capacul unei lăzi, ridicând capacul şi văzând în ce hal arătam, spre surprinderea mea nu râse.

- Bea asta! Ca să-ti vii în fire!

~ 3

îmi întinse un whisky, se duse să dea drumul la butonul radiatorului şi să încuie bine uşa care se zgâlţâia sub bătaia aprigă a vântului. Am observat că-mi servise scotchul fără gheaţă.

- Femeia de serviciu pe care ţi-am găsit-o în sat îţi convine?

-E prea ordonată. Ţine morţiş ca paharele şi farfuriile să
stea în mobila aia de colo!

- Are dreptate! E un dulap de vase din Ardeche.

- Tot ce se poate, dar eu nu vreau! Cu vergelele lui seamănă cu un confesional. Aşa că ori de câte ori voi căuta un pahar în el, voi avea impresia că sunt bigot.

- Am să-l duc la anticar. Sau nu! Am să-l plasez în altă parte unde cred că se potriveşte.

- E vechi? întrebă el privindu-l mai bine.

Dar tot ceea ce se află aici e vechi. Dinainte de secolul al nouăsprezecelea. Mobile ţărăneşti, puţin reparate dar

autentice. Nu e mobilă rustică de serie care de altfel te-ar fi costat foarte scump. Iar în odăile dumitale boltite nu s-ar fi potrivit un stil modern.

- Poate că femeia are dreptate. O aşteptam ca s-o muştrulu- iesc pentru vechiturile astea şi ea mi-a dat o lecţie de artă decorativă. în sfârşit, să admitem că nu ştiu nimic despre mobile. Să trecem peste asta. Avem o mulţime de treabă.

Intrase în pielea lui dar acum ştiam destule despre el ca să-mi dau seama că nu era cârcotaş decât din spirit de apărare. Readus pe terenul său, îşi scosese ghearele. Eram femeie iar el nu era decât un bărbat.

Am trudit mai bine de trei ceasuri căutând loc nu numai pentru mobilele procurate de mine la care el strâmba din nas, ci şi pentru obiectele scoase din lăzi etalându-şi stofele exotice şi pieile brute. Le aşezam jos lângă perete aşteptând să le vină rândul. Urma să pun mai târziu stinghiile şi suporţii. Fără di- bluri nu puteam bate nici un cui în piatră fiindcă ar fi căzut cu tencuială cu tot.

Din cuferele si din lăzile lui Paul Groult iesi un talmes bal-

meş de obiecte[5] aduse de departe: stofe[5] din Orientul[5] Mijlociu şi altele din Oceania. Dar toate alese cu mult mai bun gust decât mi-aş fi închipuit. Acel hoinar putea să nu se priceapă la mobilele franceze dar în schimb nu se înşela asupra unui covor oriental sau a olăritului precolumbian. N-am văzut nici un fleac, nici unul din acele nimicuri fără valoare păstrate drept amintire, slăbiciune atât de frecventă călătorilor. Câteva capete de pirogă erau deosebit de frumoase. Aşa că nu m-am putut abţine să nu-i fac un compliment. Mi s-a părut minunat faptul că toate acele lucruri aduse de el se armonizau cu bolţile ascuţite, cu plafoanele franţuzeşti şi cu mobilele mele ţărăneşti. Roque îl accepta pe Paul Groult şi accesoriile sale aproape la fel cum mă acceptase pe mine, odinioară, Font-Verte. Afară

mistralul nu slăbise din intensitate în ciuda faptului că soarele începea să apună.

- Un ceai bun? mă întrebă gazda. Ce-ai spune de aşa ceva? Doar ai muncit cu spor!

Am vrut să mă duc să-l pregătesc eu. Dar m-a refuzat asigurându-mă că face un ceai foarte bun după care a dispărut. Sala de la primul etaj care avea tavanul de grinzi şi unde aşteptam eu, îi servea drept cameră de lucru. Stând la masa
vastă, se vedea soarele apunând prin cele două ferestre gemene pe care le făcusem în zid, singura ofensă adusă ortodoxiei provinciale care nu admitea decât rareori ferestre si acelea foarte
mici, ca protecţie atât împotriva căldurii cât şi a mistralului.

în dosul acelei mese-birou, pe toată lungimea ei, pusesem un divan turcesc de unde se vedea tot peisajul. M-am dus şi m-am aşezat pè^l. Soarele cobora pe un cer curat într-o magie de culori ce aveau să îmbrace în curând colinele stâncoase pe care le cunoşteam atât de puţin.

Paul Groult se întoarse purtând un platou încărcat cu un termos cu apă fiartă şi această măruntă încercare de confort din partea unui bărbat şi mai ales a unuia ca cel de faţă mă făcu să-l privesc cu atenţie. Până atunci nu făcusem nimic altceva decât să-i vorbesc iar el să-mi răspundă răbdându-i toanele, încercând să-l înţeleg. Când a venit să ia bolovanul de la Font-Verte, mi-am întors privirea de la el. Acum dimpotrivă îl priveam cu ochii larg deschişi. Caracteristica fizionomiei sale se datora contrastului dintre trăsăturile cam necioplite şi melancolia privirii, dintre tenul foarte bronzat, aproape cărămiziu şi părul tuns scurt, înspicat cu argint. Dar cu toate contrastele sale era mult prea trufaş. Acest personaj de patruzeci şi cinci sau poate patruzeci şi opt de ani evolua cu o uşurinţă care - dacă pot spune astfel - aducea a sprinteneală. Dacă

ar fi aviit un chip mai- fin, mi-ar fi amintit de un actor american pe care-l văzusem într-un film, specializat în roluri de don Juan îmbătrânit şi care în mijlocul unei reuniuni de bărbaţi tineri, invitat să danseze, refuzase, se zbătuse, apoi acceptase dansând până la urmă ca un *teenager.* Mă servi cu ceai. Parfumul care se ridica din ceaşcă sfârşi prin a mă linişti.

- într-adevăr, stii să faci un ceai cum trebuie!

- Dar ce credeai? Că există un „stil Agnès" ca să faci un ceai?

- De ce-mi vorbeşti de „stilul Agnès"?

-Pentru că e un stil clasat, consacrat de glasul public. Şi pentru că mă obligi să-l adopt şi eu. Dacă cineva mi-ar fi spus că într-o zi...

- Oh! Să nu crezi că ceea ce ţi-am propus în casa asta ar fi un „stil Agnès". Să ştii însă că stilul de aici comportă mai multă
fantezie. Pereţii dumitale au prea mult caracter şi am fost nevoită să le dau ascultare. Altfel... Ca să-ţi spun drep't mi se pare puţin cam pro... cam prostesc, cam parizian, de duzină să creezi un decor provensal din principiu sub pretextul că locuinţa pe care o ai se află în Provence.

- Te rog să iei o felie de chec, dragă căpşorule gânditor.

- Nu glumi, aceste lucruri merg mult mai departe decât crezi. Te-ai întrebat vreodată de ce oamenii de astăzi se complac în locuinţe capitonate, le place să aibă lămpi cu globuri mari Si farfurii cu vignete? Pentru că suferă de nostalgia unui anumit trecut, pentru că oftează în taină după un stil de viaţă pierdut.

- Oh, asta-i o întreagă teorie din care dumneata îmi ţii un curs! Taci, doamnă! Nu mă confunda cu un client american. „Stilul Agnès" are un nume: este stilul burghez.

- Oh, dar eşti pur şi simplu îngrozitor!

îşi regăsise tonul care nu-mi plăcea, rămăsese în urmă.

-Da, eşti îngrozitor, nu se poate discuta cu dumneata, ai scoate din sărite până şi un sfânt, am strigat descurajată, aproape supărată şi m-am întors cu faţa spre fereastră.

Eram gata să izbucnesc în lacrimi, reacţie excesivă şi deşi ştiam bine acest lucru nu mă puteam stăpâni.

întreaga după-amiază îmi pusesem la bătaie toată ingeniozitatea şi răbdarea ca să-i aranjez un cadru plăcut; îl lăsasem pe el să stabilească felul de a lucra împreună şi acum cu toată bunăvoinţa de care dădusem dovadă... Adevărul e că eram foarte obosită. Simţeam privirea gazdei mele fixată asupra mea dar evitam-să mă întorc cu faţa. Puţin cam dată peste cap de acel gol creat între noi în toiul acelei zile, m-am trântit pe perne şi mi-am acoperit ochii cu braţele ca să nu mă bată soarele în ei.

Am rămas lungită astfel pe divan. Căldura radiatoarelor mă moleşea si ea. Nu mă mai miscam fără să-mi pese câtuşi de puţin cam ce putea gândi acel bărbat despre atitudinea mea. Mă simţeam copleşită de indiferenţă şi de fatalism. Putea să mi se întâmple orice.

Când iată că o prăbuşire în perne m-a avertizat că trupul voinic se lungise alături de al meu. N-am făcut nici o mişcare nici de plictiseală nici de revoltă. Eram sigură că nu mă va atinge. Dar mâinile puternice în loc să mă înhaţe s-au strecurat uşor pe sub umerii şi pe sub talia mea ca şi cum ar fi vrut să mă susţină, să mă oprească la marginea unei genuni de care încă nu-mi dădusem seama, să mă împiedice să mă prăbuşesc în ea.

Dar iată că tocmai atunci m-am prăbuşit.

Sentimentul care se iveşte încet, încet, din adâncul sufletului meu şi care îmi umple fiinţa este o uimire fără margini. Nimic altceva decât uimire, sunt uimită si de mine si de el, de ziua

când s-a înnoptat târziu, de fatalitatea inexplicabilă a tuturor acestor lucruri. Dar n-am avut puterea să mă scol, să mă ridic în picioare, să ajung în odaia mică pe care o cunoşteam pentru că eu o aranjasem, unde aş fi putut să mă dichisesc, să mă aranjez. Mă simţeam slabă, redusă la neputinţă, nemaifiind în stare să contez pe mine. Abia am putut să dau la o parte^cu o mână, blana de animal cu care mă acoperisem. Dar de-abia am făcut această mişcare, că bărbatul de lângă mine a făcut şi el o mişcare si mirarea mea a crescut si mai mult, cercurile ei s-au
lărgit şi au trezit în mine unul dintre gesturile pe care aproape că îl uitasem şi care se îndepărtase de mult de mine: acela de a-mi odihni capul pe umărul unui bărbat.

Mistralul continua să ia cu asalt casa iar eu admiram faptul că răbufnirile lui lovindu-se de pereţii de piatră puteau smulge din ei un asemenea zgomot. Era un concert de vuiete şi de ţipete prelungi. Totuşi nici o adiere nu izbutise să se strecoare în odaia unde echipa mea astupase toate crăpăturile uşilor şi ferestrelor. Zăceam alături de acel bărbat devenind una cu vasul bine decorat în miezul tumultului. Efectuam nemişcaţi o călătorie împotriva curentului. Simţeam unghiul casei despicând vântul ca o etravă, justificând profilul milenar al construcţiilor din acel ţinut. Numai o mână profană ar fi cutezat, cum făcusem eu sub pretextul priveliştii, să facă spărturi şi să pună ferestre în acele ziduri de apărare.

Soarele trecuse dincolo de rama ferestrei; nu-mi mai bătea în ochi iar când am deschis o pleoapă - cealaltă rămăsese ascunsă sub umărul unde ascultam bătaia inimii celei de-a doua vieţi -

n-am văzut decât un ocean de aur care urca încet, încet, purpura ce vestea mistralul de a doua zi. Odaia înaltă, năpădită de lumină indirectă care părea să ţâşnească din pereţi, începuse a se înroşi în întregime.

Cu unul din acele gesturi delicate pe care abia acum le descoperisem, Paul Groult turnă apă fierbinte în ceştile de ceai, îşi aprinse o ţigară şi din acele efluvii amestecate, din mirosul de blănuri sălbatice precum şi dintr-o altă aromă care nu mai stiu cui se datora, se alcătui sufletul în- miresmat al acelui ceas care-mi pătrunse în inimă, în minte, în memorie. Vedeam în gând cuferele căscate în jurul nostru, capernaumul oriental, toate acele obiecte în aşteptarea unei vieţi ce urma. să se organizeze în acel loc. Şi atâtea prezenţe presimţite adăugate prezenţei unui bărbat atât de puţin cunoscut şi totuşi atât de apropiat, acele reflexe de aur ce străbăteau transparenţa mistralului, căldura plăcută din acea odaie bine închisă, aşezată pe coasta colinei, toate acestea îşi dădeau mâna pentru a mă învălui, pentru a face din mine floarea vie plină de rezervă, de^ardoare, de pace şi de uitare.

L-am privit fară să întorc capul. Bărbatul nu mai fuma, se uita la mine. Privindu-l atât de aproape, i-am văzut un alt chip decât cel pe care-l cunoşteam, un chip unde se vedeau unele semne: o cicatrice pe frnnte ce semăna cu un cusur la coacerea unei argile; sprâncene dese ca peria; un rid adânc ce cobora în linie dreaptă de la pomeţi la maxilar; o barbă care până seara şi crescuse. I-am aspirat îndelung mirosul. Da, el mirosea aşa, a *Odor di uomo,* un parfum cu puţin mosc, puţin tutun Virginia şi mirosul de lână şi de piele, însă un miros specific, al bărbatului venit de peste mări şi ţări şi intrat în viaţa mea. Ca răspuns la gândul meu ochii săi clipiră iar eu mi-am amintit că de la maliţiozităţile pe care le luasem în mod prostesc în serios, mai înainte, de pe buzele sale nu mai ieşise nici un cuvânt. Apoi acele buze se întredeschiseră; după ce-mi surâsese din ochi, acum îmi surâdea şi cu buzele, probabil că se pregătea să vorbească. Mi-a fost teamă. Dacă începea să mă tutuiască aşa cum procedează mai toţi bărbaţii după ce fac dragoste cu o femeie, ştiam că nu-l voi mai revedea niciodată. Mă voi ridica, voi pleca

şi nu-l voi mai revedea în viaţa mea. Pentru a-l împiedica să mă tutuiască trebuia să vorbesc eu prima şi încă repede. Dar ce să spun? Mi-am tras răsuflarea... Voi spune orice...

- Te rog, nu vorbi...

El era cel care şoptise aceste cuvinte! Abia îi vedeam buzele. Privirea mi se agăţase de acele buze care rostiseră cele patru cuvinte, acele buze a căror putere le-o cunoşteam abia acum Când tăceam.

- Nu vorbi. Te-am auzit...

Am simţit urcând în mine o imensă gratitudine. Abia atunci. Am surâs. Am închis ochii.

Când i-am redeschis am înţeles văzând întunericul din odaie

şi întunericul de afară, că[9] dormisem. Mistralul, cum se întâmplă seara, se potolise. Avea să înceapă din nou în timpul nopţii. Paul Groult şi eu nu aveam a ne teme de întrebări, de răspunsuri, de cuvinte prost înţelese. Dealtfel nu simţeam nevoia să spun nimic. Era ca şi cum ceea ce se petrecuse, se petrecuse cândva în urmă, era mai mult nevoia dd a mă reobişnui cu acest lucru. Mirarea pe care o resimţisem la început dispăruse în somn. Un somn de o jumătate de oră, de un anotimp? Am vorbit prima:

- încă n-au venit să-ţi pună telefon?

-Nu. Când am nevoie mă duc în sat si telefonez. La tu-

tungerie. E acolo o cabină publică[9] deschisă până la zece seara. Vrei să telefonezi?

- Trebuie să-i înştiinţez pe ai mei...

- Cât e de aici până la dumneata acasă? Trei sferturi de oră?

- Aproape. Aş avea timp. Dar aş prefera ca în seara asta să mă întorc după ce fiul meu se va culca.

Se ridică în picioare, în tăcere, îşi lipi faţa de fereastră cu o mână sprijinită în perne ca şi cum ar fi vrut să interogheze seara, dar în realitate pentru a-mi îngădui să mă mişc în voie.

- Ei bine, vom merge să le telefonezi de la tutungerie.

în sat, cabina telefonică nu era propriu-zis o cabină ci un coridor pe care se afla un aparat prins în perete. Printr-un noroc cea care a ridicat receptorul a fost Irma.

-Clienţii mei mă mai reţin, Irma. Asezati-vă la masă si mâncaţi fără mine. Băiatul s-a întors de la liceu?

- Sigur, vreţi să-l chem?

- Nu, nu-l deranja! Ce face?

- Păi s-a jucat de-a v-aţi ascunselea cu Pirio, prin jurul casei până s-a înnoptat, apoi au urcat amândoi în odaia domnişorului. Acum unul doarme iar celălalt învaţă. Când nu mai aud nici un zgomot cam aşa se petrec lucrurile. Am tăcut. Ea a crezut că închisesem.

- Nu, nu, sunt pe fir. Să-i faci o mâncare bună. Dacă vrea lasă-l să mănânce în bucătărie.

- Să-i fac un pateu de sturzi?

- Perfect. Si nu mă asteptati. Culcati-vă. Am cheie.

Paul Groult mă duse să luăm masa destul de departe, în partea opusă casei din Font-Verte. La poalele colinelor. Restaurantul era ţinut de nişte prieteni de-ai lui, un fost steward al unei companii aeriene însurat cu o fostă stewardesă retraşi în singurătatea măslinilor şi a stejarilor verzi unde li se născuseră şi copiii.

Reflecţia mea în privinţa recondiţionărilor provensale nu căzuse chiar pe pământ sterp şi prietenul meu, trăgându-şi maşina în faţa hanului, îmi spuse că nu-şi asumă răspunderea decoraţiei interioare. De fapt, de îndată ce am împins uşa, mi s-a înfăţişat ochilor un fel de priveghi de pe vremuri, cu focuri zdravene de vreascuri, cu lumânări pe mese, cu bolţi obscure şi cu toate, accesoriile genului. Nici urmă de electricitate, nici urmă de muzică. Doar acel

staccato al flăcărilor şi acompaniamentul discret al discuţiilor. în sfârsit, ochii mi se obisnuiseră
cu penumbra; stewardul şi soţia sa erau frumoşi, fetiţa în halat de mătase vătuit şi frăţiorul ei- în pijama, spuneau tuturor clienţilor, pe rând, bună seara. Punerea în scenă, deşi desăvârşită, era totuşi foarte discretă.

- Cât sunt de frumoşi, am spus.
- Cine, puştii?
- Şi părinţii lor.
- E obligatoriu. Aviaţia civilă îşi selectează personalul. N-au cum să devină urâţi reîntorşi pe pământ şi statorniciţi în mijlocul naturii.
- Sunt sigură că la ei totul trebuie să fie foarte bun.

Vecinului meu de masă - căci tacâmurile noastre fuseseră
aşezate în formă de echer - lumânarea îi ascundea un surâs
5
ambiguu dar care nu-i vestea sarcasmele. E adevărat că eram gata să aprob orice şi cred că am mâncat acolo cei mai uimitori cârnăciori de purcel prăjiţi la foc de curpeni de viţă apoi o băutură de ienupăr, după care am cerut un jigot rumenit. Lăcomia mea l-a amuzat pe Paul Groult. M-am abţinut un timp să-i spun că eram o mare mâncăcioasă şi că de obicei... II vedeam în stânga mea, cu braţul pe masă, aşteptând să dau tonul conversaţiei. îndepărtase puţin lumânarea a cărei strălucire făcea un fel de ecran între chipurile noastre numai că noi nu ne priveam ci ne întorsesem amândoi şi ne uitam la flacăra care dansa în cămin. Mai mult ca sigur că atmosfera de pace care domnea în acea sală se datora faptului că mai toată lumea de la mese admira acel spectacol al focului care-i descuraja pe vorbăreţi. Nu-mi dădeam seama decât pe jumătate de euforia care-mi umplea inima. Precedentele mele iubiri, dacă acest nume se putea aplica la tot ceea ce trăisem până

atunci alături de unul sau de altul, acele asa-zise iubiri nu-mi dăruiseră nicio-
dată ceea ce simţisem în acea seară. In jur, zgomotele sălii se estompară, luminile mi se părură că fac halouri. Aplecându-mă către vecinul meu, acum îmbrăcat în acea catifea cenuşie pe care nu m-am putut stăpâni ,să n-o pipăi, am priceput că acea tandrete ce urca în minte i se datora lui.

- Acum, zise el, ce-ar fi dacă mi-ai vorbi puţin despre dumneata?

în sfârşit, confidentul mult dorit era acolo, la îndemâna mea. N-aveam decât să deschid gura dar asta nu însemna că n-avea să mă socoată mai puţin burgheză. Mai mult ca sigur că acest mare specialist în specii atât de diverse aflase şi despre fauna din Plaine Monceau. Dar niciodată în viaţa mea, Boussardelii nu fuseseră atât de departe de miile, de gândurile mele ca în acea seară.

El repetă rugămintea. Dar fără să-l părăsesc din ochi, am făcut din cap semn că nu.

- Oh, nu pentru că n-aş avea încredere. Poate că te-ar surprinde vorbindu-ţi despre mine şi despre ai mei. Dar în seara asta dumneata mă interesezi mai mult decât îţi închipui.

El se posomori.

- Vei fi decepţionat.

- Mi-am asumat acest risc asa că poti să ti-l asumi si dum-
neata.

- Cu caracterul meu imposibil... Hai să fim serioşi!

- Când am făcut cunoştinţă a fost primul lucru pe care mi l-ai spus despre dumneata. Şi în seara asta, iată, iarăşi e primul lucru pe care mi-l spui. Ţii chiar atât-de mult la acest caracter imposibil?

- Te pun în gardă...

- De unde ţi se trage asta? E cadou de familie?

- Familia mea! Dumnezeule, nu! Cred că nu există om care să se simtă mai eliberat de povara familiei sale decât mine.

- Asta-i foarte bine.

- Oh, să nu crezi cine stie ce! Sunt oameni de treabă. Tata a lucrat la vamă dacă ţii să-mi afli *pedigree*-ul. A murit. Iar maică-mea a îmbătrânit cu renta ei de văduvă. Undeva, într-un fund de sat uitat de Dumnezeu.

- Deci acest caracter nesuferit nu-i un cadou de familie...

- Un cadou din partea altora. A tuturor celorlalţi. Poţi accepta acest lucru? Nu ştiai că bărbaţii sunt laşi?

- O, Alceste!

-Mă rog, dacă vrei fie şi Alceste. Am ceva şi din el. Nu prea mult dar deşi îl deplâng parcă mă simt mai puţin singur.

- Am crezut c|-ţi place singurătatea.

- îmi place pentru că oamenii în general mă dezgustă. Se opri dar rămase pe şinele sale... Atunci fug de ei. Mă duc la primitivi şi la fiarele sălbatice.

- Poţi să fugi de oameni şi fără să te duci atât de departe.

- Pentru a găsi ceea ce te interesează e nevoie de drum lung, crede-mă.

Discuţia noastră se desfăşura în linişte, privind din când în când focul puternic de vreascuri şi din tăcere în tăcere, punctată de o muzică perceptibilă numai de mine. Dar socotindu-mă avizată, nu voiam să merg mai departe. La acea masă în doi, în acea penumbră, la atât de scurtă vreme după mistralul din Roque, gândul că nu eram doi puştani nu mă mai părăsi.

-Apoi, am reluat eu, au început să-ţi placă drumeţia, călătoriile îndepărtate. Cum de ţi-a venit gustul ăsta?

- îmi pui aceleaşi întrebări ca şi ziariştii.

- Mie spune-mi ceea ce le ascunzi lor.

Un surâs îi destinse fruntea.

- Nu le-am spus niciodată cum mi-a venit într-adevăr acest gust. Pentru că mi se trage de pe vremea când eram licean. De la colecţia mea de timbre. Când eram puşti, ani întregi am fost îndrăgostit de ele. Apoi când aceste vignete au început să mă înnebunească, pasiunea mea a trecut de la ele la cea de reprezentare: peisaje, animale, popoare...

- Ce vârstă aveai pe atunci?

- Paisprezece sau cincisprezece ani.

- Mi te închipui foarte hine la cincisprezece ani.

- Ei, nu chiar. Apoi am început să citesc. Cărţi de călătorie, studii, anchete, orice. O bulimie de autodidact. De îndată ce-am putut m-am prezentat la câteva magazine literare unde le-am propus nişte reportaje. Apoi am împrumutat bani ca să-mi iau o cameră de luat vederi. Cu destulă greutate am reuşit să fiu luat în serios.

- Păi nu văd nici un fel de mizantropie în toate astea.

- La început, nu. Dar ceea ce m-a trezit repede la realitate au fost dificultăţile pe care le-am întâmpinat. Nu materiale. Cu filmele aduse din călătoriile mele, din misiunile mele când mi se încredinţa câte una, mă descurcam. Dar piedicile pe care mi se puneau, capra şi varza pe care^trebuia să le menajez... începând din clipa în care s-a constituit ici şi colo câte un oficiu mondial a început un adevărat carusel al părerilor diverse. Cea mai trădătoare dintre toate a fost politica. Politica internaţională.

- Doar n-ai să-mi spui eă în sânul acestor organisme superioare...

- Dumneata vezi lucrurile de aici... Dar eu m-am lovit tot timpul de interese oculte, de ziduri de tăcere, de tabu-uri. De îndată ce pui degetul pe rană, apare un delegat care se ridică, un individ care strigă: „Veto! Motus!" Ăştia sunt întotdeauna cei care fac politică; pe primul plan sunt interesele private, ipocrizia la toate eşaloanele şi culmea e că de toate aceste locuri se ocupă cei mai mari. Când e în discuţie echilibrul

biologic, gata! apărarea faunei şi a florei! Dar nu fac nimic. Fac jocuri duble, se dau ordine şi contraordine, urmează şantajele cu mănuşi de catifea. Şi tocmai din partea acelor de la care te aştepţi mai puţin. Moneda falsă sunt oamenii cei mai de prestigiu. Te fac să surâzi? îţi par naiv?

- Nu, îmi aminteşti de cineva...

-Oh, ştiu că sunt un naiv, ce vrei? Mă mai indignez şi astăzi. încă nu m-am învăţat minte! Iată, acum ai prilejul să vezi de fapt ce sunt: un om indignat. Indignat de semenii mei şi de spectacolul epocii mele. Ăsta nu-i un atu în meseria pe care o practic!

- Poate că tinzi mult prea sus, am spus eu încet.

-Nu ştiu, răspunse el cu un aer de perfectă sinceritate, de scepticism, apoi schimbând tonul: Gata! Acum e rândul dumi- tale. Niciodată n-am vorbit atât şi nici nu-mi place să vorbesc. Aşa că acum, hai, vorbeşte despre dumneata!

- Nu, în seara asta, nu! Nu după ce-a fost între noi!

- Atunci?

El făcu un gest interogativ ridicând mâinile.

- Timpul trece şi eu am de făcut până acasă o bucată bună de drum.

Dar când am ajuns la Roque unde mă aştepta maşina pe care o lăsasem acolo, el a vrut să mă însoţească.

- Pentru nimic în lume. N-am nevoie de escortă; sunt obis-

nuită.

- Nu ţi-am cerut părerea. O femeie singură pe drum la ora asta... Te rog nu încerca să mă alungi.

N-am încercat. Lumina amicală a farurilor maşinii sale se

vedea în oglinda mea retrovizoare, mă pierdea în viraje, apoi mă prindea din urmă. La intrarea pe drumul ce ducea la Font-Verte m-am oprit. El s-a mulţumit doar să mi se alăture apoi luînd-o înapoia

mea şi întorcând maşina, mi-a aruncat în trecere un „Noapte bună!". Gest care mi-a plăcut.

A doua zi mă aşteptam ca Renaud sau Irma să-mi pună întrebări. Dar nu. Fiul meu n-a zis nimic despre acei clienţi exigenţi şi capricioşi care mă ţinuseră toată seara. Această discreţie - poate indiferenţă prefăcută - un moment m-a alertat. Oare aveam aerul meu de toate zilele? Printr-un efort de voinţă, de francheţe fată de mine însămi am recunoscut că mai făcusem uneori în trecut astfel de acte de independenţă. Departe de mine comedia de a pretinde că vreme de cincisprezece ani, pe insulă sau pe continent, nu cedasem niciodată nici unei tentaţii şi că mă întorsesem întotdeauna seara, la Font-Verte, cu aceeaşi frunte plină de inocenţă cu care plecasem dimineaţa. Sunt o femeie normală şi viaţa îşi are surprizele ei. Dar acelea nu fuseseră decât simple aventuri; aventuri dacă nu de o zi cel mult de o lună; rare, încât le puteai număra pe degetele de la mână, risipite foarte departe în timp una de alta şi trăite după moda bărbătească, fără a le da vreo importanţă, a-mi face iluzii sau a avea remuscări.

y

Pe atunci trei sau patru ceasuri petrecute împreună cu un bărbat, fíe că era interesant, fie că era de vârsta mea, nu-mi răscoleau conştiinta. Nu trebuie să pierzi niciodată din vedere simplitatea lucruriíor.

A doua zi după cele petrecute la Roque, a treia zi şi în zilele care au urmat mi-am văzut de treburile mele spunându-i Irmei clasicile cuvinte: „Dacă telefonează cineva, nu ştii când mă întorc şi bagă bine de seamă, am adăugat: Chiar şi pentru domnul Paul Groult". Când mă întorceam întrebam: „A telefonat cineva?" „Nimeni, doamnă!" „Perfect. Continuă consemnul căci am de lucru". Şi mă închideam în birou. Singură. Tocmai în toamna aceea Renaud renunţase la obiceiul de a mai veni să lucreze în biroul meu. îl lăsasem să facă ce

vrea. Trebuia să vină şi acest moment. Nu puteam prelungi la infinit acel joc de a munci împreună.

Planul meu era să potajunge - fără să-l revăd pe Paul Groult - în ziua în care ştiam că trebuia să plece la Geneva, la O.N.U. Voiam ca după prima noastră intimitate să pun o oarecare distanţă între noi. în nici un caz n-aveam să mă duc, după douăzeci şi patru de ore, să mă arunc de gâtul lui pretextând că într-o seară când sufla mistralul...

El nu dădu semn de viaţă toată săptămâna. Ceea ce mi s-a părut nepoliticos. Sigur că nu mă aşteptam în plin câmp la trei duzini de
trandafiri roşii, dar oricum... Când în sfârsit a telefonat eram ocu-
pată cu maşina. Am auzit-o pe Irma repetându-i numele.

- Lasă că vorbesc eu cu el, am strigat, scoţându-mi mănuşile. Eram curioasă să ştiu cum va ieşi din impas.

Se întorsese de la Geneva, ceea ce explica totul; fusese convocat cu opt zile mai devreme. Se reîntorsese dar nu se afla la Roque decât între două avioane ca să ia de acasă un film pe care i-l cereau să-l vadă acolo, între două sesiuni.

-Puteai să-mi telefonezi. Aş fi trecut pe la dumneata, aş fi găsit rolele de film şi ţi le-aş fi expediat prin nişte mesageri siguri.

- Ai fi făcut asta pentru mine?

- Bineînţeles. Eu ştiu ce înseamnă munca iar cea pe care o faci dumneata merită atâta deranj.

- Altă dată am să ţin seama de acest lucru. Treaba asta nu e prea importantă pentru că toate cheltuielile îmi sunt plătite.

Concluzie al cărei prozaism mă mai dezmeticii. Aşteptam cu receptorul în mână să văd dacă discuţia nu va lua o altă întorsătură. Nu.

- Ei bine, îţi doresc drum bun. Si succes la Congres!

- Mulţumesc. Am să te anunţ cand mă întorc.

Am rămas prostită. Se inserase. I-am propus lui Renaud să coborâm în oraş şi să mergem la cinema. Dar n-a vrut.

Paul Groult m-a chemat în sâmbăta următoare de la Geneva. Dimineaţa.

- Mă întorc.
- Totul s-a petrecut aşa cum ai vrut?
- Aproape. Am să-ţi povestesc...
- Da, să-mi povesteşti când vei ajunge acasă fiindcă mă interesează.
- Iau imediat avionul. Nu-ţi cer să ne vedem mâine la Roque. Duminica aparţine fiului dumitale. Să zicem luni?
- Luni. Voi veni după-masă.

După ce-am închis telefonul mi s-a părut că ziua şi-a schimbat culoarea. Cât eram de vulnerabilă! Anii trecuseră peste mine doar peste chip şi peste trup. Adevărul e că o femeie rămâne întotdeauna în sufletul ei tânăra care a fost odinioară.

Renaud lenevea în pijâma în camera sa.

- Spune-mi, ai vreun plan pentru astăzi, sâmbătă?
- De ce?
- M-as duce în oras, la coafor. E multă vreme de când am nevoie de un permanent. Si luni e închis.
- Du-te azi, nu văd nici un inconvenient. Dar cu şantierele tale în plin vânt, în foarte scurtă vreme vei fi mai ciufulită ca înainte. Aşa cum s-a întâmplat ultima oară.

-Păi aacă aş ţine seama de asta ar trebui să nu mă mai coafez niciodată.

Am obţinut oră pentru după-amiază. Am venit să-i spun lui Renaud pe care l-am găsit sub duş. *Aleluia* unui *negro spiritual* se înălţa din dosul perdelei de pânză cerată, pe un fond perlat de zgomotul apei. Când concertul încetă odată cu curgerea apei, am spus:

- Dar pentru mâine, Renaud, ai vreun program?
- Nu. Dar tu?

- Nici eu.
- Dă-mi te rog prosopul de baie!

De câtva timp fiul meu devenise pudic. Scoase un braţ de după draperie şi apucă prosopul pe care i-l întindeam. După câteva clipe cel care ieşi de după draperia dată la o parte fu un bărbat tânăr înfăşurat în mod cast în prosop. Am trecut în camera lui şi ne-am continuat sporovăiala prin uşa întredeschisă.

- Te-ai mai văzut cu prietenii tăi cu care te-ai dus să vânezi prepeliţe pentru a-ţi inaugura permisul de vânătoare?
- într-adevăr... A trecut cam mult de când nu ne-am mai întâlnit. Mi-ai dat o idee, am putea să ne vedem mâine. Vii şi tu?
- O, nu, doar ştii că mi-e groază de vânătoare. Voi aveţi, toţi, şaisprezece ani, n-aveţi nevoie de nimeni, care să vă însoţească. încearcă să-i chemi la telefon. Vă puteţi duce până la acel platou, îţi mai aduci aminte de el? unde s-a semănat grâu şi ovăz şi unde se ascund de obicei prepeliţele.
- Am să-ţi aduc câteva. Nu-ţi place să tragi în prepeliţe, dar îţi place să te îndopi cu ele. Hai, vino cu noi!

în picioare, în faţa oglinzii, îşi pipăia barba.

- în curând va trebui să mă rad în flecare zi. Uită-te la barba mea! E de alaltăieri.
- Nu văd nimic, âm spus eu cu nasul în obrazul lui.
-Ai nevoie de ochelari? Pipăie dacă nu vezi. Uite cum înţeapă!

Degetele mele nu întâlniră decât pielea moale şi catifelată ca o piersică coaptă.

Renaud dispăru a doua zi dimineaţă pe motoreta sa dar nu la vânătoare şi mult mai curând decât prevăzusem; era duminica lui de licean.' Atunci mi-a venit ideea să-i fac o vizită prin surprindere lui Paul Groult, la Roque, fără să mai aştept ziua de luni şi fară să mai aştept după-amiaza. Pentru a păstra măsura n-am plecat decât pe la ora unsprezece. Pe drum nu m-

am mai întâlnit cu mistralul. Slavă Domnului, nu va mai asedia casa din Roque în ziua aceea şi nu va distruge opera coaforului meu. în trecere am văzut satul care-şi trăia ziua de duminică în pragul porţilor, am văzut bărbaţii în cămăşi curate jucând bile, cei bătrâni şi înţelepţi stând pe băncile din faţa porţilor şi am observat pe capetele femeilor mult mai multe onduleuri ceea ce m-a făcut să râd de mine.

Probabil că Paul Groult lucra căci soarele lumina curtea casei sale dar nu şi pe el. Uşa sălii scunde de jos, larg deschisă, mă invită să intru. Am intrat şi, în picioare sub boltă, am strigat schimbându-mi vocea şi întrebând cu un accent provensal:

- E cineva acasă?

A trebuit să repet întrebarea.

- Cine-i acolo? întrebă Paul Groult de la primul etaj.

- Agnès, decoratoarea!

Deşi nu era nimic de râs am început să râd căci cele câteva cuvinte confuze, schimbate rapid sus, au ajuns până la mine. „îl deranjez, Dumnezeule, ce prostie!" Dar din moment ce venisem nu mai puteam s-o iau la fugă. L-am văzut dintr-odată în faţa mea, oprit pe ultima treaptă.

- îţi place să faci surprize? [x]

Nu părea deloc încântat. Mi s-a părut cam exagerat dar mă rog, era dreptul lui. Am redevenit vizitatoarea politicoasă.

- Vă deranjez. Aveţi musafiri?

-Da.

Mă examină cu ironie în ochi, dar cu o nuanţă pe care n-am reuşit s-o definesc. Am schiţat gestul de a pleca.

- Ar fi trebuit să dau telefon... Vă las...

- Nu. Nu din moment ce esti aici! Urcă...

Urcă el însuşi câteva trepte, apoi se opri la jumătate, se întoarse şi ridică degetul.

- Ar trebui să fii sinceră.

- De ce n-as fi? Am fost întotdeauna sinceră cu dumneata.

- De data asta n-ai venit să discutăm despre mobile.

Am început să înţeleg, era şi timpul. Mi-am dat puţin capul pe spate ca să-l privesc în faţă de jos în sus.

- Despre ce e vorba?

-Ce idee ţi-a putut trece prin cap de-ai venit fără să mă anunţi?

- Dar eşti complet nebun! Complet nebun şi complet înfumurat! Află că puţin îmi pasă cu cine eşti sus!

Am început să-cobor în sala joasă.

- Poate că e indiscret din partea mea că nu m-am anunţat. Recunosc. Mi se pare mai ales prostesc să cred că surpriza asta îţi va face plăcere. Dar liniştete-te: independenţa activităţilor dumitale profesionale sau de altă natură nu-ţi este ameninţată. Cât de lipsiţi de modestie sunt bărbaţii! Ei bine, eu mă întorc, vom mai vorbi la telefonl

Asta însemna că între noi totul era rupt; acest lucru însă nu depindea decât de el. Dar Paul mă apucă de umăr fără blândeţe şi mă împinse în odaia vecină închizând uşa.

- Stai aici şi aşteaptă-mă!

L-am lăsat să facă ce voia. Mă privi cu o bună dispoziţie revenită brusc înainte de a închide uşa după sine.

- Si mai ales să nu te arăţi! Asta ar strica totul!

Apoi m-a părăsit. Am simţit eu însămi cum surâsul îmi urcă pe buze, apoi coboară în inimă. încă mai surâdeam, singură în odăiţa scundă când, după o bucată de vreme, a revenit.

Am mâncat foarte târziu, cred că trecuse de trei. Nu mai era vreme, nici chiar fiind zi de duminică, să găsim ceva la vreun restaurant din împrejurimi. Despre hanul din sat Paul nu aduse vorba iar eu nici atât. Poate că avea obiceiurile sale de care eu eram străină şi

înţelegeam să rămân străină. Dar gata, minutul de stângăcie trecuse. Venisem să-l văd prin surprindere iar el îmi arătase că nu era omul cu care să te joci.

După ce-şi conduse vizitatoarea, veni să mă elibereze din cămăruţa unde îl aşteptam. încercă să-mi explice spunându-mi că la urma urmei fusesem bine inspirată că procedasem astfel, că acea întâlnire nu făcuse altceva decât să clarifice o situatie

care oricum trebuia lămurită cât mai repede şi care[5]...

- Nu-mi povesti nimic şi mai ales nu încerca să-mi dai socoteală! Viaţa dumitale particulară nu mă priveşte!

El rămase cu gura căscată, pe buze cu mărturisirea neterminată a unei rupturi, a unei legături care se isprăvise şi dintr-o parte şi din cealaltă. Acum când totul se reglementase între ei nu i-am dat răgazul să-mi spună nimic. Şi totuşi aş fi dat nu ştiu cât să văd chipul acelei femei pe care o făcusem s-o şteargă.

Am deschis deci frigiderul şi am improvizat o masă. în sala scundă, Paul Groult nu mai bombănea. Am vorbit mai mult ca să nu tăcem. L-am auzit râzând, ceea ce mă făcu si pe mine să râd căci râsul său izbucnea în hohote, mult mai tânăr decât vârsta sa şi foarte nou pentru mine. După legătura desfăcută dintre el si acea necunoscută care plecase, am găsit împreună abandonul şi bucuria pe care în prima zi nu le putusem atinge. I-am dibuit acel sâmbure de cabotinaj de care făcea paradă şi mi-am dat seama că firea morocănoasă pe care şi-o exagera nu era câtuşi de puţin agresivă. Spectacolul acelui om vesel părea să-l încânte în primul rând pe el. Sigur că râsul lui era cât se poate de stenic dar din păcate nu râdea prea des.

Ne-am certat cine să spele vasele. Duminica menajera era liberă şi nu voiam să las toată acea dezordine care de fapt mă deranja.mai mult pe mine decât pe el. Ne-am tot împins unul pe altul în faţa chiuvetei, încinşi fiecare cu câte un şorţ; apoi i-am luat din mână paharele pe care le ştergea de mântuială. El

a încercat să mă împingă la locul meu, cu cotul gol, căci îşi suflecase mânecile. Ne tot zbenguiam ca doi studenţi până mi-a venit ideea că aveam împreună peste optzeci de ani. Am'păstrat acest gând pentru mine şi m-am potolit.

- Ai făcut ce-ai făcut şi nu mi-ai povestit nimic.

- Despre ce?

- Despre întrevederile de la Geneva.

-.Chiar te interesează? Păi avem destul timp. Şi fără a se lăsa aşteptat adăugă: încă o dată când nu m-am lăsat tras pe sfoară, fir-ar să fie!

Mi-am dat seama că nu voi aştepta prea mult ceea ce avea să-mi spună. A ţinut să mă însoţească la înapoierea mea acasă dar nu în maşina lui ci în maşina mea.

- Dar, Paul, cum ai să te întorci?

- Dar autobuzul?

-Duminica nu prea cred să ai şanse. Programul e redus, traseul deviat, aşa că n-o să ai cu ce te întoarce.

-Voi face autostopul. Mă vei lăsa în oraş în locul unde începe drumul care te duce spre casă şi de acolo mă descurc eu. Ce e? întrebă văzând că ridic ochii spre el: Există vreun inconvenient? Sau poate că e jenant pentru dumneata?

- Ei, Doamne, nici pomeneală!

N-am mai adăugat că riscând să se întoarcă după mai multe ore pentru plăcerea de a petrece un timp în plus alături de mine, mi s-a părut foarte romantic.

Abia pe drum a început Paul Groult să-mi povestească cele două intervenţii ale sale, la Geneva, contactul pe care l-a luat acolo cu unul dintre Comitetele permanente internaţionale ce aveau grija balenelor precum şi planul său foarte bine documentat privind apropiata sa călătorie-anchetă. Pentru a frâna vânatul prea intensiv care ameninţa să distrugă specia, a trage un semnal de alarmă, a alerta opinia publică prin articole, conferinţe, film. Din toate acestea, care sigur că m-au interesat, am reţinut în mod special perspectiva plecării sale, a unor lungi absenţe.

Când am ajuns în oraş, fără a-l mai întreba pe Paul, am luat-o pe un drum de ţară care nu ducea la mine acasă. Am hoinărit făcând tot felul de ocoluri. întâi ne-am oprit să admirăm o capelă romană pe care n-o cunoştea; apoi ne-am oprit într-un loc unde, privit dintr-un anumit unghi, se zărea la o depărtare surprinzătoare pentru el lanţul stâncos pe care-l vedea de la fereastra sa. Am privit îndelung acel peisaj; începuse a se însera dar Paul nu scotea nici un cuvânt.

Am pornit din nou şi ne-am oprit într-o altă câmpie numai ca să evit intrarea în oras. întârziind să-l las în statia de autobuz,

îi îngreunam tot mai mult întoarcerea acasă. Dar nu voiam nici să pun capăt politeţii sale şi nici să mă despart de el. Am mers pe nişte drumuri înguste, între două ziduri de chiparoşi înalţi şi deşi. Nu trecea nimeni, nici pietoni, nici trăsuri, nici tractoare care să se întoarcă de la muncă pentru că era zi de duminică. Amurgul aprinsese ca un rug uriaş tot cerul.

Paul Groult şi-a dat şi el seama că evitam ceasul despărţirii.

- Când eram tânăr, aveam la Paris un coleg la care ţineam foarte mult. De fapt un prieten. Pe vremea aceea nimeni nu agrea cuvântul tovarăş. Cu el se întâmpla aşa cum s-a întâmplat şi cu dumneata în seara asta. Locuiam destul de departe unul de celălalt şi noaptea nu mai isprăveâm cu condusul acasă. Ştii cam cum vine asta... „Ei, dacă m-ai condus tu, acum te conduc eu până la poartă..." Probabil că tot aşa se întâmpla şi cu fetele din lumea dumitale care încă nu aveau trăsură.

- Când eram tânără n-am avut niciodată o prietenă.

- Cum e cu putinţă?

-Eu am avut cea mai solitară tinereţe pe care ţi-o poţi închipui.

- Chiar în sânul familiei dumitale?

- Mai ales în sânul familiei mele.

Am alunecat pe panta oferită. I-am vorbit în sfârşit lui. Paul Groult despre mine, despre trecutul meu, despre acea tunică a lui Nessus îmbrăcată încă din copilărie şi a cărei arsură o simţeam şi acum. Am putut să-mi ascult musafirul fără să mă opresc din condus maşina; acum însă, când am început să-i vorbesc despre mine, n-am mai putut conduce. Ne-am oprit undeva pe câmp. El n-a scos un cuvânt nici chiar la părţile pe care le socoteam menite să mire din cale-afară un bărbat crescut atât de departe de mediul în care crescusem eu. Abia după episodul cu deza\ uarea paternităţii Paul m-a întrerupt pentru prima oară:

- Sper că după asta ţi-ai ars toate punţile şi ai isprăvit cu ei! Ai isprăvit, nu-i aşa?

Am fost laşă şi i-am răspuns:

- Gata! Acum trebuie să mă întorc acasă!

Paul Groult a coborât din maşină în statia de autobuz, în lu- minile şi în zgomotul fântânilor. A ţinut să plece numaidecât.

- N-o fa pe copilul disperat! Eu am tot timpul la dispoziţie. Dumneata în schimb eşti aşteptată acasă. E ora mesei.

-Dumnezeule, a şi sosit ora mesei? Sărman nefericit, mă lasi cu inima zdrobită de remuscări!

Mi-am scos amândouă mânuşile si i-am întins mâinile. El a

făcut înconjurul maşinii şi s-a aplecat spre mine, pe geamul deschis, cu un aer plin de maliţiozitate.

- Vezi că totuşi te-am făcut să-mi vorbeşti despre dumneata?

Apoi se îndreptă brusc, râzând, ca şi cum s-ar fi temut să nu încaseze o palmă. Dar eu surâdeam. Şi când am pornit din loc am auzit în urma mea râsul unui om tânăr.

Trecură săptămâni în timpul cărora totul se normaliză între el si mine si în mine însămi fără ca viata la Fort-Verte să
3 3
3fie tulburată. Aşa cum nădăjduiam, băiatul meu se descurca destul de bine cu programul său. Nu renunţase la ideile sale preconcepute împotriva ştiinţelor exacte, dar devenise mai înţelept. Cât despre psihologie, morală, logică, metamorfoză, se simţea faţă de ele ca peştele în apă; l-am văzut descurcându-se la cursurile de latină şi greacă din proprie iniţiativă căci la filozofie amândouă erau facultative.

Poate că avea să devină mai puţin sălbatec. Rămăsese adesea în oraş să înveţe împreună cu colegii săi sau îi aducea acasă ca să copieze unele notiţe după vreo lucrare de referinţă pe care n-o avea decât el. Dar acest lucru nu dovedea decât comoditate, nu ajutor amical şi nici vreo preferinţă fiindcă cei care veneau la el erau mulţi.

Băiatul nu mai avusese ocazia să-l vadă pe Paul Groult care începând din ziua când suflase cu furie mistralul evitase să mai vină pe la Font-Verte. între timp Paul plecase cu camera de luat vederi ascunsă între bagajele sale pentru o scurtă campanie de pescuit la bordul unei baleniere. Atunci s-a întâmplat ca într-o anumită seară...

Lucram în acea vreme la renovarea unei mici ferme vechi cu columbar pentru un inginer din complexul industrial faţă de care mă arătasem destul de alergică. Locuinţa era destul de departe de Font-Verte, sub nivelul câmpiei care se întindea începând de la uzină până la marele port de pe litoral, total diferită ca atmosferă şi ca suflet de capitala provinciei noastre. A doua zi după o furtună puternică am constatat pe acel nou şantier nişte infiltraţii de apă prin acoperiş, jgheaburi cum se spune pe la noi, al căror diagnostic după un examen sumar, a depăşit competenţa mea, era o problemă legată de şarpantă. L-am întrebat pe

domnul Ricard care era cel mai serios arhitect din împrejurimi, i-am fixat o întâlnire prin telefon şi am ajuns într-o după masă, pe la ora cinci, într-un târg mare căruia nu-i cunoşteam decât piaţa de legume; începuse să se întunece.

Cabinetul arhitectului se afla la parter pe una din străzile principale. De afară părea o prăvălie oarecare. Vitrina, dată cu var până la jumătate, nu-ţi îngăduia să vezi în interior. Am împins uşa şi primul de care am dat cu ochiiia fost Peyrol.

Salon de aşteptare şi atelier, sala avea în dreapta două fotolii şi un gheridon plin cu reviste; în partea aceea nu se afla nimeni.

Dar în stânga, cocoţaţi pe nişte scaune înalte, aşezat fiecare în faţa planşetei sale de desen, în mână cu câte un creion şi o linie dreaptă, trei băieţi lucrau în faţa vizitatorilor, pe hârtie bleu, şi unul dintre-ei era Payrol.

M-a văzut din prima clipă aşa cum l-am văzut şi eu pentru că a ridicat capul când a auzit deschizându-se uşa dar n-a fost câtuşi de puţin şocat. în ce mă priveşte am rămas interzisă, năpădită de mii de gânduri care se ciocneau între ele; eu nu mă aşteptam să-l văd acolo, dar el se aşteptase să mă vadă. Citise numele meu pe hârtia prin care-i fixasem întâlnire arhitectului sau poate că chiar el fusese cel care-mi răspunsese la telefon iar eu nu-i recunoscusem vocea. Ce să cred despre acea privire lipsită de mirare, puţin tristă şi fixată asupra mea? în mod automat am izbutit să rostesc un „Bună ziua, domnilor!" Aceste cuvinte îmi stăteau pe buze încă de când apăsasem pe clanţa uşii. Toţi trei mi-au răspuns dar eu n-am auzit decât vocea lui. Din fericire, nu el era cel care făcea oficiul de băiat de birou, ci unul dintre ceilalţi doi, cel mai tânăr care coborî de pe scaunul lui înalt. I-am spus cine sunt, el a trecut alături, apoi s-a întors şi mi-a oferit un fotoliu. Abia atunci mi-a fost ruşine de cererea mea ca şi cum tăcând, mă prefăcusem că nu-l cunosc pe Peyrol.

- Ce mai faci, Peyrol?

-Foarte bine, doamnă Agnès. Dar dumneavoastră? Dar Renaud?

Accentul său de pe coline m-a izbit regăsindu-l imediat în acea întrebare. Ce putea fi mai firesc pentru colegii săi decât să recunoască şi să salute pe mama unui fost coleg de liceu? Ceilalţi doi tineri, indiferenţi sau discreţi, si-au reluat lucrul.

Dar eu, revăzându-l pe acel tânăr, am avut o revelaţie care m-a năucit: din moment ce lucra în atelierul acelui arhitect însemna că-şi întrerupsese studiile. M-am aşezat, bucuroasă că trebuie să mai aştept ca să-mi pot limpezi gândurile. Nu m-am întors cu spatele la Peyrol, dar mă uitam totuşi la el pe furiş dintr-o parte. Sub lumina verticală a plafonierei, stătea cocoţat pe scaunul lui înalt, cu călcâiele agăţate de stinghia de lemn, într-o poziţie din care putea lucra fie în picioare, fie aşezat fără nici un contact cu solul, fapt ce-l punea într-o situaţie riscantă şi precară. Mi se păru că şi în viaţă era la fel: rupt de părinţi şi de profesori, aventurându-se într-o existenţă fără perspective. Şi era atât de tânăr! Uitasem cât era de tânăr! M-am gândit din nou la faptul că părăsise liceul şi renunţase să studieze mai departe. Şi din ce alt motiv dacă nu din pricină că nu voise să se mai întâlnească cu fiul meu? Şi ca să scape de urmările prieteniei dintre noi? După ce-a plecat de la Font-Verte, mai ales după povestea din octombrie, am trăit - fără a spune nimănui, fără a-mi mărturisi nici măcar mie - într-un fel de nepăsare şi de uitare, dar de fapt mereu cu teama ca nu cumva cei doi băieţi să nu se întâlnească. N-am îndrăznit niciodată să-l întreb pe Renaud care oricum nu mi-ar fi spus nimic despre acest lucru. Doamne, câte lucruri nu mi-am imaginat! Că cei doi vechi prieteni s-au bătut în curtea şcolii sau şi mai rău, împăcându-se fără să stiu, îmi ascundeau acest lucru. Şi iată, aflam că acel băiat simpatic sacrificase totul, că plătise mica lui greşeală şi cu ce preţ!

Am fost poftită în camera de alături. După ce i-am spus arhitectului ce anume mă adusese acolo şi după ce l-am rugat să ne întâlnim la mica fermă ca să vadă despre ce era vorba, ridicându-mă în picioare am adăugat:

*

-Domnule Coste, printre desenatorii dumneavoastră aveţi un vechi şi excelent coleg al fiului meu. Când am intrat am dat cu ochii de el. E vorba de Peyrol.

- Justin? strigă arhitectul şi acest prenume pe care nu-l mai rostisem şi pe care îl auzeam spus de un altul, mă izbi ca o amintire în plus. îl cunoaşteţi, doamnă?

- Da. Şi mi se pare demn de a fi încurajat. Am faţă de el o stimă deosebită.

- A! E foarte muncitor! zise domnul Coste care ca orice bun meridional punea mai presus de toate însuşirile, această latură a caracterului.

- Sunt foarte bucuroasă că e apreciat într-un astfel de cabinet cum este al dumneavoastră. N-am putut să mă preocup de viitorul lui atât cât aş fi dorit, dar dumneavoastră sunteţi persoana cea mai indicată să faceţi acest lucru.

3

Arhitectul deschise uşa care dădea în prima cameră.

- Justin! Doamiia decoratoare mi te-a recomandat călduros. Dar tu ştii că acest lucru nu înseamnă nimic dacă ţm munceşti cum trebuie!

Deşi lăudat, Peyrol îşi păstrase felul lui firesc de a fi si rezerva pe care i-o cunoşteam. Se ridicase în picioare fângă planşeta lui, ne privea cu o umbră de surâs şi tăcea.

- Condu-o pe doamna până la maşină. După tot ce-am auzit despre tine, fa măcar atâta lucru!

Afară se întunecase şi mi s-a părut că se făcuse răcoare. Prăvăliile îşi revărsau strălucirea becurilor în strada luminată de felinarele municipale şi de maşinile care treceau cu zgomot. Peyrol dădu în continuare dovadă de tact nemulţumindu-mi pentru faptul că-l lăudasem în faţa patronului său. Am socotit că era de datoria mea să-i spun că Renaud se descurca destul de

bine şi că la partea ştiinţifică bunele repetiţii de odinioară se făceau simţite în permanenţă.

- Ştiam.

-fe -ai văzut cu Renaud? Mie nu mi-a spus nimic.

- Nu, nu l-am mai văzut. Niciodată. Dar m-am interesat. De la vechii lui colegi. De la ei am aflat despre rezultatele sale bune.

Am vrut să mă arăt curajoasă.

- Spune-mi, Justin, din cauza noastră ţi-ai întrerupt studiile?

- Ei, cine vorbeşte de întrerupere? Nu sunt un târâie-brâu!

Sprâncenele sale ascuţite deasupra ochilor de culoarea castanei îi dădeau un aer gânditor.

- Nu vorbiţi astfel şi nu mă socotiţi nebun!

Am răsuflat uşurată înainte chiar de a înţelege despre ce era vorba. Apoi l-am auzit vorbind cu respect despre o altă şcoală din regiune tot atât de bună că şi cea a noastră dar pentru partea ştiinţifică şi ale cărei cursuri le urma încă de când se înscrisese. Venea să lucreze în cabinetul arhitectului Coste doar seara, după orele de curs, şi nu în fiecare zi a săptămânii.

- Sunt stagiar, nu salariat; cum s-ar spune îmi fac ucenicia aici ca să-mi fie uşor mai târziu.

-Dar cred că ai de rezolvat o mare problemă mult mai complicată ca înainte: drumul.

Presupunea oare că am vreo intenţie? Oare să-i fi trecut prin minte motocicleta pe care nu voise s-o mai primească şi despre care credea acum că-i voi vorbi din nou?

- Am o motocicletă, răspunse el prompt. Am primit-o cadou de la ai mei în ziua când am împlinit optsprezece ani. Am pus toţi mână de la mână, adăugă el cu orgoliu.

M-am simţit greoaie, stângace. După aceste cuvinte era cazul să plec.

-La revedere, Justin, am rostit în timp ce-mi căutam în geantă cheile maşinii. Mă bucur că ne-am întâlnit.

El nu spuse nimic; m-a privit doar cum mă strecor în maşină, cum închid portiera, cum vâr cheia în contact. M-a privit întruna.

- Sunt într-adevăr foarte bucuroasă.

Minciună. Această întâlnire îmi lăsase un gust amar. Dar nu Peyrol era vinovat pentru acest gust amar, ci eu. îl revăzusem, dar dincolo de silueta lui zveltă am revăzut o Agnès care nu mai exista, o Agnès despre care nu-mi puteam închipui că existase.

Când am dat colţul şi am luat-o pe drumul de pământ, când am văzut bornele groase atât de familiare, m-am oprit: încă nu mă simţeam în apele mele. Şi eu care învăţasem să înfrunt orice, să surâd doar cu buzele nu si cu inima, ştiind că Renaud mă aştepta, am coborât din maşină mai departe de casă, am străbătut pe jos aleea cu platani şi am intrat în bucătărie.

- Irma, mă duc să mă încui în odaia mea! Ocupă-te de maşină. Să nu mă deranjeze nimeni. Spune-i şi băiatului.

- Nu vă simţiţi bine?

- Nu. Atâta doar că simt nevoia să fiu singură. N-am să cobor la masă.

A doua zi am zărit pe chipul fiului meu oglindindu-se neliniştea.

- Esti zdrobită? Te simţi mai bine?

-Da. Doar mă cunoşti! Când am o zi proastă prefer să fiu singură. A doua zi, gata! Totul s-a terminat!

Renaud aşteptă ca Irma, care ne servea, să se înapoieze în bucătărie.

- Nu te înţelegi cu Paul Groult?

Am tresărit.

- De ce-mi vorbeşti despre Paul Groult?

- Pentru că mi-ai spus că ai avut o zi proastă. Atunci mi-am spus că te-ai întâlnit cu Paul Groult care se

burzuluieşte tot timpul. Tu ai fost prima care te-ai plâns de asta.

- M-am plâns, într-adevăr. Dar se pare că s-a mai potolit. Dealtfel, acum ştii bine că e pe mare.

- într-adevăr... îmi vorbeşti atât de puţin despre aceste lucruri...'

- Nu, nu-i vorba despre el. Şi nu-ţi mai frământa mintea din moment ce eu am si uitat.

- Fii liniştită. Nu mă mai gândesc la astfel de lucruri...

Poşta nu sosea la Font-Verte decât o dată pe zi, în timpul
dimineţii şi la ore destul de neregulate, cum se întâmplă adesea la ţară şi mai ales într-un loc retras ca acela. După-amiaza nu-mi erau aduse din sat decât scrisorile sau pachetele puse „expres", formulă de care mă foloseam pentru afacerile mele. Telegramele îmi erau telefonate de la Posta mare din oras.

Într-o dimineaţă mă aflam în biroul meu cu tânăra mea dacti-
lografă. Era în ziua marelui târg care avea loc în oraş; Irma se dusese într-acolo cu noaptea în cap. Recunoscând bicicleta cu motor a factorului, am trimis-o pe dactilografă să-i iasă înainte. Ea îmi aduse un teanc de plicuri pe care le-am răsfoit în nădejdea că voi găsi ceva de la Paul Groult. Scrisorile sale soseau din cele mai depărtate latitudini şi din cele mai inversate anotimpuri. Cercetam timbrele pe care nu le identificam întotdeauna de la prima vedere. Mă gândeam la copilăria acestui bărbat când soarta îi fusese hotărâtă de nişte timbre asemănătoare.

De data asta n-am primit nimic. Mi-am triat corespondenţa punând deoparte scrisorile bătute la maşină, presupuse a fi de afaceri, pentru a-i dicta dactilografei răspunsurile, când un scris mare îmi apăru brusc în faţa ochilor, un scris pe care l-am recunoscut imediat. Am pus plicul deoparte, trântind

peste el *presse-papier*-ul meu preferat, o frumoasă piatră eolizată pe care mi-o adusese într-o zi, de pe câmp, băiatul meu. Apoi am continuat dictatul scrisorilor de afaceri.

Plicul mă atrăgea, îmi obseda privirea. După ce dactilografa coborî în sala boltită unde îsi avea maşina de scris, am ridicat

piatra şi am înhăţat scrisoarea. De câţi ani nu mai avusesem în faţa ochilor acel scris! Şi cât de puţine scrisori primisem în toată viaţa mea de la acea persoană! Schimburile dintre noi nu erau de natură epistolară; ele nu se aşterneau pe hârtiile scrisorilor. Pana tatălui meu şi a mamei, ultima mai ales, pe care noi o credeam aleasă, se impusese gravă sufletului meu de copil, în toată goliciunea firelor sale împletite cu migală. Confundăm cu timpul toate celelalte mâini, ba chiar vine o zi când trebuie să silabisim o semnătură pentru a recunoaşte încă o fiinţă iubită, când rămânem perplecşi în faţa unor iniţiale devenite nişte enigme, dar scrisul părinţilor ne rămâne pentru totdeauna pe retina memoriei noastre până într-atât încât mai târziu suntem noi înşine surprinşi că-l imităm.

Mama nu avusese niciodată ceea ce se numea, încă din copilăria mea, o scriere frumoasă. Toată adevărata sa personalitate pe care fasoanele, vocea, privirile se pricepeau s-o ascundă atât de bine sub vălul unei fiinţe blânde se demască din plin prin scrisul său. Pofta de putere, stăpânirea de sine, duritatea, viclenia, cupiditatea, până şi firea pătimaşă, totul răzbătea din scrisul ei. Şi, lucru curios la acea femeie - care toată viata nu stiuse să se

îmbrace ca lumea, care se pieptăna mai urât decât bucătăresele şi se împodobea cu bijuterii frumoase în sine dar care erau urâte pe ea - e că urâţenia caracterului ei reieşea tocmai din liniile sale drepte, ce alcătuiau o scriere plină de tupeu. Nici urmă de graţie ci un tupeu aproape insolent. îmi amintesc că pe la

treispre- zece-paisprezece ani, pasionată de grafologie, i-am dus unei profesoare de franceză care pretindea că se pricepe la aşa ceva câteva rânduri scrise de mâna mamei. Oare să fi presupus că persoana care mă interesa îmi era foarte apropiată? Căci îmi dădu înapoi bileţelul fără să sufle o vorbă, cu privirea unei ghicitoare care refuză palma în care a văzut tot ce poate fi mai rău.

- Ar fi multe de spus, dar n-avem timp, zise ea.

- Spuneţi-mi măcar... şi am ezitat: e o persoană care mă iubeşte?

- Nu se poate spune acest lucru.

- De ce?

- Biletul ti-e adresat?

- Da, domnişoară.

Profesoara luă hârtia, o cercetă din nou de sus în jos, de la dreapta la stânga, şi după o vreme mi-o dădu înapoi.

- Făgăduieşti ca totul să rămână între noi?

- Da, domnişoară, făgăduiesc.

- Tot ceea ce pot să-ţi spun, fiindcă ţii mult la acest lucru, e că scriindu-ţi acest bilet al cărui conţinut nu l-am citit, persoana care ti l-a trimis te minte.

3

Am rupt în sfârşit plicul pe care-l lăsasem să aştepte şi am înfruntat scrisul care venise după mine până la Font-Verte. Hârtia avea ca antet numele unei statiuni termale dintr-un tinut

5 5

muntos si numele unui hotel.

3

\

Dragă Agnes,

Am aflat despre hotărârea ta de a ne ajuta după puterile tale, în povestea micului meu Patrick şi am mai aflat că ai şi depus - în acest sens — mărturie în faţa judecătorului de instrucţie. Nu mi-au spus imediat acest lucru. Nu mai sunt decât o bolnavă pe care medicii o trimit de la unul la altul, care încearcă tot felul de cure şi care la Paris nu mai e bună de nimic.

Cred că nu-i nevoie să-ţi vorbesc despre satisfacţia profundă pe care mi-a pricinuit-o atitudinea ta. Văd în asta nu numai o şansă poate decisivă privind soarta acestui nefericit copil, dar de asemenea indiciul că resentimentele dintre mine şi tine s-au stins. Dacă, aşa cum trag nădejde, micul meu Patrick iese fără prea mare pagubă din toată povestea asta, vei putea conta pe gratitudinea mea. Ştii că sunt lucruri pe care nu le spun cu uşurinţă. Cum îmi scria fratele tău Simon din lagărul de la Colditz de unde, vai! n-avea să mai revină: «Timpul şi depărtarea sunt cei mai mari învăţători». Nu-i aşa că fraza e frumoasă?

Henriette şi Jeanne-Paul mi-au spus că te-au găsit înfloritoare, bine instalată şi că te descurci de minune în meseria ta. M-am bucurat pentru toate aceste lucruri.

Ştiu de asemenea că eşti obligată să circidi mult. Dacă vreodată ai vreo treabă în această regiune unde mă aflu şi unde m-au lăsat până la noi ordine, mi-ar face plăcere să te văd. Dar nu prea ştiu dacă această vizită va intra în vederile tale. Te rog să crezi în gândurile mele sincere. Mama ta,

Morpain-Boussardel.

P.S. M-am bucurat de asemenea de veştile bune despre Renaud care este nepotul meu.

Cumpănind cu vârful degetelor scrisoarea care mi-o redădea în. întregime pe mama, până şi cu acel vechi obicei al nevestelor din marea burghezie de a semna şi cu numele lor de fată, fără prenume, am surâs în gând şi poate şi cu buzele. „Nu, n-ai să mai pui mâna pe mine! Vremea Agnesei care călca în strâchini a trecut!" Am început să subliniez cu roşu cuvintele din scrisoare de care m-aş fi putut servi, apoi am pus-o la dosar. Am bătut eu însămi la maşină, în aceeaşi seară, o copie pe care urma s-o expediez avocatului din moment ce puţinul pe care-l făcusem dăduse atât de repede roade. Răspunsesem la demersul familiei mele, mama răspundea gestului meu, primul inel al lanţului se încheiase şi eu trebuia să duc până la capăt acea treabă. Scaunul meu turnant se întoarse spre

bibliotecă; cu un gest obişnuit, am căutat în teancul de hărţi pentru a vedea ce distanţă era de la mine până la mama. Doar patru sute de kilometri. Puteam să mă duc si să vin în aceeaşi zi; altădată făcusem şi mai mult într-o zi plecând şi întorcându-mă la Font-Verte. Mă şi vedeam înapoindu-mă noaptea, urcând la etaj ca să-l sărut în timp ce dormea, pe adevăratul beneficiar al acestei aventuri: băiatul meu rămas liniştit acasă.

Aplecată asupra hărţii comparam itinerariul cu atitudinea mea cea de toate zilele. Afacerile mă puneau mereu pe drumuri, viaţa mea particulară se întretăia uneori cu câte un scurt moment de răgaz şi asemuiam toate acele momente cu liniile roşii sau galbene ce se întretăiau pe hărţi. Fermele de la câmpie şi cele de pe coline, hangarul de la malul mării, satul lui Peyrol şi acum Roque, fără a mai vorbi de drumurile la aeroport; toate acele drumuri, făcute de nevoie, cu plăcere sau neplăcere mă solicitau rând pe rând. Şi iată că un nou apel se adăuga celorlalte.

N-am vrut să mă ascund de Renaud. Dacă mă hotărâsem să mă duc s-o văd pe mama n-o făceam din curiozitate, ci în interesul lui. Nu i-am spus decât două cuvinte, din care el n-a reţinut decât un lucru: poate că Patrick, ocrotit de augurii săi, avea şanse să scape.

- Să ne înţelegem: să scape cu mai puţin, adică să nu fie condamnat la maximum. Dacă ar fi făcut parte din alt mediu e trist de spus ce i s-ar fi întâmplat. Dar eu am încredere în familie: se vor aduna cu mic cu mare să-l salveze.

- Dovadă că tu însăţi dai o mână de ajutor.

L-am lăsat cu această reflecţie si cu râsul care o însoţise.

Ţinutul în fundul căruia mă aştepta mama era urât. M-am îndepărtat de Font-Verte trecând prin oraş şi prin mahalalele sale ingrate; apoi am străbătut bărăgane pustii pe unde nu avusesem niciodată ocazie să calc.

Apropiindu-mă de capăt, vedeam natura banalizându-se din ce în ce, pierzându-şi caracterul. Era muntele, dar un munte plin de platouri, de reliefuri fără elan; oraşul cu ape termale unde am ajuns în sfârşit părea să fi fost aşezat acolo de nişte medici aflaţi în încurcătură. Centrul
nu avea o Piaţă si putina viată din acea aşezare se localizase
departe, unde se aflau alături patru sau cinci 'mari hoteluri de categorii diferite, în ciuda alinierii lor, precum trenurile de odinioară unde vagoanele de dormit erau risipite şi la clasa întâi, şi la a doua şi la a treia. Singurul punct comun al acelor hoteluri, pe jumătate caravanseraiuri, pe jumătate clinici, era lipsa lor de atracţie şi primirea; fiecare hotel ştia că clienţii săi se aflau acolo în urma recomandării doctorilor şi pe un timp limitat. Deci nici un fel de cheltuială pentru a-i atrage sau a-i reţine. Fâşii de pământ gol pentru că încă nu venise primăvara, deci până şi economie de verdeaţă, un personal care dormea din picioare, holul fără vase cu flori şi fără magazine. Era indispoziţia locurilor de aşteptare, de control şi de dezagrement.

Pentru şederea ei acolo, mama nu alesese nici pe cel mai opulent, nici pe cel mai sărăcăcios dintre hoteluri. Un ascensor al cărui zgomot dovedea că clientela se plânsese în zadar de el, mă urcă la un etaj lipsit de viaţă.

-Intră! se auzi de dincolo de usa la care am bătut, o voce
care mă aştepta.

Am deschis si am dat cu ochii de mama.

Contrar previziunilor mele, se schimbase prea puţin. Trecuseră aproape cincisprezece ani de la ultima noastră întrevedere şi mă gândeam că doliul după fratele meu şi boala se vor fi adăugat ravagiilor bătrâneţii. Dar nu, câtuşi de puţin. Mama avusese întotdeauna resurse de autoapărare şi de redresare

aproape organice care surprinseseră pe toată lumea: rude de sânge, prin alianţă, simple cunoştinţe, ba chiar şi pe victimele sale. De o falsă modestie ea numea asta „a lua asupra ei grijile altora".

Culcată în mijlocul patului, cu bustul ridicat între perne, etalându-şi într-o parte o împletitură, andrelele şi ghemul de lână, iar în cealaltă parte, agenda, stiloul şi tocul de ochelari, împărţită între aceste atribute sub arcada patului de aramă, era într-adevăr mama în toată majestatea sa. îmi mulţumi • „că făcusem un ocol până la ea" şi acea voce mi-o redădu în întregime pe mama. Temperatura din cameră îi îngăduia să rămână cu sânul descoperit. Răscroiala şi lărgimea cămăşii de noapte îi etalau umerii şi pieptul a căror opulenţă, în timpuf unei atât de lungi eclipse, nu se diminuase câtuşi de puţin; tabloul - care se recompunea în jurul acelei imagini îmi arăta, încadrate de aurăriile palatului Boussardel - două femei, faţă în faţă, în picioare, în oglinda timpului, două femei dinainte de măritişul meu, împodobite pentru recepţia care începea: mama în ţinută de seară, într-o rochie de un roşu-violet care-i punea în valoare ceea ce ea numea cu orgoliul ei de femeie urâtă „decolteul meu", şi eu într-o rochie de satin de culoarea florilor de tei, tânără, subţire şi bronzată în California. Rochiile le slujesc femeilor de repere în trecutul lor.

Mă aflam de mai bine de un ceas în acea cameră a unei bolnave pe care mama nu m-a prea lăsat s-o întrevăd bănuind de ce mă chemase acolo. La întrebările mele, mi-a vorbit despre sănătatea sa şubredă, dar pe scurt: o colibaciloză rebelă în care ea nu părea să creadă. Apoi a vorbit de una, de alta, dând de înţeles că familia o cam abandonase, ceea ce dealtfel ghicisem din scrisoarea ei.

- Dar nu pierd contactul cu ei, îmi ţin firea, spuse ea cu unul din acele surâsuri plăcute în care excela.

Destul pentru a-mi confirma că tot planul de apărare al lui Patrick, intervenţia fetei alungată din clan, fusese

urzit de ea. Nu mi-a spus nimic în plus despre această afacere despre care nici eu n-am întrebat nimic. întrebând-o, aş fi putut s-o fac să creadă că mă interesam de şansele micului Patrick pentru a şti care erau şansele mele de a beneficia de pe urma lui. Abia dacă mama mi-a repetat în câteva cuvinte: „Dacă ar scăpa, fiecare şi-ar regăsi liniştea". Atunci de ce mă chemase?

Obosită, am început să vorbesc despre traseul meu la întoarcere.

- Te cred, zise mama. Nu-ţi neglija afacerile pentru mine. Şl iu, ştiu, cunosc importanţa pe care o au. în fond, Agnès, tu nu le-ai depărtat de tradiţiile familiei: lucrezi în domeniul imobiliar, al terenurilor si al bunurilor.

Rostind aceste cuvinte se opri un moment privindu-mă cu ochi vigilenţi prin masca ei de cameristă solidă. N-am reacţionai în nici un fel. - Stii, reluă ea, m-am informat si am aflat că te-ai stabilit la porţile unui plăcut oraş din sud. Mi s-a spus că ar avea virtuţi termale şi un bun corp medical. Aşa e?

-Da. Şi de asemenea o reputată facultate de litere. Lucru important pentru mama unui băiat mare.

La rândul ei, ea îmi susţinu privirea. Atunci m-am decis.

- Mamă, ai dorit într-adevăr să te văd?

- Da, Agnès. Şi-ţi mulţumesc că ai făcut-o.

înţelese întrebarea pe care n-am pus-o. Mama, care nu mă iubise niciodată, mă înţelesese întotdeauna foarte bine. îşi goli chipul de orice expresie, fapt pe care-l văzusem de nenumărate ori la această femeie când voia să se prefacă sau când voia să facă pe sincera.

- Voiam să te văd, Agnès. Pur şi simplu să te văd.

Voise să vadă ce fel de femeie devenisem. I-am oferit acest prilej. M-am ridicat în picioare cu toată supleţea de care eram în stare. Fără să se ridice mi-a întins

mâna, ceea ce nu făcuse la sosirea mea. Luând acea mână am recunoscut parfumul săpunului ei de heliotrop căruia îi rămăsese fidelă. Ridicându-mă, am recunoscut şi mai bine acel sân gras şi, la şaptezeci de ani bătuţi pe muche, acel sân pe care ca fată nu-l puteam privi fără să nu-mi aduc aminte că-i supsesem laptele. Căci mama ţinuse să mă alăpteze, tradiţie a Boussardelilor care după aceea a căzut.

Am trecut pragul gândindu-mă la toate aceste lucruri. Apoi m-am oprit: îmi uitasem mănuşile. Am deschis din nou uşa şi am revăzut-o pe mama. în două secunde personajul se prăbuşise. Epuizată de efortul pe care-l făcuse timp de două ore în care nu încetase să-mi surâdă, acum se năruise dintr-odată, golită parcă de substanţă, zăcând între perne fără privire şi aproape fără suflu, cu pleoapele lăsate, cu obrajii flasci; până şi opulentul ei sân se scofâlcise. Am renunţat la mănuşi, şi am închis uşa fără zgomot.

în vremea asta dragostea pusese stăpânire pe mine. Şi cu atât mai vârtos în acel timp când eram singură. Singură, adică fără celălalt. Cu complezenţa pe care fiecare o pune, indiferent de vârstă, în a se îndrăgosti, a se da în spectacol prin acest soi de alienaţie. Mă şi vedeam companioana îndepărtatului navigator, aşteptându-l pe ţărm. Nu ştiam când "va reveni. Paul n-avea de gând să participe până la sfârşitul campaniei de pescuit a bale- nierei care-l acceptase la bord. Acest lucru depindea mai mult sau mai puţin de toleranţa de care aveau să dea dovadă comandantul şi echipajul cu privire la acest observator îmbarcat la rugămintea Comisiei Internaţionale pentru protecţia animalelor. Dar totul fusese prevăzut: ori de vas ori de un helicopter, ancheta lui Paul putea fi scurtată oricând.

Mă gândisem mult la el. Absent, îl recompuneam cu minuţie, aşa cum face un pictor rafinat un portret din memorie. Oare se va asemăna când îl voi revedea? De mai multe ori, numai după câteva zile de despărţire, mi

se păruse puţin diferit de cel pe care-l ştiam. Tot gândindu-mă la el, o luasem razna; în fata lui simţisem din nou nevoia să mă obisnuiesc cu el, dar niciodată nu mă decepţionase şi atunci mi-am dat seama că mă îndrăgostisem. Descoperisem marea banalitate că între fiinţa pe care o iubeşti si cea care există în realitate, hârtia de calc se deplasează şi tremură. Cele două contururi nu coincid decât o clipă. „Ah, a mişcat!" ar trebui să strige de fiecare dată când se revăd. A mişcat întocmai ca într-o fotografie făcută când eşti emoţionat. Şi inima se angajează într-o litanie nesfârşită, niciodată obositoare, niciodată obosită, în decalaje urmate de reajustări de la care derogă adesea. Sigur că marile momente ale iubirii nu sunt cele ale plăcerii, nici cele ale nemişcării celor doi care urmează după, ci în prima jumătate de oră după ce s-au despărţit. Atunci nimic nu mai deranjează imaginea pe care ţi-o faci, nici măcar modelul. Adevăratele mele clipe de vrajă erau date de drumul de la Roque la Font-Verte.

în ziua când domnul Ricard s-a informat despre prima mea luare de contact cu Paul Groult i-am spus:

- E un urs...

- Atunci vă veţi înţelege, doamnă Agnès, pentru că şi dumneavoastră pretindeţi că sunteţi o ursoaică.

Culmea e că toate deosebirile care ne despărţeau n-au făcut altceva decât să ne apropie. Am învăţat acea nouă evidenţă că dragostea nu înseamnă să fii apropiat de un altul cu care te asemeni, dragostea înseamnă să simţi că această viaţă atât de ciudată, adesea atât de opusă, ne devine necesară. Dragostea înseamnă a te dărui celuilalt. Iar pentru femeie, înseamnă a-i ceda bărbatului.

Sentimentul meu nu eliberase din mine decât tânăra fată si tânăra femeie, amândouă nemulţumite, cea ale căror iubiri derizorii şi sporadice mai purtau încă pecetea

chipului ei de revoltată. Mă miram, adesea până la spaimă, de femeia care devenisem alături de Paul, în braţele sale. Mi se părea atunci că ceea ce urca din străfundurile mele era partea cea mai stufoasă, cea mai sălbatecă, sâmburele niciodată atins: sufletul meu, sufletul mărăcinisului meu.

Mă abţineam să vorbesc despre cel absent în faţa lui Re- naud, să pândesc la Font-Verte sosirea scrisorilor lui, cu atât mai mult cu cât băiatul meu făcuse o pasiune pentru acea cruciadă în apărarea balenelor. Şi lui ca şi mie Paul Groult ne deschisese o fereastră. Ne introdusese într-o lume deosebită care nu avea o respiraţie comună cu lumea unde suferisem, unde se formase Renaud. Âerul proaspăt ne era salutar la amândoi, numai că eu mă temeam să nu mă trădez. Spre delectarea mea, pusesem adesea la încercare perspicacitatea fiului meu, instinctul său infailibil în legătură cu mine.

îl vedeam dăruindu-se studiilor sale fără efort, si de data asta fără neliniştea celui care a întârziat. Din când în când, gândurilor vârstei sale li se adăugau noi zeluri când filozofia se transforma în politică transcendentă, iar generozitatea sa devenea incompetenţă. îl auzeam rostind fără rost cuvinte ca: poftă de putere, subdezvoltare şi mă aşteptam şi la cel de decolonizare. Profesorul de filozofie al lui Renaud nu le vorbea elevilor despre politică, dar articolele pe care le scria treceau din mână în mână şi simpla prezenţă a acelui om la liceu îi înflăcăra pe băieţi.

- Mamă, se întoarce Paul Groult! îmi strigă Renaud într-o seară, din camera lui, auzind că mă înapoiasem.

Era spre primăvară. Renaud putea să lucreze din nou în faţa ferestrei sale deschise; eu traversam vestibulul pentru a ieşi sub duzii înmuguriţi.

- Ce tot spui?

- Paul Groult se întoarce. A sunat de la Geneva şi am răspuns eu. Soseşte sâmbătă, avionul lui aterizează la ora şapte seara; i-am spus că vom fi acolo.

- Ti-a cerut el asta?
- Nu, eu i-am făgăduit.

în bucuria mea tulburată de perspectiva acelei scene a înapoierii în trei, am întrebat la ce hotel din Geneva trăsese.

- Habar n-am, nu m-am interesat.

De sus, de la fereastra camerei sale, Renaud mă privea mirat. M-am întors cu spatele.

- Cât eşti de comodă... Atunci să nu mă duc să-l întâmpin?

- N-ar trebui să dispui de timpul meu fără să mă întrebi şi pe mine. în ziua aceea am un program încărcat.

- Sâmbătă? Ştii ce? Descurcă-te! După ce că a călătorit atâta cu baleniera aia, poţi face măcar acest lucru pentru el.

Ne-am întâlnit într-o seară toţi trei în jurul mesei. O masă în trei. Paul mânca cu o poftă deosebită. Primele relatări ale croa- zierei-anchetă eşuară. în timpul dramului de la aeroport spre casă,
călătorul vorbi mai mult .cu fiul meu. Renaud scotea nişte excla-

maţii atât de zgomotoase şi într-un ritm atât de susţinut, încât la un moment dat eu m-am retras şi i-am lăsat pe ei să discute. Mă rezervam pentru nişte curiozităţi de cu totul altă natură, nişte întrebări pe care nu i le puteam pune decât atunci când aveam să fiu singură cu el şi la care Paul avea să-mi răspundă după ce-şi epuiza acum relatările privind dificultăţile nu materiale, ci poate ostilitatea personalului vasului de pescuit şi singurătatea lui la bord. Renaud îl rugă să-i vorbească despre prinderea cu harpoane a balenelor, despre gigantica lor măcelărie. Paul îi vorbi despre mirosul urât al cetaceelor, care împuţise toată nava - chiar asta a fost expresia lui - pătrunzând în plămâni, în stomac, în piele, făcând să-ţi miroase până şi transpiraţia.

- Oh, strigă fiul meu, şi cum aţi reuşit să vă debarasaţi de acest miros? Pentru că nu mirosiţi câtuşi de puţin. întrebaţi-o pe mama.

După locvacitatea sa din acea seară puteai să-ţi dai lesne seama cât de mult tăcuse, lipsit de un interlocutor cu care să discute lucrurile ce-l frământau. Ca toti oamenii care trăiesc singuri şi-şi zic mizantropi şi Paul[5], de îndată ce se simţea ascultat, îşi golea inima mai mult decât oricare altul. Or, el pornise acum pe o altă pistă: balenele ameninţate cu dispariţia. Efectuase un lung zbor într-un Boeing având ca vecin de fotoliu un profesor universitar, un profesor de etnologie şi de psihologie animală la Universitatea din Amsterdam, profesor care-i făcuse o impresie deosebită.

- Un om uimitor, nu un amator ca mine, vă rog să mă credeţi, un savant care va lua într-o zi premiul Nobel. El mi-a spus,. fiindcă eu nu ştiam, că în urma unor lucrări recente pe antropoide, studiind în special pe ele proteinele serice -şi cro- mozimii...

- îl urmăreşti, mamă?

- Sigur, lasă-l să vorbească.

- ...S-au descoperit următoarele: cimpanzeul şi gorila sunt mult mai apropiaţi de om decât urangutanul şi gibonul. Nişte fosile descoperite în Africa tind să dovedească faptul că omul descinde din acelaşi strămoş ca şi -cimpanzeul şi gorila, un strămoş care a trăit cu milioane de ani în urmă.

- Câte milioane? întrebă Renaud.

- Treizeci, patruzeci...

Fiul meu nu era singurul care se lăsase furat de acest început. Furculiţele stăteau degeaba şi Paul Groult îşi trase sufletul tăcând o vreme. Acum l-am provocat eu.

- Şi atunci?

- Şi atunci iată ipoteza prietenului meu, profesorul. Demult, cândva, într-o vreme ce precede chiar şi preistoria, în cursul terţiarului, strămoşii

cimpanzeului actual care locuiau în nişte savane şi care căpătaseră nişte noţiuni despre unele tehnici, au inventat aruncatul cu piatra, lovitul cu bâta. Erau pe cale de a deveni oameni, când iată că unii dintre ei au evoluat mai repede ameliorând acele tehnici cu scopul de a-i masacra pe indivizii mai slabi şi a-i surghiuni pe supravieţuitori sub cupola deasă a pădurilor. Şi noi ştim că pădurile dese opresc evoluţia sau o fac să dea înapoi. Cimpanzeii au rămas astfel cimpanzei. Cele două specii vecine s-au diferenţiat. Buun! continuă Paul. Acum după ipoteză, urmează verificarea. Vreţi să cunoaşteţi marea idee a profesorului, concepţia sa pe care 'mi-a încredinţat-o şi la care visez, la rândul meu, să particip? Dacă mă va accepta, bineînţeles.

- Spune-o... Irma! Ţine mâncarea la cald. Te voi chema eu!

- O insulă, rosti Paul cu gesturile unui regizor. O insulă lacustră, care a si fost aleasă, stiu si unde, sub ecuator. Nişte familii de cimpanzei ce vor fi instalate acolo şi câţiva instructori care vor avea sarcina de a le inculca un mod de viaţă protopa- leolitic.

- Protopaleolitic, repetă în stânga mea Renaud, ca un papagal fascinat.

- Asta cu scopul de a face să reînvie un comportament uitat de milenii şi de a le aduce într-o zi în pragul dincolo de care omul a intrat în civilizaţie.

Urmă o pauză în care i-am cerut Irmei să servească ce mai era de servit.

- Şi dumneavoastră veţi lua parte la această extraordinară întreprindere?

- Sigur, voi filma! Doar nu-ţi închipui că voi lăsa să-mi scape filmul pe care l-aş putea face acolo! Profesorul nu este împotriva unui documentar, mai ales când a văzut că m-am ambalat. Fără pretenţii, dar cred că nu-i sunt deloc antipatic. Ei, proiectul e deocamdată în fasă. Ca să-l studieze, Comitetului internaţional

pentru progresul ştiinţei îi trebuie timp. Dar... ha, ha, ha... facu el râzând si lăsându-se pe spătarul scaunului, ar fi frumos să se ajungă fa cu totul alte concluzii decât au ajuns filozofii care-l ponegresc încă de la apariţia sa pe acel *homo sapiens.*

- Filozofii? strigă Renaud alertat

Dumnezeule! Ce spusese Paul. încă de la începutul anului şcolar cuvintele „filozofic" şi „filozof deveniseră pentru băiatul meu sacre.

- Ponegresc acel *homo sapiens?*

- Aşa cum ponegresc şi restul.

Renaud se schimbase la fată. Croaziera la bordul balenierei

rău mirositoare în care îl urmărise încântat pe Paul, îşi pierdu pe loc orice interes. Fu şi mai rău când Paul rosti numele de Pariset, profesorul său de filozofie, dându-l de exemplu ca pe unul care nu respectă nimic; am descoperit totodată că renumele acestui Pariset depăşise limitele departamentului nostru şi că Paul Groult nu făcea nici un caz de acest lucru.

- Te laşi epatat de acest cabotin? îl întrebă el pe Renaud.

Cu piciorul, pe sub masă, am încercat să-l moderez pe Re- naud. Timp pierdut. întâmplarea făcuse ca cei doi bărbaţi - Groult şi Pariset - veniţi din zări opuse, să se fi întâlnit la nu ştiu ce colocviu şi să nu se fi plăcut. Formaţia lui Paul Groult îl îndemna să admire nişte confraţi din şcoala americană care

exercitaseră toate meseriile şi nu pe acei devoratori de diplome ce participau la toate concursurile; Paul critică în persoana lui Pariset snobismul universitar în întregul său. Era, spuse el, unul care-şi vâra nasul în toate şi pe care-l renega pentru că acel profesor semna manifeste împotriva guvernului trăind totuşi din banii bugetului public.

Luat repede,' pus în faţa acestui raţionament, Renaud, cu ochii în flăcări dar cu gura cusută, nu mă

mai făcu să râd; acum nu ştiam cum să-l opresc pe celălalt. Am întins braţele în faţa mea îndepărtându-le, întocmai ca un arbitru în ring. .

- Propun să revenim la balene şi la cimpanzei.

- A, făcu Paul Groult, stăpâna casei vrea să-şi salveze dineul.

- Pe legea mea, da. Sunt sigură că ai şi alte amintiri pasionante.

El îmi aruncă o privire în care compătimirea se amesteca cu ranchiuna şi cu regretul. Renaud sau mai curând Pariset reînsufleţise în el firea predispusă la contrazicere care stătea veşnic la pândă. înşiră câteva anecdote, dar elanul lui nu mai era agreat de auditori. Brusc, Renaud renunţă la muţenie.

- Eu susţin totuşi că Pariset este un tip superior.

- Renaud...

- Şi nu mai cabotin decât altul! îşi isprăvi el fraza privindu-l drept în ochi pe Paul care începu să râdă.

- Renaud, fii politicos! Nu-l provoca pe musafirul nostru!

- Am dreptul să am şi eu o părere? Şi să mi-o exprim?

-Foarte bine, ţi-ai exprimat-o. Şi vezi că musafirul nici
măcar nu te contrazice. Să vorbim despre altceva.

Dar el amuţi din nou. Când se puse problema să-l conducem pe Paul Groult la Roque - căci plecând în acea campanie de pescuit îşi lăsase maşina la fermă - băiatul meu refuză să ne însoţească. Pentru a evita nepoliteţea de a se urca în .camera sa, pretextă că voia să-şi scoată câinele la plimbare. Rămaşi singuri, în picioare, în sală, Paul şi cu mine ne-am privit în ochi. Fiul meu ne obliga să isprăvim seara fără el şi eu mă întrebam dacă la supărarea lui nu se mai adăuga şi un alt gând. Mi s-a părut că a trecut cam prea mult timp până s-a deschis poarta grădinii. Băiatul meu observase.tăcerea noastră cât şi faptul că nu ne ridicasem decât după ce plecase el.

-Renaud, insist să vii cu mine ca să-l conducem pe prietenul nostru. N-aş vrea să mă întorc singură pe acele dra- muri destul de depărtate. Noaptea nu se ştie niciodată cu cine te poţi întâlni.

-Ţi-e frică? Nu-i genul tău! Când te-ai dus s-o vezi pe mama ta în acel pustiu pe care nu-l cunoşteai... Ia-l pe Pirio.

- Mă rog. Dar aş fi preferat să-l am alături de mine pe fiul meu.

- Eh, făcu el ca după o lungă discuţie. Bine. Am să merg...

Dar nu-şi deschise gura nici la dus nici la înapoiere. Aşa s-a
încheiat acea seară a întoarcerii la care visasem atâta.

La începutul săptămânii am putut să mă reped până la Roque. îl anunţasem pe Paul la telefon că vin, fiindcă în absenţa lui i se montase telefonul. Conform unui cod stabilit între noi cu mult înainte, i-am spus, nefiind singură acasă:

- La telefon doamna Agnès, domnule expert. Pot să vă întâlnesc pe şantier în jurul orei două?

El înţelese şi răspunse „da", fără ¿comentarii. Când am ajuns la el, m-a avertizat că atunci când mă va suna şi nu voi răspunde eu la telefon, nu-si va schimba vocea si nu-si va da un nume fals.

- Dar cine-ţi cere aşa ceva? Va fi simplu ca bună-ziua. Vei lăsa vorbă să te caut iar eu îl voi căuta pe domnul expert.

- Oh, sireato! E de necrezut cât de bine se simt femeile în
situatii false!

- Paul, fără indignări virtuoase. Măcar nu în prima zi când suntem singuri. Mai ales atâta timp cât n-ai nimic rău ce să-mi reproşezi! Am motivele mele ca să menajez sensibilitatea fiului meu. Acum, hai să vorbim despre dumneata. N-ai încă nici o veste de la Geneva?

Mă privea cum vorbesc fără să asculte, gata să dea revederii o altă întorsătură. Dar îl reţinea un scrupul şi senzaţia aproape fizică a dorinţei sale pe care se străduia să şi-o reprime, se adăugă tulburării mele. Se lansă imediat într-un fel de dare de seamă mai completă decât în ajun. Apoi zise brusc:

- Şi dumneata? în tot acest timp ce noutăţi?

Am luat ceaiul în sala înaltă, aşezaţi în fotolii Chesterfield si

dincolo de ferestre soarele încă nu-şi vestise apusul după lanţul stâncos.

- Noutăti? Nici un fel de noutăti. Rutina muncii.

- Ba da, există totuşi ceva nou. Ai revăzut-o pe mama dumi- tale.

Fraza scăpată de Renaud sâmbătă dăduse roade.

-Mama e foarte bolnavă şi foarte singură într-o staţiune termală; mi-a trimis o scrisoare discretă, m-am dus s-o văd si socot că n-am făcut rău.

- Nu zic că ai făcut rău, dar nu m-ai lăsat să prevăd că...

Nu-şi isprăvi fraza, aşteptând o cât de mică explicaţie. Iar

eu, în momentul în care mă pregăteam să i-o dau reluând povestirea de acolo de unde o lăsasem, m-am simţit brusc descurajată. Era ciudat că după ce dorisem atâta vreme un confident căruia să-i destăinui obsesiile mele familiale, după ce găsisem acel confident să nu-i pot spune repede totul.

- Poate că mă socoţi indiscret.

- Dacă n-aş avea încredere în dumneata, Paul, atunci în cine să mai am? Si apoi treburile mele de familie au devenit de domeniul public.

îşi înălţă brusc trupul, gest mult mai elocvent decât cuvintele şi fără a mă părăsi din ochi, îşi zdrobi ţigara în scrumieră, ca şi cum ar fi vrut să asculte mai bine.

- Ia să vedem... Unde am rămas?

Am făcut legătura şi am mers până la revelaţia care mă încurajase să fac Justiţiei'unele declaraţii privind

afacerea Patrick; i-am spus că la început am refuzat, apoi până la urmă am acceptat şi că mă dusesem la Paris atunci când mă convocase judecătorul.

- Dar e monstruos!

Cu mâinile lui mari, Paul strânse tare mânerele fotoliilor.

- Nu-i aşa? Dar dacă ai şti cât li se potriveşte ideea acestei interventii...

9

-Nu! E monstruos din partea dumitale! Spune-mi că n-ai făcut acest lucru, că nu e adevărat!

Se ridică cât era de înalt şi de solid. Mi-am păstrat calmul. Poate că această izbucnire din partea lui nu mă luase chiar pe nepregătite.

- Ba da, Paul, e chiar aşa cum ţi-am spus! Mi s-a cerut acest lucru şi l-am acceptat. Aş fi fost pur şi simplu o proastă să nu joc acest rol şi să mă arăt mai catolică decât Papa. Când voi fi chemată la audiere, nu voi face altceva decât să răspund la nişte întrebări şi să spun adevărul.

- A, din spirit de răzbunare, nu-i aşa? Pentru că acum vântul bate din altă parte şi vrei să-ţi iei revanşa!

- Nu. Aş minţi dacă aş spune că pentru asta.

-Atunci, pentru ce? Ce anume te împinge la acest gest? Mi-ai spus la început că e vorba de o situaţie încurcată.

- Mi-am schimbat părerea pentru a face plăcere fiului meu. I-a luat apărarea vărului său. Nu din pricină că ar nutri vreo simpatie pentru Boussardeli, dar un băiat care se lasă îmbătat de maşina lui vorbeşte generaţiei de astăzi altfel decât generaţiei noastre.

- Curul ăsta mic n*are nici un interes...

-Cum?

- Nu vorbesc despre al dumitale, fii liniştită, ci de al celui pe care-l ai acasă. Chiar dacă al dumitale se simte solidar cu el... Ah, te rog, nu fă mutra asta de victimă! Ce? Vrei să tac, să-ţi ascund ce gândesc despre povestea asta smintită?

- Aş vrea să nu strigi, Paul.

- Mii de scuze! Eu nu ştiu să discut potolit. Când mă roade ceva, fac gură, şi acum mă roade pentru că această combină judiciară unde vor să târască o femeie te face să verşi. lartă-mă, dar cred că ceva nu e în regulă cu dumneata din moment ce acest lucru ţi se pare atât de lesnicios. Am văzut multe lucruri scârboase exercitându-mi meseria, şi în nişte climate mai puţin civilizate, dar încă aşa ceva n-am văzut. Te rog să-mi ierţi vocabularul, doamnă. Dacă trebuie să vorbesc, apoi atunci vorbesc pe limba mea, strigă el de se auzi până afară, şter- gându-se cu batista, căci din pricina indignării transpirase pe faţă. Eu tăceam. Cu fruntea înclinată sub furtuna care continua, mă mângâiam cu gândul că sentimentele acestui bărbat faţă de mine erau destul de puternice din moment ce stârnea în el un asemenea tumult într-o problemă care nu mă privea decât pe mine. Dar această constatare nu mă consolă ci mă mâhni. Am măsurat distanta dintre el si mine, dintre omul matur si femeia matură şi mi-am dat seama că ea nu se va reduce ci va rămâne mereu aceeaşi. Oricare ne va fi viitorul, nimic nu va şterge urmele acestei ciocniri de astăzi, mai serioasă decât primele noastre contraziceri, cuta acestei reprize urâte după o absenţă în timpul căreia îl aşteptasem cu atâta nerăbdare. După o zi atât de îndelung aşteptată nimerisem peste unul din acele momente mult prea bine cunoscute de femeile atente, poate şi de bărbaţi, în care se întrevede avertismentul, crăpătura uşoară a sentimentelor. E adevărat că încă nu se rupsese nimic, se schimbaseră doar nişte vorbe, gesturi, priviri care nu însemnau o ruptură, dar undeva se produsese fisura, aveam s-o descoperim. Aparţineam şi încă aparţin acelei specii asupra căreia bărbaţii se înşală, care iubesc viaţa, se vor viteze, optimiste, filozoafe, dar pe care în realitate nelmiştea nu le părăseşte niciodată. în fond, eram o anxioasă. O anxioasă contrariată cum sunt unii stângaci contrariati.

Priveam în jurul meu sala înaltă unde cu puţine luni mai înainte se jucase soarta mea; cel puţin asa am crezut. Fără a-l întrerupe pe Paul, dar şi fără a-l ascuita - la ce bun? mă gândeam la acea după-amiază cu vânt puternic si cu aur solar ca la ceva ce ţinea de domeniul trecutului. Nişte piei de animale, o stofă din (jrient, un abanos încrustat, un lemn fosilizat pus pe un picior de marmură. Partea din faţă a pirogii pe care chiar din prima zi o admirasem se decupa pe ocrul zidului unde două cuie mari o dezvăluiau din spate spre faţă şi acest capăt de barcă vorbea atât de clar despre enigmă şi aventură încât gândul meu o luă razna. Paul observă şi se opri. în momentul care urmă, am simţit că diapazonul dintre noi scăzuse.

- Agnès, dar nici măcar nu mă asculţi...

- Scuză-mă. Am avut o clipă de absenţă. Şi apoi ştiam atât de bine ce-mi vei spune încât...

- Da. M-am comportat jalnic. Omul indignat e stângaci. Dar tot nu pot admite acel gest din partea dumitale. Chiar gân- dindu-mă la nişte avantaje indirecte fie pentru dumneata, fie pentru fiul dumitale.

- Paul, acum nu mai'pot da înapoi. M-am dus la convocarea judecătorului. I-am spus tot ce aveam de spus. E consemnat în dosar.

- Retractează, degajează-te în măsura în care mai e posibil. Avocatul dumitale îti va arăta ce să faci. îngăduie-mi să vorbesc eu cu el. Ah, dacă duci până la capăt un astfel de lucru, nu eşti femeia pe care am crezut-o eu.

- Dar, Paul, cred că ţi-ai făcut despre mine o imagine puţin cam abstractă. Credeai ca ştii, dar încă nu ştii ceea ce poate fi o femeie la jumătatea vieţii, o femeie care a ieşit dintr-un mediu din care am ieşit eu, care a trecut prin ce-am trecut eu. Asta duce departe.

Mă ocoli şi se aşează cu fata la cele două ferestre gemene, îmi întoarse spatele ascunzându-si chipul ca să-mi spună ceea ce-i mai rămăsese de spus. Rosti fară să se grăbească:

- Te-am întâlnit, Agnès, şi acest lucru a fost un mare eveniment pentru mine. N-am sperat chiar la atât de mult. Atunci am crezut... că în ceea ce priveşte lucrurile importante... le vom privi amândoi în acelaşi fel.

Mă atinsese în punctul sensibil. Pentru prima oară în acea zi ar fi trebuit să spun ca la scrimă: „Atinsă!" Dar m-am auzit răspunzând:

- Voi mai reflecta. Vei vedea că n-ai vorbit în zadar.

De ce rostisem acele cuvinte? Din oboseală? Din regretul de a fi spus prea multe? îmi acordam o amânare? Cu siguranţă din laşitate fiindcă nu fusesem sinceră. Dar Paul se şi întoarse spre mine cu chipul luminat. Lumina amurgului, încă blândă în acel anotimp, înainta în odaie. Mă ridicasem în picioare. Paul a vrut să mă ia în braţe, şi cum eu nu voiam, n-a mai insistat, nefiind interesat de o victorie doar pe jumătate care poate că l-ar fi mirat.

Am invocat ora târzie, reîntoarcerea acasă, pe fiul meu a cărui prezenţă îmi devenise mai mult decât necesară.

Paul mă conduse până la maşină. Ne-am spus la revedere foarte normal. Pornind maşina am făcut un gest de adio în spatele meu, cu braţul stâng scos pe geamul portierei. La curbă, drumul urcând mă obligă să trec prin faţa casei. I-am putut revedea de sus încântătoarea faţadă de pietre aurii unde fereastra sălii înalte se decupa luminată de soarele ce pătrunsese în ea. Am oprit, am şovăit, gata să mă întorc îndărăt. Dar chiar în acel moment chipul lui Paul apăru la primul etaj încadrat de fereastra îngustă şi acel portret începu să surâdă. Deci Paul mă observa, aşteptând să mă întorc. Am pornit mai departe.

Intrând în sala de audiere, prima_ impresie mi-au făcut-o pereţii. Mă aflam la marea burghezie. în clădirea unde intrasem se afla camera corecţională al cărei număr figura în convocarea mea; galeriile şi holurile de piatră unde a trebuit să mă orientez pentru a ajunge la acea cameră erau cele ale Palatului de

Justiţie aflat între Turnul Orologiului şi Sainte-Chapelle. Sala părea un fel de sală de serbări din vremea celei de a Treia Republici. Am asemuit-o cu una din camerele acelor vaste palate particulare din ultimul secol, de dimensiuni disproporţionate în epoca noastră, afectate de acum încolo altor folosinţe, devenite primării în cartierele .elegante sau Camera de Comerţ. Sigur că acea afacere Boussardel nu se putea desfăşura în alt cadru. Doar ea venea din Plaine Monceau cu arme şi bagaje, replantându-si aici decorul.

N-am avut vreme să privesc prea mult. Abia introdusă, abia ajunsă la bară, preşedintele - aşezat între cei doi asesori - mi s-a adresat. Tonul său era şi el al unui mare burghez; cu mult mai multe reţineri decât odinioară. Acele reflecţii îmi străbătură mintea în dezordine, dar iată că foarte repede mi s-au pus nişte întrebări de rutină la care am răspuns maşinal. Mi-am scos mănuşa pentru a depune jurământul. Preşedintele şi-a întins mâna, s-a scuzat faţă de mine plin de curtoazie, m-a lăsat o clipă pentru a discuta ceva în şoaptă cu asesorii, probabil vreo nelămurire şi a cere într-un mod abia inteligibil nu ştiu ce piesă din dosar, pe care ceilalţi bărbaţi din spate, tot în robe, s-au apucat imediat s-o caute în deplină înţelegere. Deci timp pentru mine de a-mi veni în fire şi de a-mi pune ordine în gânduri. De câtă vreme mă pregătisem pentru această clipă! De mai bine de trei săptămâni îmi continuam felul meu de viaţă la Font-Verte alături de fiul meu, ocupată cu profesia mea şi chiar cu Paul Groult alături de care, în aparenţă, rămăsesem aceeaşi Agnès; citată să compar în faţa instanţei n-am suflat un cuvânt la nimeni. Am luat avionul de dimineaţă pentru Paris; fără să încetez în tot acest timp să-mi închipui scena care mă aştepta de a repeta gesturile şi cuvintele pe care urma să le folosesc. Culmea e că totul se desfăşură acum invers decât îmi închipuisem, într-un limbaj de salon, ca într-

un teatru particular, cu nişte parteneri care însă nu erau şi nu vorbeau ca actorii. T-oată viaţa mea realitatea îşi bătuse joc de imaginaţia mea.

După ce documentul ce trebuia consultat a trecut din mână în mână, preşedintele mi s-a adresat din nou. Mi-am dat seama că nu mai aveam nimic ce-i spune în plus. La urma urmei nu eram acolo doar de formă? Căci fiecare întrebare pe care mi-o punea conţinea în ea şi răspunsul. Erau întrebări, dacă pot spune astfel, afirmative, fără urmă de interogare în ele. Mi-a cerut confirmarea micilor noastre monstruozităti familiale, cu aceeaşi

inflexiune cu care mi-ar fi spus: „Locuiţi în Provence?"

Totul se petrecu fără zgomot, pe un ton catifelat, menit să liniştească, să minimalizeze. Mi s-au facilitat lucrurile, m-au cruţat. Toţi acei oameni ai legii păreau să-şi conjuge eforturile pentru ca mărturia împotriva familiei mele să nu capete cumva un aspect de plata unor vechi poliţe, lucru de care-mi era atât de frică. Până şi avocatul părţii civile care îi reprezenta pe văduva poliţistului şi pe cei trei orfani ai acestuia - ştiam de altfel de la avocatul meu ce daune-interese cereau: bani văduvei, bani fiecăruia dintre copiii ei, totul umflat, totul calculat la situaţia Boussardelilor - până şi avocatul părţii civile înclinându-se spre mine, cu un surâs plin de deferenţă, se abţinu să-mi pună vreo întrebare. Şi ar fi putut totuşi să smulgă nişte avantaje în folosul său, lucru de care iarăşi mă temeam. Dar iată că brusc totul a

luat sfârşit, mi s-a mulţumit şi gata. M-am retras. Intorcându-mă la locul meu după ce am salutat Curtea, am descoperit că în sală se afla un auditoriu mult mai mic decât îmi închipuisem. Nu m-a oprit nici un fotograf de presă, nici un ziarist, nici unul din membrii familiei mele, ceea ce ar fi fost si mai rău. Dealtfel îmi

asumasem acest risc. Odată depoziţia făcută, nu voiam să mă ascund. în mica mea lume din Provence, da, m-aş fi ascuns; dar aici puteam sta cu chipul descoperit. La Paris redevenisem o Boussardel. în sală, foarte puţin public. M-am aşezat în faţa sălii de audiere care, văzută, din acea extremitate, mi se păru mult mai adâncă. Apoi a urmat la bară un alt martor, pe care nu-l cunoşteam, care a vorbit de cu totul alte lucruri, străine de familia mea. Am auzit rostindu-se numele unui liceu. Acum nimeni nu se mai ocupa de mine. Spectatorii care mă înconjurau în sală, se părea că veniseră din întâmplare, ca să-şi piardă vremea, căci toţi aveau nişte chipuri blazate. Dar prin ce miracol. atât de puţină lume, atât de puţin tapaj în jurul acelei afaceri? Prin ce diplomaţii, prin ce intervenţii pe la ziare? Pentru prima conjuncţiune dintre Boussardeli şi justiţia corecţională, ai mei găsiseră mijlocul de a escamota publicitatea. Nefiind încă major - îi mai lipseau câteva luni - Patrick urma să fie judecat cu uşile închise de tribunalul pentru minori; dar uşile fuseseră doar relativ închise. Atunci mi-am dat seama cât de puternic era clanul Boussardelilor şi că nici în noul Paris Boussardelii nu-şi pierduseră privilegiul ae a mobiliza opinia publică.

Am observat sala. Nici mama lui Patrick, ascunsă în vreun colt, nici cele două mătusi-ambasadoare, nimeni din familie nu

V 3 '

venise. Abia dacă am recunoscut un bătrân om de încredere, al cărui nume nu-l mai ştiu, din aleea Van Dyck, aşezat undeva, în spatele avocaţilor. Sigur că şi această absenţă a tuturor rudelor fîisese bino calculată. Ca nu cumva să-l înconjoare pe inculpat cu un zid de respectabilitate şi de bogăţie, să nu creeze un contrast prea mare între acea familie şi familia victimei' Şi de asemenea ca s-o facă pe oamenii cărora le era ruşine pentru cele întâmplate pentru că circumstanţa atenuantă socotea, ca primă vinovată,

familia. Maeştrilor baroului li se dăduseră puteri depline, pentru că am văzut, pe banca apărării, un faimos „tenor" al baroului, renumit pentru triumfurile sale la Curtea cu Juri stând alături de decanul avocaţilor, mare specialist în drept civil, plin de onoruri şi de experienţă; închişi în palatul lor, Boussardelii aşteptau judecata, aşa cum îi văzusem odinioară închişi în pivniţă aşteptând eliberarea Parisului şi înlăturarea pericolului distrugerii sale.

Până şi tânărului Patrick i se spusese ce atitudine să ia în boxă. Căci în sfârşit.m-am uitat la el. La început, evitasem .să-l privesc de teama vreunui surâs complice.

Dădăcit cum se cuvine, convins repede şi îmblânzit de detenţia sa preventivă, nu mai era - în faţa gardienilor şi a celorlalţi inculpaţi - acel *play-boy-ipimt* care ia cu asalt maşinile Cadillac şi Bentley; a intrat în boxă cu capul în jos, cu pleoapele plecate şi în acea umilinţă mă îndoiesc că fiul meu avea să mai găsească vreo urmă de romantism.

Am început să înţeleg mai bine fondul unor lucruri de care mă îndoiam: si anume eficacitatea intervenţiei mele. Pentru

preşedinte, [3] mai adineauri, conflictul [3] sordid cu familia mea pe care-l istorisisem sau mai curând îl confirmasem, părea foarte departe de cazul Patrick. Acei magistraţi care se înclinaseră, salutaseră în mine pe ofensata, pe persecutata, pe spoliata familiei. în faţa taberei Boussardelilor, aparent eu făceam parte din rândul victimelor. La fel ca şi văduva poliţistului ucis. Dispozitivul de asociere al sinistraţilor era la locul lui, principiul fusese admis, demonstraţia făcută. Pentru a repeta de faţă cu toată lumea acea audiere, nu mai lipseam decât eu, figuranta. Aş fi putut să nu vin, să-mi fac rost de un certificat de boală şi să-i spun, fără să mint, lui Paul Groult: „Am renunţat la toată povestea!" He, he, dar nu! Dacă mă retrăgeam din joc îmi pierdeam drepturile. Şi nu puteam fi atât de proastă. Baia Boussardelilor unde venisem să mă bălăcesc alături de ei, cele câteva împroşcături de care mă mai

şterg încă şi acum mi-au fost de-ajuns pentru a mă întineri. Fiara nu murise. Da, făcusem bine că venisem. Şi nici nu fusese chiar atât de penibil. Lucrul mi s-a părut aproape imposibil doar în ziua în care au venit cele două femei Boussardel la mine, la Font-Verte. După aceea, de la ele la avocatul meu, de la avocat la judecător, de la judecător la tribunal, lucrul îşi pierduse importanţa iar aici m-am simţit aproape uşurată.

înainte^de a ieşi pe uşă mi-am mai îngăduit o ultimă privire. Acel decor mă amuza. Doar eram de meserie. Tavanul era în chesoane, ciubucele în relief se tot repetau, combinând rozacea cu un fund de lampă, punând alături aurul şi lapis-lazuli, Renaşterea de cel de al doilea Imperiu. în fund, într-un cadru oval, o alegorie sub forma unei doamne societare a Franţei, cu picioarele goale, dar drapată până sus, poza aşezată, cu un aer nu prea comod şi nimic nu indica ce anume voia să reprezinte. Mi-a rămas în minte pentru că semăna cu una dintre mătuşile la modă în Bretania. Capul Republicii avea şi el un aer de familie: aşezat pe o consolă, mai mare decât un cap normal, era semnat de un oarecare Delon şi era încununat cu nişte spice de grâu ţepene. Pe biroul judecătorilor se afla însă o pereche destul de frumoasă de lămpi Cârcel, cu abajurul lor opalin de un verde foarte deschis şi cu un Louis-Philippe care fusese uitat acolo.

Şi toate acele lucruri contrastante: stil modern şi epocă depăşită, lumină puternică şi umbră, tărăboi şi discreţie, alcătuiau aparatul justiţiei. Am părăsit în sfârşit sala şi am răsuflat uşurată când am auzit închizându-se după mine canaturile ca de catedrală ale uşii.

De unde-mi venea, încă de la începutul reîntoarcerii mele acasă, surâsul interior care nu mă părăsea? Autostrada spre Orly, pragul de lansare al trecerilor mele dintr-un univers într-altul, taxiurile anonime în care, în cele douăzeci de minute de drum până la aeroport, mă gândeam la un noian de lucruri cât nu mă gândeam într-o zi întreagă în vechiul meu break,

aşteptarea în aeroport, de data asta-toate mi s-au părut scurte; nu m-am putut abţine să nu mă gândesc la numărul de zile, de săptămâni, cât trebuia să aştept până ce aveam să văd mate- rializându-mi-se visul. Oare ce formă va lua? Pe moment, ziua era bună, cum spuneau prietenii mei anticarii, seara, după o vânzare serioasă. Făcusem ceea ce avusesem de făcut; acea cupă imică fusese băută.

Nimeni de la Font-Verte nu va afla despre scena audierii şi nici măcar despre călătoria mea-fulger la Paris; i-am prevenit întotdeauna pe ai mei că dacă într-o jumătate de ceas nu ajung acasă să se aşeze la masă fără mine. Nu, nimeni de la Font-Verte şi cu atât mai puţin de la Roque nu va şti nimic. Cu atât mai mult cu cât printr-un acord tacit, Paul şi cu mine n-am mai discutat despre acea afacere şi despre rolul pe care urma să-l joc. Tăcere generală, era mult mai bine. Şi acest secret completa actul săvârşit, îi dădea sensul său deplin: eu eram o Boussardel, ceilalţi nu.

Ajunsă la aeroport, în micul vestibul de îmbarcare, am ru- gat-o pe stewardeză să-mi dea un fotoliu în primul rând, pentru a mă izola mai bine-în timpul scurtului zbor şi a mă bucura cât mai intens de el. Călătoriile mă făcuseră întotdeauna fericită nu numai din simpla plăcere de a voiaja, de a ajunge în oraşe necunoscute, în mijlocul unor obiceiuri derutante, ci şi pentru simplul motiv al deplasării. Ca tânără fată, dacă plecam la drum, o făceam ca să mă îndepărtez de familie. Astfel călătoriile mi-au umplut toată tinereţea. Mai bine de douăzeci de ani, călătoarea din mine a purtat acest prim năravl al eliberării. Altădată huruitul roţilor pe asfalt sau freamătul valurilor dacă mergeam cu vaporul, iar acum zborul, îmi aeriseau spiritul, îmi măreau capacitatea de respiraţie mentală, deschideau compartimentele memoriei. La primele mele decolări, de îndată ce nu mai simţeam sub mine pneurile groase gonind pe pistă, când prin hublou pământul se

prăbuşea brusc şi acoperişurile caselor goneau sub covorul zburător, trebuia să-mi acopăr gura cu mâna.

- Vă simţiţi rău? îmi zise într-o zi vecina mea de fotoliu,

bine intenţionată.

- Dimpotrivă, draga mea, te rog să mă scuzi, dar când avionul decolează, mă apucă râsul.

Cealaltă îmi explică pe îndelete că era un efect cunoscut asupra plexului solar, informaţie care mi s-a părut vulgară şi superficială. Cu timpul am învăţat să-mi înfrânez această veselie, dar o simţeam întotdeauna.

în sfârşit, zborul mi-a fost deosebit de plăcut în acea zi. Chiar şi acea pată de ulei a neînţelegerii cu Paul Groult, al cărui caracter nu-l cunoşteam prea bine, mi s-a părut, un moment, mai puţin ameninţătoare, aşa că am mâncat cu poftă în avion şi i-am mai cerut un pahar cu şampanie stewardesei, pahar pe care l-am băut singură în sănătatea mea.

Când am ajuns acasă, Renaud era în pat dar încă nu adormise. Jurnale şi foi risipite zăceau pe pat; câinele se juca mototolin- du-le; văzându-mă, Renaud îmi spuse pe un ton distrat:

-Ai avut o zi bună? Te-ai întors târziu! Apoi mă întrebă dacă n-am adus un ziar de seară. Am tresărit, dar el se gândea la ediţia din provincie care sosea în oraş la sfârşitul după-amiezii şi pe care aş fi putut să i-l iau.

- Dar ce anume cauţi în ziar? Cearşaful tău e pătat de cerneală de ziar,*porcuşorule!

-Cum, nu ştii? Adevărat, n-ai de unde! Doar eşti pe şantierele tale de azi-dimineată. Toată lumea din oras vorbeşte

despre asta! Noi n-am aflat decât astă-seară, am crezut că e bolnav. Dar de două zile circulă versiunea oficială. Ei bine, Pariset a fost convocat de către ministerul de resort. Mâine va veni însusi directorul să ne tină lecţia.

- Dar care e crima acestui Pariset al tău?

- Un articol scris într-o revistă. Despre războiul din Algeria. Incendiar! Acuză guvernul.

- Ai revista?

- Nu, închipuie-ţi! S-a terminat. Nu mai există nici un exemplar în nici o librărie. Dar am citit analiza. Pentru că e vorba de o analiză.

- Povesteste-mi...

-Aha, vezi? Te interesează, îţi strălucesc ochii! îmi placi! înseamnă că ai aceleaşi idei ca si mine!

II ascultam râzând îngereşte, mă uitam la fiul meu adunând paginile risipite ale ziarelor şi îmi spuneam: „Băiatul meu, tu habar n-ai, dar eu ţi-am recâştigat averea!" Epuizat de atâta surescitare în entuziasmul povestirii sale, mă lăsă să-i schimb cearşaful şi să-i şterg degetele înnegrite de cerneală cu un şerveţel înmuiat în colonie, apoi l-am văzut brusc alunecând în somn. I-am văzut profilul pe pernă şi în timp cc-l sărutam aplecată deasupra lui, mă apucă de mână pentru a o duce la buze. Apoi adormi transfigurându-se sub ochii mei şi chipul său deveni, în câteva secunde, cel al unui băieţaş.

N-am aşteptat prea multă vreme pentru a vedea chipul celuilalt. A doua zi dimineaţă a sunat telefonul. Era mama, care se auzea atât de clar încât m-am mirat cât de bine funcţionau telefoanele.

- Dar nu mai sunt în locul acela îngrozitor, Agnès. Mă aflu la hotelul „Consulul Marius". Cam la zece minute de tine după câte mi s-a spus.

-într-adevăr, la porţile oraşului. Trec în fiece zi prin faţa lui. De când esti acolo?

- Iţi voi ¿explica.

- Cum ai venit?

- îţi voi explica, repetă ea.

- Vrei să trec să te văd?

- Da, Agnès. Am ceva să-ţi dau... Poţi trece azi?

Intrând în camera ei unde mă aştepta lungită în pat, am crezut că greşisem uşa, într-atât era de schimbată. N-am mai regăsit-o pe cea cu care - într-un îndepărtat oraş termal - discutasem timp de două ore dar, odată primul şoc trecut, am recunoscut în femeia care zăcea pe bolnava pe care o întrezărisem atunci prin uşa întredeschisă.

- Mă găseşti schimbată? zise ea citind în sufletul meu ca de obicei.

- Da, slăbită.

- Aşează-te totuşi.

Spunea acest lucru fiindcă stăteam la căpătâiul ei ezitând dacă s-o sărut sau nu, iar ea nu mă invită să mă asez decât pentru a mă întoarce de la acel sărut a cărei obişnuinţă o pierdusem din noaptea timpurilor. Mama lăsă să-i apară pe chip o nedefinită ironie pentru a adăuga:

- E mult de când am
început. -Ce?

- Să slăbesc. Am ştiut întotdeauna ce am, reluă ea eu simplitate. Toată lumea pretinde că beneficiezi de o stare de graţie când eşti aşa. Mă rog, dacă vrei e adevărat, dar pentru alţii! încheie ea pe un ton de dispreţ.

întinzând mâna pe noptieră, sună. înţelegând că aveam să ne întrerupă, am început să discut cu ea lucruri neutre întrebând-o, între altele, cum ajunsese acolo.

- Singură. într-o maşină închiriată; şoferul a condus foarte
bine. Nu eram în stare să schimb trenul si nu voiam să fac o impresie proastă aici, la hotel, venind cu o ambulanţă.

- Trebuia să mă chemi, mamă. As fi venit să te iau. Am un brek cu un compartiment în spate care poate fi amenajat cum doreşti.

Chelnerul intră aducând ceaiul pe care ea îl comandase mai înainte. Fără să ţină seama de prezenţa lui, mama zise:

- Ai fi făcut tu asta?
- Bineînţeles.
- Chiar dacă as fi bănuit acest lucru, nu ti l-as fi cerut. Ar fi fost prematur, adăugă ea privindu-mă în faţă, cuvânt pe care puteam să-l interpretez cum voiam.
- De când te afli aici mamă?
- De opt zile.
- Singură?
- Păi ţi-am mai spus.
- Si tii să rămâi

aici? -Da.

După ce ne servi ceaiul, chelnerul plecă. Nu mă deranjase decât pe mine care am reînceput discuţia.

- Urmezi un tratament? Te îngrijeşte cineva?

Ea înălţă uşor din umeri şi schimbă tonul. N-o deranja deloc să mărturisească faptul că persoana ei fizică fusese grav vătămată.

-Doctorii nu fac altceva decât să mă tulbure. Stiu ce în- seamnă asta. Sunt nişte caraghioşi, îşi închipuie că dacă eşti bolnav ai devenit un imbecil. Când lucrurile stau exact invers. Nu ţin ca acei domni să pună mâna pe mine. Vreau să sfârşesc oriunde dar nu într-o clinică. Acest lucru nu mi se pare decent. Dacă mă duceam la Paris, mă internau.

- N-aveai decât să ceri să rămâi în aleea Van Dyck.

-Mai există oare aleea Van Dyck? Şi pe cine aş fi avut lângă mine? Facultatea de medicină m-a părăsit, dar din păcate nu e singura. Nu mă jenez deloc să ţi-o spun, Agnès. Tu şi cu mine n-am fost făcute să ne înţelegem, dar ştiu că nu eşti meschină. Ştiu că pot să-ţi mărturisesc un lucra şi că nu te vei bucura; mai ales acum. Ei bine, află că sunt absolut singură. Nici în

copiii săi şi nici în soţia sa nu-l mai regăsesc pe fratele tău Simon.

Rostind numele fratelui meu, ea accentuă ultima silabă într-un elan care o făcu să se ridice dintre perne şi am văzut cum se reaprinde în ea patima sălbatică, implacabilă, care-i măcinase viata.

-Ceea ce am putut face sau accepta în interesul copiilor n-am făcut pentru ei ci pentru Simon. I-am fost şi i-am rămas credincioasă. Cunoşti un alt mijloc de a face să trăiască un mort? Să ştii că mă simt mult mai aproape de el când sunt pe deplin singură şi când pot acţiona pentru el de departe.

- Tu singură ai ales să vii aici, mamă?

- în vecinătatea ta? A, te miră? Da, evident. Dar trebuie să înţelegi clar lucrurile, Agnès. Nu mă impresionează în nici un fel să te revăd. Nu-mi face nici rău, nici bine. Ei, dimpotrivă, mă mâhnesc adânc.

Aici, o inflexiune infimă din vocea sa mă avertiză că ceea ce se pregătea să-mi spună nu era adevărat.

- Şi apoi, poate că dacă ei ar şti că eu sunt aici, la doi paşi de tine, ar dori să rămân la ei.

N-am replicat. Ghiceam că era vorba de cu totul altceva dar nu-mi puteam da seama despre ce anume. Mama însă îmi înţelese gândul şi nu mai insistă.

- Dar, reluă ea, nu te-am făcut să vii până aici pentru a-ţi ţine acest gen de discurs. M-am lăsat antrenată, Agnès; ţi-am spus la telefon că am să-ţi înmânez ceva.

întinse mâna şi luă o mapă de călătorie care se afla pe pat şi pe care am recunoscut-o imediat. Am remarcat că, în ciuda primăverii destul de călduroase, mama purta o cămaşă de noapte, închisă până la gât şi cu mâneci lungi închise cu nasturi. Acum nu-i mai puteam vedea nici pieptul, nici braţele pe care le avusese rotunde şi frumoase. Trase fermoarul mapei, o desfăcu şi dintr-unul din buzunarele ei scoase un plic alb, destul de mare, nelipit.

- Asta e pentru tine. Notarul meu mi-a dictat termenii acestui act. Graţie lui tot ceea ce s-a întâmplat în trecut împotriva ta şi a fiului tău se anulează sau poate fi anulat. Fiul tău va intra în posesia averii Emmei. Sunt aici toate hârtiile necesare. Citeşte...

Am făcut semn cu capul că nu.

- Agnès, toate astea sunt gata de câtva timp, dar am aşteptat până ieri după-amiază rezultatul audierii. Atunci n-am mai avut nici un scrupul. Citeşte! Nu vrei? Aruncă-ţi măcar ochii pe ceea ce este scris de mâna mea! ^

- Nu, mamă. Lipeşte plicul. îl voi trimite aşa cum e avocatului meu.

Mama mă privi. Ne-am măsurat din ochi. Ştiam că o frustram de o plăcere. îşi făgăduise acel minut, îşi făgăduise mulţumirea la care aş fi fost constrânsă. La rândul meu citeam în ea ca într-o carte, citeam necazul nuantat de o mare mirare care, într-o străfulgerare m-a despăgubit pentru tot ceea ce îndurasem în trecut. Cea care şi-a plecat capul a fost ea.

- Cum doreşti.

N 5
îşi scoase limba mare, şi-o plimbă - fără să mă părăsească din priviri - peste triunghiul plicului, îl lipi şi mi-l întinse.

- Acum poţi să mă laşi, mă simt obosită.

Şi părea dealtfel foarte obosită. Odată cu refuzul meu de a citi hârtiile din plic începuse să gâfâie. Am vârât plicul în geantă şi m-am ridicat. De data asta am vrut s-d sărut. M-am apropiat, m-am aplecat asupra ei, dar m-a respins.

- Bolnavii nu se sărută! mi-a trântit ea cu asprime în timp ce mă îndreptam spre uşă. Vom mai vorbi la telefon. Bună seara.

Actul meu mă entuziasmase. Din partea adversarilor mei de ieri şi dăduse primele roade. în ceea ce-l privea pe Paul Groult mă punea în încurcătură. N-am putut să-i ascund că mama se găsea în oraş într-o stare care în

scurtă vreme avea să se înrăutăţească şi că putea să mă alerteze dintr-o clipă în alta. Despre povestea lui Patrick îi spusesem foarte puţin lui Renaud, ascunzându-i ceea ce rezultase pentru noi căci acel rezultat l-ar fi indignat la culme pe Paul Groult şi mă temeam ca fiul meu să nu- se trădeze fără să vrea faţă de el. Am convenit cu prietenul meu şă nu mai folosim nici un fel de cod la telefon şi, dealtfel, s-a întâmplat ca sunând să nu-l găsească acasă decât pe Renaud, pe care l-a întrebat ce mai ştia despre bunica lui.

Nestiind să mă ascund, am intrat într-un lant de omisiuni voite, de semiminciuni, de restncţium mentale. Labirint unde le-am văzut pe atâtea dintre rudele mele orientându-se cu uşurinţă, găsind chiar o plăcere aţâţătoare în acest joc, dar unde eu mă simţeam greoaie, pierdută. Poate că sub ochii altuia decât cei al lui Paul Groult m-aş fi descurcat mai bine, dar privirea fără ocolişuri a ţăranului de la Dunăre îmi spulbera orice încredere.

în vremea asta zilele treceau iar eu nu avansasem deloc, pândită de neînţelegeri, dibuind dar totodată lucidă, ţinând cu atât mai mult la ceea ce mi se părea a fi fericirea mea cu cât mi se părea mai ameninţată. Ameninţată de incompatibilităţile noastre, iar eu nu înţelesesem în suficientă măsură că ele sunt

condiţia comună[5] sau puţin frecventă; ameninţată de vârsta mea, şi nici asta nu era ceva strălucit. întâlnisem,. ca îndrăgostitele întârziate, ca acele femei care - cunoscând mai multe iubiri si iubind de fiecare dată la fel ca prima oară - văd ivindu-se în faţa lor încă un chip care le ia minţile nu din frenezie ci pentru că recunosc în el ultima lor dragoste. Cel puţin pe ele le-a format trecutul lor. Semănăm cu acele comediene care ajung să joace Marivaux într.un mod perfect în momentul în care chipul lor e o paragină. Eu nu cunoşteam rolul; îmi lipsea textul.

Iubeam pentru prima oară, dar din păcate acest lucru mi se întâmpla prea târziu.

Eram frământată de aceste gânduri, departe de Paul, între două vizite la Roque, când mă duceam şi când mă întorceam de acolo; ba chiar şi alături de el în timpul tăcerilor noastre.

îmi amintesc de o seară în care am întârziat acolo. Aveam întotdeauna grijă să nu plec prea repede după intimităţile noastre. Mă dusesem după el în sala înaltă şi în acea seară l-am găsit stând la birou.

- îmi îngădui, Agnès? Trebuie să fac două sau trei modificări în hârtia asta, pe care mi le-ai semnalat când ţi-a'm citit-o.

- Te deranjez?

Atent la ce citea, nu mi-a răspuns; nu, nu-l deranjam. M-am aşezat şi am început să-l privesc. Situaţie nouă pentru mine. Renaud, la care m-am gândit în acel moment, mă privise adesea '"lucrând astfel sub lampă; eu nu fusesem încă pentru nimeni martorul care nu te deranjează, a cărui prezenţă cel care îşi concentrează atenţia, o acceptă. Textul odată pus la punct sub ochii mei, pentru periodicul care-l aşteaptă, Paul s-a uitat la ceas.

- Cred că ar fi mai bine să dictez articolul la telefon căci numărul trebuie să apară mâine. La ora asta mi se va da legătura imediat.

Fără să mai aştepte răspunsul meu, a ridicat receptorul. Pentru a doua oară articolul si-a desfăsurat în urechile mele suita[5] de impresii şi de imagini.[5] Era vorba despre croaziera după balene care-mi evoca săptămânile mele de aşteptare, unul dintre marile momente ale iubirii mele. Auzindu-l pe Paul dictându-şi munca stenografiei de la ziar cu o dicţie foarte pronunţată pentru a evita greşelile, mi-am descoperit o răbdare de care habar n-aveam. Din partea acestui bărbat, aplecat sub abajurul de rafie, luminat de jos de reflexul foilor dactilografiate, iradia către mine o rază de autoritate. Paul îmi tolerase prezenţa, i-o răbdam şi eu pe a sa. Ce păcat

că nu putea împărtăşi tulburările spiritului meu care se pliau în faţa lui!
Văzându-mă" alături de el în acea odaie am avut senzaţia unei

armonii domestice îngăduită atâtor oameni, dar interzisă mie. Căci ceea ce ne despărţea erau cele două lumini interioare ale noastre. Şi mai ales Renaud. Căci după discuţia lor despre Pariset simţeam că nu se mai pot suferi unul pe altul. Dar eu, în faţa acelui om care vorbea la telefon, mi-am acordat iluzia unei jumătăţi de oră de fericire. Plăcerea acelei fericiri rare pe care o guşti ştiindu-te condamnat, din care încerci să storci şi ultima picătură. Auzeam cu tristeţe cum textul se apropie de sfârşit.

După ce a terminat de dictat la telefon, l-am văzut pe Paul răsturnându-se în fotoliu, întinzându-şi trupul înalt şi voinic; apoi uitându-se la ceas, a declarat că la d asemenea oră - unsprezece trecute - avea să mă însoţească până acasă. Nu l-am putut împiedica şi farurile maşinii sale m-au urmărit ca în prima zi, şi tot ca în prima zi s-a întors, când am intrat pe drumul de pământ, strigându-mi „noapte bună".

Am trecut printre cele două borne groase şi într-o clipă, la capătul tunelului de frunziş, Font-Verte a strălucit în noapte, iluminat ca un decor de teatru. Oare ce să însemne asta? Cele două lămpi de afară, din dreapta şi din stânga, îşi încrucişau luminile. Cum Irma mă aştepta, m-am îndreptat cu maşina spre ea. Spaima îmi strânsese gâtlejul. Totul îmi spunea că de data asta era vorba de ceva mult mai rău decât de un câine care fugise.

- Ce s-a mai întâmplat iar?

- Cel mic încă nu s-a întors. Au telefonat de două ori de la poliţie.

- Poliţie sau jandarmi?

- Politie.

- Bun. Atunci nu e accident de circulaţie. Dar ce este? Vorbeşte odată! Taci, Pirio!

- Ei, n-am curajul... Renaud a fost arestat.

- Ce spui?

- A fost o manifestaţie a elevilor în oras si atunci...

- Şi nu puteai să-mi spui imediat? Triplă toantă ce eşti!

Mi s-au tăiat picioarele şi m-am prăbuşit pe banca de piatră.

- Aşa e , aveţi dreptate! Triplă toantă! Da ce, eu sunt vinovată?

îşi freca braţul de care-o apucasem cam tare.

- O să fie bine, nu te mai smiorcăi. înţelege că putea să fie şi mai rău, vreun accident grav. Cheamă poliţia la telefon. Fă prefixul 27.

- Sunteţi sigură că ăsta e?

- Cred şi eu, 27 e în toată regiunea.

Potolită de această revelaţie, făcu numărul. I-am luat receptorul din mână si am aflat că, la ieşirea din clasă, vreo sută de elevi s-au răspândit pe străzi, făcând un tărăboi de zile mari; au ajuns până în partea de sus a oraşului şi s-au masat în faţa vechii clădiri a Universităţii; apoi au smuls pietre din stradă şi le-au aruncat în ferestrele rectorului. încăierări, arestări, douăzeci de băieţi închişi sub pretextul verificării indentităţii. Cel mai clar pentru mine era faptul că dacă aş fi rămas acasă - de data asta am luat hotărârea s-o mp cu Paul - aş fi aflat imediat ce se întâmplase şi m-aş fi dus să-l smulg pe Renaud din mâinile lor. Căci se afla de aproape şapte ceasuri în mâinile poliţiei.

Pirio se învârtea în jurul meu şi mă implora, prin gemete, să-i aduc stăpânul. Cum instinctul îi spunea că mă duc să-l caut, când am deschis portiera maşinii a şi sărit înăuntru. în timp ce porneam am strigat:

- Irma, pregăteşte-i o supă!

Era prea mult pentru ea.

- O supă? Şi mai ce? Nu vreţi şi fanfara militară?

în piaţa comisariatului, sub lumina rece a lampadarelor, domnea calmul. M-am mirat. Dar mi-am dat seama că fiind trecut de miezul nopţii părinţii îşi făcuseră datoria înaintea mea. Intrând în sală, am văzut pe o banchetă din fund şase băieţi plictisiţi, şi pe fiul meu printre ei. Avea un ochi vânăt şi puloverul deşirat. Văzându-mâ, s-a ridicat si a venit să mă îmbrătiseze.

- Hei, doamnă...

- Scuzaţi-mă.

M-am oprit şi m-am calmat puţin. Se vedea clar că băiatul n-avea nimic zdrobit. Am venit în faţa poliţiştilor aflaţi după un fel de tejghea înaltă; de fapt agenţii de circulaţie din oraş, promovaţi în seară aceea la rang de „poliţişti meniţi să potolească răzmerita".

- Doamnă, aici e un comisariat de poliţie. Nu se intră şi nu se iese ca la moară.

Cel care vorbea avea un puternic accent provensal.

- Sunteti rudă cu detinutul? Veniţi să-i atestati identitatea,

domiciliul? Mai întâi duceţi-vă la domnul comisar. La etaj. O să vă introducă plantonul...

Am avu timp să-i fac cu mâna un semn lui Renaud. Să înţeleagă clar că eu nu luam în tragic toată povestea; apoi am urcat scara. înaintea mea nu era nimeni, asa că am intrat ime- diat. Am scăpat de predica plictisitoare care până la mine probabil că se tocise; ar fi fost a cincisprezecea oară când o repeta, cu variante, pentru taţi şi mame, pentru burghezi şi muncitori. Se prefăcu obosit şi descurajat; tradiţiile piereau, oraşul îşi pierduse obiceiurile delicate. Comisarul avea un mult mai slab accent provensal şi vorbea cu înfloriturі. M-am prefăcut şi eu că habar n-aveam pentru ce fusese închis.

-Cum? Strigăte sediţioase, pietre smulse de pe drumul public, geamuri sparte, toate astea nu vă ajung?

- Dar, domnule comisar, pot cunoaşte şi eu motivul, motivul acestei manifestaţii? Ce anume revendicau băieţii ăştia?

- Nimic nu poate justifica o dezordine de această anvergură. Acei tineri energumeni manifestau pentru simplul motiv că unul dintre profesorii lor fusese mutat.

-Pariset? Pentru articolul privind războiul din Algeria? îl despart de elevii săi cu câteva luni, ba nu, cu câteva săptămâni înainte de bacalaureat?

-Poftim! Acum vă puneţi şi dumneavoastră la mintea lor. Asta au spus şi ei, cuvânt cu cuvânt! Păi dacă şi părinţii sunt de acord...

A renunţat, eu de asemenea. M-a lăsat să plec. Jos, formalităţile au fost repede îndeplinite. Aveau să mă ţină la curent cu urmările. Am avut în sfarsit acces la bancheta „deţinuţilor".

Renaud, pe care nici circumstanţele, nici gloriosul său stigmat nu-l împiedicau să rămână el însuşi, mi-i prezentă pe colegii săi.

- E mama mea, adăugă el. E decoratoare. Munca sa. a reţinut-o până târziu.

Ceilalţi, în afară de unul singur, erau externi şi locuiau departe, în oraş. I-am întrebat în şoaptă dacă pot face ceva pentru ei. Familiile lor nu aveau telefon, ceea ce îmi explica de ce nu venise nimeni după ei. Oamenii nu ştiau nimic şi poliţia avea să-i anunţe abia a doua zi prin jandarmerii. Le-am luat adresele şi am făgăduit să fac tot posibilul şi să-i anunţ eu.

- Mamă, aproape şapte ore de când ne aflăm aici; ne e foame.

- Masa te aşteaptă.

- Dar ei?

Poliţiştii îmi îngăduiră să mă duc să caut nişte sandvişuri şi nişte apă minerală. Nu bere. Băuturile alcoolice erau interzise. Renaud m-a aşteptat alături de colegii lui şi am luat cu toţii o gustare. între timp, un lucrător de la o pompă de benzină, care era deschisă până la miezul nopţii, veni să-şi ia băiatul. Mai întâi discută cu agenţii în alt stil decât discutasem eu şi cu acelaşi accent ca si ei. Am profitat de acest lucru si am sters-o împreună cu Renaud. Fremătând. Pirio ne aştepta în maşină.

- Mi l-ai adus! Numai tu puteai să-mi faci această bucurie! Uită-te la el! Poţi să juri că a înţeles totul, zise el strângându-şi cu dragoste câinele care tremura de emoţie în braţele sale. Stai un pic! încă nu pleca!

Şi întorcându-şi puţin obrazul din cauza vânătăii, Renaud mă strânse în braţe, mai, mai să mă sufoce.

O vreme am mers fără să vorbim. El se aştepta totuşi la ceva. L-am întrebat dacă-i era rău.

- Din cauza ochiului? închipuie-ţi că nu simt nimic!

- Un agent ţi-a făcut asta?

- Da. Dar i-am plătit cu aceeaşi monedă lovindu-l peste ţurloaie! Ah! Să-l fi văzut cum dansa! Eu îmi pusesem nişte ciorapi grosolani de lână şi cizmele de vânătoare.

într-adevăr, am văzut că era încăltat cu cizmele.

- Ce te uiţi aşa la mine? Nu-mi dai dreptate nici acum când eşti singură cu mine?

- în fond, da. Nu sunt de acord să vă ia profesorul în ajun de bacalaureat. Sper totuşi că povestea asta nu se va întoarce împotriva ta. Cel puţin eşti pregătit pentru examen? Nu mi-ai vorbit niciodată despre acest lucru.

- Nu e vina mea dacă nu ti-am vorbit.

Nu era acum momentul să aprofundăm acest lucru.

- Nu pot să-ţi dau dreptate că te-ai apucat să strici, cu bolovani smulsi din stradă, o foarte frumoasă casă din secolul al

3 '
şaptesprezecelea.

- N-am lovit cariatidele. Am spart doar un geam...

-Asta-itot?

- Eşti decepţionată?

Am izbucnit amândoi în râs. Dar cum un lucru mă tulbura foarte tare, am ţinut să-l precizez imediat.

- Renaud!

- Da, ce e?

- Cred că nu-ţi închipui că am venit special atât de târziu. Că am vrut să te las să reflectezi...

- Eşti nebună? Cum crezi că ţi s-ar potrivi aşa ceva''

- N-am venit acasă la masa de seară. Am ajuns aproape de miezul nopţii. Şi n-am aflat despre arestarea ta decât în clipa aceea.

- Exact ceea ce mi-am închipuit şi eu văzând că nu vii cu primii părinţi. Doar nu sunt un idiot, am înţeles despre ce-i vorba... Am înţeles că ai fost reţinută pe undeva.

Acasă, în ciuda sandvişurilor mâncate ca aconto, l-am văzut pe Renaud aruncându-se asupra mâncării sub ochii unei Irma ireprobatoare dar şi încântată.

-Ai să ne povesteşti totul mai târziu, am spus pentru a tăia scurt povestirea amănunţită gata să dea pe dinafară. Irma trebuie să se odinească, şi-a făcut destul sânge-rău în după-amiaza asta!

- Mama ta e mult prea drăguţă. Dacă nu m-aş teme de ea,
te-as omorî!
î
Şi îi trânti o pupătură pe obraz.

- Hai, am zis, înghite-ţi compotul şi urcă în camera ta. Trebuie să-ţi pui o compresă. Apoi am să încerc să mă duc la cele câteva adrese ale celorlalţi...

- Merg şi eu cu tine...

- Ai să-mi faci plăcerea să stai liniştit aici. Ai avut gala ta, gata, îţi ajunge.

- Oh, singură în plină noapte, spuse el şi-şi înălţă capul. Voi fi neliniştit.

- Asta va fi pedeapsa ta! zise Irma dându-i compotul.

Culcat, liniştit de compresele pe care i le-am pus, păru mai curând gata să adoarmă decât să se neliniştească. L-am auzit totuşi murmurând:

9

- Spune-mi...
- Ce mai e?
- Vom avea nişte amintiri comune, nu-i asa?

I-am făgăduit să-i aduc repede câinele înapoi apoi am plecat. Şocul fusese destul de puternic. Şocul spaimei, şocul hotărârii mele de a o rupe cu Paul Groult. N-aş fi putut să dorm şi acea cursă lungă, în noapte, mi-a făcut bine. Organizându-mi atent itinerariul am izbutit să linistesc cele câteva familii, dintre care trei dormeau duse. Când în sfârşit am ajuns acasă după ce mi-am îndeplinit misiunea, am stins farurile şi Pirio a sărit jos; încă nu răsărise soarele dar o lumină vagă ce urca dintr-o parte a cerului începuse a estompa stelele.

N-am dormit mult. Căci la ora nouă m-a sunat la telefon cineva de la hotelul „Consulul Marius". Era recepţia.

- Mama se simte mai rău?

- Nu exagerat, doamnă, în comparaţie cu ultimele zile. Dar am vrea să ştim sigur dacă veţi trece astăzi pe aici. Am dori să vorbim cu dumneavoastră.

Am înţeles. Când am ajuns, nu m-am dus în camera ei. Mă aştepta chiar patroana, pe care n-o văzusem prea des dar care mă cunoştea. Mă pofti în apartamentul ei, cel mai puţin modern din acel hotel „modernizat". După primele cuvinte ale acelei femei de treabă, am întrerupt-o, atât pentru a-i cruţa încurcătura cât şi dintr-o pudoare subită care mă surprinse. Era foarte neliniştită de starea mamei, de părăsirea ei, de îngrijirile de care avea nevoie, cât şi de jena faţă de vecinii de apartament. Şi mai ales de un alt risc despre care a preferat să nu-mi mai vorbească.

- înţeleg foarte bine. „Consulul Marius" e un hotel nu e o clinică.

-Există o clinică desăvârşită în oraş, doamnă Agnès. Clinica Sophoras.

Am făcut semn că nu.

- Apoi mai există clinica franciscanilor.

- Nu alegerea mă ţine în loc. Doamnă, mama nu v-a spus nici un nume din Paris, n-a invocat pe cineva din familia ei care să fie prevenit în caz de nevoie? în general persoanele bătrâne şi bolnave îşi iau întotdeauna această precauţie când trag la un hotel.

- N-a pomenit de nimeni de la Paris.

- Nici măcar de vreun medic?

- Nici măcar. Dar, doamnă, m-am dus eu însămi să-i fac o vizită în apartamentul ei şi văzând-o atât de schimbată...

- Da, într-adevăr. S-a schimbat foarte mult. Şi foarte repede.

- Atunci i-am pus unele întrebări. Oh, cât se poate de delicat, vă rog să mă credeţi. „O am pe fiica mea aici!" Asta-i tot ce mi-a spus. „Am venit aici pentru că aici e fiica mea!" Iată de ce, doamnă Agnès, mi-am permis...

- Ea v-a spus asta? Ah, dar e cât se poate de bine. Am s-o iau la mine!

- Oh, în acest caz...

-Am s-o iau imediat la mine. Mâine. Dacă mai puteţi aştepta până atunci.

- Vai, cât doriţi, doamnă! Nu e chiar atât de urgent. Vă rog să mă credeţi că vă doresc tot binele. Există uneori nişte reve-

? 5

niri surprinzătoare în boala asta.

- Nu vă cer decât un lucru, doamnă: ca această discuţie pe care am avut-o să rămână între noi. în dimineaţa asta n-am să mă duc s-o văd pe mama. Din mai multe motive. Vă rog să nu-i spuneţi nimic. Am să vă dau telefon când urmează să vin.

Totul se clarificase. Foarte repede. Când am ieşit afară, pe uşa hotelului, am rămas câteva momente acolo, în picioare. In mintea mea, întocmai ca pe acele

ceruri după sfârşitul unei furtuni pe care le-au inventat cinematografele dând pe repede înainte norii ce se destramă, se împart şi se dizolvă, soarele lucid al acelei dimineţi coborî asupra mea. Nu trebuia să-i mai cer părerea lui Paul Groult în privinţa instalării mamei la Font-Verte pentru că ruptura dintre noi, pe care aveam de gând s-o pun în practică, simplifica mult lucrurile. Aveam presentimentul că mă îndrept către o soluţie, o rezolvare a problemelor şi pentru ca ele să se împlinească era necesar un sacrificiu.

Acea degajare a spiritului îmi îngădui să nu anulez importanta întâlnire pe care o aveam sâmbătă dimineaţă cu domnul Ricard. Un amator insistase să cumpere de la două surde o fermă ce putea fi restaurată şi unde el se afla în acel moment. Echipele mele trebuiau s-o zugrăvească iar eu să adun mobilierul. Preţul care mi se oferi îri biroul domnului Ricard urcă atât

5

de sus în zece minute, încât faptul m-a determinat să nu zic nimic până n-a fost rostită ultima cifră. I-am făgăduit clientului meu să-i dau preferinţă la o ofertă egală cu a sa căci vedeam în lucrarea asta un câştig de două sute la sută.

La masă, i-am anunţat pe Renaud şi pe Irma împreună, cu scopul de a se neutraliza unul pe altul, despre sosirea mamei într-o ambulanţă, a doua zi. Spusele mele au produs o dublă stupoare, aşa că m-am grăbit să adaug:

- Vă mulţumesc la amândoi că n-aţi strigat şi n-aţi protestat. Ştiu că acest lucru nu-i plăcut pentru nimeni. Dar eu sunt mulţumită că pot să-l fac.

Cum ei continuau'să nu zică nimic, i-am lăudat din nou precizând că bolnava încă nu ştia nimic şi că eu am aşteptat să vorbesc mai întâi cu ei.

- Si credeţi că va vrea? întrebă Irma.

9 9

- Sunt absolut sigură.
- Cine v-a spus asta?

- Sunt absolut sigurăî

Irma intră în bucătărie. Renaud continua să mă privească încremenit, cu ochii lui negri. Oare ce gândea despre decizia asta?

- La urma urmei te priveşte, zise fiul meu şi enigma rămase nedezlegată.

Am sunat-o pe mama la telefon şi m-am oferit s-o iau la mine. O asemenea tăcere interveni pe fir, încât am crezut că se întrerupsese convorbirea.

- Alo, alo, mamă.v

Nu mi-a răspuns. în sfârşit am distins o voce, fără putere dar articulând clar: -

- Primesc.

După ce mi-am băut cafeaua, Renaud a declarat că se ducea să-şi facă siesta, că pe urmă avea să se ducă la piscină, cum făcea adesea sâmbăta. La âceastă veste am simtit mâna destinu-

lui. Mă puteam duce liniştită la Paul Groult[5] ca să pun capăt lucrurilor.

Preferam să nu-l anunţ că vin. Asta ar fi micşorat într-un fel demersul meu, ar fi diminuat preţul care avea să mă coste. Am luat-o pe cel mai lung drum, un drum forestier desfundat, pe care mi-l arătase el şi care se numea Drumul podului roman. Break-ul scârţâia din toate încheieturile dar mi-am spus că făceam acest drum pentru ultima oară. Nu voi mai veni printre pietroaiele astea măcinate de vânt, tăiate de vâlcele, de albii secate de râuri, de pădurici sau de câţiva cedri supravieţuind din timpuri străvechi.

' Am oprit într-o fostă piaţetă din vechiul sat, am parcat acolo şi mi-am continuat drumul pe jos. Nu voiam să mai străbat încă o dată, în maşină, drumul de pământ care adesea, la cotitură, mă obliga să trec prin faţa casei lui Paul. Când am zărit casa, m-am oprit. între ruinele înalte se afla un loc unde te puteai ascunde, unde tufişurile m-ar fi adăpostit dacă Paul ar fi privit pe ferestruica de la primul etaj. M-am aşezat jos.

în câteva luni vechea fermă revenise la viată. Plantele agăţătoare sădite, la sfatul meu, încă de când începusem lucrările, iedera argintie, mai ales pasiflora a cărei rezistenţă în faţa mistralului îmi era cunoscută, o îmbrăcau pe o porţiune destul de mare, strecurându-se printre crăpăturile pietrei aparente. Singur zidul ce împrejmuia curtea, văzut de sus, părea foarte scund, dar îşi păstra asprimea şi duritatea. Oamenii din sat nu uitaseră - mai ales bătrânele si bătrânii - că acele ziduri scunde ce împrejmuiau odinioară ţarcurile de oi, astăzi atât de bune protectoare împotriva vântului, fuseseră făcute pentru a apăra animalele de lupi. Nu avusesem niciodată ocazia de a-i povesti acest lucru lui Paul, care s-ar fi extaziat sau doat ar fi ridicat din umeri; cu el, nu ştiai niciodatră cum va reacţiona, iar acum nu mai avea nici un rost să-i spun.

în prezent zidul îi apăra mai ales florile. Cele pe care la sfatul meu le cultivase printre pietre.

- Sfatul dumitale â fost bun, spusese el văzând înmulţirea lor rapidă; lucrul agasant e că ai întotdeauna dreptate.

Din locul unde mă aflam nu puteam distinge florile, dar îmi aminteam că în precedentele mele vizite la văzusem înflorite. Mai ales multicolorele lantane galbene, mov, albe, dar cărora el le prefera zinzalinele. Râsese mult de acel cuvânt.

- Dar, Paul, nu eu l-am inventat; florile pe care mi le arăţi sunt într-adevăr - asa cum le arată si numele - de un violet-roşcat.

Cel puţin, casa pe care i-o făcusem era o mare reuşită. Ceea ce-i lăsam, îi va aduce mereu aminte de mine. Străbătând drumul pietros, am mai făcut încă cincizeci de metri prin landa goală şi iată că am văzut

interiorul curţii; verdeaţa care crescuse acolo îmi lua ochii, mă uluia, iar camerele acelei case mă surprinseră în aceeeaşi măsură. în dosul rusticităţii acelor ziduri groase, nu bănuiai o atmosferă atât de plină de viaţă, de amintiri, de călătorii, de vise. Fiecare îşi are casa pe care o merită.... Acele cuvinte rostite cândva de vechea mea prietenă, acum moartă, i se potriveau perfect lui Paul.

Gata! Eram pe cale să mă înduioşez. încă o clipă, domnule călău! Dacă am făgăduit în sinea mea că o voi rupe cu dumneata, atunci o voi rupe! M-am sprijinit cu cotul de o bucată de rocă. Aveam zece motive să fac acest lucru. Unul, cel mai simplu şi mai puternic, le cuprindea pe toate celelalte. Rămăsesem prea Boussardel pentru acel bărbat! Boussardel, fiica mamei mele, Boussardel, mama lui Renaud.

Renaud, băiatul meu... îl chemam în ajutor, mă sprijineam pe el. Ca şi cum ar fi răspuns gândului meu, un bâzâit îndepărtat îmi ajunse la ureche, un bâzâit care prea semăna cu motoreta lui. -Invizibila motoretă se apropia din ce în ce, o auzeam în liniştea deplină a câmpiei. După ce a străbătut vechiul sat, am văzut-o de sus, pe drumul de pământ... Renaud! El era!

S-a îndreptat spre Roque ţinându-şi ghidonul cu mâna ca pe o armă automată. Cuvintele lui din ajun: „Doar nu sunt un idiot, am înţeles despre ce-i vorba...", mi-au răsunat în urechi. Dacă l-aş fi strigat, n-ar fi putut să mă audă. A părăsit drumul, apoi a intrat în curte. Am început să alerg ca o nebună. După cincizeci de metri mi-am dat seama de prostia mea: trebuia să urc şi să-mi iau maşina; dar aveam să ajung prea târziu. O idee fixă mă ţinu locului: Renaud şi Paul înfruntându-se. De data asta nu mai era vorba de un coleg ci de un bărbat a cărui forţă i-o cunoşteam. Panta m-a ajutat, răsuflarea de asemenea, „răsuflarea mea de înotătoare", cum spunea Renaud. Lacrimile îmi şiroiau pe obraz dar vântul mi le usca. în sfârşit m-am văzut pe drumul de pământ. Am împins poarta dar sala de jos

era goală. Cunoşteam casa cu ochii închişi. Am urcat scara. în camera de trecere, nimeni. Ah, în sala înaltă... Acolo erau. Stăteau pe fotolii şi intrarea mea le-a întrerupt discuţia liniştită.

- De unde-ai apărut? mă întrebă Renaud reacţionând primul. Celălat mă tot privea întruna. Era un moment destul de ciudat din toiul zilei unde nici unul dintre noi nu înţelegea ce făcea cel de al doilea acolo. Eram toţi trei în picioare. Gâfâiam încă şi inima îmi bătea. Nu mai aveam douăzeci de ani. M-au rugat să mă asez.

- Trageţi răsuflarea, zise Paul.

Asta era tot ce găsise el de spus. Renaud îmi întinse piep- tănul său de buzunar.

- Piaptănă-te! Ai aerul unei nebune!

Şi unul şi altul rămăseseră în picioare în faţa mea. Paul mai încurcat decât Renaud care trebuie să fi simtit acest lucru.

- Mama se întreabă ce caut eu aici, zise el pentru a urni discuţia, dar cum celălalt tăcea, fiul meu înălţă din umeri si se întoarse spre mine. - Am venit să-l întreb ce aşteaptă... Ce aşteaptă ca să te ceară...

Ce însemna şarada asta? L-am interogat pe Paul din priviri, dar el avea aerul demn de milă al celor demascaţi. Am înţeles

dintr-o dată, mi-am recăpătat suflul şi am început să râd, să râd... Un râs cam exagerat care nu l-a înşelat pe Renaud.

- Linisteste-te, mamă! Si cum eu continuam să râd, el zise

mai apăsat: Ţi-am spus să te linişteşti...

în sfârşit, mi-am ascuns obrazul în palme şi nici măcar Paul nu s-a mai îndoit că râsul mi se schimbase în plâns.

Le-am spus că vreau să trec alături, să rămân câteva minute singură. întinsă pe patul din

cameră, am stat un sfert de "ceas nemişcată, impunându-mi o relaxare fizică şi mentală. Dar chiar în acel moment mistralul - geniul tutelar al acelor camere înalte - începu să şuiere sau poate că în acel moment l-am auzit eu. însoţea în felul său eolian litania cuvintelor atât de simple rostite de Renaud mai adineauri şi pe care eu o repetam în gând: „întreabă-l ce mai aşteaptă... Ce aşteaptă ca să te ceară..." Cu

mîntârziasem acolo, cineva bătu la usă. Vocea neliniştită a lui
Paul mă întrebă dacă nu voiam să-l văd pe Renaud.

- Nu, nu, vin imediat...

M-am dus să-mi răcoresc faţa, să-mi refac machiajul, să mă înfrumuseţez. Apoi m-am întors la ei. M-au privit apropi- indu-mă ca şi cum pentru fiecare devenisem o femeie nouă; au început să vorbească amândoi deodată. I-am oprit cu un gest, surâzând.

- Nu, nu, tot ce-a fost de spus s-a spus...

Paul înflori, de două ori satisfăcut: că eram de acord cu el si că nu trebua să-mi ceară personal să mă mărit cu el.

- Du-te până jos, Paul, si vezi dacă n-ai vreo sticlă de şampanie rece. E cazul să ciocnim un pahar...

- Uite cine vorbeşte, zise Renaud.

Rămasă singură cu el, m-am lăsat să cad într-unui din acele comode fotolii de piele. I-am luat mâna şi am dus-o la buze. L-am simţit mai întâi jenat de gestul meu, apoi degetele lui au început să-mi mângâie părul. Fericirea gonea nebună prin mine. Himerică ce sunt! Sau ce-am fost! Câteva minute mi-au fost de-ajuns ca să întorc pagina, să accept riscul de a sta alături de acel om cinci ani sau douăzeci de ani. Vom vedea. Eram la vârsta la care conta prezentul.

Renaud mi-a respectat tăcerea şi şi-a păstrat pentru el reflecţiile. Atunci am spus:

- înţelegi, dragul meu, în sinea mea vă vedeam pe amândoi înclestati ca doi cocoşi înfuriaţi...

- Oh, e vorba de Pariset?

- îmi spuneam că nu vă veţi înţelege niciodată.

-Dar e o prostie! Poţi avea păreri diferite, fără ca pentru asta... Mai ales între bărbaţi. Si el, află că e un bărbat adevărat.

Un om între oameni... Nu stiu de ce, dar m-a interesat întot-

ţ 7

deauna.

Paul Se întoarse.

- N-aş fi deloc supărat, spuse el desfăcând dopul, dacă aş şti în sfârşit că şi din partea dumitale...

L-am întrerupt cu un gest. Cât era de specific masculină această nevoie de confirmare a lucrului spus clar! Simţind acel moment ameninţat de vulgaritatea unei efuziuni, l-am ocolit glumind.

-Ah, Paul, după iniţiativa pe care a avut-o acest tânăr... Doar ştii că el e singura autoritate de care depind. Să nu ne înduioşăm mai ales acum!

L-am văzut stăvilindu-şi o mişcare spre mine. în timp ce-şi revenea, docil, desfăcând dopul sticlei, Renaud îmi întinse batista lui: căci cea care cerea să nu se înduioşeze nimeni, avea ochii plini de lacrimi. Dopul sări şi noi băurăm câte un pahar de şampanie.

- Apropo de familie, Paul, am spus eu ca să schimbăm vorba. în zilele următoare am să-ţi vorbesc despre un lucru care sigur te va mira.* Dar să nu încerci să mă faci să .iau înapoi fiindcă acum e prea târziu.

- Ştiu, vrei s-o iei pe mama dumitale la dumneata.

-Te-a şi pus tânărul la curent? Văd că nu v-aţi pierdut timpul amândoi.

- Trebuie să-ţi spun că pentru a-mi pune cealaltă întrebare nu i-au trebuit decât două cuvinte. Cât despre mama dumitale, asta e o treabă care te priveşte. Dacă încă vorbeşti Cu ea...

Se gândea la testamentul mătuşii Emma, neştiind - ca şi Renaud dealtfel - că faptul fusese rezolvat printr-un înscris pe care avocatul meu mi-l şi înmânase. Nu i-am vorbit lui Paul despre acest lucru decât mult mai târziu. La urma urmelor, nu eram eu prima care mă măritam ascunzând pretendentului ceva înainte de căsătorie.

- Paul, nu ştiu de ce o iau pe mama la mine. Dar te rog să mă crezi că n-o fac din calcul. Simt că între ea şi

mine anumite lucruri sunt depăşite. Nu sunt în stare să-ţi explic ce anume s-a petrecut în mine după ce am văzut-o schimbându-se sub ochii mei, dar ceva s-a petrecut. Dealtfel nici mama n-ar fi în stare să-ţi spună de ce s-a întors aici să moară aproape de mine. Şi totuşi a făcut acest lucru.

5

Discutând despre mama, prezenţa ei s-a insinuat în mod cât se poate de firesc între noi trei.

- Eu, zise Renaud, nu pot să-mi explic; mi-e bunică şi e ca şi cum n-as cunoaste-o deloc.

Paul privea prin cele două ferestre ale sale, departe, spre coline, ceea ce devenise în acea cameră atitudinea lui de reflecţie.

- E bine, eu, zise el cu lentoare, mă întreb dacă nu cumva am înţeles acest gest.

- într-adevăr, Paul? Spune-mi şi mie!

- Mai târziu. Nu sunt încă destul de sigur. Dar dacă e aşa îl vei înţelege şi vei fi sigură că am avut dreptate.

Ajungând cu discuţia aici, Renaud se ridică, se scutură ca un câine care a stat prea multă vreme liniştit, făcu inventarul pereţilor, al trofeelor, al idolilor. M-am uitat la ceas; acum puteam să mă ocup liniştită de aducerea mamei la Font-Verte.

în curtea fermei l-am oprit pe Paul şi i-am arătat zidul scund dantelat de floarea patimii agitată de vânt.

- Ţi-am spus vreodată, Paul, la ce serveau odinioară aceste ziduri? De ce le ridicau oamenii? Contra lupilor, închipuieşte-ţi.

- Femeia asta te ucide, zise Paul. Ştie tot!

- Oh, făcu celălalt cumătru, e cineva! E foarte pricepută!

I-am lăsat mamei toată partea de jos de la Font-Verte. Patul meu era cel mai larg din casă. A fost coborât pentru ea în camera de oaspeţi iar eu am pus să fie urcat în camera mea patul în care dormise Peyrol. Pentru musafirii ei, când aceştia aveau să vină

de la Paris, mama dispunea de camera alăturată de odaia ei şi de marea sală boltită. Mica încăpere pentru spălat a lui Peyrol urma să fie pusă la dispoziţia ei. Renaud şi cu mine aveam să mâncăm în bucătărie sau afară când timpul ne îngăduia.

După ce mama, scoasă din ambulanţă, a fost aşezată în pat, ferestrele au fost larg deschise spre duzii acum înfrunziţi, nu mai auzi alte zgomote decât cele ale grădinii şi ale pădurii de pini unde cântau păsările. Abia atunci scoase un oftat adânc şi mărturisi că se simţea mult mai bine ca la hotel. La pretextul invocat de mine că acest lucru va simplifica lucrurile, acceptă o infirmieră care s-o vegheze noaptea. Irma îşi asumase sarcina să aibă grijă de ea în timpul zilei, motiv pentru care am rugat-o pe femeia care venea uneori din sat s-o ajute, să vină acum în fiece dumineaţă şi să stea câte opt ore. Am luat aceste hotărâri după ce am discutat cu Irma chiar în ziua în care am instalat-o pe mama. Am vorbit însă în bucătărie, cu uşa închisă, ca să nu se audă.

- Vai, Doamne, zise Irma ducându-şi mâinile la obraz, vai, Doamne, cum s-a topit! E adevărat că n-am mai revăzut-o din epoca Ocupaţiei. Dar chiar şi în acele vremuri de restricţie era încă o cucoană foarte solidă. Ce s-a întâmplat cu ea? Sărmana!

într-un răstimp record am reuşit să-i montez un telefon în camera ei, de care se putea folosi stând în pat. A trebuit să insist ca să-i anunţe ea însăşi pe cei din aleea Van Dyck şi din împrejurimi. Mă temeam de ei să nu creadă cumva că o atrăsesem la mine şi că o ţineam cu forţa. Dar am văzut că nu dorea lângă ea pe nici una din rudele sale. A explicat şi de ce am asistat la spulberarea iluziilor sale, la zdrobirea orgoliului ei matriarhal.

- Fratele tău Valentin? Păi în curând vor fi zece ani de când şi-a părăsit funcţia. S-a năravit în afacerile sale particulare de la H.L.M. Mi-a arătat nişte pliante de care era foarte mândru. Şi ce crezi că am avut sub

ochi? Nişte orori, nişte locuinţe geometrice ca de termite, nişte cutii de pantofi puse unele peste altele. Şi când te gândeşti la imobilele noastre, din Plaine Monceau! Până şi casele noastre de raport care semănau cu nişte hoteluri, erau cu mult mai vaste. Vezi tu, -poate că procedând astfel Valentin cred că este cel care a derogat cel mai mult de la principiile familiei. Aşa că, reluă ea, cine să mă viziteze? Nepoatele mele - cele două pe care le-ai văzut la tine - sunt bine strunite. Dar ele nu reprezintă nimic pentru mine. Sunt rude prin alianţă, nu neamuri. Jeanne, cumnata ta, soţia lui Simon, îşi creşte copiii în totală discordanţă cu regulile bunului simţ. Dealtfel ai văzut rezultatul. Când îndrăzneşti să-i spui ceva în legătură cu educaţia copiilor, s-o vezi cum se înfurie! Numai ce-o auzi: „Sunt copiii mei!" Ce prostie! Sunt şi vor fi întotdeauna copiii lui Simon! zise mama ridicând tonul.

- Linisteste-te, mamă, îti faci rău!

-Totdeauna îmi fac sânge-rău când mă gândesc la treaba asta! Dealtfel o bănuiesc, zise ea agitându-şi degetul arătător, o bănuiesc că se gândeşte să se recăsătorească. Oh, dacă şi-a vârât asta în cap, apoi fii sigură că o va face, deşi a rămas cu patru copii de gât. E foarte bogată. în timp ce noi am pierdut o mulţime de bani după război, ai ei au făcut pui. Bunicii éi posedă un domeniu de două sute de hectare la
Saint-Brice-sous-Forét si Saint-Brice e alături de Sarcelles,

pricepi? Vrei să mai ştii ceva? Ei bine, Jeanne-Simon nu-i ceea ce se cheamă o văduvă, zise ea. Te miră, nu-i aşa? în singurătatea în care mă aflu acum, cel mai mult îmi lipseşte tatăl tău. Aveam un aer comun chiar dacă nu eram prea uniţi. Taică-tău era un bărbat hazliu, îţi mai aminteşti? Şi apoi avea întotdeauna nevoie să fíe ajutat. Dar de şase ani de când a murit, îmi lipseşte grozav. Dacă ar mai fi trăit câţiva ani, cred că bătrâneţea ne-ar fi apropiat.

Auzind-o vorbind astfel despre tata, am avut pentru el o clipă de amărăciune şi de melancolie. Ştiam - din ceea ce se şoptea în familie - că demult, în trecut, când mama era o tânără nici frumoasă, nici cu avere, se măritase cu acest văr al ei din raţiune. Pentru averea Boussardelilor ce se profila în spatele acestui tânăr el însuşi lipsit de graţie - văzusem nişte portrete
de-ale lui făcute înainte de a mă naşte eu - mama refuzase un
pretendent sărac pe cafe-l iubea. Neînţelegerea dintre cei doi soţi, prefăcătoria dintre cei doi legaţi pe viaţă se datorau acestui lucru.

Mai vorbi despre încă trei sau patru membri din familie, dar fără nici un pic de căldură.

- Dar mătuşa Louise, mamă? Nu mi-ai vorbit despre ea şi e o femeie foarte bună. Si a fost întotdeauna bună.

- Oh, ea ar veni, biata Louise. Ar da fuga în ciuda vârstei sale, dacă i-aş face cel mai mic semn. Dar ce mai pot aştepta de la ea?

Cu o mutră dispreţuitoare o aruncă undeva, la coada clanului, pe această cumnată născută Boussardel şi care dăduse dovadă de mult mai mult curaj decât mama, mări- tându-se cu omul pe care şi-l dorise, un cartograf, fiind lipsită de rente. Mătuşa Louise, singura dintre ei toţi care fusese fericită şi despre care vorbeau întotdeauna spunându-i „biata Louise". Familia mea din care mama îi îndepărta pe membrii ei, unul după altul, se realcătuia astfel sub ochii mei, 'în acea cameră.

- N-am nevoie de nimeni, strigă ea şi, de silă şi de oboseală capul îi căzu pe pernă.

- în orice caz trebuie să le spui că eşti la mine. Trebuie să le-o spui tu însăţi. Ţin foarte mult la acest lucru. Te las cu telefonul. Poti suna la Paris oricând vrei.

- Bine. Ca să-ţi fac plăcere am să sun. Dar te previn că nu voi suna decât o singură dată. Cel sau cea cu

care voi vorbi să le spună şi celorlalţi. Dealtfel mă oboseşte să dau telefon.

Sosiră destul de repede. Anunţaţi în mod oficial, nici unul nu voia să întârzie. La vestea că moartea avea să păşească din nou în casa Boussardel, se mobilizară imediat printr-o veche rutină tribală. Observasem că la ei - care se ţineau cu atât mai mult unul de altul cu cât nu se iubeau - decesele exercitau o mai mare atractie decât naşterile si căsătoriile. Si asta pentru că decesele nu erau evenimente fericite care să-i apropie.

Sinceri sau nu, odată ajunşi la Font-Verte, se speriară de starea jalnică a bolnavei. Henriette-Gaston, cea mai cu tupeu din familie, tinu să-mi declare de fată cu martori:

- Dar e numai piele şi os! E ultima fază a caşexiei, a slăbirii totale a trupului. Vai, Agnès, de ce nu ne-ai anunţat?

Dar tonul ei era lipsit de convingere. Mă luase împreună cu alte două, trei persoane şi mă dusese spre pădurea de pini, departe de fereastra deschisă de la odaia mamei. îmi vedeam Font-Verte invadat de neamuri. Rochiile negre, pălăriile femeilor, costumele închise la culoare ale bărbaţilor, toţi proferând cuvinte urâte sub soarele din ţinutul meu, ofensându-mi verdeaţa şi duzii aurii. Răspunzându-le, am avut grijă să nu ridic tonul.

- Te rog, Henriette, fără neînţelegeri. Mama s-a dus de una singură la hotelul „Consulul Marius" fără să mă consulte, fără să-mi spună ceva. Am aflat de la patroană acest lucru după ce se instalase acolo. Să ştii că nu mi-a ascuns faptul că încă înainte de a ajunge aici se simţise abandonată de familie.

în acel moment Irma se îndreptă către noi.

- Doamna Boussardel pofteşte pe toată lumea în camera ei dar pe doamna Boussardel o roagă să nu se deranjeze.

- Se simte mai rău? întrebă verişoara mea prefăcându-se îngrijorată.

-Ei drăcie, nu! Cred doar că vrea să vorbească... cu dumneavoastră, doamnelor. După părerea mea, reluă Irma de îndată ce-am rămas singure, cred că ceva din ce le-aţi spus, s-a auzit până în camera ei.

- Erai acolo si auzeai? Vorbeam chiar atât de tare?

- Ei, ceea ce se cheamă „a auzi", ea nu auzea. Dar oamenii pe moarte au un simţ. deosebit.

Fratele meu, cumnata mea, verişoarele mele reapărură dar nu comentară nimic. N-am aflat niciodată ce le-a spus mama. între timp sosi medicul meu. După vizită, i l-am prezentat pe fratele meu şi i-am lăsat împreună.

-Ei bine, cum e? îl întrebară ceilalţi pe Valentin după ce medicul plecă.

- Mama are într-adevăr ceea ce a pretins întotdeauna că are.

- Aha, deci ăsta-i diagnosticul, zise pedanta de Henriette-Gaston. Şi pronosticul?

- Sumbru.

—E firesc, spuse cumnata mea. Cu grozăvia asta de boală... S-a ferit să-mi vorbească despre ea în familia voastră. în orice
caz, în familia mea n-am avut niciodată asa ceva. Bieţii mei
copii! Cam pe când deznodământul?

- Povestea asta poate dura trei săptămâni, dar poate dura şi trei luni, răspunse Valentin.

- Ah, aşa spun ei întotdeauna! Te năucesc, nu alta!

- O spun din discreţie profesională.

- Sau din ignoranţă.

- Tot ce se poate! Stai şi te întrebi la ce naiba le mai servesc toate institutele alea de cercetări? Fiindcă de foarte multă vreme la acest capitol nu avansăm deloc.

I-am lăsat să discute fără să mă amestec. Mie doctorul'îmi spusese:

- Dacă o mai pot ţine în viaţă cincisprezece sau douăzeci de zile, înseamnă că mi-am făcut datoria!

- Atunci ce hotărâm să facem? întrebă una dintre femei. Să rămânem?

- Da, dar până când? întrebă Jeanne-Simon. Eu am copii la Paris. Şi apoi legătura mea cu Patrick... Apropo, Agnès: să ştii că trag mari nădejdi. Am făcut apel, am cerut o expertiză medi- pală şi se pare că totul merge spre bine.

- într-adevăr?

- Asta e părerea decanului baroului şi el ştie ce spune!

- Mă bucur pentru tine. Ai anunţat-o şi pe bunica lui Patrick?

- Nu încă.

- Ar trebui.

-Ai dreptate. Dar mai avem vreme. Nu vreau să-i spun nimic până nu mă duc la Paris. Ai să ne anunţi, Agnès, când va fi cazul să ne întoarcem?

- Bineînţeles. Dar puteţi păstra legătura telefonic.

- Pentru că atunci când se va produce nenorocirea am vrea să fim aici.

Valentin se uită la ceas,

- Dacă n-as fi avut mâine dimineaţă consiliu de adminis-
5 >
tratie... Dar tocmai mâine îl am...
?

- Un taxi te duce de aici până la aeroport în douăzeci de minute. Poti să chemi unul, telefonic.

- Eu, zise Jeanne-Paul, n-am să iau „Mistralul". Nu iau şi nu voi lua niciodată decât un rapid normal „Mistralul" este climati- zat şi tot ceea ce este climatizat îmi provoacă sinuzită.

- Atunci ia avionul. Sunt vreo zece care pleacă zilnic la Paris.

-Eşti nebună, Agnès? Eu nu iau niciodată avionul. Doar
vorbeşti cu o mamă de familie!

Nu simţeam sinuzită la frunte ci o greaţă la inimă în timp ce ei coborau în oraş. De data asta n-au rămas decât trei zile, în timpul cărora Valentin a dat o fugă până la Paris, apoi s-a întors. Ceilalţi l-au aşteptat. Locuiau cu toţii la hotel dar în timpul zilei stăteau la Font-Verte. Am fost obligată să-i poftesc la masă şi să mănânc împreună cu ei. Renaud se arătă scârbit în faţa acestei invazii.

- Nu mai simţi că eşti acasă la tine! E barbar!
- Lasă-i! E foarte bine că se întâmplă aşa!

Mă rugase să-l las să mănânce cu lima. Surâdeam văzându-l cât de repede o ştergea acum la liceul. în restul timpului lucra în camera sa sau stătea împreună cu câinele în grădina de legume. Pirio, cu acel talent pe care-l au câinii de a se modela după stăpânii lor, fugea de toţi acei oameni bizar îmbrăcaţi şi nu se lăsa mângâiat de nici unul. Vedeam în sfârşit încarnându-se, în forma sa cea mai deplină, vechiul vis care mă urmărise atâta vreme, visul pe care în repertoriul meu privat îl numeam „coşmarul străinilor în casa mea". Visam mereu că atunci când intram la mine în cameră, găseam instalaţi nişte necunoscuţi care nu voiau, să părăsească locul: încercare de convingere, mânie, strigăte de ajutor. Dar totul dădea greş iar eu mă trezeam profund emoţionată. Cu această trupă răspândită la Font-Verte - casa inimii mele - nu mă certam, nu mă luptam, dar fiecare cuvânt auzit din partea lor, chi<1t şi cel mai plat, mă arunca într-un trecut plin de amărăciune, ce-mi dădea o stare de rău de care credeam că mă vindecasem.

îngrijirea mamei nu mă deranja, iar pe ea nici atâta. Ba aş zice chiar că dimpotrivă, sărmana de ea simţea o vie satisfacţie. Şi eu la fel. Dar ce fel de satisfacţie? Mama accepta cu regret infirmiera, seara. Eu o îngrijeam ziua. Renunţasem la orice activitate, ceea ce în meseria noastră si în acel tinut îmi era cu putinţă pentru timpul sugerat de medicul meu. Foarte tânăra mea secretară şi telefonul cu soneria pe jumătate

închisă îmi erau de-ajuns pentru menţinerea relaţiilor de serviciu. După fiecare convorbire pe care o aveam, coboram în sala de jos, gata să intru de îndată ce-aş fi auzit-o rostind, din pat numele meu. Nu voia pentru nimic în lume să se servească de soneria pe care i-o pusesem la căpătâi.

La început prefera să rămână singură, dar în curând vru să rămână singură cu mine. Prezenţa mea n-o deranja. îşi continua dialogul interior cu fratele meu mort fără să ţină seama de mine. Liber-cugetătoare ca toată familia sa, ca tot mediul său aproape, nu pusese niciodată piciorul în biserică decât la înmormântări sau la nunti. „Fără maimuţăreală, dar si fără scandal", ne zicea odinioară, pe vremea când domnea în familie. Aşa că refuză vizita unui dominican pe care i-am propus-o, o cunoştinţă de-a mea ce lucra la biblioteca oraşului, bogată în incunabule.

- Nu, zise ea răsucindu-şi capul pe pernă. Nu. Dacă va trebui să compar în faţa cuiva, nu o conversaţie de acest gen va schimba ceea ce va fi să fie!

îi plăcea să recurgă la cuvinte care într-un fel sau altul puteau fi auzite şi care-i îngăduiau să fie cinstită doar pe jumătate. Adăugă totuşi: în fond şi ttt gândeşti ca şi mine.

Credincioasă, sigură că-şi va regăsi fiul dispărut, ea nu şi-ar mai fi găsit în ideea sa fixă aceeaşi durere ce mi se părea că o frământă. Ceea ee o şfâsia - căci vedea fără frică apropi- indu-i-se sfârşitul, poate chiar şi fără nelinişte, dar cu disperare - deci ceea ce o sfâşia era faptul că va înceta să mai sufere din dragoste, că va înceta să-şi mai iubească fiul. Trebuia să renunţe la această patimă din pricina căreia inima îi palpitase, îi fusese arsă dar cu care trăise. Acum, înlăturarea ei era fără speranţă. Acea luptă se dădea în ea dincolo de cuvinte, dincolo de orice mărturisire. Se încredinţase mâinilor mele ca să-i îngrijesc trupul de care nu-i mai păsa, dar acel iad al sufletului nu-i aparţinea decât ei.

-Dă-mi ceva să-mi răcoresc gura, Agnès. Simt din nou gustul acela groaznic.

îi ridicam capul. Scuipa apa călduţă în care pusesem câteva picături de apă de dinţi ca să-i schimbe gustul.

Sosirea mătuşii Louise ne deranjă pe amândouă. Trebuia acum să stau zile întregi în sală sau în grădină ca s-o cruţ pe mama de sporovăiala ei. Acea „biată Louise" îmbătrânea gân- dindu-se la soţul ei iubit, refuzând să accepte epoca prezentă, trăind în ceţurile amintirilor sale. îi veneau uneori pe buze reflecţii despre familia sa dar care erau lipsite de claritate, cusur ce trăda efectul îndelungat al singurătăţii sale, povara anilor care după ridurile nu prea' adânci, nu-i arătau vârsta. Căci acea „biată Louise" care fiisese toată _ vi aţa şubredă părea să arate foarte bine pentru o octogenară. însoţită de o fostă secretară a soţului ei care-i rămăsese ataşată, Louise trăsese la „Consulul Marius", pentru că acolo „nefericita ta mamă a fost foarte bine primită". Ei, şi din această alegere a hotelului făcu în ultimele zile, când începuseră a sosi şi ceilalţi, o întreagă tevatură.

- Crezi că au tras toţi la acelaşi hotel? îmi spuse ea. Nici pomeneală! Lui Henriette i se pare că e prea scump. Valentin le-a declarat dimpotrivă, că numai „Consulul Marius" convine situatiei sale. Cu ce crezi că seamănă într-un asemenea moment această dispersare?

- E ceva fără importanţă, mătuşă Louise.

-Nu, nepoată. Ăsta e un indiciu: familia se destramă. Altădată... AÎtădată, ar fi trebuit să spun odinioară, alcătuiam un bloc, la nevoie ne adunam si făceam si sacrificii. Eu am făcut,

zise ea coborându-si vocea în ciuda distantei la care ne aflam de

casă, pe aleea de platani. Numai bunul Dumnezeu ştie câte năpârci m-au făcut să înghit aleea Van Dyck! Şi n-am spus nimic. în interesul general. Căci el prima

întotdeauna. Când biroul de schimb a avut nevoie de capital, toţi Boussardelii au pus mână de la mână, fie direct, fie indirect. Fiecare şi-a adus contributia. Atunci da, familia era unită.

- Vezi totuşi că au făcut corp comun ca să-i sară în ajutor lui Patrick...

- Cine, ei? Tu, fata mea! Ti-au cerut acea mărturie si tu le-ai dat-o. Ţi-au cerut-o din două motive; primo, fiindcă aveau de salvat bani serioşi; secundo, fiindcă a fost ideea mamei tale. Oh, da, ideea ei; ea a rămas o Boussardel până în vârful unghiilor, ea care nu avea un strop din sângele Boussardelilor în ea. Şi acum uite-o, se duce...

Stăteam pe un trunchi culcat la umbră care ţinea loc de bancă, fiind căptuşit cu muşchi.

-Palatul din aleea V^n Dyck, zise ea împreunându-şi mâinile: marea galerie unde alergam când eram mică, curtea de onoare, grădina de iarnă, peronul în rotondă spre parcul Monceau... Era un adevărat univers. Oh, mai devreme sau mai târziu ni-l vor dărâma. Pentru a ridica în locul lui un imobil... Cum le zice? De mare *stanting.* Totul va fi ras, nivelat exact ca la Bastilia. Totuşi reşedinţa asta face parte din vechiul Paris... îţi mai aduci aminte de marile banchete, de dineurile de odinioară?

- Dacă-mi mai aduc aminte! Serviciul de Sèvres cu cei doi B. înlănţuiţi, dar mai ales cel de Wedgwood.

- Ha! Parcă-l văd! Bleu pal, încălzit de un mov dulce; nimic nu era mai de preţ ca acel Wedgwood. N-ai să poţi spune că mi-am pierdut memoria.

- Si retetele Sidoniei!

- Oh, ăsta era lucrul cel mai important dintre toate, zise ea. Superioară celor mai buni bucătari care au urmat după ea.

- Marele ei triumf nu era acel fazan à la Sfânta Alianţă?

- Ba da.

- Nu există o explicaţie, o amintire istorică legată de acest fazan à la Sfânta Alianţă?

- Ba da, ai dreptate...

- N-ai uitat-o, mătuşă Louise?

- Păi ăsta-i unul dintre stâlpii familiei noastre. Un incident care a avut tot atâtea urmări pentru noi ca şi operaţiunile cu terenuri. El e la originea a tot: avere, consideraţie, influenţă. Ei bine, iată... Faptul s-a petrecut sub Ocupaţie. Vechea Ocupaţie, cea de după Waterloo. Căci ca şi prusienii, noi existam în acele timpuri, ba chiar cu mult înaintea lor. Eroul acelei întâmplări a fost stră-stră-bunicul tău, în sfârşit, un strămoş foarte îndepărtat, într-o zi şi-a luat mica lui familie: soţie, copii şi servantă şi s-au dus să mănânce la un restaurant renumit... al cărui nume îmi scapă, dar numele nu joacă nici un rol. Ei şi acolo s-a întâmplat ca... Da, acolo se servea ca specialitate a casei fazan â la Sfânta Alianţă. în ziua aceea se afla pe mai toate mesele iar în sală se aflau şi nişte aliaţi în uniformă de mare ţinută: ruşi, englezi, austrieci si nu mai stiu ce. Văzând aceasta, strămosul tău care era un adevărat parizian patriot, strămoşul tău căruia chelnerul i-a propus să-i aducă şi lui acelaşi fazan, a refuzat net, cu un cuvânt destul de jignitor care ar fi putut să-l coste foarte scump. Toată sala a încremenit, iar el i-a declarat patronului pe un ton fără replică... i-a spus...

Mătuşa Louise a rămas nemişcată, cu capul înainte, cu ochii ficşi, aşteptând ca un actor pe care sufleurul îl lăsase în.pană.

- Ei bine, nepoată, nu-mi mai aduc aminte, spuse ea consternată. Oh, e dezolant. Vezi totuşi că e vorba de una dintre marile tradiţii ale familiei, un fapt istoric care s-a petrecut cu o sută cincizeci de ani în urmă. Eram singura care mai puteam să povestesc scena, de fapt ultima. Şi iată că s-a dus... am uitat-o şi eu!

De când îngrijirile mamei deveniseră mai intime, i le dădeam cu inimă din ce în ce mai uşoară. Răul, localizat la intestin, îi provoca un flux pe care bolnava şi-l controla din ce în ce mai greu. După fiecare accident trebuia să-i schimb cearşaful atât de des încât am fost obligată să mai cumpăr; apoi trebuia s-o spăl pe mama, să mă spăl şi să mă curăţ eu însămi,
să dezinfectez obiectele folosite si să aerisesc camera care se
umplea de un miros pestilenţial. Mama nu numai că nu se plângea, dar nici măcar nu se scuza. Ba da: se scuza faţă de infirmieră dacă acest lucru se petrecea noaptea. Faţă de mine, nu. Bănuiam că nici neputinţa, nici totala dependenţă de mine nu o umileau în ochii mei si-i recunoşteam în felul ei de a se com-
porta caracterul şi poate şi omagiul pe care ea mi-l aducea mie.

Cearşafurile odată schimbate, camera aerisită, parfumul grădinii intrat din nou pe fereastră, o vedeam pe mama liniştin- du-se şi rugându-mă să mai rămân.

- Dar nu te aşeza la căpătâi fiindcă mă sileşti să întorc capul. Mai degrabă acolo, în fotoliu acela mic. Trage-l la picioarele patului. Ca să te pot vedea.

îsi pironea ochii într-ai mei si rămânea asa minute în sir fără
să scoată o vorbă. Pentru ultima oară în viaţa noastră, mama îmi spunea enigma sa. Mă aflam în faţa ei cu chipul, şi cu trupul meu cam la vârsta pe care trebuie s-o fi avut ea pe vremea celor mai crâncene neînţelegeri ale noastre. Nu mai eram fiica ei - fata tânără - nici fiica ei - femeia tânără - şi una şi cealaltă atât de puţin iubite, ci cvadragenara care devenisem departe de ea şi pe care o privea cu atenţie. în intensitatea cu care se uita exista ceva inexplicabil chiar şi pentru mine. O priveam vrând să răspund

dorinţei sale, o vedeam cum se străduie să mă privească şi o recunoşteam din ce în ce mai puţin!
Din ziua în care am început s-o îngrijesc, pe măsură ce-o îngrijeam, o vedeam schimbându-se; în contact cu mâinile mele se tot schimba întruna. Trupul său atât de voinic şi de greoi odinioară nu mai făcea gaură în pat iar chipul i se topea pur şi simplu; Irma apreciase just acest lucru. Mama îşi pierdu mai întâi obrajii bucălaţi, apoi bărbia dublă. Rotunjimile i se aplatizaseră, apoi i se scofâlciră. Când chipul a ajuns numai piele şi os, slăbirea a continuat, dând impresia că se descompune, întocmai ca un fruct târziu care-şi dezvăluie sâmburele, o vedeam pe mama transforrnâudu-se într-o creatură ce trăia în adâncul ei, pe care n-o bănuise nimeni niciodată, nici eu nici altcineva.' Se părea că avea închistată înlăuntrul ei, datând de foarte multă vreme, o soră geamănă, mică şi delicată care nu murise niciodată şi care aşteptase ultimele ei săptămâni pentru a ieşi la iveală. Toată viaţa mama ne ascunsese, fotografiile care o reprezentau înainte de logodnă; dealtfel să le pună în albumul de familie. „Nu, n-am fost frumoasă!" Acum însă mă îndoiam de acpst lucru

.Mama, cea pe care o suportasem sau o combătusem, mama mea Boussardel, nemaiavând nici un rol de jucat, acum dădea înapoi făcând loc tinerei pe care ea o înăbuşise, o trădase şi poate că o uitase. *In extremis,* ea dispărea, lăsând locul unei mici Mărie Morpain care existase cândva, cu pălărioară cu panglici, cu rochiţă cu coleretă şi cu codiţele pe umeri.

Vocea şi dicţia îi slăbiseră. Vorba îi devenise şi ea copilăroasă. Spunea; „Pusin de băut" sa „Mi-e plea cald" sau „încă un mucus acsident", cu tonul unei fetiţe, şi această copilărire nu mai surprindea la acea muribundă slăbită. îi schimbam cearşaful, făceam tot ceea ce era necesar. Singură şi fără ajutorul nimănui. Preferam astfel. Părăsind o clipă din ochi acel chip pe care agonia îl întinerea, dând mamei aceîe îngrijiri pe care o femeie nu le tolerează decât din partea altei femei şi rar o mamă din partea fiicei sale, mă uitam la sursa vieţii mele. în fata acelei nudităti

veştede care mă fascina, cu atât mai tulburătoare pentru mine care, născută în obiceiurile începutului de secol, n-o văzusem niciodată pe mama decât îmbrăcată, în faţa acelui pântec unde se afla focarul descompunerii, îmi spuneam că cu patruzeci de ani mai înainte se formase acolo un alt corp parazit, o altă tumoare foarte mică, dar care crescuse foarte repede: eu. îmi dădeam seama pentru prima oară, fără revoltă, că ieşisem din acel cuib viu.

Când mama îşi pierdu cunoştinţa şi începu să horcăie, am părăsit camera; am cedat locul celorlalţi a căror inoportunitate nu mai putea s-o deranjeze. L-am îndepărtat pe Renaud de la Font-Verte. Paul mi-a telefonat şi eu l-am rugat să nu vină. Nu pentru că aş fi vrut să rămân singură cu mama, fiindcă ea nu mai era, ci voiam să rămân singură cu mine. M-am dus în pădurea de pini şi m-am aşezat pe covorul de ace de pin. îndeplinisem, fără să-mi dau seama, sarcina cea mai grea dintre toate, o sarcină imposibilă, dar

izbitisem să îndrept trecutul. Mama însăşi se pretase la aşa ceva deşi putea să renunţe.

S-a mai chinuit două zile. Vreme de două zile organismul a mai luptat până când horcăitul a devenit cel al unei femei bătrâne care parcă protesta cu mânie. îl auzeam prin uşă. Toţi ceilalţi, înghesuiţi în cameră, şi mai ales mătuşa Louise se lăsară impresionaţi. Eu nu. Nu mai era vreme. Apoi în cursul după-amiezii totul s-a oprit.

Au vrut s-o ia cu ei la drum. Unii luau trenul, alţii avionul. Cum în furgonul-automobil era nevoie de un reprezentant al familiei, au delegat-o pe mătuşa Louise s-o însoţească până la tren. Henriette si-a asumat sarcina să-i tină de urât mătusii, în

3 3 3 '

tren. Mi s-a spus că peste două zile, să fiu la Paris - între două zboruri - pentru înmormântare. Le-am spus că Renaud nu va merge. El şi Paul m-au condus împreună la aeroport, urmând să mă aştepte seara înapoi.

Paul a venit discret, de dimineaţă, când a fost ridicat trupul. A fost acolo, în cealaltă parte a casei, împreună cu fiul meu, în timp ce în faţă mama era pusă în sicriu. O trăsură închiriată, mai ieftină decât un taxi, urma să conducă în oraş „familia" care se ducea să se odihnească fiecare la hotelul său până la ora plecării.

Aleea platanilor a fost parcursă pe toată lungimea ei, de două vehicole, unul urmându-l pe celălalt. I-am însoţii pe jos pentru a-i facilita şoferului ce conducea furgonul, virajul ce trebuia făcut pe drumul de pământ. M-am plasat în faţa celor două borne groase, la hotarul ce aparţinea casei din Font-Verte. Virajul a fost luat corect. Acum, furgonul aluneca fără zgomot printre tufişurile înalte de scaieţi. Din trăsură mi se făcură semne cu mâna. Cele două vehicole, avându-si fiecare încăr-

cătura sa, se despărţiră fără ceremonie, mai jos, unde începea drumul naţional. Apoi am văzut, printre

Coperta de TEODORA POPA-MAZILU

ramuri, toată fosta mea familie dispărând; şi viii şi moarta.
M-am întors spre casă prin tunelul de frunziş pe care primăvara şi dimineaţa îl acoperisexă cu aur verde. Dar în curând am grăbit pasul căci >am zărit, în fundul aleii, aştep- tându-mă de o parte şi de alta a porţii, pe cei doi bărbaţi ai vieţii mele.Editura CUCUTENI

ISBN 973-96731-0—4 ISBN 973-96731-4-7 (voi. 4)

Editura R.A.I.

ISBN 973-5 70-000-x ISBN 973-570-004-2 (voi. 4

)Lector: Mihaela Necula Tehnoredactor: Mihnea Popescu

Cufcgerc sipqginarc computerizată Secţia 'Jotoculcgcrc - %%..!. - Imprimeria Coresi

Ţiganii execut<u>at sub comanda</u> m\ 40 323 Regia Autonomă a Imprimeriilor Imprimuj CORI^l" Bucureşti

Urmaş al lui Balzac şi al naturaliştilor, Philippe Hériat (1898—1971) se dedică în opera sa studiului social şi psihologic al burgheziei. ^Membru al Academiei Gon- x /'court (1949), autor a numeroase romane, dintre care unele încununate cu mari premii literare: *L'Innocent* **(Premiul Théoph- raste Renaudot, 1911),** *Les Boussardel* **(Marele Premiu pentru roman al Academiei Franceze, 1947),** *Les enfants gâtés* **(Premiul Goncourt, 1939), Philippe Hériat se numără printre reprezentanţii cei mai de seamă ai literaturii franceze contemporane. Cărţile sale, traduse în numeroase ţări, s-au bucurat de un succes răsunător, care l-au făcut celebru în lumea întreagă.**

/

X
&

Editura
CliCUtÇNI ISBN
973-96731-0-4
ISBN 973-96731-
4-7 (Voi. 4)

Editura R.A.L
ISBN 973-570-000*x
ISBN 973-570-004-2 (Voi. 4)

Vol. I - IV Lei 9950